

leytinguā līnā ſēpaðe
 gā. ſamⁿ Buddu mⁿku z

26 e
 nu
 ap g
 ſagað
 ſet

hapde ebbi at ſegia ap
 biarne gdrat hūd ma
 vār nu mikil rōm boeda

«Vechile scrieri scandinave numite sagas... sînt roduri pline... de fapte îngrozitoare și peste fire; dar adesea se găsește întrînsele o energie așa mare... și uneori gînduri așa adînci, sentimente așa nobile... încît citirea lor încîntă și răpește cu totul.»

ALEXANDRU ODOBESCU

Bazele unei literaturi naționale,
1855 (Pagini regăsite, p. 14)

«*Njala* reprezintă cea mai de seamă operă de imaginație a vechii literaturi islandeze... De la perfecta stăpînire a materialului extrem de vast și variat, la tensiunea narațiunii, și de la gradarea efectelor tragice și profunzimea caracterizării personajelor la ritmul dramatic al acțiunii — totul în cuprinsul ei poartă pecetea genului.»

SIGURDUR NORDAL

Iceland 1966, Reykjavik

Vol. I—II, lei 10

editura minerva

njala

Ilustrația copertei: Inițială din manuscrisul
islandez *Flateyrbok* (cca. 1390); reproducere după C. G. Rafn, *Antiquitates Americanae*,
Copenhaga, 1837, exemplar autografiat de B. P. Hasdeu, păstrat la Biblioteca
Academiei R. S. România

njala saga despre njal

TRADUCERE, PREFĂȚĂ, TABEL CRONOLOGIC ȘI NOTE DE IOAN COMȘA

BIBLIOTECA PENTRU ȚOTI • 1980

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Pentru ediția de față toate drepturile rezervate
Editurii Minerva (B.P.T.)

Njáls saga, Magnús Finnbogasson bjó til
prentunar, Bókaútgáfa Menningarsjóds og
Thjóðvinafélagsins, Reykjavík, 1966

PREFAȚĂ

Narațiune compusă în Islanda de un autor necunoscut în antepenultimul deceniu al secolului al XIII-lea, *Njala* anticipează cu cinci-sase sute de ani cronica de familie și romanul istoric. Unul dintre principalii ei exegeți islandezi, profesorul Sigurdur Nordal, apreciază că *Njala* reprezintă cea mai de seamă operă de imaginație a vechii literaturi a țării sale. „De la perfecta stăpânire a materialului, extrem de vast și variat, la tensiunea narațiunii, și de la gradația efectelor tragice și profunzimea caracterizării personajelor la ritmul dramatic al acțiunii — totul în cuprinsul ei, spune el, poartă pecetea geniului.”¹

În perspectivă comparativă, doi scandinavisti anglo-saxoni consideră că în literatura medievală, personaje la fel de vii ca eroii *Njalei* nu se întâlnesc decât în *Povestirile din Canterbury* ale lui Chaucer și că doar la tragicii greci și la marii dramaturgi englezi din secolele XVI—XVIII se mai poate găsi o adâncă pătrundere a tainelor-sufletului omenesc ca în paginile *Njalei*².

Asociații relevante în privința acestei scrieri face și un germanist elvețian, care socotește că ea nu este mai puțin încheată ca romanele

¹ Sigurdur Nordal, *Literary Heritage*, în lucrarea colectivă *Iceland 1966*, Reykjavik, 1967, p. 70.

² Carol F. Bayerschmidt și Lee M. Hollander, introducere la *Njal's Saga*, Londra 1956, p. 13.

lui Walter Scott și nu se sfiește a-l numi pe autorul ei „un Zola al Evului Mediu”¹.

A sesiza toate semnificațiile *Njalei* este însă cu neputință fără a arunca o privire asupra patriei islandezilor, asupra istoriei lor și asupra genezei literaturii pe care au făurit-o.

Islanda este situată în vecinătatea cercului polar, la peste o mie de kilometri de coastele scandinave. Aici anotimpul rece se prelungește nouă luni pe an, iar în preajma solstițiului de iarnă, puțin lipsește ca nopțile să dureze 24 de ore. Zăpezi veșnice îmbracă piscurile munților, și o optime din suprafața ei este acoperită de o uriașă carapace de gheață. Totuși, datorită Gulf Streamului, care-i scaldă țărmurile de miazăzi și de apus, neguri groase învăluie insula, iar în această zonă clima este relativ dulce.

Insula — care numără peste două sute de vulcani cu mii de cratere și nenumărate picle, fumarole, izbucuri, solfatare, și gheizeri — e în întregime clădită din lavă și zgură. Afară de oazele de vegetație din jurul gheizerilor, flora este săracă. Doar pajști de perisor și racovină, nesfârșite covoare de licheni și mușchi, și ici-colo, păduri de sorbi, scoruși, frasini și sălcii-pitice. Pământ potrivit pentru agricultură se află numai în văile dinspre miazăzi și apus unde, cu mare trudă, au fost aclimatizate secara, orzul și hameciul, cinepa și inul. Fauna e ceva mai bogată. Turme de morse și foci se îmbulzesc prin fiorduri, iar litoralul și apele râurilor și lacurilor mișună de pește. Stoluri de corle, giște, rațe sălbătice, fluierari și alte păsări arctice brăzdează cerul, și ici-colo cite un urs alb sau o vulpe polară se ivește pe întinderile golase.

Despre Islanda se presupune c-ar fi totuna cu legendara Thule, amintită în relatarea lui Pytheas, vestitul corăbier grec care a cercetat mările hiperboreene în secolul al IV-lea î.e.n. Este însă o certitudine că în veacul al VIII-lea țărmurile insulei au fost explorate de corăbieri irlandezi fără a întâlni nici țipenie de om. Se mai știe că vreme de un veac și mai bine după aceea meleagurile islandeze au rămas pustii, călcate fiind doar cînd și cînd de grupuri de sihaștri creștini din Irlanda. În ultimul pătrar al secolului al IX-lea, pe țărmurile dantelate ale

¹ Andreas Heusler, studiul introductiv la *Geschichte des weisen Njal*, Jena, 1914, p. XX.

Islandei apusene, au venit să-și dureze gospodării cete de navigatori din fiordurile scandinave și din coloniile pe care aceștia le aveau în Scoția, în Irlanda, în Orcade și în Hebride.

Ce i-a împins pe acești pionieri să-și părăsească locurile de baștină și să străbată, înfruntând furtunile, spațiile nemărginite ale oceanului, spre a se așeza pe acest ostrov sterp, sub care se spunea că ar clocotii iadul? Siliți de ce urgii și îndemnați de ce năzuințe chibzuiseră să se strămute pe aceste locuri unde nu se aflau nici locuitori pe care să poată robi, nici turme și avuții pe care să le poată prăda?

În fiordurile apusene ale peninsulei scandinave, triburile din care s-au rupt primii coloniști ai Islandei trăiau pe atunci un zbucium cumplit. Simțiseră de curând apăsarea călcăiului de fier al statului feudal infiripat de Harald Păr-Frumos în jurul anului 872, în părțile Norvegiei de azi.

Așezate la hotarul septentrional al continentului european, aceste triburi — înrudite cu năvălitorii goți, care cu cinci veacuri mai înainte poposiseră o vreme pe plaiurile dunărene, precum și cu anglii și saxonii, care în secolele al V-lea și al VI-lea părăsiseră Iutlanda și trecuseră în Anglia — cunoșteau o dezvoltare socială relativ lentă. Spre deosebire de francii și de germanii statorniciți în apropierea granițelor imperiului roman, la care procesul de feudalizare se încheiasă în secolul al IX-lea, aceste triburi abia ajunseseră în faza destrămării relațiilor caracteristice comunei primitive.

Cele mai înapoiate erau triburile de pe coastele de miazăzi și de apus ale peninsulei. Izolate în fundul fiordurilor, închise între zidurile de granit ale munților, acestea nu comunicau între ele și cu lumea înconjurătoare altfel decât pe mare. În rîndul lor avusese loc diviziunea muncii între agricultură și meșteșug și cunoșteau proprietatea privată asupra ogoarelor, dar nu foloseau, decât ici-colo, sclavi capturați în cursul expedițiilor de jaf. Membrii acestor formații gentilice nu erau încă despărțiți în clase și stăpîneau în comun pîrloagele, subaturile și pădurile.

În ochii lor apariția statului — instituția menită „să” permanentizeze... dreptul clasei avute de a exploata pe cei neavuți¹ — precum și

¹ F. Engels, *Originea familiei, a proprietății private și a statului*, în Marx, Engels, *Opere*, vol. 21, Ed. politică, 1965, p. 21.

încercările *konung*-ului¹ și ale feudalilor de a le uzurpa locurile devălmașe, de a le storce biruri și a-i obliga la clacă constituiau nelegiuiri și împilări de neîndurat. De aceea s-au împotrivit cu dirzenie. Vreme de două secole răzmerițele lor s-au ținut lanț. Mijloacele brutale folosite spre a-i îngenunchea sînt zugrăvite de pana vestitului scald și istoriograf islandez Snorri Sturluson (1178—1241) în *saga* închinată domniei lui Harald Hardradi². Cu toate că relatează o expediție de pedepsire de la sfîrșitul perioadei de rezistență (1050—1060) citatul de mai jos evocă violența ciocnirilor ce au marcat această etapă a luptei dintre vechea și noua orînduire: „În iarna aceea Harald craiul purcese în ținutul Romerike, cu oaste mare și le făcu vină *boendr*-ilor că zăbovesc a-i plăti birul și dările, și că dau ajutor vrăjmașilor să se ridice împotriva lui. Porunci să fie înhățați toți *boendr*-ii, și dintre ei pre cîțiva i-a căznit și i-a schilodit, pre alții a pus de i-au ucis, iar foarte multora le-a apucat întreg avutul. Care au putut au scăpat cu fuga. Craiul a pîrjolit gospodăriile în tot ținutul, pustiindu-l cu desăvîrșire... Apoi a pătruns în ținutul Hedemark unde a pus foc caselor pricinuind nu mai puțină jale și stricăciune decît în Romerike.”³

Pe cei mai mîndri și mai îndrăzneți dintre *boendr*-i, teama de asemenea urgii, unită cu năzuința de a trăi demni și slobozi, cum trăiseră părinții lor, i-a mînat să rupă „cordonul ombilical” care-i lega de trib și să ia drumul Islandei. Faptul că cei dinții băjenari debarcă în insulă în anul 874, puțin după înăbușirea primei răscoale a *boendr*-ilor împo-

¹ *Konung* în vechea limbă nordică comună, termen corespunzător cuvîntului german *König*; la origine, avea înțelesul de șef de gîntă, iar ulterior a slujit pentru a-i desemna pe regi.

² *Harald Hardradi* — *Harald cel Cumplit*, rege al Norvegiei (1046—1066); a slujit în tinerețe la Bizanț în oastea varegă și a luat parte, între altele, la înăbușirea răscoalei de la Pireu (1040); în 1875, comentînd inscripția runică săpată de ceata acestuia pe statuia de bronz cunoscută sub numele de *Leul din Pireu*, de la porțile Arsenalului venețian, Odobescu semnalează că textul ei vorbește de un oarecare Egil „plecat împreună cu Ragnar la război în Rumania și Armenia”, dar precizează că această „Rumania” nu desemnează țara noastră, ci un ținut situat în partea de miazănoapte a Asiei Mici (vezi Odobescu, *Istoria Archeologiei*, Editura Științifică, 1961, pp. 286—291).

³ Vezi Snorri Sturluson, *Heimskringla* — *The Norse King Sagas*, Londra, f.a., pp. 217—218; de asemenea, *King Harald's Saga*, Londra, 1966, pp. 128—129.

triva lui Harald Păr-Frumos, nu este desigur o simplă coincidență. În următorii cincizeci și șase de ani (874—930) se așază în insulă în jur de 25 000 de oameni.

În noua lor patrie, respectind rânduilele apucate în locurile de baștină, coloniștii consfințesc stăpînirea devălmașă a obștei asupra pășunilor și islazurilor și, fiind pămînt din belșug, dreptul familiilor asupra ogoarelor.

Ca să se chivernisească laolaltă, noii veniți își adaptează cu îndrăzneală și spirit practic instituțiile tradiționale la condițiile concrete. Întrucît n-au emigrat în masă triburi întregi, ci numai indivizi și familii izolate, reconstituirea întocmai a organizației gentilice este cu neputință. De aceea, în prima fază a colonizării apare în Islanda un nou tip de celulă socială, așa-numitul *hrepp* format din toți oamenii liberi aduși de una și aceeași corabie, indiferent de ginta căreia îi aparținuseră. Creată în vederea muncii în comun și într-ajutorării, această unitate a avut la obîrșie un caracter predominant teritorial. După două-trei generații s-au stabilit însă legături de sînge între membrii acestor celule, ceea ce le-a apropiat de prototipul comunității gentilice. Încetul cu încetul, pornind de la *hrepp*, în Islanda s-a încheșat o rețea de comunități teritorial-religioase — *godord*-urile — conduse fiecare de către un *godi*, iar ulterior s-a clădit o piramidă formată din suprapunerea a trei trepte de obștii gentifice: *thing*-urile — adunările obștilor de bază — alcătuite fiecare din membrii a cîte trei *godord*-uri; *thing*-urile pătrarelor — adică adunările uniunii obștilor aflate în fiecare din cele patru pătrare în care a fost împărțită insula în anul 965; și, deasupra acestora, *Althing*-ul — obștea tuturor obștilor și a uniunilor de obști islandeze, ce luase ființă încă din anul 930¹, într-un cuvînt primul parlament².

¹ Liniile mari ale acestui original edificiu social amintesc întrucîtva de organizarea Vrancei cu obștile ei de sat, de vale și de ocol și cu „statul mare“ (vezi Henri H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, Ed. Științifică, vol. I, 1958, vol. II, 1959). Trebuie menționat însă că, în vreme ce la temelia obștilor islandeze stăteau clanul și teritoriul, baza înjghebării vrîncene era satul ca unitate teritorială. Cît privește *Althing*-ul, ar putea fi asemuit cu „adunarea de obște a Moldovei“, ținută în 1457 pe tăpșanul Direptate de lîngă Suceava, care l-a întărit domn pe Ștefan cel Mare.

² Vezi Vilhjalmur Stefánsson, *Iceland: The First American Republic*, New York, 1939.

„La *Althing*, spune un eminent cercetător al istoriei Islandei, clocotea viața: aici se făurea istoria, aici depăneau *sagamenn*-ii firul vechilor saga, iar scalzii improvizau stihuri. *Althing*-ul era focarul meșteșugurilor și al cunoștințelor de tot felul, vatra unde se căleau însușirile morale ale poporului și forul ce statornicea legea și hotăra pricinile de judecată, soborul care cumpănea asupra tuturor treburilor obștești... Aici a crescut și s-a cizelat limba poporului... aici s-a plămădit arta islandezilor.“¹

În perioada consecutivă înființării *Althing*-ului, obștea islandeză cunoaște o perioadă de înflorire. Avântul economic și cultural a constituit întotdeauna, așa cum au observat Marx și Engels, o trăsătură proprie multor colonii transmarine, de la Cartagina, la cetățile grecești din Asia Mică și de la Islanda, pînă la așezările engleze din America de Nord².

În Islanda secolelor XI și XII saltul poate fi atribuit interacțiunii mai multor factori:

Pe plan material în primul rînd, împrejurării că în Islanda era pămînt din belșug. Urmarea a fost că, fiecare putînd să folosească o întindere oricît de mare, vechile relații de producție au încetat pentru un timp să acționeze ca o cătușă, ceea ce a imprimat o nouă vitalitate instituțiilor transplantate în insulă.

În al doilea rînd, faptul că descălecătorii Islandei, spre deosebire de scandinavii care au cotropit Normandia și Sicilia, de pildă, n-au avut pe cine robi sau șerbi și de aceea au continuat să-și agonisească traiul trudind.

¹ Einar Olgeirsson, *Aettasamfélag og ríkisvald í thjóðveldi Íslandinga* (Societatea gentilică și statul republican islandez), Reykjavík 1954, pp. 200—201.

² Marx, Engels, *Ideologia germană*, în Marx, Engels, *Opere*, vol. III, Ed. politică, 1958, pp. 74—75; după ei problema a fost reluată și elaborată între alții de Frederick Jackson Turner (*The Frontier in American History*, 1929), de Arnold Toynbee (*A Study of History*, 1934—1954), și de David M. Potter (*Abundance and The Turner Thesis*, în culegerea *History and American Society*, Londra, 1973).

În al treilea rînd, vreme îndelungată, aşezarea geografică a Islandei i-a ferit pe colonişti de pierderile de bunuri şi de vărsările de sînge pricinuite de năvăliri şi prădăciuni.

Pe plan spiritual, decisivă a fost ruperea legăturilor de clan. Datorită ei forţa tradiţiei a fost grav zdruncinată, coloniştii scuturîndu-se într-o bună măsură, de superstiţiile religioase, ceea ce a dus la preţuirea tot mai mare a raţiunii, la sporirea încrederii în puterile proprii şi a stimulat aversiunea faţă de orice dependenţă străină.

De asemenea, a jucat un rol însemnat faptul că, în Islanda, creştinismul, introdus oficial în anul 1000, n-a exercitat influenţa sterilizatoare pe care a avut-o în alte ţări scandinave, unde biserica, şi-a asigurat monopolul culturii şi ideologiei, punînd poezia în slujba catehizării şi reducînd literatura la hagiografie, izbutind să şteargă aproape fără urmă tradiţiile şi să nimicească valorile create de păgîni.¹

Expresia clasică a spiritului de independenţă, de care au fost însufleţiţi primii locuitori ai Islandei, a rămas pînă în ziua de azi cuvîntul rostit la *Althing*-ul din 1024 de Einar de la Thvera împotriva oricărui legămînt cu coroana norvegiană: „Pentru locuitorii ţării cel mai bine ar fi să nu primească a fi birnici craiului... fiindcă ar însemna să vîrîm capul în jug, nu numai noi ci şi feciorii şi toţi urmaşii noştri. Dacă voiesc să-şi păstreze neatîrnarea de care s-au bucurat de cînd s-au aşezat aici, socot că locuitorii nu se cade nicidecum să îngăduie craiului să-i apuce sub puterea lui, nici să dobîndească pămînt pe meleagurile acestea.”²

Obişnuiţi să sfideze zcii şi să hrăzdeze mările, islandezii iscodesc depărtările în căutarea unor ţărmuri noi. Unul dintre ei, Eric cel Roşu, după ce atinge Groenlanda în anul 985, descoperă în jurul anului 1001 coasta septentrională a Americii, apoi coboară către miazăzi, cercetînd Labradorul (pe care-l numeşte *Helluland* — Țara de Piatră), Terra

¹ F. Engels, *Rolul muncii în procesul transformării maimuței în om*, în Marx, Engels, *Opere*, vol. XX, Ed. politică, 1964, p. 480.

² Snorri Sturlusson. *Heimskringla* — *The Olaf Sagas*, Londra, f.a. pp. 262—263.

Nova și Nona Anglie (pe care le botează respectiv *Markland* — Țara Pădurilor — și *Vinland* — Țara Vinului).¹

Străduindu-se să găsească soluții practice problemelor ridicate de îndeletnicirile lor de căpetenie, adică de agricultură și navigație, islandezii *iscodesc* tainele calendarului și legile mișcării stelelor, adunînd observații și născocind instrumente prețioase².

Pătrunzînd în Islanda înainte de scinderea societății în clase, știința de carte capătă aici o răspîndire largă și egală. Pe la mijlocul secolului al XII-lea, islandezii își făuresc o scriere proprie, și cărturarii lor încep a consemna — mai întîi în limba latină, apoi în limba vorbită — obiceiurile și legile, scriu anale și cronici, alcătuiesc gramatici și își stăpînesc limba literară³. Mai tîrziu, în pragul secolului al XIII-lea, pornesc a așterne pe pergament creațiile lor — versurile scaldilor⁴.

¹ Peripețiile acestor călătorii au fost mai tîrziu consemnate în *Saga groenlandezilor* (*Groenlandiga saga*), păstrată într-un pergament din preajma anului 1190, și în *Saga lui Eric cel Roșu* (*Eiríkssaga Rauða*), care ne-a parvenit într-un manuscris din cea de-a doua jumătate a secolului al XIII-lea.

² *Oddi Helgason*, poreclit *Stjörnu Oddi*, Căutătorul în Stele (cca. 1100 — 1150), a construit instrumente mai precise decît posedau astronomii de pe continent și a afirmat că pămîntul este rotund (cf. Einar Olgeirsson, op. cit., p. 202).

³ Din această perioadă datează cele dinții monumente ale literaturii islandeze: *Íslendingabók*, traducerea unei lucrări scrise inițial în limba latină, probabil prin 1133, *Libellus Islandorum* (*Cartea islandezilor*), de Ari Frode Torgilsson (1067 — 1148), care expune istoria Islandei, precum și *Landnámabók* (*Cartea descălecatului*) începută, se presupune, de același Ari și întregită de cronicarii generațiilor următoare, care povestește amănunțit colonizarea insulei citîndu-se numele a peste 3000 de pionieri cu genealogiile lor și înșirîndu-se un număr de aproape 1400 de așezări.

⁴ Cele mai vechi versuri scaldice cunoscute aparțin secolului al IX-lea, cînd tiparul lor specific s-a cristalizat pe meleagurile norvegiene. În secolul următor, maniera scaldică a fost preluată și dezvoltată de poeții islandezi care, de-a lungul celor două veacuri următoare, au monopolizat creația lirică și encomiastică la curțile scandinave. Spre deosebire de proza *sagamen*-ilor și de versurile eddice, a căror limbă este sobră și riguroasă, poezia scaldică este caracterizată prin forma ei barocă, supraincărcată de metafore tipice, uneori impenetrabile în zilele noastre (așa-numitele *kenningar*), și printr-o metrică rafinată,

precum și miturile și legendele țesute în jurul figurilor panteonului scandinav și eroilor cantați în poemele *Eddei vechi*¹, aduse de pe meleagurile de baștină.

Dar pentru a face față noilor condiții de conviețuire și a se măsura cu stihurile patriei adoptive, tezaurul de înțelepciune al *Eddei* nu le este nici pe departe suficient. Împănate cu aluzii mitologice, încărcate cu elemente supranaturale și îmbicsite de zgura unor credințe perimate, multe dintre poemele *Eddei* sînt inaccesibile *boendr*-ilor de rînd, care simt nevoia de a ține pasul cu vremea. De aceea ori de cîte ori se întîlnesc, își împărtășesc unii altora experiența și veștile despre ultimele întîmplări. Și prilejuri de întîlnire sînt destule. În lunile de iarnă, ospetele se țin lanț. La *thing*-urile obștilor și ale pătrarelor, care se întrunesc de două ori pe an, și la *Althing* — marele sobor al obștiei obștilor — care o dată pe an strînge laolaltă pentru două săptămîni căpeteniile și împuterniciții gospodăriilor risipite în fiordurile și văile insulei, se deapănă în auzul tuturor firul evenimentelor petrecute în răstimpul de la precedentă adunare, se istorisesc isprăvile oamenilor de frunte, peripețiile corăbierilor și vîlmășagurile țărilor de peste mare cu care islandezii păstrează legături neîntrerupte.

Din aceste episoade de istorie contemporană, relatate fără înflorituri, și cu grijă deosebită pentru exactitatea și autenticitatea faptelor —

bazată pe aliteratie (vezi fragmentele scaldice, încastrate de autorul *Njalei* în cap. 77, 78 și următoarele, precum și *Nota asupra ediției*, punctul 1). În fruntea capodoperelor genului se situează poemele *Höfudlausn* (*Răscumpărarea capului*) și *Sonatorrek* (*La pieirea feciorilor*) ale scaldului Egill Skallagrímsson (910—990) care s-au păstrat în *Egils saga* (*Saga despre Egil*).

¹ Vestita culegere de poeme desemnată sub numele de *Edda veche*, descoperită în Islanda în anul 1643, înmănunchează peste 30 de cînturi aliterative, de sine stătătoare, pe teme mitologice și eroice sau cu conținut gnomic. Cercetările filologilor au stabilit că aceste creații au fost zămislite în secolele VI—XII, inițial pe teritoriul Norvegiei iar mai tîrziu în Islanda, unde au fost prelucrate, pînă cînd în cele din urmă, au fost așternute pe pergament în cea de a doua jumătate a secolului al XIII-lea. *Edda veche*, care a străbătut pînă la noi datorită strădaniei cărturarilor islandezi, nu este numai singura colecție reprezentativă de veche poezie scandinavă, dar și un măreț monument literar a cărui valoare artistică nu este cu nimic mai prejos decît aceea a epopeilor homerice sau a celor anglo-saxone sau germanice.

uneori de înşişi eroii lor, alteroi de martori oculari, rude de singe, vecini sau tovarăşi de luptă — s-a plămădit cu încetul o nouă modalitate estetică: *saga*.

La origine, acest cuvînt n-a avut înţelesul de povestire consemnată în scris ce-l are azi, ci desemna, în general, o naraţiune orală¹, ce se putea povesti într-o singură seară.

Răspunzînd cerinţei de a generaliza experienţa acumulată în noile condiţii de viaţă, unele saga — îndeosebi cele care povestesc fapte deosebite şi întîmplări cu miez — găsesc un larg răsunet. Istorisite întîia oară la vreun ospăţ în lungile nopţi de iarnă sau la *thing*, ele sînt ascultate cu luare-aminte şi apoi trec din gură în gură, răsbătînd pînă în cele mai depărtate unghere ale insulei. Începînd din secolul al XI-lea aceste creaţii au fost cizelate şi înălţate în naraţiuni artistice, închinete unor vieţi şi isprăvi deosebite, eroul principal fiind un islandez de seamă, o familie sau un clan de frunte, şi au fost memorate cu grijă de *sagamenn-i* şi de *froedimenn-i*, povestitori de profesie, care au îndeplinit menirea epicii de a păstra pildele trecutului şi de a le transmite viitorimii.

Astfel s-a dezvoltat saga, ajungînd la forma în care ni s-a păstrat în vechile manuscrise din veacurile al XIII-lea şi al XVIII-lea.

Numeroasele copii care au înfruntat veacurile atestă puternica înviuare exercitată de aceste povestiri, care, la vremea lor au reprezentat cea mai înaltă formă de artă cunoscută în societatea islandeză.

Trăsătura prin care saga se deosebeşte de alte forme literare de aceeaşi vîrstă cu ea, constă în năzuinţa de a îmbina veridicitatea cu desăvîrşirea formei. „Adevărul şi numai adevărul“, deviza lui Ari Frodel, este respectată de majoritatea marilor saga istorice şi de familie. Imperativul obiectivităţii şi al sobrietăţii povestirii se realizează printr-o întinsă şi variată gamă de mijloace: reproducerea aidoma a cuvintelor rostite de eroi; folosirea vorbirii indirecte libere; relatarea minuţioasă a acţiunilor şi a sentimentelor exteriorizate de protagonişti; abţinerea povestitorului de la orice comentarii şi presupuneri cu privire la gîndurile sau emoţiile personajelor, cîtă vreme nu li s-a dat glas; tonul

¹ Substantivul *saga* este derivat din verbul *segga* (a zice); în limbile înrudite etimonul lui se regăseşte la toate verbele corespunzătoare (de pildă, *sagen* în germană, *say* în engleză).

neutru, fără modulații, fie că este vorba de detalii banale sau de evenimente palpitate, fie că e vorba de episoade tragice sau hazlii; laco-nismul și simplitatea expresiei care ocolește cu grijă metafora.

Spiritul laic, eminamente pragmatic și democratismul islandezilor sînt oglindite și în limba folosită în saga. O limbă căreia îi sînt străine aluziile și artificiele, o limbă de toți pricepută și de toți gustată, smălțuită cu proverbe și zicători. Sintaxa e simplă. Subordonatele se pot număra pe degete, iar unele fraze, alcătuite din propozițiuni legate prin copulative, amintesc stilul unor Ureche, Costin și Neculce.

S-au păstrat pînă în zilele noastre mai bine de două sute de saga. Unele povestesc isprăvile unor personalități deosebite și episoade din viața familiilor și clanurilor de frunte ale Islandei, altele înfățișează istoria țărilor scandinave, în sfîrșit, altele, mai tîrzii, prelucreză fie teme legendare, fie materiale religioase și romane cavaleresti.

Dintre acestea, cel mai valoros e grupul așa-numitelor saga „gentilice“ sau „de familie“ care zugrăvesc viața societății islandeze în „veacul eroic“ (930—1030)¹, veacul în care legătura dintre individ și clan domină toate celelalte relații. S-au păstrat cîteva zeci de saga de familie².

Cea mai strălucită și, în același timp, cea mai populară dintre cele aproape 50 de saga de familie este *Njals saga* (*Saga, despre Njal*) numită și *Brennu Njals saga* (*Saga despre arderea lui Njal*) sau pe scurt, *Njala*, cum cu duioșie obișnuiesc s-o numească islandezii.

În jurul *Njalei*, ca și în jurul celorlalte saga gentilice, s-a iscat în a doua jumătate a secolului trecut, o aprigă controversă. Cum s-a întim-

¹ Perioadă desemnată și sub numele de „veacul marilor *saga gentilice*“ pentru că aceste *saga* deapănă exclusiv întîmplări petrecute în intervalul de la înființarea *Althing*-ului și pînă la stingerea generației mature în zilele creștinării Islandei.

² Categoriei din urmă îi aparțin, pe lingă *Njala*, alte trei capodopere ale prozei islandeze: *Egils saga* (1222—1225), o cronică a vieții și isprăvilor celebrului viking și scald Egil Skallagrimsson; *Laxdoela saga* (*Saga locuitorilor din Laxdoela*), istoria a opt generații ale unei familii din fiordurile vestice ale Islandei în care este încadrată tragică poveste de dragoste a Gudrunei, fiica lui Osvald; și *Grettis saga* (cca 1320) relatarea dramatică a crîncenelor întîmplări ale unui viteaz islandez osîndit la surghiun și urmărit de nenoroc.

plat și în cazul *Cintecului Nibelungilor*, unii învățați au susținut că *Njala* și toate celelalte ar aparține folclorului și au tăgăduit că ar putea fi considerate creații literare individuale. Tradiția orală, afirmau ei, ar fi fost consemnată pur și simplu, fără a i se aduce modificări de seamă. Alții, dimpotrivă, au socotit că aceste narațiuni reprezintă opere ale literaturii culte, fiind, indiscutabil, creațiile unor personalități care au prelucrat masiv povestirile tradiționale. În sprijinul tezei lor, cei din urmă au invocat faptul că autorii textelor ce ne-au parvenit au transformat fabulația transmisă oral, întregind-o cu amănunte, cu episoade sau chiar cu fragmente mai întinse, spicuite din alte izvoare, îndeosebi din poeziile scaldilor, din cronici și din alte saga, și adăugând uneori personaje și peripeții născocite de ei. Rezultatele cercetărilor din ultimele decenii — în special studiile unui Sigurdur Nordal și ale unui Walter Baetke — au pus capăt discuției aducând dovezi peremptorii că marile saga gentilitice sînt opere de imaginație ce aparțin literaturii culte.

Deși majoritatea personajelor, precum și simburile acțiunii ei, se găsesc în analele islandeze și, deși, în linii mari, cronologia este respectată, cercetările au scos în evidență un șir de elemente care învederează că *Njala* este creația unui autor anonim căruia îi revin netăgăduitele însușiri ce-o înalță cu mult deasupra operelor înrudite.

Ea este singura saga gentilitică care, înfățișînd locuitori din toate zările Islandei, depășește cadrul povestirilor regionale. Acțiunea ei îmbrățișează o perioadă fără pereche de îndelungată — ceva mai mult de o jumătate de veac (960—1016) — și are o arhitectură mai complexă decît a oricărei alte *saga*. În ea apar, pe lângă protagoniștii principali, numeroase personaje secundare și sînt pomenite, în genealogiile acestora, numele unor puzderii de moși, strămoși și alte neamuri.

În structura ei, autorul a introdus cîteva secvențe menite să diversifice și să potențeze interesul: călătoria lui Hrut (cap. 1—8); periplul și luptele lui Gunnar cu vikingii (cap. 28—34); creștinarea islandezilor (cap. 100—105); isprăvile feciorilor lui Njal în Irlanda și Scoția (cap. 82—90); bătălia de la Clontarf (cap. 155—158).

Semnificativă este atenția deosebită acordată litigiilor judecătorești și amănuntelor procedurii urmate la *Althing*. Cu puține excepții, în toate fazele acțiunii, vrăjmășiile dintre personaje degenerază în

conflicte sîngeroase a căror dezlegare este c  ut  t   prin compromis la *Althing*, autorul fiind ad  nc pătruns de rolul acestei instituții   i pled  nd pentru respectarea r  nduielilor liber consim  ite de islandezi precum   i a hot  r  rilor   i învoielilor pe care le consideră vitale pentru supravie  uirea ob  stei.

Mai presus de toate însă, *Njala* s-a   mpus prin luminoasele ei idealuri morale, axate pe pre  uirea omului des  v  r  it trupe  te, întreg la minte   i curat la cuget, drept   i mărinimos, gata să sară într-ajutor nu numai rudelor, prietenilor   i vecinilor, dar   i tuturor celor afla  i în nevoie, precum   i prin umanismul   i ra  ionalismul care o străbat de la prima p  n   la ultima filă.

Nicăieri autorul anonim nu p  r  ine  te aristocra  ia *hofdingi*-lor, nu pream  re  te prădăciunile vikingilor,   i nu se pleacă în fa  a mai-marilor cap  tilor p  g  ne, sau înainte a misticii reprezentate de proaspet  ii prozeliti cre  tini. Pătruns de spirit laic, el se m  rgine  te să privească rece oamenii, caracteriz  ndu-i exclusiv prin faptele lor. Personajele nu se pierd în elucubra  ii despre zei   i duhuri, ci privesc drept în fa  a realitatea, bizuindu-se pe bra  tele   i pe mintea lor. Fără a nutri iluzii asupra puterilor supranaturale, ei înfruntă senini, b  rb  te  te primejdiile, îndeplinind p  n   la capăt îndatoririle prescrise de codul lor moral. De aici decurge acea neclintită st  p  nire de sine, bazată pe un amestec de încredere lucidă în for  ele omului   i de sfidare aruncată   rsitei neînduplecate, evocate în acea cr  ncen     i de neuitat *Cintare a suli  elor* care preludeaz   m  re  ul final al sag  i.

Njal, care niciodată n-a m  nuit altă armă dec  t arma ra  iunii, ilustrează cultul islandezilor pentru spiritul de prevedere   i pentru   n  elepciunea sănătoasă, precum   i marea lor pre  uire pentru omul luminat care-  i   chil  n   viața apărării n  zuiu  telor pa  nice ale democra  iei primitive. Acest erou ocupă o pozi  ie singulară în galeria figurilor dominante ale epopeilor de aceea  i v  rst   socială cu saga.   n vreme ce eroii lui Homer cred că soarta lor at  rn   de hot  r  rile arbitrare ale „nemuritorilor” cărora nimic nu le poate sta   mpotriv  , *Njal*   i afirmă, prin vorbă   i faptă, credin  a nestrămutată că stă în puterea min  ii   i voin  ei omen  sti să sfarme   nch  puitule lan  uri ale fatalit   ii. A  a-zisele lui prevestiri nu sînt de fapt dec  t concluzii întemeiate pe experien  a vie  ii, pe cunoa  terea resorturilor suflete  ti ale semenilor.

El este oricînd gata să împărtășească, fără a cere nici o răsplată, sfaturi înțelepte oricui se află în nevoie și să stăruie în soborul cel mare al *Althing*-ului pentru a pune capăt nedreptăților și vărsărilor de sînge. „Țara — proclamă Njal — pe lege se clădește, în vreme ce fărâdelegea o pustiește“. Această maximă nu exprimă doar filozofia lui Njal, ci cristalizează una din preocupările de căpetenie ale obștei islandeze¹, care urmărea să înlăture dezbinările și vrăjmășiile ce o măcinau și se străduia din răputeri să întărească autoritatea adunărilor de stat și judecată, statornicind bărbați care „să zică legea“ și iscodind mijloace pentru menținerea bunei-înțelegeri în sinul obștii.

Njal prețuiește munca și nu caută să tragă foloase nedrepte. Gospodar chibzuit, încearcă, printre cei dintii, noi metode de muncă, el își gunoiește ogorul spre a culege rod bogat și a dobîndi hrana necesară clanului. În cele din urmă, prins în cursă de dușmanii feciorilor săi, acest om insufletit de simțul onoarei, primește demn și resemnat moartea în casa-i preschimbată în rug.

Ideaturi similare îl însuflețesc și pe bunul său prieten Gunnar, care intrupează însușirile pe care le cinsteau mai presus de orice vechii islandezi: era înalt și puternic Gunnar, iar „paloșul și arcuț le minuia deopotrivă de bine și cu dreapta și cu stînga, și izbea atît de năprasnic încît în mină-i fluturau parcă trei paloșe nu unul... înota ca un pește, și la nici un joc nu se afla om să-l dovedească“. Cititorii îl vor vedea coborînd la țarina sa și împrăștiînd sămînța cu mina lui și vor constata că este „curtenitor ca nimeni altul, destoinic la toate, îndatoritor și statornic“, și că „prietenilor, ce și-i alegea cu grijă, le era credincios...“. Cînd se întîmplă foamete în Islanda, „împarte în dreapta și în stînga merinde și nutreț“ și, „cîtă vreme a avut, n-a lăsat pe nimeni să plece cu mina goală“. El mărturisește că „nu poate lua lesne hotărîrea de a face vărsare de sînge“. Și pe pămînt islandez, nu-l vom vedea minuiind armele decît spre a-și apăra numele și ființa.

Neclintita prietenie dintre Gunnar și Njal, care trezește amintirea înfrățirilor „pînă la moarte“ din basmele și baladele noastre, se bazează pe dragostea de dreptate ce-o nutresc amîndoi și pe acel instinct al

¹ În 1930, cînd s-au împlinit 1000 de ani de la înființarea *Althing*-ului, maxima citată a fost înscrisă pe medalia comemorativă bătută pentru cinstirea evenimentului.

democrației, caracteristic orînduirii primitive, care a supraviețuit în Islanda pînă ce, egoismul lacom și spinul otrăvit al disprețului față de muncă au dezbinat locuitorii, împingîndu-i pe calea împilărilor și silinției, și, în cele din urmă, pe panta trădării idealurilor de neatîrnare.

Vor stăruî în amintire și personaje secundare, ca Snorri *Godi* și Hall de la Sida, care, asemenea lui Njal și Gunnar, apără temeliile conviețuirii, înfruntîndu-i pe oamenii vrajbei: pe crîncenul Thjostolf, pe mincinosul și gilcevitorul Skamkell, pe hainul Hrapp, sau pe violenții Mord și Eyjolf. De neuitat mai sînt neînduplecatul Skarphedin, echilibratul și circumspectul Flosi, eroicul Kari, precum și Bjorn cel fricos și fudul totodată, care reprezintă o surprinzătoare prefigurare a lui Sancho Panza.

Cu privire la personajele feminine ale *Njalei* — din rîndul cărora se detașează Hallgerd, Bergthora și Hildigunn — este de reținut că autorul nu și-a propus nici un moment să le zugrăvească viața și faptele. Rostul lor este doar de a ațîța patimile, de a crea premisele ciocnirilor, de a da impuls acțiunii. Sfada Hallgerdei, furtișagul pus la cale de Hallgerd în gospodăria lui Otkel și îndemnul la răzbunare ale Hildigunnei ilustrează acest adevăr, căci îndată după dezlănțuirea conflictului, fiecare dintre aceste personaje se pierde în umbră.

Analiza eroinelor *Njalei* mai pune în lumină și un alt aspect al aportului autorului, contribuind la deslușirea modului în care a operat asupra tradiției și materialelor oferite de izvoarele scrise. Spre deosebire de personajele masculine, ale căror biografii coincid, în punctele cele mai însemnate, cu datele istorice, eroinele și faptele puse în seama lor sînt rareori altceva decît plâsmuiri ale autorului, dintre toate femeile care apar în *Njala*, Unn și Hallgerd fiind singurele care au un suport în vechile anale.

Lista abaterilor de la datele istorice s-ar putea lungi considerabil. Două exemple vor fi însă de ajuns pentru edificare: în vreme ce cronicile arată că, la Knafaholar, Gunnar a răpus numai trei potrivnici, autorul afirmă că dinsul ar fi doborît paisprezece; deși izvoarele depun mărturie că, iureșului împotriva gospodăriei sale de la Hlidarendi, Gunnar i-a ținut piept ajutat de un slujitor credincios, autorul spune că el ar fi înfruntat singur nu mai puțin de optsprezece dușmani.

Pe lângă neîncetata lărgire a sferei personajelor angrenate, pe lângă accelerarea povestirii și adâncirea conflictului, paleta procedeelor narative folosite de autor include, în unele episoade remarcabile, germeii unor tehnici ce nu aveau să se dezvolte în povestirea europeană decât în secolul nostru: alternarea rapidă a unghiului de privire (cap. 123 și 128); precipitarea ritmului evenimentelor (cap. 36—45); creșterea tensiunilor și crearea *suspense*-ului, prin practicarea unui decupaj pur cinematografic (cap. 141—144).

Mesajul *Njalei* este, în esență, optimist. Până la urmă, în fiecare secvență, cumpătarea și chibzuința oamenilor de bine, sănătosul bun-simț al obștii triumfă, izbutind să oprească, măcar temporar, bufnetul securilor și zinghetul de sulite și scuturi, precum și „furtuna de spade” ce însoțesc izbucnirea patimilor și lanțul teribilelor războaie.

Toate aceste elemente laolaltă explică afecțiunea, unică în felul ei, de care a fost înconjurată *Njala* de-a lungul veacurilor și frecventarea ei asiduă de către islandezi. Dimensiunile și profunzimea atașamentului lor față de ea pot fi approximate pornind de la două repere concrete.

Mai întâi, cele 60 de manuscrise ale sagăi — 3 de la sfârșitul secolului al XIII-lea; 16 din perioada 1300—1350, iar restul de 41 din intervalul 1350—1600 — care au ajuns până în zilele noastre. Acestea constituie o mărturie nemijlocită a popularității ei, mărturie cu atât mai elocventă dacă vom ține seama că în tot acest răstimp populația nsulei n-a depășit niciodată 50—60 de mii de suflete și dacă vom iăminti că, în aceeași vreme, pe continent straturi groase de colb continuau să se aștearnă peste filele de mult uitate ale magnificului poem anglo-saxon *Beowulf* sau ale *Cintecului Nibelungilor*.

În al doilea rând, prioritatea acordată în Islanda tipăririi *Njalei*. Într-adevăr, ea a fost editată la Reykjavik în 1772, cu mult înaintea publicării *Eddei* sau a oricărei alte saga în vreme ce, în Germania și în Anglia, țări cu o populație și cu mijloace însutit mai mari, editarea integrală a *Cintecului Nibelungilor* avea să mai întârzie zece ani, iar cea a lui *Beowulf*, aproape o jumătate de veac.

În altă ordine de idei, merită subliniat faptul că în țările europene *Heimskringla* lui Snorri Sturluson și *Edda* au avut precădere asupra *Njalei*. Deși încă din 1593, învățatul islandez Arngrimur Jonsson o

recomandase în mod special atenției cercurilor luminate, făcînd elogiul personajului titular, scandinavii, germanii și anglo-saxonii au neglijat-o, fiind avizi nu de revelațiile literare și de nobilul mesaj moral al *Njalei*, ci de informațiile privind trecutul țărilor lor, cuprinse în opera istorică a lui Snorri, și de profuziunea știrilor mitologice oferite de poemele eddice.

De aceea prima traducere a *Njalei*, destinată cercului restrîns al celor capabili să citească latina, n-a apărut decît în 1809, cînd se împlineau 140 de ani de la premiera daneză a *Heimskringlei* și 134 de ani de la cea dintîi încercare de echivalare a *Voluspei* eddice. Au urmat ulterior traduceri fragmentare și apoi versiuni complete ale *Njalei* în Danemarca, Germania, Anglia, Suedia și Norvegia.

În aria romanică și în celelalte perimetre culturale unde motivația națională a cererii pentru ceea ce unii istorici literari numesc cu drept cuvînt „miracolul islandez“ era mai puțin acută sau chiar absentă, *Njala* și celelalte saga n-au pătruns multă vreme decît prin intermediar străin și abia mult mai tîrziu și sporadic prin traduceri.

În cîmpul vizual al cărturarilor români ea a intrat însă surprinzător de devreme. În 1855 „cercetătorul artist al antichității“ care a fost Odobescu propunea drept model tinerilor scriitori „vechile scrieri scandinave numite *sagas*“, despre care spunea că „sînt roduri plîne de fapte îngrozitoare și peste fire“ în care se găsesc adesea „o energie așa mare și uneori gînduri așa adînci, sentimente așa nobile încît citirea lor încîntă și răpește cu totul.“¹ În cele două sau trei decenii următoare, același Odobescu a fost cel dintîi cititor român al *Njalei* din care, în 1889, avea să citeze un lung pasaj în monumentală sa monografie consacrată „Cloștii cu puii de aur“.

Aceste amănunte, desprinse din șirul celor acumulate în încercarea de a reconstitui, cu mijloacele de care dispunem, itinerariile parcurse de unele valori islandeze în lume și la noi², demonstrează prin comparație o deosebită receptivitate față de arta și cultura tuturor țărilor globului, atitudine izvorită din vechiul și neștrănutatul crez al cărturarilor noștri, formulat cu atîta pregnanță de Tudor Vianu:

¹ Odobescu, *Bazele unei literaturi naționale*, 1855 (text reprodus în Odobescu, *Pagini regăsite*, E.P.L., 1965, p. 14).

² Vezi *Tablelul cronologic*.

„Nu există popoare mici și mari decât ca o expresie statistică. Popoarele cele mai puțin numeroase au dat și continuă să dea opere în care sufletul omenesc trăiește în forme de mare originalitate și seducție.“¹

Acest crez fundamental, ilustrat și de traducerea de față, animă azi mai mult decât oricând strădania culturii românești de asimilare a creațiilor încă necunoscute ale tuturor popoarelor a căror lectură să dea cititorilor prilejul de a mărturisi că „i-a încântat și i-a răpit cu totul“.

IOAN COMȘA

¹ Tudor Vianu, *Literatura universală și literatura națională*, în volumul cu același titlu, E.S.P.L.A., 1956, p. 296.

TABEL CRONOLOGIC

Descoperirea și colonizarea Islandei

sec. IV. î.e.n.—sec. VIII e.n. În intervalul de la știrile nebulose privind *Ultima Thule*—despre care se presupune c-ar fi fost Islanda de azi — consemnate în secolul IV î.e.n. de navigatorul grec Pytheas din Marsilia, și pînă la mărturia certă, din anul 825 e.n., a călugărului irlandez Dicuil, privind descoperirea Islandei de către corăbieri din neamul său, în anul 795, numeroși geografi și istorici (între care Strabon, Orosius și Beda Venerabilul) fac mențiune despre un depărtat tărîm hiperborean ale cărui coordonate coincid cu acelea ale Islandei.

860—870 (cca.) Doi corăbieri scandinavi, Gardar Svafarson, de pe meleagurile Norvegiei de azi, și Naddod, din părțile actualei Suedii, sînt aruncați de furtună pe țărmurile Islandei. La înapoierea lor în ținuturile de baștină, ei vestesc existența unui ostrov nelocuit căruia i se pune numele de *Island* — *Tara de Gheață*.

- 872 Micile monarhii infiripate în vestul și nord-vestul peninsulei scandinave sînt strînse sub sceptrul lui Harald Harfagr (Păr-Frumos), care întemeiază statul feudal centralizat norvegian.
- 874 Ingolfur Arnarson și ai săi își părăsesc gospodăriile de pe coasta de miazănoapte a Norvegiei și se așază pe țărmul sud-estic al Islandei, pe locul unde astăzi se află orașul Reykjavik.
- 875—930 Spre a trăi de sine stătători și la adăpost de silniciile feudale, grupuri de locuitori din părțile de apus și de miazănoapte ale Norvegiei, precum și din coloniile întemeiate de scandinavi în Irlanda, în Orcade, în Hebride și în arhipelagul Shetland se strămută în Islanda. Din aceste colonii vin odată cu ei și o seamă de celți — soții de-ale emigranților, neamurile acestora, precum și casnici și robi.
- 930 Prin unirea într-o confederație a tuturor comunităților gentilice încheiate în Islanda, care ajunseseră să numere 25—30 000 de suflete, ia ființă o republică independentă, al cărei organ legislativ și judecătoresc suprem — *Althing*-ul — este cel mai vechi parlament din Europa.

Substratul istoric al *Njalei*

- 935 (cca.) Anul nașterii lui Njal, eroul eponim al *Njalei*.
- 940 (cca.) Se naște Hallgerd, una dintre cele mai memorabile figuri feminine ale *Njalei* și ale vechii literaturi islandeze.
- 945 (cca.) Nașterea lui Gunnar de la Hlidarendi.

- 956 (cca.) Căsătoria Hallgerdei cu Thorvald (cap. 10).
- 959 (cca.) După pieirea lui Thorvald, Hallgerd se mărită cu Glum (cap. 14).
- 961 Harald Grafeldr (Mantie-Sură) ocupă tronul Norvegiei.
- 962 (cca.) Hrut pleacă în țara Norvegiei să culeagă moștenirea unui frate (cap. 2).
- 962 (cca.) După ce se întoarce în patrie, Hrut se însoară cu Unn (cap. 6).
- 965 . Islanda este împărțită în pătrare și se creează cîte un *thing* — adică o adunare populară și un scaun de judecată deosebit — pentru fiecare pătrar.
- 969 (cca.) Unn se desparte de Hrut și se mărită cu Valgard cel Cărunt (cap. 25).
- 970 Scaunul Norvegiei este dobîndit de Hakon, Jărl-ul de la Hladir, care domnește pînă în anul 995.
- 974 (cca.) Gunnar de la Hlidarendi devine al treilea soț al Hallgerdei (cap. 34).
- 979 (cca.) Skarphedin, unul dintre feciorii lui Njal, îl ucide pe Sigmund, ruda lui Gunnar (cap. 45).
- 983 (cca.) Furtul de la Kirkjubaer (cap. 47).
- 985 (cca.) Gunnar îl răpune pe Otkel; se naște Hoskuld, feciorul lui Thrain (cap. 54).
- 986 (cca.) Ciocnirea de la Knafaholar (cap. 62).

989 (cca.) Gunnar îl ucide pe Thorgeir, feciorul lui Otkel (cap. 72).

990 (cca.) Covârșit de numeroși dușmani, împotriva cărora luptă eroic, Gunnar este doborât (cap. 77).

995 Olaf Tryggvesson se înscăunează rege al Norvegiei, țară pe care o creștinează și o cirmuiește până în anul 1000.

995 (cca.) Thrain, feciorul lui Sigfus, este răpus de Skarphedin, feciorul lui Njal (cap. 92).

997 Regele Olaf Tryggvesson încredințează călugărului german Thangbrand misiunea de a-i evangheliza pe islandezi.

1000, iunie 24 *Althing*-ul hotărăște creștinarea populației Islandei (cap. 105).

În Norvegia, *jarl*-ii Eirik și Svein, feciorii lui Hakon, *jarl*-ul de la Hladir, ajung la cîrma țării, domnind împreună până în anul 1015.

1005 *Althing*-ul decide înființarea în Islanda a unui al cincilea scaun de judecată, pe lângă cele patru existente din anul 965 (cap. 97).

1006 Hoskuld, *godi*-ul de la Hvitanes, se căsătorește cu Hildigunn (cap. 97).

1011 (cca.) Feciorii lui Njal îl căsăpesc pe Hoskuld, *godi*-ul de la Hvitanes (cap. 111).

Njal și ai săi sînt arși de vii în casa lor de la Bergthorshval (cap. 129).

1012 (cca.) Are loc marea bătălie de la *Althing* (cap. 145).

1014, aprilie 23: La Clontarf, lângă Dublin, cötropitorii scandinavi suferă o înfrîngere care pune capăt dominației lor în Irlanda (cap. 157).

1016 (cca.) Kari și Flosi fac pace (cap. 159).

Elaborarea *Njalei*

sec. XI—XII Amintirea întîmplărilor trăite de Njal, Gunnar și de ceilalți eroi ai *Njalei*, precum și aceea a frămîntărilor din vremea lor, se transmite din gură în gură. 1130 (cca.) Ari Thorgilsson (1067—1158) compune în limba latină o istorie a Islandei de la 874 pînă la 1120: *Libellus Islandorum* (*Cartea islandezilor*). De asemenea adună pentru *Landnamsnabok* (*Cartea descălicatului*, știri genealogice ce s-au păstrat într-o redactare ulterioară. Sînt cele mai vechi izvoare în care au fost consemnate datele privitoare la acțiunea, personajele și cronologia *Njalei*.

1150 (cca.) După ce adaptează alfabetul latin cerințelor limbii lor, care s-a diferențiat de vechea limbă nordică comună, islandezii încep să consemneze și să prelucreză bogata literatură orală pe care au creat-o.

1222—1230/35 Opercele elaborate în acest interval de islandezul Snorri Sturluson (1179—1241) — mai ales *Heimskringla* (*Crugul Lumii*), ciclul celor 17 saga istorice dedicate regilor Norvegiei, și *Edda nouă*, care înmănunchează o sinteză a mitologiei nordice, o artă poetică a scalzilor și un repertoriu al formelor prozodice folosite de aceștia — îl îndreptățesc să fie considerat drept unicul clasic dăruit Europei de lumea scandinavă de-a lungul Evului Mediu și drept una dintre personalitățile cele mai de seamă ale secolului al XIII-lea.

1230—1262 Perioadă de singeroase conflicte între frunțașii bisericii islandeze, partizani ai neatârării, și căpeteniile laice, care uneltesc pentru a închina insula, Norvegiei.

1262 Slăbită și dezbinată, Islanda acceptă uniunea personală cu Norvegia, care, de fapt, echivalează cu subjugarea.

1280 (cca.) Prelucrind creșterea tradiției și informațiile scrise, un autor necunoscut compune *Njala*.

1280—1300 Din aceste două decenii se păstrează trei manuscrise ale *Njalei*.

1300—1600 Cele patruzeci și una de copii ale *Njalei*, unele pe pergament altele pe hîrtie, datînd din această perioadă, care au străbătut pînă la noi, atestă popularitatea fără pereche de care s-a bucurat acest monument al prozei islandeze.

1380—1444 Norvegia și implicit Islanda trec sub stăpînirea coroanei daneze.

1514 Vede lumina tiparului la Paris lucrarea *Gesta Danorum* (*Faptele danezilor*) cunoscută și sub titlul de *Danica Historia* (*Istoria daneză*), scrisă de învățatul danez Saxo Grammaticus, către sfîrșitul secolului al XII-lea. Aici sînt consemnate, după tradiția orală islandeză, cîteva saga aparținînd ciclurilor mitice, eroice și legendare.

1550 Islandezii sînt siliți să treacă la luteranism. Prefacerile suferite de islandeza veche după acest eveniment marchează începutul trecerii la limba islandeză modernă.

Răspîndirea literaturii islandeze și a Njalei

1575 După numeroase reeditări în limba latină, *Gesta Danorum* apare în versiune daneză (1575), și, ulterior, în traducere engleză și germană. Toate acestea stimulează interesul pentru vechea literatură nordică și determină un iureș al istoriografilor scandinavi după manuscrise islandeze.

1593 Apare la Copenhaga *Brevis commentarius de Islandia* de Arngrimur Jonsson, unul dintre exponenții Renașterii islandeze, un opuscul în care înfățișează istoria și geografia patriei sale, face elogiul înțelepciunii lui Njal, și povestește sfârșitul acestuia. Lucrarea se editează în Olanda și în Germania. Însoțită de o traducere engleză, ea este inclusă în vestita colecție de relații de călătorie alcătuită de Richard Hakluyt, *The Principal Navigations. Voyages. Traffics and Discoveries of the English Nation Made by Sea or Overland, etc.* (Cele mai de seamă periplusuri, călătorii, schimburi comerciale și descoperiri, pe mare și pe uscat, ale națiunii engleze etc., Londra 1599).

1625 Samuel Purchas adaugă, între altele, colecției lui Hakluyt, pe care o reeditează sub titlul *Hakluytus Posthumus* (*Hakluyt postum*, Londra, 1625), extrase din *Crymogaea*, o mai întinsă lucrare despre Islanda a aceluiași Arngrimur Jonsson. Pornind de la aceste izvoare, eseistul englez Thomas Browne (1605—1652) scrie o disertație despre Islanda.

1794 În Danemarca se tipărește un rezumat în limba daneză al *Heimskringlei* lui Snorri Sturluson. Este primul pas spre notorietate al prozei islandeze.

1639 Apare la Copenhaga o traducere integrală în daneză a *Heimskringlei*, aceasta devenind astfel nu

numai prima scriere islandeză care face saltul de la circulația în manuscris la difuzarea prin tipar, dar și cea dintâi care izbuteste să treacă mările și să escaladeze barierele lingvistice.

1636—1756 În Danemarca unde, vreme de un secol și mai bine, s-a desfășurat activitatea de cercetare a monumentelor literare islandeze, și unde au fost transportate majoritatea pergamentelor găsite în Islanda, se realizează primele creștomatii și lucrări de sinteză în limba latină în privința acestora. Cele mai de seamă aparțin lui Ole Worm, Thomas Bartholinus și Torfaeus.

1645 Învățatul islandez, Brynjolf Sveinsson, episcop de Skalhólt, descoperă unicul pergament în care s-au păstrat cele 29 de poeme epice și mitologice cunoscute astăzi sub numele de *Edda veche*.

1665 Apare la Copenhaga, însoțită de o traducere în limba latină, semnată de Resenius (Peder Hansen Resen), cea dintâi ediție a marelui poem cosmogonic *Voluspa* (*Viziunea prezicătoarei*), din ciclul eddic.

1772 La Reykjavik, vede pentru prima oară lumina tiparului textul original al *Njalei*.

1755—1756 Lucrarea elvețianului P.H. Mallet, *Introduction à l'histoire du Danemark — Introducere la istoria Danemaricii* (Copenhaga, 3 vol.), tradusă în engleză (1770) și în germană (1773), aduce noi elemente cu privire la istoria și literatura Islandei, pe care le face accesibile unor cercuri europene mai largi decât oricare dintre lucrările anterioare. Goethe, de pildă, ia cunoștință de *Edda* prin intermediul cărții lui Mallet.

1787—1828 În capitala daneză se tipăresc treptat poemele *Eddei vechi* însoțite de o traducere juxta-

lineară în latină. De atunci *Edda* — a cărei valoare artistică nu este egalată decît de aceea a eposului homeric — a fost tradusă în 16 limbi și a înregistrat peste 200 de apariții. .

1763 Thomas Percy, autorul cunoscutei culegeri de poezie engleză *Percy's Reliques of Ancient English Poetry* (*Monumente ale vechii poezii engleze*), publică la Londra volumul *Five Pieces of Runic Poetry* (*Cinci poeme runice*), în care prezintă atît în traducere cît și în original specimene de poezie islandeză.

1778—1779 Apare culegerea *Stimmen der Völkern in Liedern* (*Glasurile popoarelor în cîntece*), spicuită din creațiile mai multor națiuni, de Johann Gottfried Herder, care vedea în folclor „arhivele popoarelor“. Ea înfățișează, în traducere germană, 16 piese islandeze. Anterior, Friedrich Gottlob Klopstock și Heinrich Wilhelm von Gerstenberg care, trăind un timp în Danemarca, luaseră contact cu mitologia și vechea literatură a Islandei, au fost primii care au atras atenția asupra lor în aria germană.

1808 Apare la Copenhaga *Nordens Mytologi* — cea dintîi încercare de sinteză privind mitologia nordică — realizată de istoriograful și poetul romantic danez N.F.S. Gruntvig.

1809 Se editează la Copenhaga versiunea în latină a *Njalei* (*Historia Niali et filiorum*, cea dintîi traducere a unei saga).

1813 Publicarea lucrării de mare răsunset *De l'Allemagne* (*Despre Germania*), a doamnei de Staël contribuie la popularizarea în Europa a operelor vechilor literaturi scandinave.

1815 Jakob și Wilhelm Grimm dau la iveală o traducere în proză a citorva poeme din *Edda veche*. Prima versiune integrală în versuri avea să fie realizată în 1851 de Karl Simrock. Acesteia i-au urmat numeroase alte tălmăciri, printre care acelea ale lui Gering, Genzmer etc.

1816—1818 Crestomația de proză veche islandeză în traducere daneză, alcătuită de P.E. Müller, (*Saga-bibliotek*, 3 vol.), care vede lumina tiparului la Copenhaga, atrage atenția în mod special asupra monumentelor vechii proze islandeze.

1825 Se întemeiază o organizație cu sediul la Copenhaga, al cărei țel este să promoveze studiile de scandinavistică, „Societatea regală a anticarilor de Nord“.

1825—1850 Vechea limbă și literatură islandeză devin, începînd din al doilea pătrar al secolului al XIX-lea, obiecte de studiu, mai întîi în instituțiile de învățămînt superior scandinave, apoi și în unele universități din țările germanice și anglo-saxone.

1835 Apare la Göttingen *Deutsche Mythologie* (*Mitologia germană*), a lui Jakob Grimm.

1838 Primele traduceri în franceză din *Edda veche*.

1838—1842 După o călătorie de studii la Reykjavik, francezul Xavier Marmier dă la iveală trei lucrări consacrate Islandei: *Histoire de l'Islande* (*Istoria Islandei*, 1838); *Lettres sur l'Islande* (*Scrisori despre Islanda*, 1838), și *De la littérature islandaise* (*Despre literatura Islandei*, 1840), precum și culegerea *Chants populaires du Nord — Islande — Danemark — Suède — Norvège — Feroe — Finlande* (*Cîntecele populare ale Nordului — Islanda — Danemarca — Suedia — Nor-*

vegia — *Faroer* — *Finlanda*, 1842). Traducerile strălucitelor piese eddice și scaldice, pînă atunci necunoscute în Franța, prezentate în acest din urmă volum nu izbutesc să trezească decît un interes restrîns și trecător.

1841 Prima versiune daneză a *Njalei*.

1843 Cîteva fragmente ale *Njalei* traduse în limba germană sînt incluse în antologia *Altnordisches Lesebuch*, redactată de Franz Dietrich. Din această lucrare, reeditată la Lipsa în 1864, Friedrich Engels avea să ia cunoștință de *Saga despre Njal*, la care se referă în studiul său consacrat *Istoriei Irlandei* (scris în 1870 dar rămas nepublicat pînă în 1948).

1844 Prima versiune engleză a *Heimskringlei*.

1861 La Londra apare prima traducere în engleză a *Njalei* (*The Story of Burnt Njal*). Ulterior au mai fost publicate în Anglia alte două tălmăciri ale *Njalei*, una în 1956, alta în 1964.

1879 *Njala* este tipărită în limba suedeză.

1891 Prima traducere în italiană a unui poem eddic: *Atlakvida* (*Cîntecul lui Attila*).

1896 *Njala* apare în franceză și norvegiană.

1908 Se editează la Halle, în Germania, cea dintîi ediție critică a textului *Njalei* (*Brennu-Njalssaga*) pregătită de Finnur Jonsson.

1914 Prima traducere integrală a *Njalei* în limba germană.

1930 Cele dintîi versiuni franceze din *Heimskringla*.

1933 În capitala Islandei apare prima dintr-o serie de monografii dedicate *Njalei* de savantul Einar Sveinsson.

1933 Jorge Luis Borges publică unul dintre primele studii în limba spaniolă dedicate literaturii vechi islandeze: *Kenningar*, în care analizează funcțiile metaforei în poezia scaldică.

1951 *Edda veche* vede lumina tiparului în limba italiană.

1954 Apare la Reykjavik o nouă ediție critică a *Njalei*: *Brennu-Njalssaga*, întocmită de Einar Ol. Sveinsson.

1956 Vede lumina tiparului la Moscova volumul *Islandskie Saghi*, care cuprinde prima versiune rusă a *Njalei*.

1963 Apare în românește *Saga despre Njal*. Gunnar și Njal (cap. 1—81).

1965 Se publică traducerea *Njalei* în maghiară.

1971 Apare în S.U.A. la Pittsburg, cea dintâi monografie într-o limbă de mare circulație consacrată *Njalei*: Richard F. Allen, *Fire and Iron. Critical Approaches to Njals Saga (Foc și fier. Considerații critice asupra Sagăi despre Njal)*.

Islanda, vechea ei literatură și *Njala* în România

1797 În paginile lucrării *De obște gheografie*, tradusă de Amfilohie Hotiniul, prin intermediul unei tălmăciri italienești, după *Géographie universelle (Geografia universală)* a lui Claude Buffier, se amintește pentru prima oară într-o tipăritură românească „ostrovul cel mare al Islandei” unde „fac multă pucioasă, din pricină că aruncă pământul foc în mijlocul omătului”,

și se arată că „sînt locuitorii insulei cea mai mare parte deprinși de a zice versuri“.

Despre Islanda, cărturarii noștri au avut de timpuriu la îndemînă, în limbi străine, cîteva cărți fundamentale care par să dovedească un interes acut al unora dintre ei pentru istoria și literatura popoarelor scandinave. Discernămîntul vădit în alegerea titlurilor exclude accidentul, iar ce se poate afla despre proveniența lor indică o multiplicitate de filiere și posesori succesivi. Dintre aceste cărți se păstrează, între altele: Olaus Magnus, *Historia de gentibus septentrionalibus...* (Istoria popoarelor de la miazănoapte, Roma, 1555); Torfaeus, *Universi Septentrionis Antiquitates, series Dynastiarum et Regum Daniae* (Antichitățile universului nordic, șirul dinastiilor și regilor Danemaricii, Hafniae, 1705); *idem*, *Groenlandia antiqua* (Groenlanda antică, Hafniae, 1706); Anderson, *Nouvelle description physique, historique et politique de l'Islande* (Nouă descriere fizică, istorică și politică a Islandei, Paris, 1764), (provenite din vechiul fond al Mitropoliei Ungro-Vlahiei, inventariat în 1836, aflat azi la Biblioteca Academiei R.S.R.); P.H. Mallet, *Introduction à l'histoire du Danemark*, Copenhague, 1755—1756 (care a aparținut lui Odobescu); Eggert Olafsson & Bjarni Palsson, *Reise (1752—1757) durch Island, veranstaltet von der königlichen Societät der Wissenschaften in Kopenhagen* (Călătorie prin Islanda (1752—1757), inițiată de Societatea științifică regală din Copenhaga, Leipzig, 1774), (în Biblioteca Teleki-Bolyai, de la Tirgu Mureș); o traducere în limba franceză a acestei lucrări: *Voyage en Islande avec un atlas*, Tome I—V, Paris, 1802 (achiziționată de Odobescu), care se află în Biblioteca Academiei R.S.R. Bibliotecile noastre mai posedă nu puține lucrări de referință care — deși titlurile lor nu o indică — cuprind relatări cu privire

la islandezi, la istoria și la străvechea lor literatură. Așa sint de pildă: Saxo Grammaticus, *Danica Historia*, Francoforti ad Moenum, 1576; Richard Hakluyt, *The Principal Navigations, Voyages, Traffiques and Discoveries of the English Nation Made by Sea or Overland...*, London, 1599 (exemplar ce a aparținut lui Const. Hurmuzaki); Samuel Purchas, *Hakluytus Posthumus*, London, 1625 (ediția Glasgow, 1905—1907); C.C. Rafn, *Antiquitates Americanae sive Scriptores Septentrionales Rerum Antecolumbiarum in America* (*Antichitățile americane sau Scriitori din țările de la miazănoapte despre istoria precolumbiană a Americii*, Hafniae, 1837) (exemplar provenit din bibliotecă lui B.P. Hasdeu, cu două frumoase autografe ale acestuia); C.C. Rafn, *Découverte de l'Amérique au dixième siècle*, Copenhagen, 1838 (exemplar provenit din bibliotecă lui Gheorghe Asachi); *idem*, Copenhagen, 1843 (exemplar trimis vornicului Constantin Dimitrie Sturdza ca omagiu din partea Societății regale a anticarilor de Nord din Copenhaga); Edelstand du Ménil, *Histoire de la poésie scandinave*, Paris, 1839; Xavier Marmier, *Chants populaires du Nord-Islande — Danemark — Suède — Norvège — Feroe — Finlande*, Paris, 1842; Möbius, Theodorus, *Catalogus librorum islandicorum et norvegicorum aetatis mediae* (*Catalogul cărților medievale islandeze și norvegice...*, Lipsiae, 1856); Franz Dietrich, *Altnordisches Lesebuch*, Leipzig, 1864 (exemplar autografiat de Hasdeu), (toate în bibliotecă Academiei R.S.R. din București); *Documente istorice DCCCVII 1-235*, filele 124, 125, 268 și 274 (Direcția Generală a Arhivelor Statului București); August Ludwig Schlözer, *Allgemeine nordische Geschichte* (*Istoria generală a lumii nordice*, Halle, 1771); *Regum Daniae et Norvegiae Descriptio* (*Descrierea regilor Danemarcului și Norvegiei*, Amsterdam, 1655).

Nouveau recueil de voyages au Nord de l'Europe et de l'Asie (Nouă culegere de călătorii prin Nordul Europei și prin Asia, Geneva, 1785—1786), care include relatarea lui William Coxe, *Voyage en Pologne, Russie, Suède, Danemark* (Călătorie în Polonia, în Rusia, Suedia și Danemarca), (Biblioteca Teleki-Bolyai din Tirgu Mureș).

1840 Sub rubrica „Feileton“, *Albina românească* publică o informare primită din partea „Societății istorio-naturală a Moldovei“ cu privire la lucrarea lui C.C. Rafn, *Antiquitates Americanae...* editată la Copenhaga de Societatea regală a anticarilor de Nord.

1841 Presa românească publică pentru întâia oară o imagine din Islanda — o gravură reprezentînd un gheizer (*Icoana lumci*, Iași, februarie, 1841); de asemenea pomenește pentru prima dată o saga islandeză: *Saga lui Thorfinn Thordson*, *Torfinns saga karl-sefnis* (*Spicuiorul Moldo-Român — Le Glâneur Moldo-Roumain*, iulie-sept., 1841); aceasta în legătură cu informația că, înaintea lui Columb, insulele și țărmurile Lumii Noi au fost descoperite de islandezii Bjarni Herjolfsson și Leif Eiriksson (informație desprinsă dintr-un memoriu primit de „Societatea de istorie naturală“ din Iași, de la „Societatea regală a anticarilor de Nord“ din Copenhaga).

1841—1843 Domnitorul Mihai Sturdza, contribuind cu considerabila sumă de 200 de riksdaleri danezi de argint la fondul permanent al „Societății regale a anticarilor de Nord“ din Copenhaga, este trecut în rîndul membrilor fondatori ai societății, iar Mihail Kogălniceanu și doctorul Iacob Cihac sînt cooptați membri asociați.

1842 La București, apare în traducere o lucrare care oferă știri laconice, e drept, dar multilaterale

despre geografia, istoria și literatura Islandei: Eduard Vehse, *Table istorice — întâmplările principale a relațiilor politicești din afară și a cursului dezvoltării noroadelor și a staturilor lumii vechi și nouă în rînduiala lor etnografică și cronologică*.

1842 Tezaurul la Pietroasa descoperit în 1837, care este expus la Colegiul Național Sf. Sava, face senzație. Studiarea lui atrage numeroși germaniști, și stimulează, timp de cîteva decenii, un interes sporit pentru istoria popoarelor germanice.

1844—1858 Membriilor fondatori ai „Societății regale a anticarilor de Nord“ li se mai adaugă mitropolitul Neofit al Ungro Vlahiei, George Bibescu și Nicolae Mavros.

1855 În rîndul întii al frumoaselor „modeluri ale trecutului“ oferite de literaturile gotice, al căror studiu se recomandă celor ce nutresc ambiții literare, Odobescu înscrie vechile scrieri „scandinave numite sagas“ (v. *Bazele unei literaturi naționale*, Paris, 5 martie, 1855, în Al. Odobescu, *Pagini regăsite. Studii și documente*, București, 1965, pp. 10—16).

1862 Apare eseul lui Odobescu *Cîteva de la Snagov*, cea dintii operă literară românească în care se întîlnesc referiri la mitologia eddică.

1875 Hasdeu, în *Istoria critică a românilor* (vol. I, p. 150), citează alit în traducere românească, cit și în limba islandeză, textul referitor la Marea Neagră și locuitorii țărmurilor ei, din *Ynglinga saga* a lui Snorri Sturlusson.

1876 Eminescu publică poemul *Strigoi*, în care sint manifeste ecouri din poezia eddică. Publicarea

postumelor (în special a poemelor *Odin și poetul*, *Memento Mori*, *Diamantul Nordului* și a epopeii *Decebal*) relevă numeroase elemente care confirmă că lui Eminescu îi erau familiare atât *Edda veche* cât și *Deutsche Mythologie* a lui Grimm, principală lucrare privind mitologia germanilor.

1880 Pornind de la prezența „articohului substantival postpozitiv” atât în limba română cât și în limbile scandinave, Hasdeu — cel dintâi român care a studiat aceste limbi și îndeosebi islandeza — emite ipoteza unor îndepărtate contacte ale poporului nostru cu neamurile scandinave (v. *Cuvențe den bătrâni*, vol. II, pp. 663—665, București, 1880). Această ipoteză a fost reluată cu noi argumente de N. Iorga (v. *Țări scandinave: Suedia și Norvegia*, București, 1929, pp. 82—83).

1889 Un pasaj din *Njala*, și versuri din poemele eddice sînt spicuite de Odobescu în *Le Trésor de Petrossa*, monumentală monografie consacrată „Cloștii cu-puii de aur”.

1894 Prima încercare de a înfățișa în limba română comorile *Eddei vechi*: fragmente din *Voluspa* (*Vi-ziunea prezicătoarei*), traduse prin intermediar german, apar sub semnătura lui Grigore N. Lazu, într-o culegere tipărită de acesta la Iași (*451 traduceri libere și imitațiuni de poezii antice și moderne din Orient și din Occident*).

1895 Paralelism și apropieri între unele elemente ale creației noastre populare, pe de o parte, și Valkyriile, Nornele (Urd, Werdandi și Skuld) merele Idunei și frasinul Ygdrasil, din mitologia eddică, pe de alta,

sînt semnalate de Lazăr Șăineanu în lucrarea *Basmele române*, București, 1895.

1898—1904 Apare la Sibiu *Enciclopedia română*, redactată de C. Diaconovich, cea dintîi lucrare de referință românească care include articole anume dedicate istoriei, geografiei și creațiilor islandeze (*Edda*; *Erik cel Roșu*; *Islanda*; *Nordică*, literatura și limba *Nordică*, mitologie germanică și scandinavă; *Saga* etc.).

1899 Profesorul Radu Novian, primul român despre care posedăm știri că a vizitat Islanda, ține, la București, sub auspiciile Societății geografice, două conferințe cu proiecții despre țara, istoria și îndeletnicirile locuitorilor ei (textul conferințelor s-a publicat în paginile revistei bucureștene *Literatura și arta română*).

1900 În rîndul scriitorilor români care au explorat literatura islandeză se înscrie și Coșbuc. Mărturie stau exemplarul traducerii germane a venerabilei *Vatnsdoela saga*, adnotat de mina lui, aflat în fondurile Bibliotecii Academiei R.S.R., din București, precum și referirile la *Edda* și la *drapas-uri*, pe care le întîlnim în studiul său *Elementele literaturii populare* (apărut în *Noua revistă română*, nr. 4/1900).

1922 Apare prima prezentare în limba română a panteonului nordic: *Mitologia Eddelor (scandinavă)*. Autorul, Eugen Bourceanul care, în 1910—1911, a poposit în Islanda, Norvegia și Danemarca, a realizat și valoroase traduceri din *Edda veche*, în cea mai mare parte risipite fără să vadă lumina tiparului.

1956 Cea dintîi tălmăcire integrală (în proză) a poeziei lui *Voluspa* (în culegerea *Studii de literatură universală*, vol. 1, sub semnătura lui Ovidiu Drimba).

1959 Vede lumina tiparului la București volumul *Oamenii Nordului* de Florica Lorinț, care-și propune să popularizeze istoria veche a scandinavilor, inclusiv a islandezilor.

1963 Cea dintii versiune a unei saga islandeze la noi: *Saga despre Njal. Gunnar și Njal* (cap. 1—81).

1967 În cadrul facultății de limbi germanice a Universității din București, se creează primul lectorat de limbi și literaturi scandinave din România.

1970 Revista *Secolul 20* publică un grupaj intitulat *Țărmuri vikingie: Islanda*, cuprinzînd texte în proză și versuri, precum și studii islandeze între care și un eseu consacrat *Njalei* (Andrei Brezianu: *Saga islandeză — de la furtuna lui Ahile spre Furtuna lui Prospero*).

1975 Prima tălmăcire a *Njalei* în limba română este considerată unul dintre „momentele semnificative ale operei de traducere a literaturii universale” în țara noastră (Zoe Dumitrescu Bușulenga, *Secolul 20*, nr. 9/1975).

1976 Vede lumina tiparului o nouă lucrare de popularizare dedicată istoriei îndepărtate a neamurilor nordice: *Vikingii* de Corneliu Belcin și Alexandru Popescu.

1977 În seria de cultură generală a colecției „Biblioteca pentru toți” se publică două volume intitulate *Walthalla și Thule*, în care prof. Mihai Isbășescu re-povesteste miturile și legendele germanice, pornind de la *Eddele* islandeze și imbrățișînd vechile scrieri epice ale anglo-saxonilor, germanilor și danezilor, de la *Beowulf* și *Cintecul Nibelungilor* pînă la *Amleth*.

1978 Sub rubrica *Mituri hiperboreene*, *Secolul 20* publică în traducere fragmente din monografia lui Georges Dumézil *Zeii vechilor germani* precum și studii pe tema impactului Nordului la noi și în lume, semnate de Nicolae Balotă, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Ioan Goian, Dan Hăulică și Vasile Nicolescu.

1980 Se află în lucru versiunea românească a unei cuprinzătoare istorii a literaturilor nordice — *Nordens literatur* — lucrare colectivă coordonată de Mogens Bronsted, publicată în 1972 de trei dintre cele mai de seamă edituri scandinave. Capitolele privind literatura Islandei sint girate de Olafur Jonson, Jon Samsonarson și Steingrímur I. Thorsteinsson.

I. C.

CATALOGUL PERSONAJELOR*

- Amundi cel orb*, fiul lui Hoskuld, feciorul lui Njal din nelegiuirea însoțită cu Hrodny, 98; îl ucide pe Lyting, 106.
- Arni*, feciorul lui Kol, unul dintre uneltitorii arderii de viu a lui Njal, văzut în vis de Flosi, 133; tras în judecată de Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 141; pierе în bătălia de la *Althing*, 145.
- Asgrim*, feciorul lui Grim de la *Ellidi*, *god*-ul de la Tunga, 26; o mărită pe fiica sa, Thorhalla, cu Helgi, feciorul lui Njal, 27; ține partea lui Gizur cel Alb împotriva lui Gunnar de la Hlidarendi, 56; este ajutat de Gunnar, 60; judecător ales în pricina dintre Gunnar și Thorgeir, feciorul lui Starkad, 66; ține partea feciorilor lui Njal, 112, 118—122; după arderea lui Njal, îl sprijină pe Kari, 132, 135—137, 139—145, 152.
- Astrid de la Djuparbakki*, o văduvă înstărită, se mărită cu Grim, feciorul lui Njal, 26; scapă din pirjolul de la Bergthorshval, 129.
- Atli*, argat la Bergthorshval, 36; îl ucide pe Kol, vâtaful de la Hlidarendi, 37; este, la rîndul lui, ucis de Brynjolf Circotașul, 38.

* Catalogul nu cuprinde decît cam a șasea parte a numelor ce figurează în *Njala* (110 din peste 600). Au fost lăsate deoparte personajele episodice, precum și moșii și strămoșii înșirați în genealogii. Cifrele indică numerele capitolelor în care apar și acționează personajele incluse.

- Bergthora*, soția lui Njal, 20; la ospățul de nuntă al lui Gunnar de la Hlidarendi, 34; se ceartă cu Hallgerd, 35; îl trimite pe Atli să-ia viața lui Kol, 37; dă poruncă lui Thord al Slobozitului să-l facă de petrecanie lui Brynjolf, 39; îndeamnă pe feciorii ei să-l omoare pe Sigmund, 44; le dă ghes să-l ucidă pe Thrain, 91; se învoiește bine cu Hildigunn, 97; își împinge feciorii să-l omoare pe Lyting, 98; moare arsă de vie împreună cu Njal, 129.
- Bjarni*, feciorul lui Helgi, căpetenia de la Brodd, făgăduiește sprijin lui Flosi, 134; îl ajută pe acesta, înlesnind mituirea lui Eyjolf, feciorul lui Bolverk, 138; scapă cu viața din bătălia de la Althing, 145.
- Bjorn cel alb*, de la Mork, îl adăpostește pe Kari, 148; îl ajută pe Kari să se răfuiește cu uneltitorii pîrjolului de la Bergthorshval, 149—152.
- Bork*, feciorul lui Starkad, unul dintre cei trei fii ai lui Starkad de la Thrihyrning, 57; ucis de Gunnar în lupta de la Knafaholar, 63.
- Brynjolf Circotașul*, o rudă de-a Hellgerdei, îl ucide pe Alli, 38; omorît de Thord al Slobozitului, 39.
- Egil*, feciorul lui Kol, de la Sandgil, cumnat cu Starkad de la Thrihyrning, 58; spectator la lupta armăsarilor, 59; întinde o capcană lui Gunnar la Knafaholar, unde își găsește moartea, 61—63.
- Egil*, feciorul lui Thord, frate vitreg cu Flosi, 95; socrul lui Ingjald de la Keldur, 116.
- Eilif*, feciorul lui Onund, se alătură vrăjmașilor lui Gunnar, 75; rănit de Gunnar în timpul iureșului de la Hlidarendi, 77.
- Einar de la Thvera*, fratele lui Gudmund cel Puternic, îi sprijină pe feciorii lui Njal, 120—122.
- Eirik*, feciorul lui Hakon Jarle-ul, dă ajutor lui Flosi, 82; ține partea lui Grim și a lui Helgi, feciorii lui Njal, 89; la moartea tatălui său, ia frinele țării, îl găzduiește pe Flosi, 158.
- Eyjolf*, feciorul lui Bolverk, om de lege, neam cu Snorri Godi, văzut în vis de Flosi, 133; Flosi îl plătește ca să-l apere la Althing, 138; îl apără pe Flosi în fața scaunelor de judecată, 141—144; moare ucis de Kari în bătălia de la Althing, 145.
- Flosi*, feciorul lui Thord, căpetenia de la Svinafell, ginerele lui Hall de la Sida, căpetenia celor ce uneltesc arderea de viu a lui Njal.

95; o dă pe nepoată-sa Hildigunn de soție lui Hoskuld, *godī*-ul de la Hvitanes, 97; se creștinează, 101; află de sfârșitul lui Hoskuld și, atârnat de Hildigunn, purcede la *Althing*, 115—117; strică înțelegerea de a așeza pace, 121—123; pune la cale pierzania feciorilor lui Njal, 124; dă foc gospodăriei de la Bergthorshval, 126—130; are un vis rău-prevestitor, 133; umblă după sprijin, 134; îl cumpără pe Eyjolf, feciorul lui Bolverk, 138; face demersuri înaintea scaunelor de judecată, 141—144; pune mâna pe arme în bătălia de la *Althing*, este osîndit la surghiun, 145; părăsește Islanda, 153; se înapoiază, 158; se împacă cu Kari și moare înghițit de valuri, 159.

Geir Godi, căpetenia de la Hlid, neam cu Gizur cel Alb, 46; tîrît de ruda sa Otkel într-o pricină împotriva lui Gunnar de la Hlidarendi, 49—50; îl trage în judecată pe Gunnar pentru tăierea lui Otkel, 55—56; ține partea lui Mord, feciorul lui Valgard, împotriva lui Gunnar, 66; îl ajută pe Gizur să pornească pricina împotriva lui Gunnar pentru moartea lui Thorgeir, feciorul lui Otkel, 73; ia parte, la Hlidarendi, la năvala dușmanilor împotriva lui Gunnar, 75—77, încheie pace cu Hogni, feciorul lui Gunnar, 80.

Gilli, *jarl*-ul Hebridelor, 85; cumnat cu Sigurd, *jarl*-ul Orcadelor, 89; îl vizitează pe Sigurd, 154; îl găzduiește pe Flosi; vede în vis bătălia de la Clontarf, 157.

Gizur cel Alb, căpetenia de la Mosfell, unchiul lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 46; amestecat de ruda sa Otkel într-o pricină împotriva lui Gunnar, 49—51; sprijină cererea ca Gunnar să fie pedepsit pentru tăierea lui Otkel, 55—56; își dă fiica după Mord, feciorul lui Valgard, 65; ia partea lui Mord împotriva lui Gunnar, 66; pornește pricina împotriva lui Gunnar pentru tăierea lui Thorgeir, feciorul lui Otkel, 73; se numără printre fruntașii celor ce năvălesc la Hlidarendi, 75—77; părăsește Islanda, 102; pune umărul la creștinarea Islandei, 104—105; sprijină pe feciorii lui Njal la *Althing*, 119, 121—123; îl ajută pe Kari după pîrjolul de la Bergthorshval, 132, 135, 137, 139—145, 152.

- Glum, feciorul lui Hildi*, unul dintre uneltitorii pirjolului, 101; se alătură lui Flosi, 115; ia parte la pirjol, 124, 130; văzut în vis de Flosi, 133; îl apără pe Flosi de Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 136; chemat în judecata de Thorgeir Skora-Geir, 141; este osîndit la surghiun, 145; ucis de Kari în lupta pe malul mlaştinii Kringlunmyr, 151.
- Glum, feciorul lui Olaf*, al doilea soţ al Hallgerdei, 13; se naşte fiica sa, Thorgerd, 14; ucis de Thjostolf, 15—17.
- Grani, feciorul lui Gunnar* de la Hlidarendi şi al Hallgerdei, 59; seamănă la fire cu maică-sa, 75; împreună cu Hallgerd află adăpost la Grjota, în casa lui Thrain, feciorul lui Sigfus, 78; în ciocnirea de pe malul Markarfljotului, Skarphedin îl cruţă, 92; se alătură lui Flosi, 117; ia parte la pirjol, 124, 127—130; tras în judecată de Kari, 141; osîndit la surghiun, 145; rănit de Kari în ciocnirea de pe malul Skaptei, 150.
- Grim, feciorul lui Njal*, se însoară cu Astrid de la Djuparbakki, 25; la nunta lui Gunnar, 34; ia parte la tăierea lui Sigmund şi a lui Skjold, 45; îi dă sprijin lui Gunnar, 64—66; pleacă peste mare împreună cu fratele său Helgi, 78—82; scos de Kari de sub ameninţarea unor vikingi, 83—84; prins de Hakon Jarl-ul, izbuteşte să fugă, 89; împreună cu Kari se întoarce în Islanda, 90; cere despăgubire de la Thrain, 91; ia parte la uciderea lui Thrain în ciocnirea de la Markarfljot, 92; îl atacă pe Lyting, 99; leagă prietenie cu Mord, feciorul lui Valgard, 108; ia parte la uciderea lui Hoskuld, *god*-ul de la Hvitanes, 111; umblă să cîştige sprijin la *Althing*, 118; sfîrşeşte ars de viu la Bergthorshval, 127—129.
- Grim Roşcovanul*, unul dintre uneltitorii pirjolului, neam cu Flosi, 133; tras în judecată de Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 141; ucis de Thorhall, feciorul lui Asgrim, în bătălia de la *Althing*, 145.
- Gudmund cel Puternic*, căpetenia de la Modruvellir, 113; ocărit de Skarphedin, 119; ţine partea feciorilor lui Njal la *Althing*; ales să judece între părţi, 122—123; îl sprijină pe Kari, 140—145.
- Gudrun, Soarels-Noptii*, fiica lui Egil, nepoata lui Kol de la Sandgil, 58; în dragoste cu Thorir Norvegianul, 61; se căsătoreşte cu Thorgrim Norvegianul, 64.

Gunnar, feciorul lui Hamund de la Hlidarendi, 19; ia asupra sa pricina de întoarcere a zestrei ce o avea Unn împotriva lui Hrut, 21; sfătuit de Njal cum să o pună în mișcare, 22—24; își atrage ura lui Mord, feciorul lui Valgard, 25—26; isprăvile sale peste mare, 27—32; se căsătorește cu Hallgerd, 33—34; legătura de prietenie cu Njal dăinuie deși soțiile se învrăjbesc, 35—44; nu vrea să pornească pricina împotriva feciorilor lui Njal pentru uciderea lui Sigmund, care-i era rudă, 45; cere lui Otkel merinde cu împrumut, 47; o pălmuiește pe Hallgerd, când află de furtișagul săvârșit la Kirkjubaer, 48; oferă să-l despăgubească pe Otkel, 49; tras în judecată de acesta îl rămîne, 50—51; rănit de pîn-tenul lui Otkel, 53; îl răpune pe Otkel în lupta de pe malul Rangăi, 54; ajutat de Njal, încheie pace, 56; spectator la lupta armăsarilor, îl rănoște pe Thorgeir, feciorul lui Starkad, 59; vine în ajutorul lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 60; Starkad și Egil îi întind o capcană la Knæfaholar, din care Gunnar iese biruitor, 62—63; încheie pace, 66; sfada lui cu Thorgeir, feciorul lui Otkel și cu Thorgeir, feciorul lui Starkad, 66—71; aceștia îi întind o nouă capcană pe malul Rangăi, unde izbutește să-l ucidă pe Thorgeir, feciorul lui Otkel, 72; tras în judecată, este osîndit la surghiun, 73—74; nu se îndură să părăsească Islanda, 74; dușmanii îl covîrșesc la Hlidarendi și-l ucid, 76—77.

Gunnar, feciorul lui Lambi, nepotul lui Thrain, feciorul lui Sigfus, și unul dintre uneltitorii arderii de viu a lui Njal, 82; ține partea lui Thrain împotriva feciorilor lui Njal, 91; în lupta de la Markarfljot, Skarphedin îi lasă viața, 92; se alătură lui Flosi, 117, 124; se numără printre uneltitorii arderii de viu a lui Njal, 128—129; Skarphedin îi scoate ochiul, 130; i se arată în vis lui Flosi, 133; tras în judecată de Kari, 141; osîndit la surghiun, 145; ucis de Kari în Orcade.

Gunnhild, regina mamă a Norvegiei, arată bunăvoință față de Hrut, pe care și-l ia de amant, 3; îi ajută lui Hrut să dobîndească moștenirea, 4—5; leagă farmece asupra lui Hrut, 6; moare, 29.

Hakon Jarl-ul, 29; îl primește pe Gunnar la curtea Norvegiei 31; îi arată prietenie lui Thrain, 82; umblă să-l prindă pe Hrapp, dar

păcălit fiind de Thrain, își varsă necazul pe feciorii lui Njal, 88—89; moare de mîna unui rob, 100.

Hall de la Sida, căpetenia de la Thvatta, socrul lui Flosi, 95—96; leagă prietenie cu misionarul Thangbrand și se convertește la creștinism, 100; sprijină acțiunea de evanghelizare a islandezilor, 105; îl susține pe Flosi, 115, 119, 121; stăruie pentru dezlegarea pașnică a pricinilor și îndeplinește rolul de arbitru, în pricina dintre Flosi și feciorii lui Njal 122—123; îl sprijină pe Flosi și după pîrjolul de la Bergthorshval, 134, 136; stăruie pentru o învoială între cele două tabere, renunță la dreptul de a cere despăgubire pentru moartea fiului său Ljot, 145; mijlocește învoiala între Flosi și Thorgeir Skorar-Geir, 146—147.

Hallbjorn cel Semeț, de la Heydal, după pîrjol, făgăduiește lui Flosi să-i țină parte, 134; îl sprijină pe Flosi la *Althing*, 138; este rănit de Kari în bătălia de la *Althing*, 145.

Hallbjorn cel Alb, frate cu Otkel de la Kirkjubaer, 47; socoate că pornirea împotriva lui Gunnar este nefastă, 49; ucis de Gunnar în lupta de pe malul Rangăi, 54.

Hallgerd, fiica lui Hoskuld, feciorul lui Kol de la Dalir: Hrut zice de ea că are privire hoțisă, 1; este măritată fără voia ei cu Thorvald, feciorul lui Osvif, 9—10; Thorvald o pălmuiește; Thjostolf, tatăl ei vitreg, îi face de petrecanie lui Thorvald, 9—10; se mărită de-al doilea cu Glum, feciorul lui Olaf, lingă care este mulțumită, 13; dă naștere Thorgerdei, 14; Glum o lovește peste obraz, apoi Thyostolf îl răpune, 17; Gunnar de la Hlidarendi o cere de nevastă și se însoară cu ea, 33—34; Hallgerd se ceartă cu Bergthora, 35; îndeamnă pe Kol să-l taie pe Svart, 36; poruncește rudei sale Brynjolf Cîrcotașul să-lucidă pe Atli, 38; îl trimite pe Sigmund, ruda lui Gunnar, să-i ridice viața lui Thord al Slobozitului, 41—42; dă ghes lui Sigmund să-i batjocorească pe feciorii lui Njal, 44; îl trimite pe robul Melkolf să fure merinde de la Otkel, 47; Gunnar o pălmuiește, 48; i se nasc doi băieți, Hogni și Grani, 59; refuză să taie o șuviță din părul ei ca să înlocuiască coarda arcului care ar fi putut să-l scape pe Gunnar de pieire, 77; împreună cu Grani se refugiază la Grjota

sub acoperişul lui Thrain, 78; se încurcă cu Hrapp, 88; îi batjocoreşte pe feciorii lui Njal, 91.

Hallkel, feciorul lui Skarf, frate cu Otkel de la Kirkjubaer, 47; răpus de Gunnar în lupta de pe malul Rangäi, 54.

Hauk, feciorul lui Egil, nepotul lui Kol, de la Sandgil, 58; spectator la lupta de armăsari, îl înfruntă pe Gunnar, 59; ucis de Gunnar în lupta de la Knafaholar, 63.

Helga, fiica lui Njal, la nunta lui Gunnar, 34; se mărită cu Kari, 90; i se îngăduie să iasă din casa aprinsă de la Bergthorshval, 129; moare, 159.

Helgi, feciorul lui Njal, cel mai tânăr dintre fiii lui Njal, 25; o ia de soţie pe Thorhalla, fiica lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 26—27; la nunta lui Gunnar, 34; ia parte la tăierea lui Sigmund şi a lui Skjold, 45; îl sprijină pe Gunnar, 64—66; pleacă peste mare cu fratele său Grim, 75, 82; scos de Kari de sub ameninţarea unor vikingi, 83—84; prins de Hakon Jarl-ul izbuteşte să fugă, 89; împreună cu Kari se înapoiază în Islanda, 90; cere despăgubire de la Thrain, 91; de faţă la uciderea lui Thrain în ciocnirea de la Markarfljot, 92; îl atacă pe Lyting, 99; leagă prieteşug cu Mord, feciorul lui Valgard, 108; ia parte la uciderea lui Hoskuld, *god*-ul de la Hvitane, 111; umblă să câştige sprijin la *Althing*, 119; ucis de Flosi la Bergthorshval, 127—129.

Hildigunn, fiica lui Starkad, feciorul lui Thord, şi nepoata de frate a lui Flosi, 95; se mărită cu Hoskuld, *god*-ul de la Hvitane, 97; găseşte pe Hoskuld mort, 112; îl îmboldeşte pe Flosi să-l răzbune pe Hoskuld, 116; se mărită cu Kari, 159.

Hildigunn Doftoroaia, fiica lui Starkad de la Thrihyrning, 57; îl laudă pe Gunnar, 51, 51, 63.

Hjalti, feciorul lui Skeggi, din Thjersadal; îl îndeamnă pe Gunnar să facă pace după ciocnirea de la Knafaholar, 66; refuză să se alăture duşmanilor lui Gunnar, 75; rosteşte stihuri de hulă împotriva zeităţilor păgâne, pleacă peste mare, 102; osîndit la surghiun pentru vina de a fi hulit; se înapoiază şi participă la creştinarea Islandei, 104—105; ţine partea feciorilor lui Njal, arbitrează între părţi, 122—123; se alătură celor ce pornesc pe urma uneltitorilor arderii de viu a lui Njal, 131; caută rămăşiţele pămîntesti

ale celor arși de vii la Bergthorshval, 132; ține partea lui Kari, 137, 139—145.

Hjort, feciorul lui *Hamund*, cel mai tânăr dintre frații lui *Gunnar* de la *Hlidarendi*, 19; ucis în ciocnirea de la *Knafaholar*, 62—63.

Hogni, feciorul lui *Gunnar* de la *Hlidarendi* și al *Hallgerdei*, 59; are o vedenie în care *Gunnar* vorbește din gorganul în care a fost înmormântat, 78; ajutat de *Skarphedin*, răzbună moartea lui *Gunnar*, 79; încheie pace și se însoară, 80; dă sprijin lui *Ketil* de la *Mork*, 93.

Holmstein, feciorul lui *Bersi* de la *Bersastadir*: după pîrjolul de la *Bergthorshval* ține partea lui *Flosi*, 134; în bătălia de la *Althing*, 145.

Hoskuld, feciorul lui *Kol* de la *Dalir*, căpetenia de la *Hoskuldssstadir*: tatăl *Hallgerdei*, 1; înlesnește căsătoria fratelui său de lapte *Hrut* cu *Unn*, 2; o mărită pe *Hallgerd* cu *Thorvald*, feciorul lui *Osvif*, 9—10; plătește despăgubire pentru moartea lui *Thorvald*, 12; o dă pe *Hallgerd* după *Glum*, feciorul lui *Olaf*, 13—14; plătește despăgubire pentru moartea lui *Glum*, 17; ține partea lui *Hrut* împotriva lui *Gunnar*, 23—24; o mărită pe *Hallgerd* cu *Gunnar*, 33—34; o mărită pe *Thorgerd*, fiica *Hallgerdei*, cu *Thrain*, 34; îl sprijină pe *Gunnar* în pricina cu *Otkel*, 51; moare, 59.

Hoskuld, godi-ul de la *Hvitanes*, feciorul lui *Thrain* și fiastrul lui *Njal*, 59; după moartea lui *Thrain* este crescut de unchiul său *Ketil* de la *Mork*, 93; înfiat de *Njal*, 94; se logodește cu *Hildigunn*, nepoata de frate a lui *Flosi*, 97; primește *godord*-ul nou-înființat la *Hvitanes* și se însoară cu *Hildigunn*, 97; refuză să sprijine uneltirile lui *Lyting* împotriva feciorilor lui *Njal*, 98; după uciderea lui *Hoskuld*, feciorul lui *Njal*, din nelegiuita însoțire cu *Hrodny*, de către *Lyting*, mijlocește un așezămint de pace pentru *Lyting*, 99; respinge încercările lui *Mord*, feciorul lui *Valgard* de a vîri zizanie între el și feciorii lui *Njal*, 109; se înstrăinează de feciorii lui *Njal*, 109; moare ucis de feciorii lui *Njal*, 111.

Hoskuld, feciorul lui *Njal*, din nelegiuita însoțire cu *Hrodny*, 25; lăsa moștenirea lui *Gunnar* din *Hlidarendi*, 34; este de față la tăierea lui *Sigmund*, 45; ucis de *Lyting*, 98.

Hrapp, feciorul lui *Orgumleidi*: se imbarcă spre a merge în Norvegia, 87; săvârşeşte un şir de răutăţi în Norvegia şi este urmărit de *Hakon Jarl*-ul, 87—88; *Thrain*, feciorul lui *Sigfus*, îl ascunde şi-l aduce în Islanda, 88; la *Grjota* îi batjocoreşte pe feciorii lui *Njal*, 91; moare ucis de feciorii lui *Njal* în lupta de la *Markarfljot*, 92.

Hrodny, mama lui *Hoskuld*, feciorul lui *Njal*, şi sora lui *Ingjald* de la *Keldur*, 25; îl află pe *Hoskuld* mort, pretinde însă c-ar mai fi în viaţă şi duce trupul lui neînsufleţit la *Bergthorshval* ca să ceară răzbunare, 98; îl înduplecă pe *Ingjald* să nu ia parte la iureşul de la *Bergthorshval*, 124.

Hrut, feciorul lui *Herjolf*, de la *Hrutsstadir*, frate de lapte cu *Hoskuld*, feciorul lui *Kol* de la *Dalir*, spune despre *Hallgerd* că are privirea hoişă, 1; se logodeşte cu *Unn*, fiica lui *Mord Scribea*, 2; pleacă peste mare să culeagă o moştenire, 3; isprăvile lui în ţara Norvegiei, 3—5; *Gunnhild*, regina-mamă a Norvegiei, leagă farmece asupra lui, 6; se însoară cu *Unn*, curind însă se desparte 6—7; *Hrut* refuză să-i înapoieze zestrea, 7; după omorîrea lui *Thorvald*, primul soţ al *Hallgerdei*, mijloceşte aşezămînt de pace 12; îl ucide pe *Thjostolf* şi pune la cale aşezămîntul de pace după uciderea lui *Glum*, cel de-al doilea soţ al *Hallgerdei*, 17; este silit de *Gunnar* să înapoieze zestrea *Unnei*, 23—24; încearcă să-l facă pe *Gunnar* să-şi mute gîndul de a se însoţi cu *Hallgerd*, 33; ţine partea lui *Gunnar* împotriva lui *Otkel*, 51.

Ingjald de la Keldur, feciorul lui *Hoskuld*, unchiul lui *Hoskuld*, feciorul lui *Njal* din nelegiuita însoţire cu *Hrodny*, 25; la nunta lui *Gunnar*, 34; căsătorit cu o nepoată a lui *Flosi*, se alătură lui *Flosi*, 116; sora-sa, *Hrodny*, îl înduplecă să-l părăsească pe *Flosi*, 124; rănit de *Flosi*, pe al cărui nepot, *Thorstein* îl ucide, 130; trece de partea lui *Kari*, 131—132.

Kari, feciorul lui *Solmund*, îi scoate pe feciorii lui *Njal* de sub ameninţarea unor vikingi, 84; trage cu feciorii lui *Njal* la *Hrossey* în *Orcade*, 85—86; îi scapă pe feciorii lui *Njal* din mîna lui *Hakon Jarl*-ul, 89; împreună cu feciorii lui *Njal* vine în Islanda, unde se însoară cu *Helga*, fiica lui *Njal*, 90; e trimis la *Grjota* să-l presimtă pe *Thrain* în privinţa despăgubirilor pretinse de *Grim*

și Helgi, 91; este de față la uciderea lui Thrain, în lupta de la Markarfljot, 92; leagă prieteșug cu Mord, feciorul lui Valgard, 108; ia parte la tăierea lui Hoskuld, *god-i*-ul de la Hvitanes, 110—111; îi însoțește pe feciorii lui Njal la *Althing*, 119—123; scapă din pîrjolul de la Bergthorshval, 128—129; pornește în urmărirea uneltitorilor pîrjolului, 131; pune în mișcare pricină împotriva uneltitorilor pîrjolului, 135; purtarea lui la judecată și în bătălia de la *Althing* și refuzul său de a cădea la învoială cu uneltitorii pîrjolului, 139—145; năvălește, împreună cu Thorgeir Skorar-Geir, asupra feciorilor lui Sigfus pe malul gîrlei din Kerlingardal, 146; îl înduplecă pe Thorgeir să așeze pace, 147; este adăpostit de Bjorn de la Mork, 148; îi atacă pe neașteptate pe uneltitorii pîrjolului pe malul Skapteii și la mlaștină Kringlumyr, 150—151; părăsește Islanda, 154; ucide pe Gunnar, feciorul lui Lambi, la Hrossey, în Orcade, 155; îl răpune pe Kol, feciorul lui Thorstein, în Țara Galilor, 158; merge în pelerinaj la Roma, face pace cu Flosi și o ia de soție pe Hildigunn, 159.

Ketil de la Mork, al doilea fecior al lui Sigfus, unchiul lui Gunnar și ginerele lui Njal, 34; încearcă să-l împace pe fratele său Thrain cu feciorii lui Njal, ce-i erau cumnați, 91—92; așază pace după uciderea lui Thrain de către feciorii lui Njal, 93; ia asupra și creșterea nepotului său Hoskuld, feciorul lui Thrain, 93; consimte la înfierea lui Hoskuld de către Njal, 94; după ce feciorii lui Njal îlucid pe Hoskuld, se alătură lui Flosi, 112, 117, 124; ia parte la pîrjolul de la Bergthorshval, 129; îi tilcuiește lui Flosi visul ce l-a avut, 133; ține partea lui Flosi la *Althing*, 142; se măsoară cu Kari pe malul gîrlei din Kerlingardal, 146; la Kringlumyr se luptă cu Kari, care-i dăruiește viața, 151.

Kol, vâtaf la Hlidarendi, trimis de Hallgerd să-l omoare pe Svart, 36; ucis de Atli, 37.

Kol, feciorul lui Egil de la Sandgil, 58; spectator la lupta armăsarilor, se alătură vrăjmașilor lui Gunnar, 59; ucis de Gunnar în ciocnirea de la Knafaholar, 63.

Köl, feciorul lui Thorstein de la Kalfafell, nepotul lui Hall de la Sida, 96; trece la creștinism, 101; îl sprijină pe Flosi, 115; se numără

printre uneltitorii pirjolului, 124—130; i se arată în vis lui Flosi, 133; tras la judecată în fața *Althing*-ului, 141; osîndit la surghiun, 145; moare de mina lui Kari în Țara Galilor, 158.

Kolskegg, feciorul lui *Hamund*, frate cu *Gunnar* de la *Hlidarendi*, 19; isprăvi săvîrșite de el și de *Gunnar* peste mare, 29—32; alături de *Gunnar* în lupta de pe malul *Rangăi*, 54; face față, cu *Gunnar*, atacului neașteptat de la *Knafahölar*, 63; împreună cu *Gunnar* scapă din capcana de la malul *Rangăi*, 72; osîndit la surghiun laolaltă cu *Gunnar*, 74; se desparte de *Gunnar*, 75; moare la Bizant, 81.

Lambi, feciorul lui *Sigurd*, nepot al lui *Thrain*, unul dintre uneltitorii pirjolului: ține partea lui *Gunnar* împotriva lui *Otkel*, 46, 49; în țara Norvegiei împreună cu *Thrain*, 82; alături de *Thrain* în lupta de la *Markarfljot*, 91—92; *Skarphedin* îi cruță viața 92; se alătură lui *Flosi*, 117; i se arată în vis lui *Flosi*, 133; tras în judecata *Althing*-ului, 141; luptă cu *Kari* la gîrla din *Kerlingardal* și scapă cu fuga, 146; răpus de *Kari* în ciocnirea de la *Skapta*, 150.

Ljot, feciorul lui *Hall*, fiul lui *Hall* de la *Sida*, 96; prorocie despre soarta lui, 115; i se arată în vis lui *Flosi*, 133; îi dă sprijin lui *Flosi*, 134, 145; piere în bătălia de la *Althing*, 145.

Lyting de la Samsstadir, cumnat cu feciorii lui *Sigfus*: pune la cale uciderea lui *Hoskuld*, feciorul lui *Njal*, 98; atacat de feciorii lui *Njal* izbutește să scape și face pace, 99; ucis de *Amundi cel Orb*, feciorul lui *Hoskuld*, 106.

Modolf, feciorul lui *Ketil*, unul dintre uneltitorii pirjolului: ține partea lui *Flosi*, 115; ales să judece între *Flosi* și feciorii lui *Njal*, 122—129; se alătură uneltitorilor pirjolului, 124; ia parte la pirjol, 130; i se arată în vis lui *Flosi*, 133; tras în judecata *Althing*-ului, 141; ucis de *Kari* în ciocnirea de la *Skapta*, 150.

Mord Scripcă, căpetenia de la *Voll*, 1; o logodește pe fiica sa *Unn* cu *Hrut*, 2; o ajută pe *Unn* să se despartă de *Hrut*, 6—7; îi cere lui *Hrut* întoarcerea zestreii, dar rămîne de judecată, 8; moare, 18.

Mord, feciorul lui Sigfus, al patrulea dintre fiii lui Sigfus, și unul dintre unchii lui Gunnar: ține partea lui Flosi, 117, 124; ucis de Kari la gîrla din Kerlingardal, 146.

Mord, feciorul lui Valgard cel Cărunt de la Hof și al Unnei, neam cu Gunnar de la Hlidarendi, 25; prinde pică pe Gunnar, 25, 46; la nunta lui Gunnar, 34; descoperă furtişagul Hallgerdei, 49; o ia de soție pe Thorkatla, fiica lui Gizur cel Alb, 65; îl trage în judecată pe Gunnar, 66; unește împotriva lui Gunnar, 67, 70—71; ia parte la năvala de la Hlidarendi, 75—77; lasă la voia lui Hogni, feciorul lui Gunnar, despăgubirea pentru moartea tatălui său, 79; se împotrivește creștinării, 102; urzește pierzania feciorilor lui Njal și a lui Hoskuld, *godî*-ul de la Hvitanes, 107; îi hotărâște pe feciorii lui Njal să-l ucidă pe Hoskuld și ia parte la tăierea lui, 108—111; pornește pricina împotriva feciorilor lui Njal, 112; se face c-ar fi de partea lui Flosi, 117, 119; îi sprijină pe feciorii lui Njal, 121; se alătură lui Kari, 131; stăruie pentru pedepsirea uneltitorilor pîrjolului, 135, 137, 139, 141—145.

Njal, feciorul lui Thorgeir, capul gospodăriei de la Bergthorshval, 20; îl învață pe Gunnar cum să pornească pricina împotriva lui Hrut, 21—24; îl povățuiește pe Gunnar să nu meargă la *Althing*, 32; îi arată cusururile Hallgerdei, 33; la nunta lui Gunnar, 34; deși soțiile lor se învrăjbesc, prietenia lui cu Gunnar dăinuiește, 35—44; plătește despăgubire lui Gunnar pentru moartea lui Sigmund, 45; îl sfătuiește pe Gunnar în daraverile lui cu Otkel, 51; îi dă lui Gunnar sfaturi profetice, 55; îl susține pe Gunnar înaintea scaunului de judecată, 56; spectator la lupta armăsarilor, 59; îl ajută pe Gunnar înaintea scaunului de judecată, 61—66; îi dă de știre lui Gunnar de un atac plănuit împotriva lui, 69—70; îl susține pe Gunnar înaintea scaunului de judecată, 73—74; vestește pe Gunnar de năvala ce se pregătea împotriva casei sale de la Hlidarendi, 75; trimite pe Skarphedin în ajutorul lui Hogni să răzbune moartea lui Gunnar, 78; îi învață pe fiii săi cum să-i vină de hac lui Thrain, 93; plătește despăgubire pentru uciderea lui Thrain, 93; îl ia de suflet pe Hoskuld, feciorul lui Thrain, 94; o pește pe Hildigunn pentru

Hoskuld, 97; cere înființarea unui al cincilea scaun de judecată și obține un *godord* pentru Hoskuld, 97; se învoiește cu Hoskuld, feciorul lui Thrain, asupra despăgubirilor pentru uciderea lui Hoskuld, fiul său din nelegiuirea însoțire cu Hrodny, de către Lyting 99; se convertește, 100, 102; plătește despăgubire pentru uciderea lui Lyting, 106; înfierează uneltirile lui Mord, feciorul lui Valgard, 108—110; încearcă să așeze pace după uciderea lui Hoskuld, *god*-ul de la Hvitanes, 122; moare ars de viu în pîrjolul de la Bergthorshval, 129—130; se găsesse rămășițele lui pămîntești, 132.

Olaf Păunul, feciorul lui Hoskuld, nepotul lui Kol de la Dalir, capul gospodăriei de la Hjärdarholt, 1; la nunta lui Gunnar, 34; prieten cu Gunnar, 59; sprijină pe Gunnar împotriva lui Mord, feciorul lui Valgard, 66; dăruiește lui Gunnar un cîine de pază, numit Sam, 70; îl poartă la el pe Gunnar, 75.

Onund de la Trollaskog, fratele lui Egil feciorul lui Kol, de la Sandgil, 58; îl trage în judecată pe Gunnar, 65; ia parte la năvala împotriva casei de la Hlidarendi, 75; doboară cîinele de pază Sam, 76.

Otkel, feciorul lui Skarf, capul gospodăriei de la Kirkjubaer, neam cu Gizur cel Alb: nu vrea să-i dea cu împrumut merinde lui Gunnar, 47; păgubit de furtişagul pus la cale de Hallgerd, 48; nu primește despăgubirile oferite de Gunnar, 49; îl trage în judecată pe Gunnar dar pierde, 50—51; dă peste Gunnar rănindu-l cu pîntenul, 53; moare de mîna lui Gunnar în lupta de pe malul Rangăi, 54.

Ozur, unchiul lui Hrut, îl îndeamnă pe Hrut să se ducă în țara Norvegiei, 2; pleacă împreună cu Hrut în țara Norvegiei, 3, 5.

Ozur, feciorul lui Hroald, capul gospodăriei de la Breidar, unul dintre uneltitorii pîrjolului, trece la creștinism, 101; ales să judece între cele două tabere, 122; ține partea lui Flosi, 124; ucis de Skarphedin în timpul pîrjolului, 128.

Ranneig, mama lui Gunnar de la Hlidarendi, 19; judecă cu asprime purtările Hallgerdei, 36, 39, 42; sub ochii ei, Gunnar cade răpus de dușmani, 77—79.

- Runolf de la Dalir*, feciorul lui Ulf *godí-ul* de la Aurr, la nunta lui Gunnar, căruia îi este neam 34; îl găzduiește pe Otkel înainte de a merge la dăruirea acestuia, 52—43; ține partea lui Mord, feciorul lui Vargard, împotriva lui Gunnar, 65—66; îl găzduiește pe Thrain, 92; îl sprijină pe Flosi, 115, 119, 121; ales să arbitreze între Flosi și feciorii lui Njal, 122.
- Saeunn*, o bătrână, doica Bergthorei: prorocește pirjolul, 124; moare arsă de vîle la Bergthorshval, 132.
- Sigmund*, feciorul lui Lambi, neam cu Gunnar de la Hlidarendi: vine să locuiască sub acoperișul de la Hlidarendi, unde Hallgerd îl împinge să-l ucidă pe Thord al Slobozitului, 41—42; ponegrește pe feciorii lui Njal, 44; moare ucis de Skarphedin, 45.
- Sigurd*, feciorul lui Hlodvir, *jart-ul* Orcadelor: primește pe feciorii lui Njal la curtea sa, 85—86; le oferă găzduire, 89; primește pe Flosi la curtea sa, 159; se leagă să dea ajutor craiului Sigtrid împotriva lui Brian, craiul, 154—155; pierе în bătălia de la Clontarf, 157.
- Sigurd*, feciorul lui Lambi, un nepot de frate al lui Thrain, feciorul lui Sigfus, unul dintre uneltitorii pirjolului: ține partea lui Flosi, 124; ucis de Kari în ciocnirea de pe malul gîrlei din Kerlingard, 146.
- Skammkel*, *bondi-ul* de la Hof, prieten cu Otkel, feciorul lui Skarphedin, 47; îl învrăjbește pe Otkel cu Gunnar, 47—51; îl batjocorește pe Gunnar, 53; moare de mîna lui Gunnar în lupta de pe malul Rangái, 54.
- Skapti*, feciorul lui Thorod, căpetenie, păstrător-al-legii: ține partea lui Gizur cel Alb împotriva lui Gunnar, 56; înființează cel de-al cincilea scaun de judecată, 97; nu vrea să-i sprijine pe feciorii lui Njal, 119; refuză să-l ajute pe Kari, 139; dă lămuriri asupra legilor la *Althing*, 142; rănit de Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, în bătălia de la *Althing*, 145.
- Skarphedin*, feciorul lui Njal, 25; ia de soție pe Thorhild, 31; la nunta lui Gunnar, 34; îl ucide pe Sigmund, feciorul lui Lambi, ruda lui Gunnar, 45; împreună cu Gunnar ia parte la lupta armăsarilor, 59; îl ajută pe Hogni să răzbune moartea lui Gunnar, 78—79; cere despăgubire de la Thrain pentru Grim și Helgi, 91; îl

ucide pe Thrain în lupta de la Markarfljot, 92; îi răpune pe frații lui Lyting, 98—99; leagă prieteșug cu Mord, feciorul lui Valgard, 108—110; îl ucide pe fratele său de suflet Hoskuld, *godi*-ul de la Hvitane, 111; merge la *Althing*, 118; batjocorește mai multe căpetenii la *Althing*, 119—120; îl ocărăște pe Flosi, 123; moare ars de viu la Bergthorshval, 128—130.

Snorri Godi, de la Helgafell, prieten cu Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 114; refuză să-i sprijine pe feciorii lui Njal, 119; îndeplinește rolul de arbitru între Flosi și feciorii lui Njal, 122—123; bănuiește că Eyjolf, feciorul lui Bolverk, a primit daruri de la Flosi, 138; făgăduiește lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, să-l sprijine în bătălia de la *Althing*, 139; taie retragerea lui Flosi și astfel pune capăt bătăliei de la *Althing*, 145.

Starkad, feciorul lui Thord, un frate vitreg al lui Flosi și tatăl Hildigunnei, 95—96.

Svan de la Svanshol, unchiul Hallgerdei, 10; îl adăpostește pe Thjostolf, 12; moare, 14.

Svart, argat la Bergthorshval: moare ucis de Kol, 36.

Thangbrand, misionar trimis de Olaf Tryggvasson, regele Norvegiei, să creștineze Islanda, 100; pățaniile lui în rîndul păgînilor, 100—104.

Thjostolf, tatăl adoptiv al Hallgerdei, 9; ucide pe Thorvald, întiiul soț al Hallgerdei, 11; adăpostit de Svan de la Svanshol, 12; îl ucide pe Glum, cel de-al doilea soț al Hallgerdei, 17; moare ucis de mina lui Hrut, 17.

Thorarin, *Fratele-lui-Ragi* păstrător-al-legii, frate cu Glum, feciorul lui Olaf: îl însoțește pe Glum în pețit, 13—14; primește să fie despăgubit pentru moartea de om săvîrșită asupra lui Glum, 17.

Thord al Slobozitului, tatăl adoptiv al feciorilor lui Njal: trimis de Bergthora, îl ucide pe Brynjolf Circotașul, 39; moare ucis de Sigmund, feciorul lui Lambi, 42.

Thorgeir, feciorul lui Otkel, fiul lui Otkel de la Kirkjubaer; intră în vrăjbă cu Gunnar din vina lui Thorgeir, feciorul lui Starkad, 67—68; îl atacă pe Gunnar dar dă greș, 69—70; are legături cu o

femeie din neamul lui Gunnar, 71; îi întinde o capcană lui Gunnar la Ranga dar este ucis de acesta 72.

Thorgeir Skorar-Geir, feciorul lui Thorir de la Holt și nepot de frate al lui Njal, capul gospodăriei de la Holt, 20, 26; pune în mișcare pricina împotriva lui Flosi pentru arderea de viu al lui Njal, 131; merge la *Althing*, 137; susține la *Althing* pricina împotriva lui Flosi, 139—144; cu arma în mână ia parte la bătălia de la *Althing*, respinge orice așezămînt de pace, 145; luptă împotriva feciorilor lui Sigfus la gîrla din Kerlingardal, 146; face pace cu Flosi, 146—147; îl ia sub ocrotirea sa pe Bjorn de la Mork, 152.

Thorgeir, feciorul lui Starkad, cel mai mare dintre fiii lui Starkad de la Thrihyrning, 57; rănit de Gunnar cu prilejul luptei armăsarilor, 58—59; îi întinde o capcană lui Gunnar la Knafaholar, unde este rănit de acesta, 61—63; cumpără ajutorul lui Mord, feciorul lui Valgard, 65; face plîngere împotriva lui Gunnar, dar rămîne de judecată, 66; îi dă ghes lui Thorgeir, feciorul lui Otkel să-l atace pe Gunnar, 69—70; îi întinde o nouă capcană lui Gunnar pe malul Rangäi, de unde nu scapă cu viață decît fugind, 71—72; ia parte la năvala de la Hlidarendi, 75; se laudă că l-ar fi rănit pe Gunnar, 88; ucis de Hogni, feciorul lui Gunnar, 79.

Thorgerd, fiica Hallgerdei din căsătoria cu Glum, 14; la nunta Hallgerdei cu Gunnar, 34; se mărită cu Thrain, feciorul lui Sigfus, 34; dă naștere lui Hoskuld, 59; îi încredințează lui Ketil de la Mork creșterea lui Hoskuld, 93; îi cere lui Ketil să răzbune moartea lui Hoskuld, 112.

Thorgerd, fiica lui Njal, soția lui Ketil de la Mork, 34, 99; i se îngăduie să iasă din casa cuprinsă de flăcări de la Bergthorshval, 129.

Thorgrim cel Înalt, feciorul lui Thorir de la Holt, nepot de frate al lui Njal, 20, 96; ține partea feciorilor lui Njal la *Althing*, 118—121; sprijină pe Kari, 135, 137; pune în mișcare pricina la *Althing*, 141; consimte să facă pace cu uneltitorii pîrjolului, 145.

Thorhall, feciorul lui Asgrim, nepotul lui Grim de la Ellidi, fiastrul lui Njal, 26; învață legile de la Njal, 109; ține partea feciorilor lui Njal, 119—120; răstoarnă pricina pornită împotriva feciorilor lui Njal, 121; primește vestea că Njal a fost ars de viu, 132;

merge la *Althing*, deși are un buboi la picior, 135; îndrumă de pe patul de suferință pricina împotriva uneltitorilor pîrjolului 142—144; dă semnalul bătăliei de la *Althing*, 145.

Thorhalla, fiica lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellidi, 26; se mărită cu Helgi, feciorul lui Njal, 27; la nunta lui Gunnar stîrnește fără voia ei vrajba Bergthorei cu Hallgerd, 35; iese din casa cuprinsă de flăcări de la Begthorshval, 129.

Thorhild, soția lui Skarphedin, 25, 69; iese din casa cuprinsă de flăcări de la Bergthorshval, 129.

Thorir de la Holt, feciorul lui *Thorgeir*, fratele lui Njal, 20; la nunta lui Gunnar, 34; este tatăl lui Thorgeir Skorar-Geir, al lui Thiorleif Corbu și al lui Thorgrim cel Înalt, 20, 96.

Thorkatla, fiica lui Gizur cel Alb: se căsătorește cu Mord, feciorul lui Valgard, 65; îl amenință pe Mord cu despărțenia, 135.

Thorkel, feciorul lui Geiti, nepotul lui Hall de la Sida, capul gospodăriei de la Krossavik, 96; făgăduiește sprijin lui Flosi, 134; ține partea lui Flosi la *Althing*, 142; luptă în bătălia de la *Althing*, dar fuge, 145.

Thorkel, feciorul lui *Sigfus*, al treilea fiu al lui Sigfus unul dintre uneltitorii pîrjolului de la Bergthorshval, 34; îl sprijină pe Flosi, 117, 124; ucis de Thorgeir Skorar-Geir în lupta pe malul girlei din Kerlingardal, 146.

Thorkel Fudulul, de la Ljosavatn, 119; batjocorit de Skarphedin, 120.

Thiorleif Corbu, feciorul lui Thorir de la Holta, nepot de frate al lui Njal, 20, 96; ține partea feciorilor lui Njal la *Althing*, 118—121; îl sprijină pe Kari, 135, 137; la *Althing*, pune în mișcare pricina împotriva unora dintre uneltitorii pîrjolului, 141; încheie pace cu aceștia, 145.

Thorstein, feciorul lui Hall, fiul lui Hall de la Sida, 96; răscumpără viața lui Flosi din mîinile *jarl*-ului Sigurd al Orcadelor; la bătălia de la Clontarf, luptă în oștirea *jarl*-ului Sigurd, dar viața-i este cruțată, 157.

Thorwald, feciorul lui *Osvif*, de la Fell, 9; cel dintîi soț al Hallgerdei, 10; moare ucis de Thjostolf, 11.

Thrain, feciorul lui *Sigfus*, cel mai mare dintre fiii lui Sigfus și unchiul lui Gunnar de la Hlidarendi, 34; la nunta lui Gunnar; se desparte

de soția sa și se-nsoară cu Thorgerd, fiica Hallgerdei, 34; este de față la uciderea lui Thord al Slobozitului, tatăl adoptiv al feciorilor lui Njal, 41; ține partea lui Gunnar împotriva lui Otkel, 47, 49; este dăruit cu un fiu, Hoskuld, viitorul *godî* de la Hvitanes, 59; pleacă peste mare, 75; isprăvile sale în țara Norvegiei, 82; îl ascunde pe Hrapp de minia lui Hakon Jarl-ul și izbutește să fugă, 88; nu vrea să plătească nici o despăgubire feciorilor lui Njal, 91; moare de mîna lui Skarphedin în lupta de pe malul Rangäi, 92.

Ulf, *godî-ul de la Aurr*, unchiul lui Mord, feciorul lui Valgard, 25; la nunta lui Gunnar, 34; ține partea lui Gizur cel Alb împotriva lui Gunnar, 51.

Unn, fiica lui Mord-Scripcă, 1; se logodește cu Hrut, 2; se mărită cu Hrut, 6; se desparte de Hrut, 7; după moartea tatălui ei, risipește averea moștenită, 18; încredințează vărului ei Gunnar dreptul de a cere înapoierea zestreii, 21; nesocotind sfatul lui Gunnar, se mărită cu Valgard cel Cărunt căruia îi dăruiește un fiu, pe Mord, feciorul lui Valgard, care-l urăște pe Gunnar, 25.

Valgard cel Cărunt, căpetenia de la Hof: se însoară cu Unn, fiica lui Mord Scripcă, 25; la nunta lui Gunnar, 34; îl sprijină pe Thorgerd, feciorul lui Starkad, împotriva lui Gunnar, 65; se numără între fruntașii ce năvălesc la Hlidarendi și-l răpun pe Gunnar, 75; se împotrivesc evanghelizării islandezilor, 102; îl dăscălește pe feciorul său Mord cum să-i piardă pe feciorii lui Njal și pe Hoskuld, *godî-ul de la Hvitanes*, 107; moare, 107.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

1. Traducerea

Traducerea s-a efectuat după textul original, folosindu-se ediția îngrijită de Magnús Finnbogasson (*Njáls Saga*, Reykjavik, 1944, reimprimată în 1966).

În privința toponimicelor, pentru cele islandeze și scandinave au fost respectate numirile și grafia originalului. Pentru celelalte s-au ales, de regulă, formele moderne adoptate în țările respective, formele vechi islandeze nefiind păstrate decât acolo unde acestea prezintă un interes particular.

Împărțirea în unsprezece secțiuni distincte a sagăi, titlurile acestora, precum și acelea ale capitolelor nu aparțin originalului islandez. Socotind că pot fi utile cititorilor, ele au fost introduse, după exemplul unora dintre editorii germani și englezi.

2. Versurile

Transpunerea în versuri a celor 22 de fragmente scaldice, precum și a poemului *Darradarljod* a fost realizată de poetul Ion Caraion. Iată, în cuvintele lui, principiile care ne-au călăuzit conlucrarea:

„Se poate face literatura comunicabilă, sensibilă sub unghi estetic, dar nu totdeauna și nu numai prin anexări masive de parafraze și explicații la mai fiecare termen, la mai fiecare metaforă, la

orice simbol, coboritoare și ele toate din alte metafore și simboluri care, la rindu-le, se legau și se leagă, prin tainice fire, de familii interminabile de semnificații pierdute în tenebra timpului. Deoarece comentariul nu poate și nu e bine să depășească niciodată, ca întindere, sfera. Nu deshumăm cimitire literare, ci plămăim forme viabile pentru viziunile lirice de odinioară.

De aceea, am procedat conform organicității literaturii și limbii noastre, distilind prioritar sensurile și, ținând seama de aspirațiile rotunjirii estetice: am modernizat cu măsură; am optat pentru adaptări spre a înlesni astfel o circulație nouă vehiculelor filologice și lexicale; am făcut din rimă un mod de echivalență și substituție pe plan estetic; a virtuozităților specifice originalului, virtuozități azi inuzuale în însăși aria limbilor scandinave, care către altceva au evoluat (ca să nu mai vorbim de osatură și orizonturile limbii noastre); am păstrat și am înmulțit, chiar rima interioară; am introdus adesea onomatopeele.“

3. Transliterația

Faptul că în text și în note au fost păstrate numeroase nume proprii și nume comune în limba islandeză veche ne obligă să spunem un cuvânt despre geneza acestei limbi și despre unele particularități ale ortografiei și ortoepiei acesteia.

Islandeza — la fel ca și norvegiana, suedeza și daneza — aparține grupului de nord sau scandinav al limbilor germanice. Ea s-a diferențiat din limba nordică comună după colonizarea Islandei, adică începând din ultimul pătrar al veacului al IX-lea.

Alfabetului latin, împămîntenit în Islanda după creștinare, în secolul al XI-lea, i s-au adăugat câteva semne suplimentare, menite să reprezinte sunetele specifice limbii vorbite în insulă.

În traducere, aceste semne, inexistente în alfabetul nostru, au fost transliterate după cum urmează:

a) semnele vocalice *o*, și *ö* (care au aproximativ valoarea lui *ö* din cuvântul german *öffnen*) prin *o* simplu;

b) semnul consonantic *p* (a cărui valoare este aproximativ egală cu aceea a unui *s* sau cu *th* în cuvântul englez *thank*), prin *th*;

c) semnul consonantic *ð* (de valoare aproximativ egală cu aceea a unui *z* sau cu *th* în cuvântul englez *that*), prin *d*;

d) semnul *ae* (a cărui valoare este aproximativ egală cu *ai*), precum și semnul *oe* (care are, după caz, valorile *e*, *ai* și *ö*) au fost transcrise întocmai.

Accentul ascuțit, care în limba islandeză este folosit pentru a consemna modificările tonice ale vocalelor *a*, *i*, *o*, *u* și *y*, n-a fost menținut în transcrierea cuvintelor. De asemenea, în transcrierea cuvintelor vechi islandeze care au desinențe post-consonantice nepronunțate (cum sînt, de pildă, *r* și *h* în cuvintele *vikingr* și *Sigurdh*), acestea au fost omise, urmînd practica adoptată atît în islandeza modernă, cît și în transcrierea rusă, germană, engleză și italiană.

Trebuie să mai atragem atenția asupra faptului că în limba islandeză semnul consonantic *g* corespunde sunetului *gh* din limba română, că semnul *j* corespunde sunetului *i* din limba română și că semnul *y* are aproximativ valoarea lui *ü* din cuvîntul german *Lüge*.

În sfîrșit, se cade să mai semnalăm că semnul fonetic *c* nu există în alfabetul islandez.

În traducere, substantivelor comune islandeze care la plural suferă alternanțe fonetice le-am aplicat, pentru a forma pluralul, desinențele românești respective.

4. Notele și tabelul cronologic

Pentru alcătuirea notelor și a tabelului cronologic au fost consultate, pe lîngă ediția islandeză îngrijită de Mágnus Finnbogason, o serie de enciclopedii și de lucrări de referință, precum și lucrări speciale, aflate în bibliotecile noastre. Dintre acestea amintim: a) *Concise Dictionary of Old Icelandic* by Geir T. Zoëga, Oxford University Press, London, 1961; b) *Islandsko-ruskii slovar*, Gosudarstvennoe izdatelstvo inostrannîh i naționalnîh slovarei, Moskova, 1962; c) Einar Ol. Sveinsson, *Lês sagas islandaises*, Paris, 1961; d) Studiul introductiv, semnat de Einar Ol. Sveinsson, publicat în fruntea ediției critice *Brennu-Njals Saga*, Hid Islenzka Fornritafelag, MCMLIV; e) Einar Olgeirsson, *Aettasamfélag og ríkisvald i thjóðveldi Íslendiga*, Reykjavík, 1954; f) G. Turville-Petre, *Origins of Icelendic Literature*, Oxford, 1953; g) Stefán Einarsson, *A History of Icelandic Literature*, New York, 1957; h) *Iceland 1966*, volum colectiv, redactat de Jóhannes Nordal și Vladimar Kristinsson, Reykjavík, 1967; i) *The Viking*, operă colectivă conce-

pută și coordonată de Ewert Cagner, Góthenburg, 1967; j) Richard F. Allen, *Fire and Iron: Critical Approaches to Njals Saga*, Pittsburg, 1971; k) *Njal's Saga*, trad. engleză de Carl F. Bayerschmidt și Lee M. Hollander, Londra, 1956; l) *Njal's Saga*, trad. engleză de Magnús Magnusson și Hermann Pálsson, Londra, 1964; m) *Saga o Niale*, trad. rusă de M.I. Steblin-Kamenski ș.a., în vol. *Islandskie saghi*, Moscova, 1956; n) *The Norse King Sagas* by Snorre Sturlason, Londra, f.a.

În ce privește istoria relațiilor româno-scandinave însemnate contribuții au fost aduse în ultimele două decenii de Eugene Lozovan, de la *Romansk Institut* din Copenhaga. Dintre studiile și comunicările sale aflate în bibliotecile noastre am consultat și ne-au fost de ajutor la întregirea anumitor detalii ale tabelului cronologic următoarele: *Romans et barbares sur la Moyen-Danube*, în F. Altheim, *Geschichte der Hunnen*, Berlin, 1960, vol. II, pp. 225—244; *Les relations culturelles roumano-scandinaves au XIX siècle*, în *Revue de littérature comparée*, 39 (1965), nr. 2, pp. 291—301; *De la mer Baltique a la mer Noire*, în F. Altheim, *Die Araber in der alten Welt*, Berlin, 1965, vol. II, pp. 522—554; „Fălcu” et la navigation fluviale en Roumanie, în *Bollettino dell'Atlante linguistico mediterraneo*, nr. 8, 1966, pp. 101—103; *Doîna et Saga. Parallèles épiques roumano-scandinaves*, în *Actes du 4e Congrès des romanistes scandinaves, dédiés à Holger Sten*, Copenhague (*Revue Romane*, numéro spécial), 1967, pp. 207—214; *Rome, Dacie, Scandinavie*, în *Revue Romane*, Copenhague, II 1967; *Rurik et Dragoș*, în *Revue des études roumaines*, XI—XII, 1969; *Les Vikings sur le Danube*, în *Bollettino dell'Atlante linguistico mediterraneo*, nos. 10—12, 1968—1970.

5. Catalogul personajelor

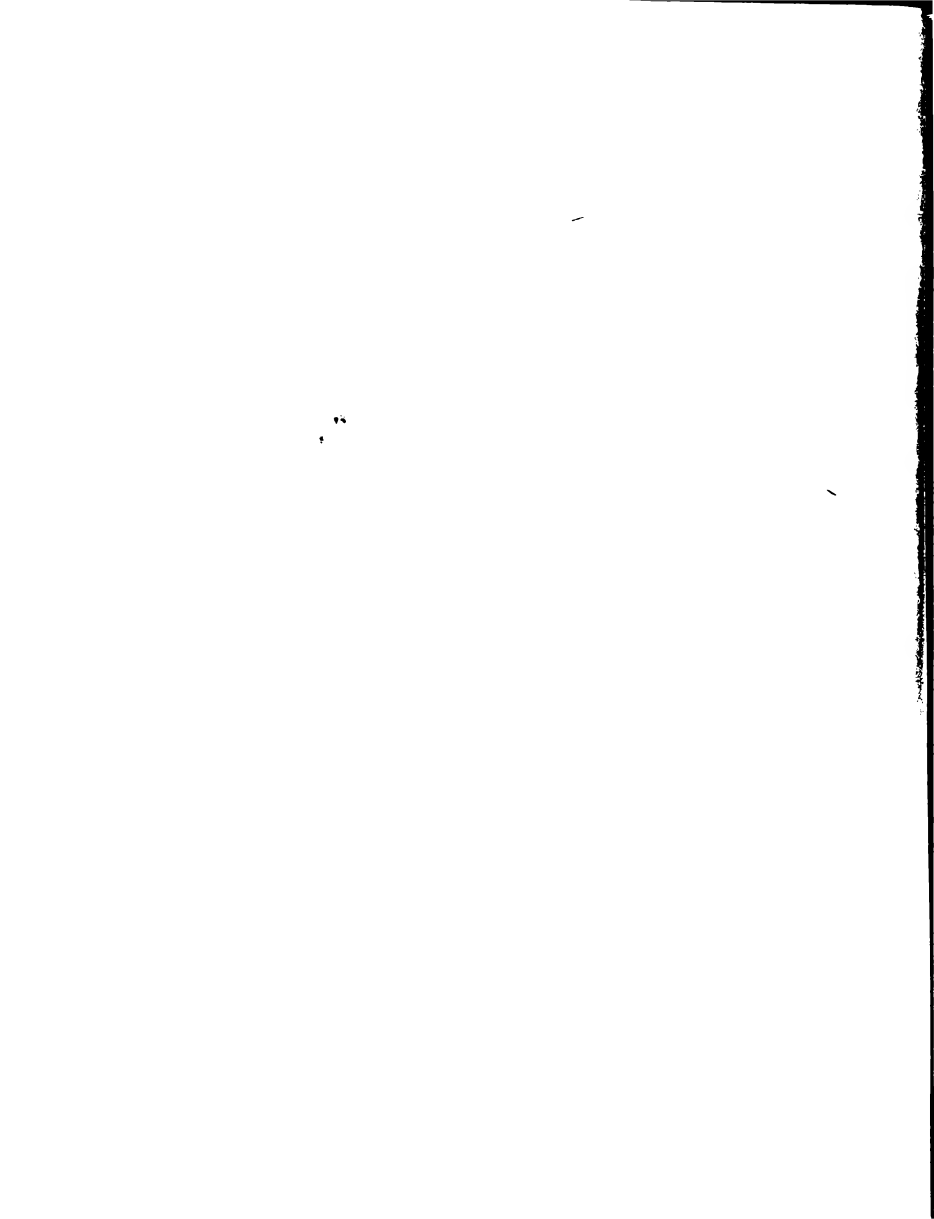
Catalogul nu este exhaustiv. Menirea lui este să pună în lumină legăturile de rudenie, și îndatoririle de credință și lealitate care infuoresc hotărâtor faptele protagoniștilor. În plus, sînt amintite, pentru fiecare personaj întîmplările cele mai însemnate la care ia parte.

Dintre personajele mărunte n-au fost incluse decît acelea care, manifestîndu-se în episoade răzlețe, depărtate unele de altele, sînt anevoie de recunoscut.

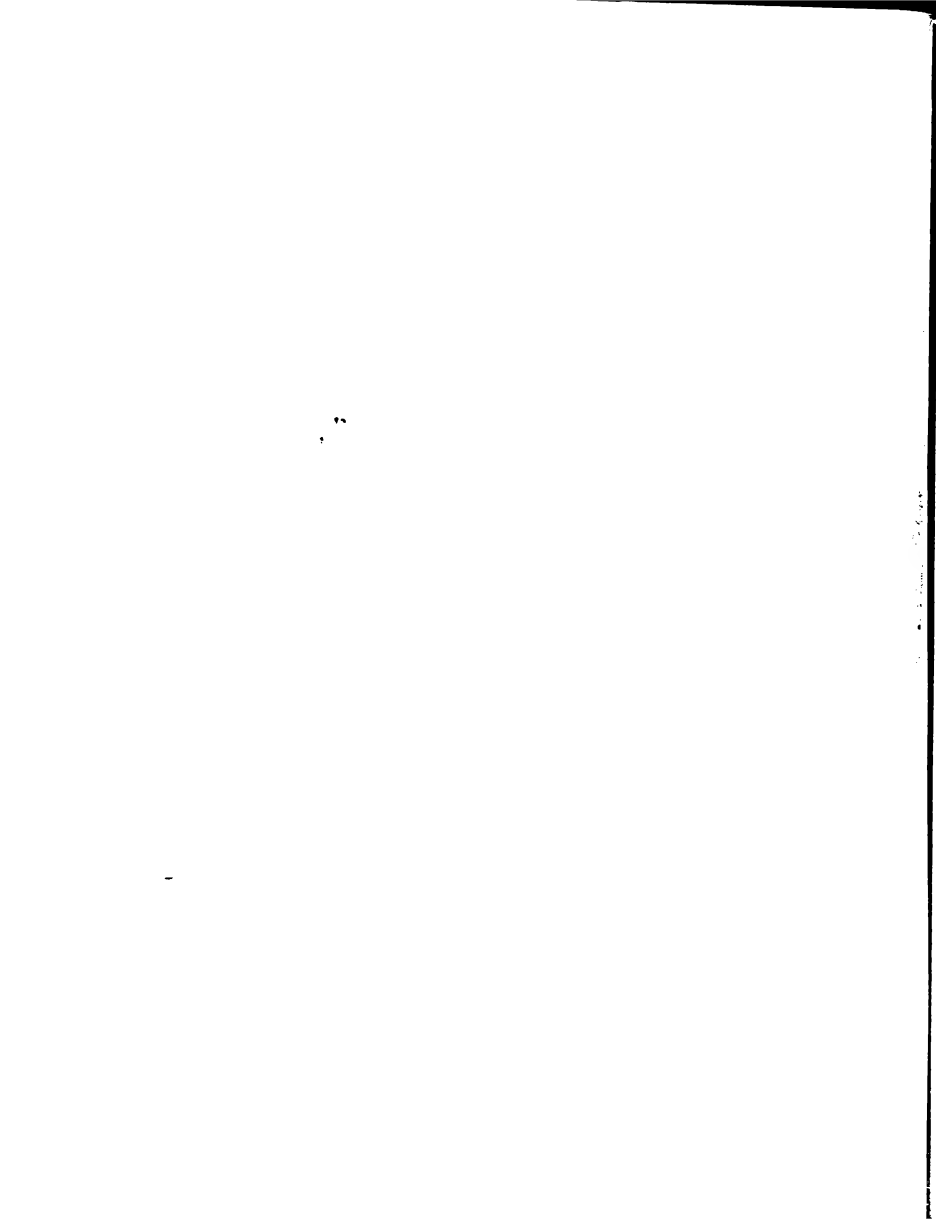
6. Hărțile

Hărțile au fost întocmite pornind de la schițele ce însoțesc ediția Magnús Finnbogason și traduceri în limba engleză amintite mai sus. În corpul lor toponimicele sunt transliterate potrivit normelor arătate mai înainte și în concordanță cu regulile adoptate de *Micul atlas geografic* publicat de Direcția topografică militară — Editura Științifică în 1962.

I.C,

PARTEA ÎNȚII
HRUT ȘI UNN

MORD, HOSKULD ȘI NEAMUL LOR

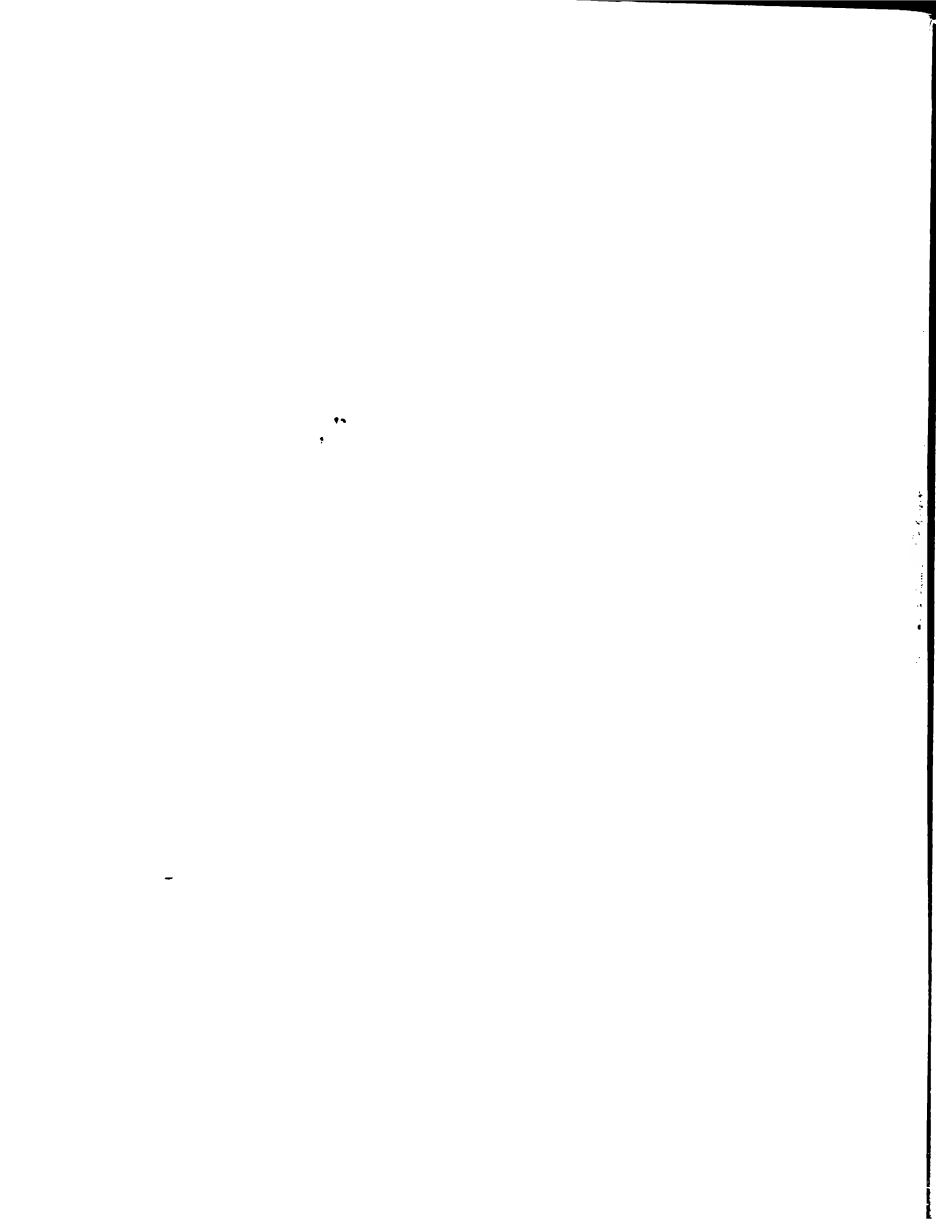
Se afla un om pe nume Mord, poreclit Mord Scripcă¹. Era feciorul lui Sighvat Roșcovanul și își avea gospodăria la Voll², în ținutul Rangarvellir³. Se număra printre *hofdingi*⁴-i din partea locului și era bun de sfat în pricini de judecată. Atît de bine cunoștea legea, încît hotărîrile rostite fără a ține seama de părerea lui erau socotite lipsite de tărie. Avea

¹ Marca majoritate a personajelor amintite în *Njala* sînt reale. În linii generale, genealogiile și principalele amănunte biografice coincid cu datele consemnate în vechile izvoare islandeze. Despre Mord Scripcă, de pildă, acestea arată că s-a născut în jurul anului 900.

² *Voll* — Cîmpu.

³ *Rangarvellir* (Șesul-celor-două-Ranga), cîmpie întinsă din sud-vestul Islandei, situată între riurile Ytri Ranga (Șerpuita-Apuscană) și Eystri Ranga (Șerpuita-Răsăriteană).

⁴ *Hofdingi* — în islandeza veche bărbat vajnic sau de seamă. În perioada în care se petrece acțiunea (sfîrșitul secolului al X-lea și începutul celui de-al XI-lea), în Islanda procesul de descompunere a comunei primitive și de trecere la feudalism era în curs și, alături de proprietatea obștească asupra pămîntului, se ivise proprietatea privată. Din rîndurile masei membrilor liberi ai comunei începuse a se diferenția, pe baza inegalității de avere, o pătură de locuitori mai bogați,

MORD, HOSKULD ȘI NEAMUL LOR

Se afla un om pe nume Mord, poreclit Mord Scripcă¹. Era feciorul lui Sighvat Roșcovanul și își avea gospodăria la Voll², în ținutul Rangarvellir³. Se număra printre *hofdingi*⁴-i din partea locului și era bun de sfat în pricini de judecată. Atît de bine cunoștea legea, încît hotărîrile rostite fără a ține seama de părerea lui erau socotite lipsite de tărie. Avea

¹ Marca majoritate a personajelor amintite în *Njala* sînt reale. În linii generale, genealogiile și principalele amănunte biografice coincid cu datele consemnate în vechile izvoare islandeze. Despre Mord Scripcă, de pildă, acestea arată că s-a născut în jurul anului 900.

² *Voll* — Cîmpu.

³ *Rangarvellir* (Șesul-celor-două-Ranga), cîmpie întinsă din sud-vestul Islandei, situată între riurile Ytri Ranga (Șerpuita-Apuscană) și Eystri Ranga (Șerpuita-Răsăriteană).

⁴ *Hofdingi* — în islandeza veche bărbat vajnic sau de seamă. În perioada în care se petrece acțiunea (sfîrșitul secolului al X-lea și începutul celui de-al XI-lea), în Islanda procesul de descompunere a comunei primitive și de trecere la feudalism era în curs și, alături de proprietatea obștească asupra pămîntului, se ivise proprietatea privată. Din rîndurile masei membrilor liberi ai comunei începuse a se diferenția, pe baza inegalității de avere, o pătură de locuitori mai bogați,

HRUT SE LOGODEȘTE

Într-un rind, cei doi frați, Hoskuld și Hrut, se îndreptau călări către *Althing*, unde era adunarea de sfat a norodului: acolo era popor mult. Pe drum Hoskuld îi zise lui Hrut:

— Știi, frate, am o dorință: aș vrea să te-nsoresc și să te rostuiască mai bine.

— Mă gîndesc și eu de multă vreme la asta, răspunse Hrut, dar n-ăm ajuns la o hotărîre. Totuși, gata sînt să fac cum vei găsi de cuviință. Încotro crezi c-ar fi nimerit să ne ațintim privirile?

— Mulți *hofdingi* se află aici la adunare și am avea de unde alege, numai că m-am și oprit asupra uneia anume. O cheamă Unn și-i fiica lui Mord Scribea, un om înțelept între înțelepți. A venit aici la adunare cu fata, așa că, de vrei, o poți vedea.

¹ Înființată în anul 930, Adunarea poporului din întreaga Islandă, *Althing*-ul, sau pe scurt, *Thing*-ul, se întrunea o dată pe an în miezul verii pentru a veghea la aplicarea legii și la dezlegarea pricinilor nesoluționate de adunările obștilor locale. Această adunare, la care luau parte locuitori din toate părțile insulei, dura două săptămîni și se ținea în centrul Islandei, în locul numit *Thingvellir* — Cîmpiile-Adunării, sub cerul liber, așa cum se țineau adunările poporului în Grecia în vremurile homerice. Numeroase episoade ale sagii de față se desfășoară la Thingvellir.

Althing-ul, care este cel mai vechi parlament din lume, a exercitat autoritatea supremă în insulă pînă în 1262, cînd islandezii au fost siliți să accepte uniunea personală cu Norvegia. În tot timpul stăpînirii norvegiene (1262—1380), precum și de-a lungul primei perioade a dominației daneze (1380—1800), *Althing*-ul a continuat să se întrunească în mod formal. Dizolvat în 1800, el a fost reînființat, sub presiunea mișcării de eliberare, în anul 1843 și a lucrat cu prerogative restrînse pînă în 1944 cînd, în urma redobîndirii independenței, a redevenit forul legislativ al Islandei.

A doua zi, cînd s-au îndreptat spre locul unde țineau sfat cei din părțile Rangăi, văzură cîteva femei gătite frumos. Hoskuld grăi atunci către Hrut:

— Uite-o colo pe Unn de care ți-am vorbit. Cum îți place?

— De plăcut îmi place, nu zic ba, dar nu-s tocmai sigur că vom fi fericiți împreună.

Apoi își urmară drumul către *Logretta*¹. Aici, Mord Scripcă dădea, cum îi era obiceiul, deslușiri despre legea țării și despre felul în care trebuie împlinită, dar după un timp se-ntoarse la sălașul² alor săi. Puțin după aceea, Hoskuld și Hrut se ridicară și ei și se duseră la sălașul lui Mord. Au intrat și s-au închinat către Mord, care ședea în fundul sălașului. Mord s-a ridicat să-i întîmpine, și, luîndu-l de mină pe Hoskuld, îi așeză lingă el. Hrut luă loc lingă Hoskuld.

După ce vorbiră de unele și altele, Hoskuld îl lămuri pentru ce veniseră:

— Aș dori să-ncheiem o tocmeală: Hrut vrea să se-nsoare cu fiica ta, și i-am făgăduit să-l sprijin.

Mord răspunse:

— Știu de tine că ești un *hofdingi* de seamă, dar de frațele tău nu știu nimic.

— Și, cu toate astea, e om mai de ispravă decît mine.

Mord îi răspunse:

— Va fi nevoie să-i dai multe fratelui tău, căci Unn e moștenitoarea întregii mele averi.

¹ Simultan cu Adunarea poporului, se întrunea, în vecinătatea Cîmpului-Adunării, *Logretta* — Sfatul legiuitor și judecătoresc al Islandei, alcătuit (pînă în anul 1005) din 39 de *godi*, care erau șefii celor 39 de comunități religioase păgîne (*godord-uri*) ce ființau pe atunci în Islanda și din 100—110 membri ai comunităților, aleși de către *godi*-i respectivi.

² Timp de două săptămîni, cît ținea adunarea, islandezii întruniți la Cîmpul-Adunării locuiau în sălașe semipermanente, bordeie săpate în pămînt, acoperite, pe timpul folosirii lor, cu joale de lînă.

— Ce am de gînd să-i dau îţi spun pe loc, zise Hoskuld. Hrut va primi Kamsbnes¹, Hrutsstadir şi tot locul pînă la Thrandargil². Afară de astea, are şi o corabie a lui.

La rîndul lui, Hrut grăi către Mord:

— Să ţii seama, *bondi*³ că frate-meu m-a lăudat fiindcă mă iubeşte, dar dacă totuşi eşti inclinat să primeşti cererea făcută, bucuros aş fi s-aud din gura ta care-s cerinţele şi zestrea.

Mord răspunse:

— Am şi chibzuit asupra lor. Îi dau şaizeci de sute⁴ şi după ce se va mărita, îi voi mai da o treime pe deasupra; iar dac-o s-aveţi moştenitori, întreaga avere o s-o împărţiţi deopotrivă. *

Hrut zise:

— Primesc; să desemnăm martorii să întărească tocmeala.

Atunci s-au sculat şi au bătut palma⁵, şi așa Mord şi-a logodit fata după Hrut; şi au hotărît ei ca nunta să aibă loc la curtea lui Mord o lună şi jumătate după miezul verii⁶.

¹ *Kamsbnes* (Capul Crestei), promontoriu în Breidafjord

² *Thrandargil* (Rîpa-lui-Thrand), defileu în regiunea Laxardal.

³ În secolul al X-lea, cuvîntul *bondi*, folosit în originalul islandez, avea înţelesul de locuitor liber, de membru liber al comunităţii. Cuvîntul îmbrăţişa deci întreaga masă a membrilor liberi ai comunei, inclusiv pe *hofdingi*. Oamenii care nu aparţineau unei comunităţi anume, ci se alipeau cînd de o comunitate, cînd de alta, şi robii erau însă în afara sferei lui.

⁴ Nu e vorba de sute obişnuite, ci de „sute mari“ (în islandeza veche, *tigir hundrada*), echivalente fiecare cu 120 de coţi norvegieni (un cot norvegian = 0,6275 m) de *vadmal*, ţesătură groasă de lînă aspră, nevopsită, asemănătoare cu abaua. Metalele preţioase în bare şi vergi, precum şi moneda bătută fiind încă rare, în Islanda această ţesătură servea ca mijloc de schimb şi ca etalon al valorii. Cele şaizeci de sute exprimă valoarea bunurilor date cu zestre. La preţurile vremii, cu cei 7 200 de coţi de *vadmal*, la care sînt evaluate bunurile date ca zestre, s-ar fi putut cumăpra 80 de vaci bune de lapte.

⁵ Bateria palmei, după ce părţile se înţelegeau asupra condiţiilor unei tranzacţii, este un obicei înrădăcinat din vechime la mai toate popoarele.

⁶ Cu alte cuvinte, pe la sfîrşitul lunii iulie. Potrivit vechiului calendar islandez, vara începea în joia ce precede ziua de 26 aprilie, miezul

Părăsiră apoi *Althing*-ul și unii și alții, plecând călare la gospodăriile lor: Hoskuld și Hrut porniră către soare-apune, trecind pe la Hallbjarnarvordur¹. Pe drum le ieși înainte Thjostolf, feciorul lui Björn Aurarul din Reykjardal², și le vesti sosirea unei corăbii la gura Hvitei³. Pe acea corabie se afla Ozur, fratele tatălui lui Hrut; și acesta trimisese vorbă ca Hrut să vină să-l întâlnească degrabă. Hrut, când auzi, îl rugă pe Hoskuld să-l însoțească la corabie. Hoskuld merse cu el, și când ajunseră acolo unde se afla trasă pe uscat corabia, Hrut îi ură unchiului bun-venit. Ozur îl pofti în sălaș să închine cu el, și atunci au luat desagii de pe cai și au intrat și au băut.

— Acum, unchiule, grăi Hrut către Ozur, aș zice să mergi⁴ cu mine spre soare-apune⁵ să petreci iarna cu noi.

— Nu, asta nu se poate, răspunse Ozur, fiindcă-am venit să-ți dau de știre că frate-tău Eyvind s-a prăpădit și că, înainte de a muri, te-a lăsat ca moștenitor în fața adunării obștii din Gula⁶. Și să știi că de n-ai să te duci să ceri moștenirea, dușmanii tăi au să pună mîna pe ea.

verii era socotit a fi la 24 iunie, adică de sînzien. Iarna începea în simbăta premergătoare lui 28 octombrie. În sensul actual, vara islandeză ține cam de la 15 mai pînă la 15 august.

¹ *Hallbjarnarvordur* — Cerdacul-lui-Hallbjorn.

² *Reykjardal* (Valea-Picelilor), numită astfel din pricina pînzelor de aburi ce plutesc în preajma gheizerilor și din pricina emanațiilor de gaze ce se degajă din craterele și crăpăturile numeroșilor vulcani din partea locului.

³ *Hvita* (Alba), riu ce se varsă în Faxafjord (Fiordul Pădurilor), de pe coasta răsăriteană a insulei.

⁴ Respectînd o particularitate a islandezei vechi, în traducere nu s-a folosit nicăieri pluralul politeței. Fiind în contradicere cu spiritul democratic și egalitar al poporului, acest plural nu s-a răspîndit în Islanda și este combătut și în ziua de azi cu înverșunare.

⁵ Față de gura Hvitei, Hrutstadirul se afla la miezînoapte. În textul original se spune totuși „spre soare-apune“, cînd de fapt corect ar fi „spre miezînoapte“. Asemenea greșeli se întîlnesc nu o dată în original.

⁶ Obște căreia îi aparțineau triburile așezate în jurul Sognefjordului, la nord de Bergen, pe coasta apuseană a Norvegiei.

— Ce mă sfătuiești să fac, frate? îl întreabă Hrut pe Hoskuld. Mi se pare cam încilcită treaba, de vreme ce am hotărît ziua nunții.

— Pornește îndată, către miazăzi și vorbește cu Mord, grăi Hoskuld. Cere-i să amine nunta. Să țină fata la vatră trei ani, ca logodnică a ta. Eu între timp mă duc acasă și car lucrurile tale la corabie.

Hrut zise:

— Este dorința mea ca din încărcătura adusă de Ozn să iei făină, chereștea și orice alt lucru ți-ar face trebuință.

Apoi porunci să-i înșeuzeze calul și apucă spre miazăzi, iar Hoskuld înțelecă și se-ndreptă către soare-apune. Hrut ajunsese la așezarea lui Mord în Ranga și fu bine primit. Îi istorisi lui Mord cele întâmplate și-i ceru părerea.

— La cât se ridică moștenirea? întreabă Mord.

Hrut răspunse că, de o va primi întreagă, se va ridica la două sute de mărci¹ de argint curat.

Atunci Mord grăi:

— Asta nu-i puțin lucru, de ținem seama ce avere voi lăsa eu. Desigur, dacă ți-e voia, trebuie să te duci.

S-au înțeles deci s-amine ziua nunții. Unn urmînd să rămînă acasă trei ani, ca logodnică a lui Hrut.

După-aceea Hrut se-ntoarse călare la corabie, unde petrecu restul verii, așteptînd să se încheie pregătirile și să iasă în larg². Hoskuld cără la corabie lucrurile lui Hrut, iar acesta lăsa în grija lui Hoskuld, pe timpul cît avea să lipsească, toată agoniseala lui în părțile apusene. Apoi Hoskuld se-ntoarse călare la gospodăria lui. Scurt timp după aceea, vîntul

¹ Unitate de măsură și totodată unitate monetară folosită de vechii scandinavi. O marcă de argint era echivalentă cu 216 grame de argint sau cu 48 de coți norvegieni de *cadmal*. La prețurile vremii moștenirea lui Hrut valora cît 128 de vaci bune de lapte.

² Potrivit izvoarelor islandeze, Hrut și-a început călătoria în jurul anului 961. Itinerariul lui poate fi urmărit pe harta de la sfîrșitul volumului.

fiind bun, ridicară pînza¹. După trei săptămîni, ajunseră la insulele Hearnar², de unde-și urmară călătoria către răsărit, spre Vik³.

3

HRUT ÎN ȚARA NORVEGIEI DUPĂ MOȘTENIRE. LEGĂTURA LUI CU GUNNHILD

Pe acea vreme în Norvegia domnea Harald Mantie-Sură⁴. Era acesta feciorul lui Eirik Secure-Însingerată⁵ și nepotul lui Harald Păr-Frumos⁶. Maică-sa era Gunnhild, fiica lui Ozur Toti. Gunnhild și feciorul ei Harald Mantie-Sură își aveau reședința la Konungahella⁷, în partea răsăriteană a Norvegiei.

Se lăți vestea că la Vik venise o corabie de la soare-apune. Cînd a auzit, Gunnhild întrebă ce islandezi erau pe vas.

¹ Corăbile vikingilor nu aveau decît o singură velă, de formă drept-unghiulară, vopsită în roșu albastru sau verde.

² Grup de insule în sud-estul Norvegiei.

³ Extremitatea de nord a fiordului norvegian cunoscut azi sub numele de Fiordul Oslo, pe țărmul căruia se află orașul și portul Oslo.

⁴ Harald Grafeldr (Mantie-Sură) (935—970), rege al Norvegiei (961—970).

⁵ Eirik Blodoxar (Secure-Însingerată), rege al Norvegiei (930—950); porecla ce i-a fost pusă se datorește faptului că și-a ucis fracții spre a pune mîna pe tron.

⁶ Harald Harfagr (Păr-Frumos) (850—933) a unit sub sceptrul său întreaga Norvegie, întemeind statul feudal norvegian (872), ceea ce a determinat hejenia unei părți a populației în Islanda, care în jurul anului 870 fusese redescoperită de norvegieni (în perioada 874—930 s-au așezat în Islanda aproximativ 25.000 de locuitori din părțile norvegiene, precum și din coloniile lor din Irlanda, Scoția și arhipelagurile Hebridelor, Orcadelor, Shetland și Faroer).

⁷ Konungahella (Steinul-Regelui), una dintre reședințele primilor regi ai Norvegiei, situată la gura fluviului Gautelf (Gotha din zilele noastre).

I se aduse la cunoștință că între ei era unul Hrut, feciorul fratelui lui Ozur. Gunnhild grăi:

— Văd bine, vrea să-și ceară moștenirea, dar fapt este că, între timp, un om, pre nume Soti¹, a și luat-o în stăpînire.

Dup-aceea chemă un slujitor de al ei, pre nume Ogmund, și-i spuse:

— Doresc să mergi la Vik, să-i afli pe Ozur și pe Hrut. Să le spui că mi-ar plăcea să stea aici peste iarnă amîndoi. Poți s-adaugi că în mine vor găsi un reazem. De va urma sfaturile mele, îl voi sprijini pe Hrut în privința moștenirii, cît și în orice alte pricini s-ar ivi. Afară de asta, voi pune o vorbă bună pentru el pe lingă feciorul meu.

Ogmund pîrni la drum și îi găsi pe cei doi. Cînd aflară ei că-i slujitorul Gunnhildei, îi făcură o primire aleasă. După ce Ogmund le-a împărtășit în mare taină solia, Ozur și Hrut s-au tras la o parte, să chibzuiască înaintea de a da răspuns. Ozur grăi către Hrut:

— Pare-mi-se, nepoate, că hotărîrea-i ca și luată. Vezi, eu, unul, cunosc firea Gunnhildei; de i-am da a înțelege că nu vrem să mergem la dînsa, ne-ar izgoni din țară și ne-ar lua cu japca tot ce avem. Dacă însă mergem la ea, va împlini toate cîte ne-a făgăduit.

Ogmund se-ntoarse și, cînd se înfățișă Gunnhildei, îi dădu seamă în ce fel îndeplinise solia; cu alte cuvinte, că oamenii aceia primiseră poftirea și aveau să vină.

Gunnhild grăi:

— Era de așteptat c-au să vină, căci de Hrut se zice că-i om înțelept și cu purtări alese. Acum stai de veghe, și cum se vor apropia de oraș, dă-mi de știre.

Hrut și Ozur purceseră înspre apus, îndreptîndu-se către Konungahella, și cînd ajunseră acolo, fură întîmpinați cu brațele deschise de rude și prieteni. Întrebînd de rege, aflară că era acolo. Se-ntîlniră dup-aceea cu Ogmund, care, în

¹ În vechea literatură islandeză, Soti este un nume dat în general făcătorilor de rele.

numele Gunnhildei, le ură bun-venit, înștiințându-i totodată că dînsa nu-i putea pofti la reședința ei pînă ce mai întîi nu se vor înfățișa craiului, fiindcă s-ar putea isca vorbe — „s-ar putea să zică unii că prea-s bucuroasă să-i am în preajmă. Totuși, voi pune o vorbă bună pentru ei. Pe Hrut să-l înveți să se poarte în fața craiului și să-l roage să-l primească în rîndul vitejilor lui“.

— Acesta, adăugă Ogmund, e un veșmînt de curte, pe care ți l-a trimis. Să te îmbraci cu el cînd te înfățișezi craiului.

Dup-accea Ogmund plecă.

A doua zi Hrut zise:

— Să mergem acum înaintea craiului.

— Să mergem, răspunse Ozur.

Și au pornit atunci rude și prieteni, doisprezece oameni cu totul, și cînd au ajuns la curte, craiul ședea la ospăț. Hrut intră cel dintîi și se închină craiului. Acesta-l măsură din cap pînă-n picioare și băgă de seamă că purta yeșminte foarte scumpe. Apoi îl întrebă de nume. Hrut îi spuse ce nume purta.

— Ești islandez? îl descusu craiul.

Hrut răspunse că islandez este.

— Ce nevoie te mîină aici la noi? întrebă craiul.

— Am venit să te văd, Măria-ta. Afară de asta, am venit să iau o mare moștenire ce-o am în țara asta, și ca să intru în drepturile mele, voi avea nevoie de sprijinul Măriei-tale.

— Am dat făgăduială tuturor celor ce trăiesc în țara asta că vor fi sub scutul legilor, grăi craiul. Altă dorință mai ai?

— Aș dori, Măria-ta, să mă primești în rîndul vitejilor care-ți slujesc.

La aceasta craiul nu-i dădu nici un răspuns.

Atunci Gunnhild grăi:

— Pare-mi-se că omul vrea să-ți facă o mare cinste, căci de ai avea mulți viteji ca dînsul, ceata ta ar fi multputernică.

— E ager la minte omul acesta? o întrebă craiul.

— Și ager, și destoinic, răspunse ea.

— Văd, glăsui atunci craiul, că maica mea dorește ca tu să primești slujba ce mi-ai cerut. Însă renumele meu și obiceiurile țării cer ca peste paisprezece zile să vii din nou înaintea mea. Atunci te voi primi în rindul celei mele. Între timp are să-ți dea găzduire maica mea. Să vii la mine după paisprezece zile.

Gunnhild îi porunci lui Ogmund:

— Însoțește-i pe acești oameni la casele mele și ospătează-i.

Ogmund părăsi curtea craiului împreună cu oaspeții și îi duse într-o casă cu ziduri de piatră¹, într-o încăpere împodobită cu scoarte fără seamăn de frumoase². Se afla acolo și scaunul cel înalt³ al Gunnhildei. Ogmund grăi:

— O să vă încredințați acum că toate câte v-am spus de Gunnhild sint adevărate. Acesta-i scaunul ei cel înalt. Așazăte-n el și nici cînd va intra Gunnhild să nu te ridici.

Dup-aceea le întinse masă de ospăt. S-au așezat, și nu după multă vreme a intrat Gunnhild. Hrut dădu să se ridice spre a i se închina.

— Păstrează-ți locul, grăi dînsa. Cîtă vreme vei fi oaspetele meu, vei păstra locul acesta!

Se așeză apoi lîngă dînsul și ciocni cu el.

Seara tîrziu Gunnhild spuse:

— La noapte să vii la mine în iatac!

— Cum e voia ta, răspunse Hrut.

¹ De bună seamă povestitorul greșește: acțiunea se petrece în veacul al X-lea, cu două secole înainte ca în Norvegia să se fi durat clădiri de piatră. În perioada respectivă, norvegienii locuiau exclusiv în case clădite din bușteni.

² Țesăturile de casă și, îndeosebi, covoarele și scoartele scandinave sînt de o mare frumusețe și au unele trăsături comune cu vechile țesături românești (v. N. Iorga, *Țări soundinave — Suedia și Norvegia*, București, 1929, pp. 42 și 89).

³ Scaunul cel înalt, așezat în mijlocul rîndului de scaune înșiruite la zidul dinspre miezînoapte al odăii mari, era locul rezervat capului gospodăriei.

Mai tirziu merseră la culcare, și dînsa zăvorî ușa lăta-cului. Au dormit acolo noaptea, iar dimineața au băut împreună. Și astfel s-au culcat împreună în iatac noapte de noapte paisprezece zile în șir. Slujitorilor Gunnhild le dădu poruncă:

— De vă e dragă viața, să nu care cumva să suflați un cuvînt despre prieteșugul meu cu Hrut.

Cînd se-implini sorocul, Hrut îi dăruî Gunnhildei o sută de coți de pînză și douăsprezece piei de oaie, iar dînsa îi mulțumi pentru daruri. Hrut a sărutat-o și i-a mulțumit și și-a luat rămas bun. Ea i-a urat sănătate. A doua zi, urmat de treizeci de oameni, Hrut se înfățișă craiului și i se închină.

Craiul grăi:

— De bună seamă, dornic ești s-aduc la îndeplinire făgăduiala făcută.

Și îndată îl primi pe Hrut în rîndul cetei sale.

Hrut întrebă:

— Care este locul meu?

— Asta maică-mea va hotărî.

Atunci Gunnhild îi alese un loc de cînte, iar dup-aceea Hrut petrecu toată iarna în preajma craiului, bucurîndu-se de mare trecere.

4

GUNNHILD ÎI DĂ CORĂBII

Cînd veni primăvara, Hrut află că Soti încărcase moște-nirea și plecase cu ea spre miazăzi, către țărmurile Daniel¹. Hrut se duse atunci la Gunnhild și-i povesti de fuga lui Soti.

¹ Numele sub care era cunoscută la noi Danemarca în vechime.

Gunnhild grăi:

— Îți voi da două corăbii lungi de luptă, cu oameni cu tot, între care și pe Ulf Îngălatul, unul dintre oamenii cei mai îndrăzneți, căpetenia iscoadelor¹ noastre. Dar înainte de a ieși pe mare, neapărat să te înfățișezi craiului.

Hrut o ascultă, și când veni în fața craiului, îi istorise ce aflate despre plecarea lui Soti și-i zise c-avea de gând să pornească în urmărirea lui.

Craiul îl întrebă:

— Maică-mea ce sprijin ți-a dat?

— Două corăbii lungi de luptă mi-a dat, cu oameni cu tot, și pe Ulf Îngălatul să le fie căpetenie, răspunse Hrut.

— Mărinimșos sprijin, zise craiul. Îți voi da și eu încă două corăbii, fiindcă-ai să ai trebuință de putere mare.

Dup-aceea îl petrecu pe Hrut la corabie și îi ură drum bun. Apoi Hrut ieși în larg cu corăbiile, îndreptându-se către miazăzi.

5

HRUT ÎL BIRUIE PE ATLI ȘI DOBÎNDEȘTE MOȘTENIREA

Se afla un bărbat pre nume Atli, feciorul *jarl*²-ului Arnvid din părțile răsăritene ale Gautlandei³. Era războinic vestit și avea șase corăbii, pe care le ținea gata de luptă pe

¹ Detașament din ceata regelui, însărcinat anume cu descoperirea urmărilor și pedepsirea vrăjmașilor coroanei.

² Vechiul cuvânt norvegian *jarl* însemna inițial om slobod, bărbat de seamă; în secolul al X-lea, în Norvegia el servea ca apelativ pentru reprezentanții aristocrației gentilice, care, cu ajutorul adunării obștii, conduceau triburile.

³ Ținutul Gautland, cunoscut și sub numele de Gotland, este una dintre cele trei provincii situate în sud-estul Suediei; el cuprinde și insulele Öland și Gotland din Marea Baltică.

malul de răsărit al lacului Mälaren¹. Taică-său nu plătise cîndva tributul cuvenit lui Hakon², feciorul vitreg al lui Adalstein, și apoi Arnvid și Atli pribegiseră din Jamtaland³ în Gautland. Mai tirziu, Atli, cu corăbiile sale, părăsise lacul Mälaren, ieșise prin Stokksund⁴ și apucase spre miazăzi către Dania, iar acum își aflase liman la Eyraasund⁵. Pe acest Atli atît craiul Daniei, cît și craiul Svediei îl scosese de sub scutul legii.

Îndreptîndu-se către miazăzi, Hrut ajunsese la intrarea în Eyraasund, unde zări corăbii adăpostite în strîmtoare. Atunci Ulf întrebă:

— Ce socotești nimerit să facem, islandezule?

— Să ne repezim asupra lor, răspunse Hrut, neguțătorul fricos n-are cîștig! Ozur cu mine pornim înainte pe corabia noastră, tu ești slobod să faci cum vei găsi de cuviință.

— Nu mi s-a întimplat niciodată să mă ascund îndărătul altora, grăi Ulf și porunci ca vasul său să se alătore corăbiei lui Hrut.

Și astfel intrară în strîmtoare. Cei ce stăteau la pîndă acolo au zărit apropiindu-se corăbiile și pe loc i-au dat de știre lui Atli. Acesta zise:

— Vom dobîndi pradă bogată.

Îndată pregătiră corăbiile de luptă.

— Corabia mea, grăi Atli, va sta la mijloc, în fruntea celorlalte⁶.

După care porniră. Cînd s-au apropiat într-atît că se puteau auzi unii pe alții, Atli s-a ridicat și a răcnit:

¹ Lac situat în apropiere de coasta răsăriteană a Suediei; pe țărmul lui se află Stockholmul.

² *Hakon inn Godi* (cel Bun), rege al Suediei (945—960).

³ Regiune în inima Peninsulei Scandinave; azi Jämtland.

⁴ Strîmtoare care leagă lacul Mälaren cu Marea Baltică.

⁵ Strîmtoare, cunoscută astăzi sub numele de Öre Sund, care desparte Peninsula Scandinavă de insula daneză Seland, pe care se află Copenhaga.

⁶ Locul cel mai expus și, prin urmare, locul de cîste în dispozitivul de bătălie adoptat de flotilele vikingilor.

— Nesocotiților! N-ați văzut că-n strimtoare se află corăbii de luptă? Căpetenia voastră cine e?

Hrut își spuse numele.

— În slujba cui ești?

— Sint din straja craiului Harald Mantie-Sură răspunse Hrut.

— E mult și bine de cînd tată-meu și eu mine ne vrăjîmășim cu craii Norvegiei! strigă Atli.

— De aici ți se va tage pieirea! îl înfruntă Hrut.

— Nu vei avea parte să povestești cum s-a încheiat ciocnirea asta a noastră, îi întoarse vorba Atli.

Și, rostind acestea, apucă o suliță¹ și o azvirli asupra corăbiei² lui Hrut; iar cel pe care-l nimeri căzu mort pe loc.

Atunci începură lupta, dar iureșul lor asupra corăbiilor lui Hrut n-a fost încununat de izbîndă. Ulf înainta vitejește, tăind și lovind în dreapta și-n stînga.

Luptătorul ce sta în ciocul corăbiei³ lui Atli se numea Asolf. El sări în corabia lui Hrut și răpuse patru luptători mai-nainte ca Hrut să prindă de veste și să se repeadă la el. Cînd se ciocniră, Asolf nimeri în scutul⁴ lui Hrut și-l străpuse, dar Hrut îl izbi cu securea⁵ și-l răpuse.

¹ Sulița ocupa un loc de seamă în armamentul războinicilor nordici. În limbajul poetic al skalzilor islandezi ea era desemnată sub numele de „șarpele bătăliei“.

² În viața islandezilor, ca și în viața tuturor scandinavilor, corabia ocupă un loc de seamă, fapt ce este oglindit de numeroasele perifraze folosite în poezia skalzilor pentru a desemna corabia: „calul mării“, „leabăda mării“, „renul fiordurilor“, „bidiuiul ce ține urma pescărușului“.

³ În ciocul sau piscul corăbiei stăteau de obicei purtătorul de cuvînt și comandantul echipajului.

⁴ Războinicii scandinavi foloseau scuturi rotunde, confecționate din lemn sau din piele, împodobite cu semne și chipuri, care aveau o menire magică. În poezia skalzilor, scutul era numit plastic „luna bătăliilor“ și „meterezul săbiei“.

⁵ Ca și pentru țărani români, securea a fost vreme îndelungată arma și în același timp uncalta de nădejde a locuitorilor de pe meleagurile septentrionale. În poezia skalzilor, securea era poreclită „căpcăunul Coifului“, „vrăjitoarea scutului“ și „lupul rănilor“.

Văzînd așa, Ulf Îngălatul zise:

— Izbești strașnic, Hrut! Dar drept e că-i datorești multe Gunnhildei!

— Pare-mi-se, răspunse Hrut, că astea-s vorbe ale unuia sortit pieirii!

Văzîndu-l pe Ulf descoperit, Atli zvirli sulița asupra-i și-l străpunse. Se-nceise o luptă cruntă. Atli dădu năvală pe corabia lui Hrut și, tăind și căsăpînd, își croi drum. Ozur se-ntoarse să-i facă față și se repezi la el cu sulița, dar se prăbuși pe spate, străpuns de sulița azvirlită de un alt luptător. Atunci Hrut sări să-i țină piept lui Atli; acesta dădu să-l taie pe Hrut și-i despică scutul în două. Dar în clipa ceea un bolovan îl lovi pe Atli peste mină și acesta scăpă paloșul¹. Hrut ridică paloșul său și dintr-o lovitură îi reteză piciorul și apoi îi luă viața. Hrut și ceata lui dobîndiră pradă bogată aici și duseră cu ei două corăbii dintre cele mai bune. N-au întîrziat ei mult acolo, dar Soti și oamenii lui le scăpară printre degete și se-ntoarseră în Norvegia, ajungînd pe meleagurile Lingardului², unde se opriră. La Lingard, Soti se întîlni cu Ogmund, curteanul Gunnhildei. Acesta-l recunoseu îndată pe Soti și-l întrebă:

— Cît ai de gînd să rămîi aici?

— Trei nopți răspunse Soti.

— Și-apoi încotro socotești să te îndrepti? îl descusu Ogmund.

— Către soare-apune, către țărmurile Engliterei, răspunse Soti, și cît va mai stăpîni Gunnhild aici, nu voi mai pune piciorul pe pămîntul Norvegiei!

Ogmund alergă într-un suflet la Gunnhild, care, împreună cu feciorul ei Gudrød se afla în apropiere la un ospăt. Îi aduse la cunoștință Gunnhildei ce planuri avea Soti, iară ea pe loc

¹ Mai scumpă și deci mai puțin răspîndită decît sulița și securea, sabia de fier făcea parte mai ales din echipamentul de luptă al *hofdingi*-lor. În poezia skalzilor sabia era desemnată prin perifraze ca: „nuiclușa miniei“, „secera răni“, „cangea coifului“ și „năpîrea bătăliilor“.

² Regiune de coastă în sudul Peninsulei Scandinave.

fi porunci lui Gudröd să meargă să-i ia viața. Gudröd porni îndată și tăbări fără veste asupra lui Soti. Dădu poruncă să-l aducă pe țărm și să-l spînzure, și apucă moștenirea lui Hrut și i-o duse maică-si. Cele dobîndite aceasta le-a trimis la Konungahella, și puțin după aceea a purces și ea într-acolo.

Toamna se-ntoarse și Hrut, care adunase pradă bogată.¹ El se-nfățișă fără întîrziere craiului, și acesta îl primi cu bucurie. Hrut se rugă de crai și de Gunnhild să-și ia ei oricît vor pofti din prada adunată, și craiul luă o treime din pradă. Gunnhild îi spuse că pusese mîna pe moștenire și că, din porunca ei, Soti fusese ucis. Hrut îi mulțumi și îi dădu jumătate din tot ce dobîndise.

6

ÎNTOARCEREA. CĂSĂTORIA LUI HRUT CU UNN

Hrut petrecu iarna aceea în preajma craiului, bucurîndu-se de mare cinste, dar cînd veni primăvara, începu să se arate zgîreît la vorbă. Băgînd de seamă această schimbare, Gunnhild, aflîndu-se odată singură cu el, l-a întrebat:

— Te macină dorul?

Hrut îi răspunse:

— Vorba cece: cine umblă din țară în țară nu e om.

— Vrei să te-ntorci în Islanda?

— Da, vreau, îi mărturisi el.

— Te așteaptă vreo fată acolo? îl iscodi Gunnhild.

— Nu, tăgădui el.

— Eu cred că te așteaptă, grăi ea și pe urmă se despărțiră.

¹ Anumite pături ale popoarelor nordice, ca și ale celorlalte popoare din epocă arhaică, priveau pirateria drept o îndeletnicire permisă, mai onorabilă decît agonisirea prin muncă.

Dup-aceea Hrut se înfățișă craiului și i se închină.
Craiul îl întrebă:

— Ce dorești, Hrut?

— Doritor sînt, Măria-ta, să-mi îngădui' a pleca în Islanda.

— Socoți că vei avea parte acolo de mai multă cinste decît ai la noi? îl ispite craiul.

— Nu, răspunse Hrut, dar nu scapă omul de ce-i e ursit să pată¹.

— Să nu ținim unde nu putem ajunge², grăi Gunnhild. De aceea, aș zice să-i îngăduim, măria-ta, să meargă unde dorește.

În anul acela nu se făcuseră bucate în țară; totuși, Gunnhild îi dădu lui Hrut făină cît a poftit. Și Hrut și Ozur începură a se găti să treacă în Islanda. Cînd isprăvîră pregătirile, Hrut veni înaintea craiului și a Gunnhildei. Ea îl trase deoparte și-i spuse:

— Iată, aceasta-i o brățară de aur pe care sînt dornică să ți-o dăruiesc.

Și rostind aceste cuvinte, îi trase brățara pe mînă.

— Multe daruri de preț am primit din mîna ta, grăi Hrut.

Dînsa îl îmbrățișă și, sărutîndu-l, îi zise:

— De am asupră-ți atîta putere cîtă socot c-aș avea, atunci fie ca să n-ai parte de dragostea fetei aceleia din Islanda la care rivnește inima ta. De iubirea altor femei să te poți însă bucura. Am greșit amîndoi. Cuvintele tale fac dovadă că n-ai avut deplină încredere în mine.

Hrut rîse și se depărtă. După aceea s-a înfățișat craiului și i-a mulțumit. Craiul i-a arătat osebită prietenie, i-a urat drum bun, adăogînd că-l socotește ca pe un viteaz între viteji și ca pe unul ce știe să se poarte cu oameni aleși.

Apoi, Hrut merse la corabia sa, ridică pinza și, avînd vînt bun, ajunsese la Borgarfjord³, în Islanda. După ce corabia

^{1,2} În originalul islandez, proverbe aliterative.

³ *Borgarfjord* (Fiordul Cetățuiei), fiord pe coasta apuseană a Islandei la sud de Laxardal.

fu legată la țarm, Hrut încălecă și porni către soare-apune îndreptându-se spre locurile de baștină, în vreme ce Ozur rămase pe loc, să vadă de descărcat. Hrut se opri la Hoskuldstadir. Hoskuld îi făcu o primire deosebit de calduroasă, iar Hrut îi istorisi tot ce era de istorisit despre călătoria lui. Apoi porniră îndată o ștafetă către răsărit, să-l vestească pe Mord Scripcă, să știe și să se gătească de nuntă. După care Hrut și Hoskuld încălecară și merseră la corabie, iar Hoskuld îi dădu seamă fratelui său în ce chip îi chivernisise avutul și cum izbutise să-l sporească cât el fusese plecat.

Hrut zise:

— De bună seamă că răsplata-ți va fi mai mică decât s-ai cuveni, dar am să-ți dau pentru gospodăria ta făină să-ți ajungă pentru toată iarna.

Au tras apoi pe uscat corabia și au învelit-o și au cărat marfa la Dala.

După aceea Hrut petrecu la casa lui, la Hrutsstadir. Cînd nu mai rămaseră decât șase săptămîni pînă la venirea iernii, el și fratele lui s-au adunat cu Ozur și, împreună cu vreo șaizeci de oameni au purces călări spre răsărit, la nuntă¹. Cînd au ajuns în părțile Rangăi, au văzut că mulți nuntași sosiseră înaintea lor. Bărbații se așezaseră pe lavițe, iar femeile, sus, pe podișcă². Mireasa era posomorită. Apoi începu ospățul, și totul merse ca pe roate. Mord dădu zestrea, după care fiică-sa încălecă și porni către apus, împreună cu soțul și cu tot alaiul lui. Cînd ajunseră la Hrutsstadir, Hrut îi dădu pe mîna cheile gospodăriei, și nimeni nu se arătă nemulțumit. Tot lungul iernii între ei doi, ea soț și soață, nu se-nfiripă însă o legătură prea trainică.

Merseră lucrurile așa pîn-a veni primăvara. S-a întîmplat atunci că Hrut trebuia să dea o raită la fiordurile apusene³

¹ Nunta a avut loc în anul 962.

² La nunți și la ospețe, locul femeilor era pe o laviță deosebită, așezată pe o podișcă înălțată la peretele din fundul odăii comune.

³ Este vorba de *Vestfirðir*, nenumăratele fiorduri care creștează țărmul peninsulei din extremitatea nord-vestică a Islandei.

spre a primi banii ce i se cuveneau pentru mărfuri vândute acolo. Înainte de plecare soția îl întrebă:

— Ai de gînd să te-ntorci înainte ca băbații să plece la *Althing*?

— De ce vrei să știi lucrul acesta? se miră el.

— Pentru că doresc a merge la *Althing*, să-l văd pe taică-meu, răspunse ea.

— Asta se poate, încuviință Hrut. O să te iau cu mine la *Althing*.

— Foarte bine, zise ea.

Îndată după aceea Hrut încălecă și purcese la fiordurile apusene, strîns banii cuveniți, îi dădu din nou la dobîndă și porni îndărăt spre casă. Cum se înapoie de la soare-apune, începu să se gătească de drum pentru a merge la *Althing* și își chemă vecinii ca să iasă împreună. Fratele său Hoskuld veni și el să i se alăture. Atuncea Hrut zise către femeia lui:

— Dacă, așa cum mi-ai spus deunăzi, vrei să mergi la *Althing*, apoi gătește-te să vii cu mine.

Unn s-a gătit degrabă, și, puțin după-aceea, au încălecat cu toții și s-au îndreptat spre locul unde se ținea adunarea obștii. Acolo Unn se duse la sălașul tatălui ei. Acesta o întîmpină cu bucurie. Părea mîhnită, iar taică-su, băgînd de seamă, grăi:

— Te-am văzut mai veselă altă dată; ce te apasă, fata mea?

Dînsa izbucni în lacrimi, dar nu-i răspunse. Atunci el o iscodi din nou:

— De n-ai încredere în mine, la ce bun ai mai venit aici, la *Althing*? Ți-e cumva urît să trăiești acolo, departe, în părțile apusene?

— Tot ce am aș fi dat bucuros, răspunse ea, să nu fi călcat niciodată pe meleagurile aceleal

Mord grăi:

— Aflu eu îndată despre ce e vorba.

Trimise să-i cheme pe Hoskuld și pe Hrut, și amîndoi i se înfățișară fără întîrziere. Cînd veniră înaintea lui, Mord

se ridică, îi întâmpină cu prietenie și îi pofti să șadă, și stătură ei de vorbă prietenește vreme îndelungată.

Apoi Mord îl întrebă pe Hoskuld:

— De ce oare fetei mele îi e atât de urit la voi, acolo, în apus?

— Să spună ea de arc să se plingă de mine! răspunse Hrut.

Ea însă nu-i aduse nici o învinovățire. Atunci Hrut ceru să fie întrebați vecinii și cei ce gospodăreau cu el la un loc ce fel se purta cu Unn. Toți dădură mărturie pentru Hrut, arătând că o lăsa să rînduiască toate treburile gospodăriei după voia ei.

Văzînd așa, Mord grăi:

— Du-te la casa ta și fii mulțumită cu soțul tău, căci toți mărturisesc pentru el, și nu pentru tine.

Dup-aceea, Hrut și Unn se întoarseră la casa lor și trăiră în bună înțelegere toată vara. Dar cînd a venit iarna, s-austriat iară, și cînd s-a desprimăvărat, lucrurile s-au înrăutățit. Hrut din nou se găti să dea o raită la fiordurile de la apus, și, înainte de plecare, îi spuse că n-avea de gînd să meargă la *Althing*. Unn nu zise nici un cuvînt, iar Hrut încălecă și pusese către fiordurile apusene.

7

UNN SE DESPARTE DE HRUT

Sorocul la care se întrunea *Althing*-ul se apropiase. Unn îl chemă pe Sigmund, feciorul lui Ozur¹, și-l întrebă de n-ar vrea s-o însoțească la *Althing*. El îi răspunse că n-ar vrea, căci s-ar putea ca Hrut să nu vadă cu ochi buni treaba asta.

¹ Un fecior al lui Ozur, unchiul lui Hrut (pomenit în cap. 2).

— Am gîndit să te întreb pe tine, zise ea, deoarece socoteam că-mi ești îndatorat mai mult decît oricare altul.

— Te-nsoțesc, îi răspunse, dar numai de-mi vei făgădui să te-ntoreci cu mine și să nu uneltești acolo nici împotriva lui Hrut, nici împotriva mea.

Ea îi făgădui, și puțin dup-aceea plecară la *Althing*. Tatăl ei, Mord, se afla acolo și îi ură bun-venit și o pofti să stea în sălașul său cit va ține *Althing*-ul. Unn primi. Mord o întrebă:

— Despre soțul tău Hrut ce ai a-mi spune?

— Despre cugetul lui n-am a-ți spune, răspunse ea, decît lucruri bune.

Mord tăcu o bucată de vreme și apoi grăi:

— Fata mea, ai tu, cred, ceva pe suflet și nu vrei să mi te destăinuie decît mie, care te pot ajuta în nevoile tale.

După care se depărtară, ca nimeni să nu-i poată auzi.¹

Mord grăi către fiica sa Unn:

— Spune-mi tot ce s-a petrecut între voi, spune-mi totul, fără teamă!

— Așa voi face, încuviință ea. Vreau să mă despart de Hrut, și iată din ce pricină. Față de mine nu-și poate îndeplini îndatoririle de soț, nu pot aștepta nimic de la dînsul. Altfel, se poartă ca bărbații cei mai destoinici.

— Nu-nțeleg, zise Mord; vorbește mai lămurit.

Unn îi dădu atunci această deslușire:

— Ori de cîte ori vine la mine e așa de vinjos, încît nu-i chip să-și astîmpere focul; am încercat amîndoi în toate felurile, dar zadarnic. Și, cu toate acestea, cînd pleacă de la mine, se vede bine că nu e altfel făcut decît ceilalți bărbați.

Mord grăi:

— Bine-ai făcut că mi-ai spus. Am să-ți dau cîteva povește, care, de le vei urma și vei face întocmai cum îți spun, vor fi

¹ În locuințele islandeze de pe acea vreme nu existau încăperi separate; de aceea, pentru a vorbi neauziți de ceilalți membri ai gospodăriei, oamenii erau nevoiți să iasă din casă.

de folos. De aici de la *Althing* te-ntorci îndată acasă; de bună seamă, soțul tău se va fi înapoiat între timp și se va bucura să te vadă. Ai să fi dragăstoasă și îngăduitoare cu el, și din sul are să creadă că s-au îndreptat lucrurile. Nu te arăta nemulțumită. Când o veni primăvara, să te prefaci bolnavă și să stai la pat. Lui Hrut nici prin gând n-are să-i treacă că te prefaci, așa că n-are să te certe. Dimpotrivă, va da poruncă tuturor să te îngrijească cit mai bine cu puțință. O să porceadă apoi la fiordurile apusene, și la acest drum o să-l însoțească și Sigmund. De acolo din apus va voi să care acasă cu el tot ce va fi dobândit și n-o să se-ntoarcă decât către sfârșitul verii. Tu, însă, când o veni vremea ca oamenii să meargă la *Althing*, după ce toți locuitorii din Dalir care își vor fi pus în gând să ia parte vor fi plecat, te dai jos din pat, chemi oamenii și ceri să te însoțească la *Althing*. Când ești gata de plecare, te duci cu cei care urmează să-ți fie însoțitori, și acolo, la patul tău, lângă patul soțului tău, îi pui martori și faci cunoscut că-nțelegi să te desfaci de el prin legiuire¹. Trebuie să spui acestea răspicat și pe cit se poate folosind cuvintele ce se întrebuintează la *Althing* și în legea țării. În dreptul porții casei îi pui încă o dată să-ți fie martori că-nțelegi să te despați de el. Apoi pornești peste Laxardalsheid² și urmezi drumul spre Holtavorduheid³, căci n-are să-i dea nimănui în minte să te caute în partea dinspre Hrutfjord⁴. Gonești pînă ajungi la *Althing*, lângă mine, după aceea am eu grijă, și, fii pe pace, pe mîna lui nu te mai lasă să cazi niciodată!

Unn părăsi *Althing*-ul și se-ntoarse acasă; între acestea Hrut se înapoiasă și o întâmpină cu bucurie. Dînsa răspunse

¹ Înainte de introducerea creștinismului în Islanda, aceste formalități cu caracter sacramental constituiau o etapă esențială a procedurii de despărțenie.

² *Laxardalsheid* — Toloaca-Vării-Somonilor.

³ *Holtavorduheid* — Toloaca-Cerdacului-Pietrei.

⁴ *Hrutfjord* (Fiordul lui Hrut), fiord pe țărmul de miazănoapte al Islandei.

cu dragă lășenie și se arată mult prietenoasă. În anul care urmă trăiră în bună înțelegere. Când dădu primăvara, dînsa se îmbolnăvi și căzu la pat. Hrut porni către fiordurile de la apus, dar înainte de plecare le porunci alor săi s-o îngrijească cît s-or pricepe de bine.

Cînd se apropie sorocul la care trebuia să se întrunească *Althing*-ul, Unn se pregăti de drum. Și după ce îndeplini totul întocmai cum o învățase Mord, încălecă și fugi la *Althing*. Locuitorii din partea locului o căutară, dar zadarnic. Mord îi dădu binețe fiicei sale Unn și o întreabă dacă îi urmăse sfaturile.

— Am făcut întocmai cum m-ai învățat, răspunse dînsa.

Mord urcă la Piatra-Legii¹ și dădu de știre obștii că Unn se desparte de Hrut. Pentru toți cei de față fu o veste neașteptată. Unn se-ntoarse apoi la casa părintească și niciodată nu mai călcă în părțile apusene.

8

HRUT NU VREA SĂ ÎNTOARCĂ ZESTREA

Cînd se înapoie și află că-i fugise nevasta, Hrut rămase uluit. Se stăpîni însă iute, și toată vara aceea și iarna rămase acasă fără a vorbi despre asta cu nimeni niciodată. Vara următoare încălecă și, împreună cu fratele său Hoskuld și ceata lor de însoțitori, purcese la *Althing*. Cînd ajunse, întreabă dacă Mord Scripcă venise și el. Oamenii îi dădură răs-

¹ Pe *Thingvellir* — Cîmpiile-Adunării — unde se întrunea poporul întregii Islande, precum și în locurile unde se întruneau obștile locale islandeze, se afla cîte o piatră, denumită Piatra-Legii (*Logberg*); de la înălțimea acesteia erau aduse la cunoștința norodului pirile și apărările părților, precum și anumite alte acte ce interesau obștea.

puns că Mord se afla de față. Și toți s-au așteptat ca ei doi să stea de vorbă despre pricina lor; dar n-au stat.

Într-una din zile, cînd poporul se adunase în jurul Pietrei-Legii, Mord puse martori și vesti obștea că-nțelege să-l tragă la judecată pe Hrut ca să-i întoarcă zestrea fetei, arătînd că prețuiește nouăzeci de sute. A cerut ca să-i numere acești bani și, pe deasupra, dac-o întîrzia, să-i plătească despăgubire trei mărci. Pira a făcut-o înaintea judecătorilor pătraruilor lor, care urmau s-o cerceteze după legea din bătrîni, și a rostit-o în așa fel încît s-o poată auzi toți cîți erau strînși în jurul Pietrei-Legii.

Hrut răspunse:

— Această pîră a fetei tale ai pornit-o mai degrabă din trufie și sete de cîștig decît minat de gînduri cinstite și alese. Iată totuși apărarea mea: banii sînt la mîna mea, n-au încăput încă în puterea ta. Acum vorbesc astfel încît s-audă și să-mi fie martori toți cîți sînt aici la Piatra-Legii: Te chem la harț². Zestrea întreagă să fie-n joc. Pun și eu încă o dată pe-atîta la bătaie, și toți banii să-i ia cel ce va ieși biruitor. Iar de nu vei primi să ieși la harț, rămas să fii de judecată.

Mord stătu pe gînduri și apoi se sfătui cu prietenii dacă să primească sau nu lupta. Jorund *godî*³ grăi:

¹ Teritoriul Islandei fusese împărțit (în jurul anului 965), după cele patru puncte cardinale, în patru părți, numite pătrare (în islandeză, *þjórðungs-dom*), care aveau fiecare *thing* și-scaun de judecată propriu. Obiceiul de a împărți o țară după punctele cardinale este caracteristic stadiilor de dezvoltare socială în care teritoriul nu era complet ocupat.

² Cu alte cuvinte, îl provoacă la duel judiciar. Din vremea comunei primitive, duelul judiciar era un mijloc recunoscut de a tranșa pricinile civile și penale. Cel învins pierdea judecata. În Islanda, ca și în celelalte țări nordice, duelurile judiciare (*holmganga*) se desfășurau fie pe ostroave cuprinse între brațele unui rîu, fie în locuri anume împrejmuite (boinițe). Deși neatestat în documente, duelul judiciar este adesea menționat în basmele și legendele poporului român.

³ *Godî-i* — șefii comunităților religioase păgîne; se recrutau din rîndurile *hofdingi*-lor. Genealogia lui Jorund *godî* este înfățișată în cap. 25.

— La asta n-ai nevoie de sfatul nostru, doar bine știi că de l-ai înfrunta pe Hrut, ai pierde și banii, și viața. Sorții-s de partea lui: e puternic și viteaz.

Atunci Mord dădu răspuns că nu primește. Izbucniră strigăte și ocări și se iscă zarvă mare în jurul Pietrei-Legii, Mord alegându-se cu grea rușine. Apoi cei de față încălecară și porniră către casele lor.

Cei doi frați, Hoskuld și Hrut, apucară către apus, spre Reykjardal, și pe drum poposiră la Lund¹. Acolo își avea așezarea, pe acea vreme, Thjostolf, feciorul lui Bjorn Ursu. Plouase cu cofa toată ziua, și amindoi erau uzi; fusese aprins focul în vatra cea lungă², ca oaspeții să se încălzească și să se usuce. Thjostolf ședea între Hoskuld și Hrut, iar pe jos se jucau doi băiețandri, pe care Thjostolf îi luase spre creștere în gospodăria lui, și o fetiță; dintre băieți unul zise:

— Eu voi fi Mord și te voi trage în judecată pentru ca să te despart de soția ta fiindcă n-ai mulțumit-o.

Iar celălalt răspunse:

— Eu voi fi Hrut, și de te vei codi să ieși la hartă cu mine, n-am să-ți dau nimic!

Rostiră aceste cuvinte de mai multe ori, și toți ai-casei izbucniră în hohote de râs. Atunci Hoskuld se minie și, apucind o nuia, îl croi pe băiețandrul care-și zisese Mord. Îl nimeri peste obraz și-l zgirie.

Hoskuld se răsti la el:

— Ieși afară, și altă dată să nu mai cutezi a-ți ride de noi!

Dar Hrut îl strigă:

— Vin-aici la mine!

Băiatul se apropie. Hrut își trase un inel de aur de pe deget și i-l dădu:

¹ *Lund* — Dumbrava.

² *Langeldar* (vatra cea lungă) era așezată în mijlocul odăii unice a locuințelor islandeze.

— Du-te, grăi, el, și niciodată să nu mai maimuțărești pe nimeni!

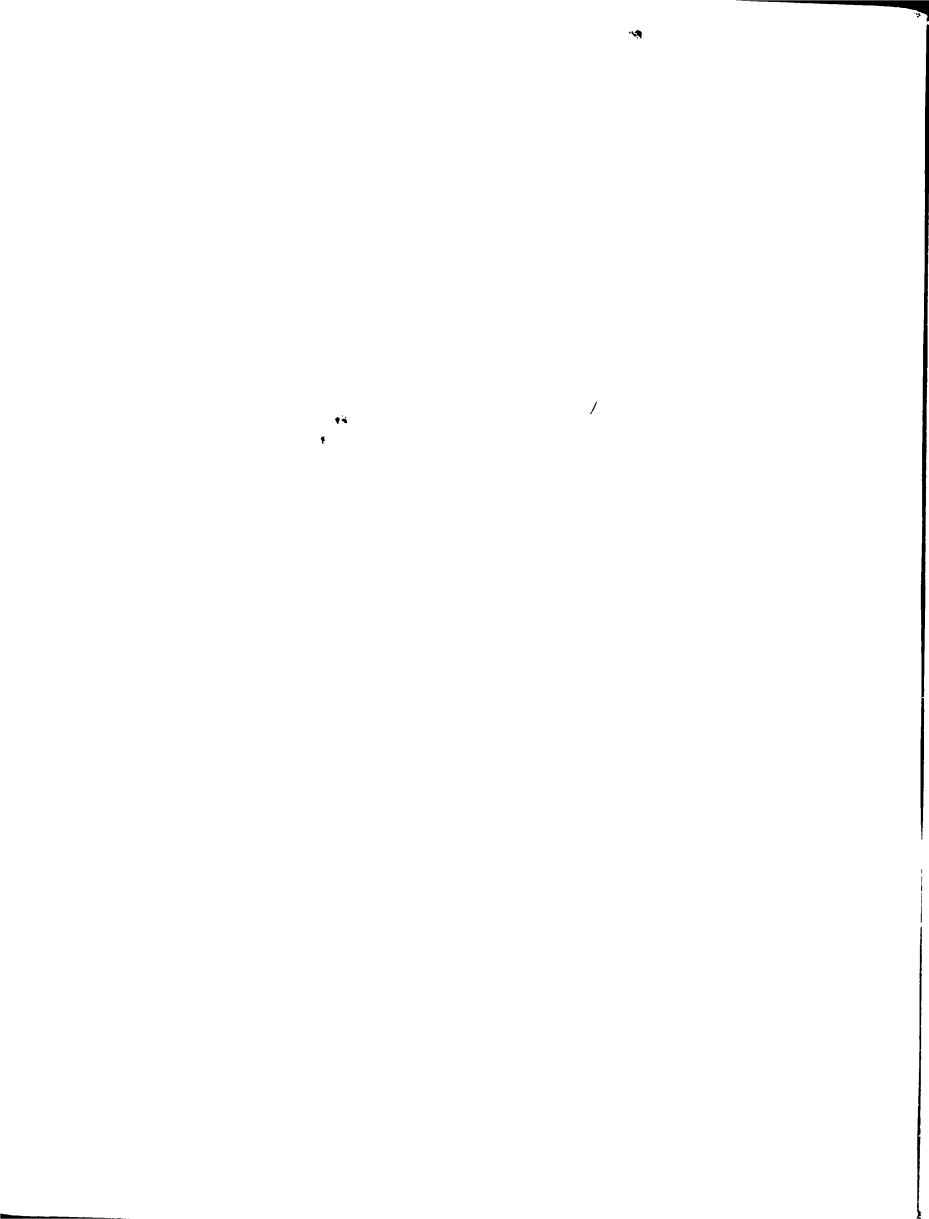
Băiatul se depărtă spunând:

— Niciodată nu voi uita mărinimia ta.

Cei de față îl lăudară mult pe Hrut pentru această faptă. Cei doi frați purceseră apoi către apus, spre așezările lor, și aici se-ncheie saga despre Mord și Hrut.

PARTEA A DOUA

MĂRITIȘUL DINTÎI ȘI DE-AL DOILEA AL
HALLGERDEI

THORVALD CERE MÎNA HALLGERDEI

Se cade acum ca saga să povestească mai departe de Hallgerd, fiica lui Hoskuld¹, care între timp crescuse și se făcuse femeie foarte chipeșă. Era înaltă, și de aceea fusese poreclită Picioare-Lungi. Avea păr bogat și atât de lung, încît s-ar fi putut acoperi cu el toată. Era însă încăpățînată și aprigă din fire. Fusese crescută de un om pre nume Thjostolf, născut în insulele Hebride². Era puternic și dedat la meșteșugul armelor. Pe mulți îi ucisese și după nici unul nu plătise. Și zicea lumea că nu era el omul potrivit s-o domolească pe Hallgerd.

Se afla un bărbat, pre nume Thorvald, feciorul lui Osval, care-și avea gospodăria la Medalfellsstrond³, în locul numit Fell⁴. Avea avere mare și era singur stăpin peste Bjarneyjar⁵ din Breidafjord, de unde primea pește sărat și făină.

¹ Vezi cap. 1.

² Arhipelag în apropierea coastei de nord-vest a Scoției, pe care corăbierii norvegieni l-au bîntuit încă din secolul al VII-lea.

³ *Medalfellsstrond* (Coasta-dintre-Culmi), numele țărmlui de nord al fiordului în care se varsă Laxa (Rîul Șomonilor).

⁴ *Fell* — Muntele.

⁵ *Bjarneyjar* (Insulele Urșilor), insule la vreo 40 de km depărtare de Fell.

Thorvald acesta era om vinjos și avea purtări alese, dar se minia cam iute.

S-a întâmplat într-un rînd c-a stat el de vorbă cu taică-su despre fetele cu care s-ar putea însura. A ieșit la iveală că mireasă potrivită, după părerea lui Thorvald, s-ar fi putut găsi chiar și prin împrejurimi.

Atunci Osvif îl întrebă:

— Nu cumva vrei s-o petești pe Hallgerd, Picioare-Lungi, fiica lui Hoskuld?

— Ba vreau, răspunse el.

— Cam anevoie o să vă înțelegeți voi doi, îi zise Osvif, căci ea e trufașă, iară tu, repezit și neinduplecat.

— Am să-i'cer mina totuși, întîmpină Thorvald; așa că zadarnic ai cerca să mă faci să-ni mut gîndul.

— Bine, bine, zise Osvif, dar să știi că de tras ponoasele tu ai să le tragi.

Dup-acéea au mers s-o petească pe Hallgerd, și cînd au ajuns la Hoskuldssstadir, au fost foarte bine primiți. Îi ziseră de îndată lui Hoskuld ce vînt îi adusese și-i cerură mina Hallgerdei.

Hoskuld le răspunse:

— Pe voi eu vă cunosc și știu ce fel de oameni sinteți; dar n-aș vrea să v-ascund că fie-mea este aprigă din fire. Cît privește frumusețea și bună-creșterea ei, vă las să judecați singuri.

Thorvald stăruî:

— Spune-mi atunci cerințele tale, căci pentru firea ei iute nu-mi schimb eu gîndul!

Stătură deci la tocmeală; Hoskuld, pentru că dorea să-și mărite fata cît mai degrabă, nici nu i-a mai cerut părerea. Și căzură ei la înțelegere, și Hallgerd fu făgăduită lui Thorvald, după care Thorvald și Osvif întălecară și porniră înapoi spre casă.

HALLGERD SE MĂRITĂ DUPĂ THORVALD

Hoskuld se duse și-o înștiință pe Hallgerd de tocmeala ce-o încheiase. Dînsa izbucni:

— Încredințată sînt acum că așa-i precum de mult bănuiesc! De vreme ce n-ai găsit cu cale să-mi ceri părerea, înseamnă că nu mă inbești chiar atît cît spui mereu. Afară de asta, mi se pare că Thorvald ăsta-i departe de a fi mirele strălucit ce mi-ai făgăduit.

Socotea, precum se vede, că tatăl-ei o dăse după primul venit.

Hoskuld îi retează vorba:

— Nu pun atîta preț pe ifosele tale încît să-ngădui ca ele să strice tocmeala ce-am făcut-o. De cîte ori nu ne unim în păreri, să știi că, de hotărît, eu hotărăsc, nu tu!

Hallgerd îi răspunse:

— Atîta sînteți de mîndri, tu și neamurile tale, încît nu-i mirare că am și eu un pic de mîndrie!

După ce rosti aceste cuvinte, Hallgerd ieși.

Dădu fuga la Thjostolf și-i destăinui ce soartă o așteaptă și era mîhnită foarte.

Thjostolf zise:

— Nu te necăji! Te mai măriți tu, fii pe pace, și rîndul viitor ți se va cere părerea; căci am să-ți fac pe plac în toate, afară doar în ce-i privește pe taică-tău și pe Hrut.

Și despre lucrul ăsta mai mult nu vorbiră.

Hoskuld începu a face pregătiri de nuntă și apoi încălecă și porni să poftască vecinii împrejurași la ospăț. La Hrutsstadir, îl strigă pe Hrut să iasă afară, c-are să-i spună o vorbă. Cînd ieși Hrut, Hoskuld îl trase la o parte și-i dădu de știre

despre cele întâmplate și-l pofti la nuntă, „n-aș vrea să-mi iei în nume de rău că nu ți-am dat de știre mai devreme“.

— Mai bine ar fi fost să nici nu știu de nunta asta, răspunse Hrut, căci nici pentru unul, nici pentru celălalt n-are să fie cu noroc. De socotești însă că e spre cinstea ta să fiu de față, am să vin la nuntă.

— Socotesc c-ar fi, zise Hoskuld, după care încălecă și porni îndărăt spre casă.

La rîndul lor, Osvif și Thorvald poftiră oaspeți la nuntă. Fură astfel poștiți nu mai puțin de o sută de oameni.

Se afla un om pre nume Svan, care-și avea gospodăria la Svanshol¹, pe țărmul Bjarnarfjordului²; Svanshol se afla la miazănoapte de Steingrimsfjord³. Era Svan acesta frate cu muma Hallgerdei și se pricepea să lege vrăji. Gilceviator era și uricios din fire. Cu toate acestea, Hallgerd îl trimise pe Thjostolf la el, să-l poftască la nuntă. Thjostolf se duse, și între dinsul și Svan s-a legat de îndată strînsă prietenie.

Veniră apoi oaspeții la nuntă, și sus, în rîndul femeilor, unde se așezase, Hallgerd era nespus de veselă. Thjostolf una-două se apropia de dînsa și-i vorbea, și din cînd în cînd se sfătuia cu Svan. Nuntașilor șopotelile acestea le-au părut ciudate. Ospățul de nuntă se încheie cu bine⁴. Hoskuld dădu zestrea Hallgerdei pe loc. Apoi îl întrebă pe Hrut:

— Să-i mai dăruiesc ceva pe deasupra?

Hrut răspunse:

— Curînd vei avea prilej să mai dai bani pentru Hallgerd! Așa e-ajunge cît i-ai dat acum!

¹ *Svanshol* (Casa-lui-Svan), așezare pe coasta răsăriteană a peninsulei din extremitatea nord-vestică a Islandei.

² *Bjarnarfjord* (Fiordul Urșilor), fiord pe coasta răsăriteană a peninsulei amintite în nota precedentă.

³ *Steingrimsfjord* (Fiordul Pietrei-Seci), Golful Hunafloi de azi, situat la răsărit de peninsula din extremitatea nord-vestică a Islandei.

⁴ Nunta a avut loc în anul 956.

THORVALD UCIS DE THJOSTOLF

De la nuntă, Thorvald încăleacă și porni spre casă, însoțit de soția sa și de Thjostolf. Acesta se ținea aproape de Hallgerd, vorbind cu ea în șoaptă. Pe drum, Osvif se-ntoarse către fiul său și-l întrebă:

— Mulțumit ești de căsnicia asta? Când ai stat de vorbă, cum s-a arătat?

— S-a arătat prietenoasă, răspunse Thorvald. Vezi bine că la fiecare cuvânt ce-l rostesc îi ride fața de bucurie.

— Mie risul ei nu-mi prea place, zise Osvif, dar lasă, vom vedea ce-o mai fi.

Așa au umblat pînă ajunseră acasă. La cină Hallgerd își luă locul lingă soțul ei și îi făcu semn lui Thjostolf să i se așeze de-a dreapta. Thorvald și Thjostolf nu schimbă însă decît bob numărat; și iarna întreagă nu prea vorbiră unul cu celălalt.

Hallgerd era lacomă și risipitoare; îi plăcea să țină casă mare și să ducă trai îmbelșugat, și cînd veni primăvara, merindele erau pe sponci, făina și peștele se sfîrșiseră. Atunci Hallgerd îi zise lui Thorvald:

— Nu se mai poate să stai cu brațele încrucișate! Ducem lipsă de făină și de pește în gospodărie.

Thorvald răspunse:

— Totuși, am pus deoparte merinde pentru iarnă lă fel ca-n toți anii; și altă dată am ieșit cu ele pînă departe în vară.

Hallgerd se oțări la el:

— Dacă ție și lui taică-tău vă place să flămînziți, vă privește!

Thorvald se minie și o lovî peste obraz de-i dădu singele. Dup-aceea își strigă argații să meargă cu el. Coborîră un du-

bas¹ în apă, și opt oameni săriră în el. Și trăgînd la visle, au pornit spre Bjarneyjar², unde-și țineau prisosul de pește și făină. Spun oamenii că Hallgerd ar fi rămas în fața casei mîhnită din cale-afară. Thjostolf se apropie și, văzînd că-i singurează obrazul, întrebă:

— Cine te-a singerat?

— Thorvald, bărbatul meu, m-a lovit, răspunse Hallgerd. Nu știu unde erai; de ai fi ținut la mine cu adevărat, ar fi trebuit să fii aici.

— N-am știut nimic, răspunse el, dar află că de răzbunat am să te răzbun.

Și Thjostolf, dădu fuga la țarm și împinse în apă o luntre cu șase rînduri de lopeți. Purta sub braț o secure mare, a cărei toporiște era împodobită cu fir de aur. Sări în luntre și visli spre Bjarneyjar. Cînd ajunse acolo, pescarii plecaseră și nu mai era nimeni decît Thorvald și ai lui. Thorvald tocmai încărca în dubaș merindele pe care oamenii săi le aduceau jos la țarm. Thjostolf își făcu vînt și, sărînd în dubaș, începu a-i ajuta la încărcat. Apoi îi zise:

— Nici n-ai destulă putere și nici nu te pricepi la treaba asta!

Thorvald răspunse:

— Nu cumva te ții mai vrednic decît mine?

— La treaba asta s-mai vrednic decît tine, zise el. Femeia care s-a măritat cu tine a nimerit prost, și cu cît mai scurtă căsnicia voastră, cu atît mai bine!

Thorvald apucă un cuțit ce era la îndemînă și tăbări asupra lui Thjostolf. Dar acesta-și ridicase securea deasupra umărului și acum o repezi peste brațul lui Thorvald, fărîmîndu-i încheietura mîinii. Cuțitul îi scăpă din mînă. Atunci

¹ Luntre mare care servește la pescuit și la trecerea de pe un țarm pe celălalt.

² Povestitorul, care se pare că nu cunoștea personal locurile, subapreciază distanța ce desparte gospodăria de la Fell de insulele Bjarneyjar.

Thjostolf ridică încă o dată securea și-i izbi în creștet pe Thorvald, care căzu mort.

12

HOSKULD RĂSCUMPĂRĂ MOARTEA LUI THORVALD

În clipa aceea se iviră oamenii lui Thorvald, care veneau devala către țărm cu poverile. Thjostolf nu stătu mult pe gânduri: apucă securea cu amândouă minile și, izbind cu sete slaiurile dubasului, făcu o spărtură mare de-a curmezișul, apoi dintr-un salt se-ntoarse în luntrea lui. Neagră ca smoala, apa mării năvăli în dubas, și acesta se scufundă cu întreaga încărcătură. Se duse la fund și leșul lui Thorvald. Oamenii săi nu mai apucară a vedea cum fusese ciopârțit, doar că era mort și-au dat seama, și atât.

Thjostolf vislea de zor către fundul fiordului, în vreme ce oamenii lui Thorvald îl blestemau, chemînd asupra-i toate urgiile. Fără a le răspunde, visli înainte, pînă ajunse la Fell. După ce trase luntrea pe uscat, se îndreptă către casă, ducînd pe umăr securea mînjită de sînge. Hallgerd, care se afla în prag, îl întîmpină:

— Ți-e mînjită cu sînge securea! Ce-ai făcut?

— Cele de cuvîntă am făcut ca să te poți mărita de al doilea!

— Asta înseamnă că Thorvald nu mai este!

— Așa-i, încuviință Thjostolf, dar acum chibzuiește ce-i de făcut ca să fiu la adăpost!

— Bine, zise ea, te voi trimite la miazănoapte, la Svanshol, în Bjarnarfjord. Svan te va primi cu brațele deschise, și el este atît de puternic, încît nimeni nu va cuteza să te urmărească într-acolo.

Puse șaua pe un cal de-al Hallgerdei, încălecă și porni spre miazănoapte, îndreptîndu-se către Svanshol, în părțile

Bjarnarfjordului. Svan îl primi bucuros și-l întrebă de nou-
tăți; atunci Thjostolf îl vesti că Thorvald fusese ucis și-i
istorisi cum se întâmplaseră lucrurile.

Svan se minună:

— Asta zic și eu bărbat ce nu se teme de nimic! Una îți
făgăduiesc: de-o veni aici să pună mina pe tine, n-au să se
aleagă decît cu rușine și ocară!

Să ne-ntoarcem acum la Hallgerd. Ea îi ceru lui Ljot
cel Negru¹, care-i era neam, să înșeuze caii, ca să plece cu
ea, căci „vreau să merg la casa tatălui meu“.

Ljot se apucă a găti caii de drum, iar Hallgerd se duse la
lăzile de zestre, le deschise, puse să-i cheme pe toți ai casei
și înmînă fiecăruia cîte un dar. Tuturor le păru rău că pleacă.
Apoi Hallgerd încălecă și merse la casa tatălui ei. Hoskuld
îi ieși înainte cu voie bună, căci nu aflase de cele întimplăte.

— De ce n-a venit și Thorvald cu tine? întrebă Hoskuld.

— Fiindcă nu mai e printre cei vii!

— Asta trebuie să fie mina lui Thjostolf, zise Hoskuld.
Dinsa încuviință.

— Mai rar ca prezicerile lui Hrut să nu se împlinescă,
gîndi Hoskuld cu glas tare. Mi-a spus el mie că această căsă-
torie nu e cu noroc, dar plînsul nu-nvie morții.

Ne-ntoarcem acu la însoțitorii lui Thorvald. Ei fură ne-
voiți s-aștepte pe insulă pînă ce traseră acolo alte luntre.
Atunci au dat de știre că Thorvald fusese omorît și-au cerut
să li se dea o luntre să poată ajunge la uscat. Le-au dat o
luntre, și dinșii se îndreptară îndată spre Reykjanes², unde-l
aflară pe Osvif și-i povestiră cele întimplăte.

Acesta zise:

— Ce semeni aceea culegi! Parcă văd aievea cum s-au
petrecut lucrurile. De bună seamă că Hallgerd l-a trimis pe

¹ Numele lui Ljot cel Negru nu este consemnat în vechile izvoare
islandeze.

² *Reykjanes* (Capul Piciclor), promontoriu pe coasta nord-estică a
Breidafjordului.

Thjostolf la Bjarnarfjord, iar dînsa pesemne c-a încălecat și s-a dus acasă la taică-său. Trebuie acum să ridicăm oameni și să pornim spre miazănoapte, să-l prindem pe Thjostolf.

Zis și făcut; umblară să ceară ajutor și izbutiră s-adune mare mulțime de oameni. Au încălecat cu toții și-au purces la Steingrimsfjord, iar de acolo, prin Ljotardal¹ și Selardal², au ajuns în cele din urmă la Bjarnarfjord.

Cam pe timpul acela Svan prinse a căska de zor și zise:

— Iacă se apropie acum duhul³ lui Osvif.

Thjostolf sări în picioare și se repezi să-și ia securea. Svan îi zise:

— Vino cu mine! Prea mult de furcă n-o s-avem cu ei.

Apoi ieșiră amîndoi Svan luă o piele de capră, și-o înfășură în jurul capului⁴ și zise: Abată-se bruma și bezna și buzna deie piazele rele, și pre toți cîți te vinează vălul vrăjilor să-i lege!⁵

Se cade acum să povestim că Osvif și ai lui tocmai se apropiau călări de șaua muntelui.⁶ Deodată s-au văzut învăluiri de neguri groase. Osvif zise:

¹ *Ljotardul* (Valea-Uritei), vale în fundul Steingrimsfjorului.

² *Selardal* (Valea-Vițelor-de-Mare), vale în fundul aceleiași fiord.

³ Una dintre trăsăturile religiei animiste a nordicilor era credința că fiecare om ar avea un „duh însoțitor“, pe care islandezii îl numeau *fylgja*. În anumite împrejurări, acesta putea fi perceput de oameni înzestrați cu daruri vrăjitorești, uneori chiar și de cel însoțit. Potrivit tradiției, cînd își făcea apariția un asemenea duh, cei de față erau cuprinși de toropeală.

⁴ Prin acest procedeu, la baza căruia stă credința naivă a primitivilor că natura ar putea fi influențată de om prin vrăji, Svan urmărește să răpească vederea urmăritorilor lui Thjostolf.

⁵ Forulă magică alcătuită din patru stihuri, legate două cîte două (1 cu 2 și 3 cu 4) prin aliterație — adică prin repetarea anumitor sunete accentuate în două sau mai multe cuvinte ale fiecărui distih (în distihurile de față respectiv consoanele *b* și *v*). Aliterația caracterizează prozodia vechilor monumente poetice ale scandinavilor, ale anglo-saxonilor și ale germanilor care n-au cunoscut rima decît începînd din secolele XI și XII.

⁶ Între Selardal și Bjarnarfjord.

— Astea-s vrăji de-ale lui Svan, bine-ar fi de am scăpa numai cu atita și de n-ar urma ceva și mai rău!

N-a trecut mult, și asupra lor s-a lăsat o beznă atit de cumplită, încit n-au mai văzut nimic înaintea ochilor; și atunci au lunecat din șa și și-au pierdut caii, iar dintre ei unii au căzut în smirc, alții au nimerit într-o pădure, prăpădindu-și armele și schilodindu-se.

Atunci Osvif grăi:

— De mi-aș găsi caii și armele, aș face cale-ntoarsă.

Nici nu rosti bine aceste cuvinte, că iată începură să deslușească ici-colo cite ceva și apoi își aflară caii și armele. Atunci mulți dintre oamenii lui Osvif au stăruit să-și urmeze drumul. Încercară deci să meargă înainte, dar îndată se văzură învaluiți de beznă, și asta se întâmplă de trei ori în șir.

Osvif zise:

— Cu toate că n-am izbîndit în treaba noastră, să facem cale-ntoarsă. Să ne încercăm norocul în alt chip. Mă bate gîndul să merg la Hoskuld și să-i cer să plătească pentru moartea feciorului meu, căci cel cîstit te cîstește, cel rău te dojenește!

Purceseră deci către Breidárfjörd și, fără a întîmpina alte piedici, ajunseră la Hoskuldssstadir. Se afla acolo și Hrut, care tocmai sosise de la Hrutssstadir. Osvif i-a poftit pe Hrut și pe Hoskuld să iasă din casă, și au ieșit amîndoi îndată. După ce i-au dat binețe lui Osvif, s-au tras deoparte cu dînsul și s-au așternut la vorbă.

Hoskuld îl întrebă pe Osvif de unde venea; acesta răspunse că umblase să-l caute pe Thjostolf, dar că nu-l aflase. Și îi mai spuse Hoskuld că, după cite socotea el, Thjostolf se va fi îndreptat către miazănoapte, spre Svanshol, și că „nu-i lucru la îndemîna oricui să-l ajungă acolo“.

— Tocmai d-aia am venit aici, adăugă Osvif, pentru că vreau să-ți cer răscumpărarea morții feciorului meu.

— Pe feciorul tău nu eu l-am ucis, întîmpină Hoskuld, și nici n-am pus eu la cale moartea lui. Nu socotesc totuși

că ți s-ar putea lua în nume de rău că umbli să te despăgu-
bești de undeva.

— Ochii, frate, nu-s departe de naș! zise Hrut. Ca să nu
iasă vorbe rele, cuminte ar fi să răscumperi moartea fecio-
rului lui, astfel s-ar spăla și numele fetei; alt chip să scapi
de rușine nu-i, și de treaba asta cu cît o să pălăvrăgească
oamenii mai puțin, cu atît mai sănătos.

Hoskuld îl întrebă:

— N-ai vrea să stai judecător între noi?

— Bucuros, răspunse Hrut, dar să nu-ți închipui cumva
c-am să te cruț. căci, drept vorbind, de moartea lui Thorvald
fie-ta-i vinovată.

Hrut stătu pe gînduri un timp, apoi se ridică și-i zise
lui Osvif:

— Bate palma că te-nvoiești a nu-l mai trage pe Hoskuld
la judecată.

Osvif se ridică și grăi către Hoskuld:

— Cînd judecător este fratele unuia dintre împrieinați,
nu prea-s mulți sorți ca judecata să mulțumească amîndouă
părțile; cu toate astea, Hrut, tu mi-ai arătat atîta bunăvoin-
ță, încît sint încredințat că vei cumpăni cu dreptate.

Apoi bătă palma, învoindu-se să se țină de dezlegarea
ce Hrut avea s-o dea înainte de plecarea lui. Hrut rosti pe
loc hotărîrea:

— Pentru moartea de om ce s-a întimplat asupra lui
Thorvald, să se plătească două sute de *eyrir*-i de argint —
două sute de arginți se socoteau pe acea vreme a fi un preț
foarte mare pentru o moarte de om¹ — și acești bani, tu,

¹ Pentru moartea unui om liber, compensația obișnuită era de 120
de *eyrir*-i de argint; *Eyrir*-ul, o veche unitate de măsură pentru greu-
tăți, era egal cu 27 de grame. Un *eyrir* de argint valora 6 coți de *oadmál*
(vezi cap. 2) și reprezenta a opta parte dintr-o marcă de argint. Com-
pensația era deci egală cu 15 mărci, cu care puteau cumpăra 7 vaci
bune de lapte. Precum se va vedea la capitolele 38 și 43, această sumă
se cerea pentru moartea oamenilor liberi de rînd.

Hoskuld, să-i dai îndată în mîinile lui Osvif, să fie mulțumit¹.

Hoskuld se supuse. Apoi Hrut grăi către Osvif:

— Vreau să-ți dau în dar această mantie, pe care am adus-o de peste mări, din Norvegia.

Osvif îi mulțumi pentru dar și plecă spre casă vesel. Apoi Hrut și Hoskuld merseră la Fell ca să-mpartă zestrea² cu Osvif, și, după ce prin bună învoire au făcut împărțeala, s-au întors acasă cu partea lor. Și de aci încolo în saga nu se mai pomeneste de Osvif.

Hallgerd îi ceru incuviințare lui Hoskuld ca-Thjostolf să locuiască la ei, iar Hoskuld i-o dădu. Vilva stîrnită de moartea lui Thorvald, dinui încă vreme îndelungată. Între timp avutul Hallgerdei, care sporea neîncetat, ajunsese foarte mare.

13

GLUM CERE MÎNA HALLGERDEI

Trec acu pragul acestei saga trei frați: unul Thorarin, al doilea Ragi, al treilea Glum. Erau ei feciorii lui Oleif Schiopul, se bucurau de mare cinste și aveau mari avuții. Thorarin mai era poreclit și „fratele lui Ragi”; după moartea lui Hrafn, feciorul lui Hoeing, Thorarin, ca unul ce știa bine legea, fusese ales s-o zică tuturor³. Era cît se poate de înțelept și, împreună cu Glum, țineau gospodărie la Varma-

¹ Cu alte cuvinte, să fie bine cîntărit și curat argintul dat în plată, căci moneda bătută era rară pe acea vreme.

² Este vorba de zestrea Hallgerdei.

³ Sfatul legiuitor și judecătoresc al Islandei (*Logretta*) desemna din rîndul locuitorilor care cunoșteau bine legea nescrisă și obiceiurile țării cite unul căruia îi revenea sarcina ca în următorii trei ani „să zică legea”, adică s-o rostească de la înălțimea Pietrei-Legii, în fața norodului strîns pe Thingvellir. Cel ales să îndeplinească această sarcină era numit *logsogumadr*, (în traducere literală, „bărbatul care zice legea”,

laek¹. Glum era un bărbat înalt, puternic, bine făcut și umblase vreme îndelungată pe meleaguri străine. Fratelui lor Ragi îi mergea vestea că ucisese mulți oameni. Frații stăpîneau laolaltă ostrovul Engey² și Laugarnesul³, ce erau așezate la miazăzi.

Într-un rînd, Glum și Thorarin stînd de vorbă, Thorarin îl întrebă pe Glum dacă nu se gătea să pornească în călătorie peste mări, cum îi era obiceiul.

Acesta-i răspunse:

— Mi-am pus în gînd să mă las și de călătorii, și de negoț.

— Ce socotești să faci? îl descusu Thorarin. Nu cumva ți-ai pus în gînd să te-nsori?

— De mi-aș găsi o mireasă potrivită, m-aș însura.

Thorarin se apucă atunci să-i înșire pe nume toate femeile nemăritate din părțile Borgarfjordului, după care îl întrebă de n-ar vrea să se însoare cu vreuna din ele.

— De vrei, încalec și merg cu tine în pețit, adăugă el.

Glum îi răspunse:

— Nu, cu nici una din ele nu vreau să mă-nsor.

— Spune-mi atunci cu cine ai vrea să te-nsori, stăruie Thorarin.

Glum răspunse:

— De vrei să știi, uite, numele ei e Hallgerd și-i fiica lui Hoskuld, care-și are gospodăria către soare-apune⁴, în Laxardal.

sau, în traducerea liberă, „Păstrătorul-Legii“), și putea fi reales. Potrivit vechilor izvoare, Hrafn și Thorarin au îndeplinit această funcție respectiv între anii 939—949 și 950—969.

¹ *Varmalæk* (Izvorul-Cald), lângă gura Hvitei, loc numit astfel datorită surselor termale și geizerilor din împrejurimi.

² *Engey* (Insula Izlazului), insulă în apropiere de Reykjavik, actuala capitală a Islandei.

³ *Laugarnes* (Țancul Șipotelor-Calde), promontoriu în apropiere de Reykjavik.

⁴ *Hoskuldssstadir*-ul se afla de fapt la miazănoapte (v. nota nr. 4, de la p. 9).

— Pare-mi-se, zise Thorarin, că tu nu vrei să ții seama că înțeleptul trebuie să-nvețe din pățania altora. Asta a mai fost măritată o dată și a fost pricina pierii soțului ei.

Glum stărui:

— Cred c-așemenea nenorocire n-are s-o lovească încă o dată. Sigur sînt că pe mine, unul, n-are să mă piardă. Ai să-mi faci mare cinste de vei voi să mă-nsoțești cînd m-oi duce în peșit.

Thorarin zise atunci:

— Zadarnic aș încerca să te opresc; de ce ți-e ursit nu scapi.

Glum de multe ori își reînnoi rugămintea, dar Thorarin amîna și ocolea răspunsul. Totuși, pînă la urmă adunară oameni și porniră călări, douăzeci la număr, spre soare-apune prin Laxardal către Hoskuldssstadir. Hoskuld îi primi bineși maseră acolo. A doua zi dimineața, Hoskuld trimise să-l cheme pe Hrut, și acesta încălecă îndată. Hoskuld îl întîmpină și-i spuse cine venise.

— Oare ce crezi că vor de la tine? întrebă Hrut.

— Pîn-acum n-au deschis vorba, răspunse Hoskuld.

— Totuși se vede că de la tine vor ceva, zise Hrut. Pare-mi-se c-au venit să ceară mîna fiicei tale, Hallgerd. Ce răspuns socotești să le dai?

— Tu ce mă-nveți să răspund?

— Că primești, dar să le spui curat totul, și de năravurile, și de însușirile fetei.

În timp ce vorbeau ei, oaspeții ieșiră din casă. Hoskuld și Hrut meraseră să-i întîmpine, iar Hrut ură bun-venit lui Thorarin și fratelui său. Apoi se așternură la vorbă toți patru, și Thorarin grăi:

— Am venit aici, Hoskuld, ca să-l însoțesc pe fratele meu Glum și să cer în numele lui mîna fiicei tale, Hallgerd. Pot să te încredințez că Glum e un bărbat vrednic.

— Știu, zise Hoskuld, că tu și fratele tău vă bucurați de deosebită cinste, dar trebuie să-ți spun fără ocolișuri că pe fiica mea am mai măritat-o o dată și că de pe urma acestei căsătorii ni s-a tras mare năpastă.

Thorarin răspunse:

-- Asta în ochii noștri nu-i o piedică. Ce s-a întâmplat întâia dată nu trebuie neapărat să se întâmple și a doua oară. S-ar putea ca de rîndul ăsta lucrurile să iasă bine, măcar că altă dată au ieșit prost. Afară de asta, vina cea mare o poartă Thjostolf.

Atunci Hrut grăi:

— De vreme ce toate cîte s-au întâmplat Hallgerdei în trecut nu vă opresc de la această căsătorie, aș vrea să vă dau o povață: de se va-ncheia căsătoria, Thjostolf să n-o urmeze pe Hallgerd la miazăzi, în noua ei casă. Fără învoirea lui Glum, să nu-i fie îngăduit să poposească acolo mai mult de trei zile, iar de va întîrzia mai mult, să fie scos de sub sentul legii și să cadă în puterea lui Glum. Se-nțelege, Glum va putea să-i dea încuviințare să stea și mai mult, dar n-aș fi de părere. Afară de asta, n-ar trebui să facem încă o dată greșeala săvîrșită întâia oară și să încheiem tocmeala fără știința Hallgerdei. Ar trebui să-i aduceți la cunoștință că a fost cerută în căsătorie și ar trebui să-l vadă pe Glum și să hotărască de vrea să se mărite cu el sau nu. În felul acesta, de nu va ieși bine, nu va putea învinovăți pe nimeni. Să facem totul pe față și la lumina zilei.

Thorarin zise:

— Ca totdeauna, cel mai nimerit este să urmărim sfatul tău.

Trimiseră deci s-o cheme pe Hallgerd, și dînsa se înfățișă, însoțită de două femei. Purta o casacă de postav albastru peste rochia stacojie încinsă cu cingătoare de argint. Se așeză între Hrut și tatăl ei. Curtenitoare, dădu tuturor binețe și, vorbind plăcut, deschis, îi întrebă de nouătăți. Apoi tăcu.

Glum grăi:

— Fratele meu, Thorarin, și cu mine am stat oleacă de vorbă cu taică-tău; aș vrea, Hallgerd, de vei voi și tu, să te iau de nevastă. Hotărăște singură, ți-e pe plac sau nu; de ai ceva împotrivă, nu vom stărui.

Hallgerd zise:

— Știu că sințeți oameni vrednici amindoi și văd limpede că acest măritiş e mult mai potrivit decît cel dintîi. Aș vrea doar să aflu ce-ați vorbit pîn-aci și la ce v-ați învoit. Cred că, de ne vom potrivi la fire, te voi iubi.

Făr-a-i ascunde nimic, Glum îi povesti de-a fir-a-păr tot ce vorbiseră și apoi îi întrebă pe Hrut și pe Hoskuld de nu se depărtase cumva de adevăr. Hoskuld adevări că nu se depărtase nici cu o iotă.

Atunci Hallgerd grăi:

— De vreme ce tu, tată, și tu, Hrut, ați dovedit atîta grijă pentru mine, am să urmez povețele voastre. Încheie-se tocmeala așa, cum ați vorbit.

Hrut zise:

— Dacă Thorarin, care cunoaște legea, socoate că în chipul acesta tocmeala are tărie, cred c-ar fi nimerit ca Hoskuld și cu mine s-alegem martorii, iar logodna Hallgerd s-o întărească ea singură.

— Are tărie, da, zise Thorarin.

Dup-aceea au prețăluit zestrea Hallgerdei și s-au înțeles ca Glum s-aducă și el tot p-atît, urmînd să-mpartă deopotrivă tot ce aveau să dobîndească de atunci înainte. Iară Glum și Hallgerd se logodiră, după care cei doi frați încălecară și se-ndreptară cu alaiul lor către miazăzi, la gospodăriile lor. Nunta urma să se facă la casa lui Hoskuld. Și nimic de seamă nu s-a mai întîmplat pîn-a venit vremea să meargă la nuntă.

14

GLUM SE-NSOARĂ CU HALLGERD

Glum și frații săi adunară alai mare, alcătuit din bărbați aleși. Încălecară și, apucînd spre soare-apune, către Laxardal, ajunseră la Hoskuldsstadir, unde găsiră o mare mulțime de

oameni. Hoskuld și Hrut se așezară pe lavița mare, iar mirele, pe lavița mică. Hallgerd luă loc pe lavița înălțată de pe podișcă și era cum nu se află mai chipeșă. Cu securea pe umăr, Thjostolf se învîrtea de colo-colo, aruncînd priviri minioase, dar toți cei de față se prefăceau a nu-l vedea. După ce se sparse nunta¹, Hallgerd plecă spre miazăzi, cu alaiul lui Glum și al fraților lui. Cînd ajunseră la Varmalaek, Thorarin o-ntrebă pe Hallgerd dac-avea de gînd să ia frînele gospodăriei.

— Nu, n-am de gînd, răspunse dînsa.

Peste iarnă, Hallgerd își ținu firea, și ai casei erau cît se poate de mulțumiți. Primăvara, cînd cei trei frați puseră la cale treburile gospodăriei, Thorarin zise:

— Am să las gospodăria de la Varmalaek pe mîna voastră și am să mă duc să locuiesc la Laugarnes. Ostrovul Engey însă o să-l ținem în devălmășie.

Glum se-nvoi; Thorarin se mută deci la miazăzi, iar Glum cu soția rămaseră pe loc, la Varmalaek. Hallgerd își tocmi slugi peste slugi. Îi plăcea să trăiască pe picior mare și să cheltuiască fără noimă. Cînd veni vara, născu o fetiță. Glum o întrebă ce nume să-i pună.

— O să-i punem numele de Thorgerd, după numele mumei tatălui meu, căci, după spița neamului, Thorgerd aceasta se trăgea din Sigurd Învîgătorul lui Fafnir².

Stropiră cu apă³ fetița și îi puseră numele de Thorgerd. Crescu la Varmalaek și începu să semene la față cu maică-sa. Glum și Hallgerd se-nvoiau foarte bine. Astfel merseră lucrurile o bucată de vreme.

¹ Căsătoria Hallgerdei cu Glum s-a încheiat în anul 959.

² Sigurd Învîgătorul lui Fafnir domină mitologia și literatura eroică a scandinavilor (*Edda veche* și *Volsunga Saga*), precum și epopeea poporului german (*Cîntecul Nibelungilor*), în care apare sub numele de Siegfried. Sigurd întrupează idealul popular al eroului puternic, îndrăzneț și mărinimos.

³ Rit magic, care, deși asemănător cu botezul creștin, nu are nici o legătură cu acesta.

Între acestea, despre miazănoapte, de la Bjarnarfjord, se lăți zvonul că în primăvara aceea Svan și ceata sa ar fi ieșit la pescuit și că o furtună strașnică i-ar fi aruncat pe țărm la Veidilausa¹, unde ar fi pierit cu toții. Niște pescari din Kaldbak² povesteau că l-ar fi zărit pe Svan urcînd pe Kaldbakshorn³ și c-ar fi fost întîmpinat acolo cu mare bucurie.⁴ Alții însă tăgăduiau aceste vorbe, spunînd c-ăr fi născociri. Doar un lucru era știut de toți, și anume că de găsit nu-l mai găsisese nimeni, nici viu, nici mort. Cînd află că fratele maică-si pierise, Hallgerd simți că pentru dînsa asta era o grea pierdere.

Glum îl îndemnă pe Thorarin să schimbe gospodăriile între ei. Acesta nu se-nvoi, „am însă de gînd, de-ți voi supra-viețui, să m-așez eu însumi la Varmalaek“.

Glum istorisi Hallgerdei întîmplarea, iar dînsa îi răspunse:

— Thorarin are tot dreptul s-aștepte asta de la noi.

15

THJOSTOLF VINE SĂ LOCUIASCĂ CU HALLGERD

Într-o zi, Thjostolf bătu pe unul dintre argații lui Hoskuld, și atunci Hoskuld îl izgoni. Își luă calul și armele și-i zise lui Hoskuld:

— I lee și n-am să mă mai întorc niciodată!

— Asta ne va face plăcere tuturor! răspunse Hoskuld.

¹ *Veidilausa* (Coasta-Stearpă), mic intrînd la nord de Bjarnarfjord.

² *Kaldbak* (Malul-Rece), faleză înaltă și abruptă între Veidilausa și Bjarnarfjord.

³ *Kaldbakshorn* — Căpățîna-Malului-Rece.

⁴ Acest pasaj, despre primirea lui Svan pe Kaldbakshorn, ilustrează credințele vechilor germani, potrivit cărora morții ar sălășlui în munți.

Thjostolf încăleacă și merse întins la Varmalack. Fu întâmpinat cu bucurie de Hallgerd, iar Glum nu-l primi rău. Îi istorisi Hallgerdei că tatăl ei îl izgonise și-i ceru să-l ajute. Dînsa îi răspunse că pînă a nu vorbi cu Glum nu-i poate făgădui că-i va da adăpost acolo.

— Vă-nțelegeți bine? întrebă Thjostolf.

— Da, ne iubim, răspunse ea.

Apoi merse să vorbească cu Glum și, cuprinzîndu-l cu brațele după grumaz, grăi:

— Vin la tine cu o rugămintă; ai să mi-o împlinești?

— De nu-mi face necinste, îi răspunse, ți-o împlinesc. Care-ți e rugămintea?

— Pe Thjostolf l-au izgonit de la Hoskultsstadir și aș vrea să încuviințezi să locuiască aici. Să știi însă că, de ai ceva împotrivă, nu ți-o iau în nume de rău.

— Fiindcă ești atît de cuminte, am să-ți împlinesc rugămintea. Dar un lucru ți spun: cum face o răutate, pleacă.

Hallgerd se-ntoarse la Thjostolf și-l înștiință care era voia lui Glum.

— Ești femeie de ispravă, zise el, cum mă așteptam.

Rămase deci acolo și, o bucată de vreme, își stăpîni năravul; curînd însă începu iară să caute price oamenilor, ca mai-nainte. Nu cruța pe nimeni, afară doar pe Hallgerd; cu toate acestea, dînsa niciodată nu-i lua parte cînd se sfădea cu cineva. Thorarin îl dojeni pe Glum că-i îngăduise lui Thjostolf să locuiască acolo. Îi zise că, așa cum se întîmplase și în trecut, lucrurile aveau să sfîrșească rău. Glum îi dădu dreptate, dar nu făcu nimic.

HALLGERD SE CEARTĂ CU GLUM PENTRU THJOSTOLF

Toamna, cînd a fost să coboare turmele din munte, s-a întîmplat că oamenii au întâmpinat greutăți mari, și lui Glum

i s-au risipit mulți berbeci. Atunci Glum îi zise. lui Thjostolf:

— Du-te la munte cu argații mei, poate izbutiți să-mi aflați oile!

— Nu-mi place să umblu după oi, răspunse Thjostolf, și, afară de asta, n-am chef s-alerg după slugile tale! N-ai decît să te duci tu, atunci poate merg și eu cu tine!

Din asta se aprinse o ceartă turbată. Vremea era frumoasă și Hallgerd ședea în fața casei. Glum se apropie de ea și-i zise:

— M-am certat cu Thjostolf, și află că multe zile nu-l mai rabd sub acest acoperiș!

Apoi Glum îi istorisi pricina. Hallgerd luă partea lui Thjostolf și se înfruntară aruncîndu-și vorbe grele. În cele din urmă Glum o palmui peste obraz.

— N-am să-mi mai stric gura cu tine! zise el și se depărtă.

Hallgerd începu să plîngă amarnic și nu era în stare să-și stăpînească lacrimile, căci îl iubea foarte mult. Thjostolf se apropie de ea și zise:

— Te-a jignit, dar asta n-o să se mai întîmple niciodată!

— Nu te gîndi la răzbunare și nu te amesteca în certurile noastre!

Fără a răspunde, Thjostolf se depărtă rînjind.

17

THJOSTOLF RĂPUNE PE GLUM ȘI E UCIS DE HRUT

Glum ridică oameni să-l însoțească, iară Thjostolf se găti și merse și el cu dinșii. O luară în sus pe Reykjardal, străbătură cheile Baugagil¹ și apoi urcară mai departe spre miază-zi,

¹ *Baugagil* (Gaura), defileu în părțile Borgarfjordului.

pe Thverfell¹. Acolo se despărțiră; pe unii Glum îi trimise peste Sulufjoll², unde găsiră o mare mulțime de oi, pe ceilalți îi îndrumă să bată fața dinspre Skorradal.³ Așa s-a făcut că Glum și Thjostolf rămaseră singuri. Apucară pe fața despre miazăzi a muntelui Thverfell și aflară acolo câteva oi răzlețite. Încercară să le gonească, dară oile scăpară sus pe piscuri. Începură atunci a arunca vina unul pe celălalt. Thjostolf îi zise lui Glum că nu era bun de altceva decât să facă dragoste cu Hallgerd.

— Dușmanul cel mai rău, răspunse Glum, cu pîine ți-l câștigi; am ajuns să mă suduiești tu, un rob ferecat în obezi!

— Ți-arăt eu acuși că nu-s rob, zise Thjostolf, nu mi-e frică de tine!

Glum se minie atunci și năvăli asupra-i cu jungherul, dară Thjostolf îl opri cu securea. Jungherul lovi în plin leafa securii, luîndu-i o bucată ca la două degete din tăiș. Thjostolf ridică securea și-l pâlî pe Glum peste umăr și-i crăpă spata și lopățica umărului, și sîngele i se revărsă înlăuntrul. Cu mîna cealaltă Glum îl înșfăcă pe Thjostolf cu atîta putere, încît acesta căzu la pămînt. Însă nu-l putu ține jos multă vreme, căci îl ajunse moartea. Atunci Thjostolf îi trase de pe deget, inelul de aur ce-l avea, iar trupul i-l acoperi cu bolovani.⁴ Apoi se duse drept la Varmalaek. Hallgerd ședea în fața casei și băgă de seamă că securea era însingerată. Thjostolf îi azvirli inelul.

— Ce vești aduci? întrebă ea. De ce ți-e securea minjită cu sînge?

— Nu știu dac-o să-ți placă sau nu, dar am să-ți spun că Glum a fost ucis!

¹ Thverfell (Virful Strîmbu), în aceeași regiune.

² Sulufjoll (Culmea Stîlpilor), în aceeași regiune.

³ Skorradal (Valea-Adîncă), în aceeași regiune.

⁴ Cine ucidea un om era dator să acopere cu bolovani rămășițele victimei, ca să nu fie sfișiate de fiare și de păsările de pradă, în același timp să dea de știre vecinilor împrejurași de moartea de om săvîrșită. Altfel, fapta era socotită omor tainic, iar făptașul, scos de sub scutul legii, pierdea dreptul de a se apăra.

— Asta înseamnă că l-ai ucis tu! izbucni ea.

— Așa e! răspunse Thjostolf.

Hallgerd rinji și zise:

— Precum văd, nu-i de glumit cu tine.

— Ce mă-nveți să fac acum? întrebă el.

— Du-te la unchiu-meu Hrut, îl îndemnă ea, va avea el grijă de tine.

— Nu știu dacă-i bună povața ce-mi dai, zise Thjostolf. Totuși, am s-o urmez.

Își scoase calul, și în aceeași noapte porni spre soare-apune, către Hrutstadir. Priponi calul undeva în spatele caselor și apoi se duse la ușă și ciocăni tare. După aceea ocoli locuința și se opri în fața laturii ei despre miazănoapte. Hrut era treaz; sări iute în picioare, îmbracă sumanul și trase încălțările. Apoi cu dreapta apucă sabia, iar pe brațul și mîna stîngă își înfășură mantia. Cînd ieși pe ușă, oamenii din casă se deșteptară. În spatele casei zări un bărbat înalt și-l cunoscuseră că era Thjostolf. Hrut îl întrebă ce vești aduce, Thjostolf răspunse:

— Glum a pierit!

— Cine l-a ucis? întrebă Hrut.

— Eu! răspunse Thjostolf.

Hrut îl întrebă atunci:

— De ce ai venit aici?

— Hallgerd m-a trimis la tine, îl lămuri Thjostolf.

— Asta înseamnă că fapta a fost săvîrșită fără voia ei, grăi Hrut, fluturînd sabia deasupra capului lui Thjostolf.

Văzînd așa și nevrînd să fie prins nepregătit, Thjostolf îndată se repezi la el cu securea. Hrut se feri în lături și cu stînga izbi tăișul securii cu atîta dibăcie încît securea zbură din mîna lui Thjostolf. Cu dreapta Hrut îi creștă adînc piciorul deasupra genunchiului, mai-mai să-l reteze cu totul, și pe dată se năpusti asupra lui Thjostolf să-l doboare; și, picnîndu-l cu sabia peste cap, îl isprăvi. Atunci ieșiră din

casă argații lui Hrut și văzură ce se petrecuse. Hrut porunci ea leșul să fie dus de acolo și acoperit cu bolovani. Apoi încălecă și dădu fuga să-l înștiințeze pe Hoskuld de sfârșitul, lui Glum și al lui Thjostolf. Hoskuld jeli moartea lui Glum iară pentru tăierea lui Thjostolf îi mulțumi lui Hrut.

Scurt timp după aceea, Thorarin, fratele lui Ragi, află moartea fratelui său Glum. Însoțit de unsprezece bărbați, încălecă și apucă spre soare-apune, către Hoskuldsstadir, unde Hoskuld îl primi cu brațele deschise. Poposiră acolo noaptea aceea. Hoskuld trimise îndată la Hrut și-l pofti să vină la Hoskuldsstadir, iar acesta veni neîntirziat. A doua zi vorbiră îndelung de moartea lui Glum.

Thorarin întrebă:

— Ai de gînd să-mi plătești despăgubire pentru fratele meu? Căci, să știi, pentru mine moartea lui e o pierdere grea.

Hoskuld răspunse:

— Fratele nu eu ți l-am omorit și nici fata mea n-a unelțit uciderea lui, iară Hrut l-a tăiat pe Thjostolf îndată ce-a aflat că el este făptașul.

Thorarin nu mai scoase nici un cuvînt și se părea că lucrurile au să iasă prost.

Atunci Hrut grăi:

— Să-i arătăm totuși că-l cinstim! Nu-neape îndoială că-a încercat o pierdere grea și neîndoielnic este că nu putem să ne alegem decît cu cuvinte de laudă dacă o să-l dăruim cu ceva ca să ne rămînă de-a pururi prieten!

Astfel au și făcut. Cei doi frați i-au dat deci daruri, după care Thorarin încălecă și se-nturnă către miazăzi. Cînd veni primăvara, Thorarin și Hallgerd făcură schimb; dînsa s-a mutat la Laugarnes, iară el a trecut în locul ei, la Varma-lack. Și de aici înainte saga nimic nu mai pomenește de Thorarin.

UNN ÎȘI RISIPEȘTE AVUTUL

Se cade acum de Mord Scripeă să povestim că s-a îmbolnăvit și s-a prăpădit.¹ Moartea lui fu socotită o mare pierdere. Întreaga moștenire fu luată de Unn, fiica lui Mord. Pe atunci încă nu se remăritase. Era risipitoare din cale-afară și nu se sinchisea de avutul ei. În scurt timp pierdu toate bogățiile ce le avea, rămânându-i doar pământul și odoarele.

¹ Potrivit izvoarelor, Mord Scripeă a murit în jurul anului 970.

PARTEA A TREIA

GUNNAR PÎNĂ A SE ÎNSURA

2

GUNNAR DIN ILIDARENDI ȘI NEAMUL SĂU

Se afla un om pre nume Gunnar, care era neam cu Unn¹. Pe maică-sa o chema Rannveig. Era fiica lui Sigfus, feciorul lui Sighvat cel Roșu, care pierise la Sandholaferja². Tatăl lui Gunnar se numea Hamund și era feciorul lui Gunnar al lui Baug, de la care se trăgea numele așezării Gunnarsholt³. Muma lui Hamund se numea Hrafnhild, fiica lui Storolf, feciorul lui Haeing. Storolf era frate cu Hrafn, care știa bine legea și fusese cîndva ales s-o zică tuturor. Mai avea și un fiu Storolf, pe Orm cel Strașnic.

¹ Unn era verișoara lui Gunnar (tatăl ei, Mord Scripă, fiind frate cu Rannveig, mama lui Gunnar).

² *Sandholaferja* (Vadul-Prundului), în sud-estul Islandei, vad peste Thjorsa. Teatrul acțiunii este de aci înainte întinsul șes aluvionar udat de Markarfljot la răsărit, de Eystri Ranga și Ytri Ranga, precum și de Thjorsa în partea centrală și de Hvita la apus. Această regiune este înscrisă înăuntrul patruleterului marcat în josul hărții generale a Islandei și este înfățișată la o scară mai mare pe harta sud-vestului Islandei (copertile 2 și 3 ale volumului), pe care cititorii pot urmări mișcările eroilor.

³ *Gunnarsholt* (Steiul-lui-Gunnar), pe șesul dintre Ytri Ranga și Eystri Ranga.

Gunnar, feciorul lui Hamund, își avea gospodăria la Hlidarendi¹, nu departe de Fljotshlid². Era înalt și puternic și cunoștea meșteșugul armelor. Paloșul și arcu le minui deopotrivă de bine și cu dreapta și cu stînga, și izbea atît de năprasnic, încît parcă în mină-i fluturau trei paloșe mînu unul. Era arcaș neîntrecut și niciodată nu-și greșea ținta. Încăreat cu scutul și cu toate armele, lesne sărea și în înălțime, și înainte, și îndărăt, cit un stat de om, și mai mult. Înota ca un pește, și la nici un joc nu se afla om să-l dovedească de s-ar fi luat cu el la întrecere. Ziceau unii de Gunnar că nici se mai pomenise bărbat ca dînsul. Era arătos și avea fața albă și nasul drept, puțin ridicat în sus la viri. Ochii albaștri, pătrunzători, obrajii rumeni și păr bogat, plăcut la culoare, ce se revărsa în valuri mătăsoase. Era curtenitor ca nimeni altul, destoinic la toate, îndatoritor și statornic iar prietenilor ce și-i alegea cu grijă deosebită le era credincios³. Avea stare și trăia în belșug.

Gunnar avea un frate, Kolskegg, de asemenea mîndru și voinic, și om dintr-o bucată, neînfricat. Un al doilea frate pe nume Hjort, mai era copil pe vremea ceea. Avea Gunnar și un alt frate, pe Orm Skogarnef. Acesta nu-i era frate drept și despre dînsul saga nu pomeneste. Gunnar avea și o soră pe Arngud, soția lui Hroald *god*-ul de la Tunga⁴, feciorul lui Un cel Nenăscut, nepotul lui Gardar⁵, care descoperise Islanda. Unul dintre fiii Arngudei era Hamund Șchiopol care-și avea așezarea la Hamundarstadir⁶.

¹ *Hlidarendi* (Capul-Malului), așezare pe coasta dinspre miazăzi a Fljotshlidului.

² *Fljotshlid* (Malul-Girlei), șir de dealuri între riurile Thvera și Eystri Ranga.

³ Portretul lui Gunnar pare să exprime idealul viril al islandezilor din acea vreme, care îmbină frumusețea și forța fizică cu îndemnarea practică în toate și cu bunătațea, cinstea și statornicia.

⁴ *Tunga* — Limba.

⁵ Suedezul *Gardar Svafarsson* este socotit că ar fi descoperit Islanda în preajma anului 870.

⁶ *Hamundarstadir* — Țarina-lui-Hamund.

NJAL ȘI NEAMUL SĂU

Se afla un om pre nume Njal¹, feciorul lui Thorgeir Goll-nir, feciorul lui Thorolf. Asgerd, maica lui Njal, fiica *hersir*²-ului Askel Mutul, venise în Islanda și se așezase la apus de Markarfljot³, între Oldustein⁴ și Seljalandsmuli⁵. Asgerd mai avea un fiu, pe Thorir de la Holt⁶, tatăl lui Thorgrim cel Înalt și al lui Thorgeir Skorar-Geir, precum și al lui Thorleif Corbul, din care se trag cei din Skogverjar.

Njal locuia la Bergthorshval⁷, în ținutul Landeyjar⁸. Dar mai avea o gospodărie sus, pe Thorolsfell⁹. Era bogat Njal și frumos, deși spin. Cunoștea legea și rânduilele mai bine ca nimeni altul, era înțelept și înzestrat cu cel de-al șaselea simț și pașnic din fire, iar sfaturile lui se dovedeau princiioase. Se purta cu blindețe și era săritor, și pe oricine venea la dînsul îl ajuta să iasă din încurcături.¹⁰ Soția lui se

¹ *Njal* este un nume celtic, el reprezintă forma localizată, islandeză a onomasticului *Neil*.

² Înainte de încheierea statului feudal norvegian, *hersir*-ii, împreună cu *jarl*-ii, cărora le erau subordonați, formau aristocrația gentilică norvegiană.

³ *Markarfljot* — Gîrla-Codrului.

⁴ *Oldustein* — Colțul-dintre-Talazuri.

⁵ *Seljalandsmuli* — Fruntea-Poienii.

⁶ *Holt* — Piatra.

⁷ *Bergthorshval*-(Curtea-Bergthorei), la 22 km sud-vest de Hlidarendi, în apropierea nemijlocită a Atlanticului. Săpăturile arheologice întreprinse aici între 1883—1952 au scos la iveală vestigiile gospodăriei și au permis reconstituirea ei.

⁸ *Landeyjar* (Ostroavele), sau, pe scurt, *Eyjar*, deltă la sud-est de Hlidarendi, formată de brațele Thverei și Markarfljotului.

⁹ *Thorolsfell* (Muntele lui Thorolf), munte situat la nord de Markarfljot, la cca 13 km în linie dreaptă de Hlidarendi.

¹⁰ Prețuirea acordată înțelepciunii, clarviziunii și dragostei de pace ce-l caracterizează pe Njal oglindește locul ocupat întotdeauna de aceste însușiri pe scara de valori a poporului islandez.

numea Bergthora; era fiica lui Skarphedin și femeie de ispravă, dar cam ursuză. Aveau șase copii, trei fete și trei feciori și mai încolo, în această saga, vine vorba de fiecare din ei.

21

UNN CERE AJUTOR LUI GUNNAR CA SĂ-ȘI IA ÎNAPOI ZESTREA

Ne întorcem acum și luăm firul de acolo de unde am arătat că Unn și-a prăpădit întreg avutul. S-a dus dinău atunci la Illidarendi, și acolo ruda ei Gunnar i-a făcut o primire aleasă și a găzduit-o peste noapte. A doua zi au ieșit ei în fața casei și au vorbit de unele și de altele. La urmă de tot, Unn i-a destăinuit că ajunsese la mare strîmtoare.

— Asta nu e bine, zise Gunnar.

— Ce ajutor ai putea să-mi dai ca să ies din nevoie? întrebă ea.

— Ia de la datornicii mei toți banii de care ai trebuință.

— Nu, răspunse Unn, n-aș vrea să-ți irosesc banii.

— Dar ce-ai dori să fac?

— Aș dori să scotăi avutul meu de la Hrut.

— Ușor de zis, dar greu de făcut, vorba ceea: de la zisă pîn' la faptă tot mai este o bucată. De vreme ce taică-tu n-a izbutit să ducă treaba asta la bun sfîrșit, se vede că nu e ușoară; și taică-tu cunoștea legea ca nimeni altul, pe cînd eu prea puțin mă pricep la asemenea pricepi.

— Hrut mai mult prin sila lui decît prin cuvîntul legii ne-a rămas. Tata era bătrîn, și prietenii l-au povățuit să nu iasă la harț cu Hrut. De nu te vei încumeta tu să-mi cauți dreptatea, nu voi mai găsi pe nimeni harnic să vadă de această priceină.

— Nu îndrăzneala îmi lipsește, și gata sînt să-ți caut dreptatea, numai nu știu cum să reinnoiesc pricina.

Atunci Unn zise:

— Încalecă și mergi la Bergthorshval de te sfătuiește cu Njal. Țe-nvață el ce trebuie făcut. Doar ți-e prieten.

— Așa e, firește c-are să-mi dea sfat bun, cum le dă tuturor.

După ce au mai vorbit ei ce au vorbit, Gunnar s-a învoit să se îngrijească de pricina ei și i-a dat bani cîți îi trebuiau pentru nevoile gospodăriei, și dînsa se-ntoarse la Voll.

Gunnar se duse la Njal; acesta îl întîmpină cu prietenie și se luură la vorbă. Gunnar îi zise:

— Iată, am venit să-ți cer sfat.

— Prieteni vrednici să le dau sfaturi am mulți, dar pentru tine cred c-am să mă ostenesc în chip osebit.

Gunnar urmă:

— Doresc să-ți spun c-am luat asupra-mi pricina ce-o are Unn împotriva lui Hrut pentru întoarcerea zestrei.

— Spinoasă pricină și legată de mari primejdii, își dădu cu părerea Njal. Dar am să-ți arăt calea ce are sorți mai mulți să ducă la izbîndă. Pînă la urmă lucrurile au să sfîrșească bine, numai nu ieși din vorbele mele, altminteri îți primejduiești viața.

— Cum mă-nveți, așa fac, făgădui Gunnar.

Njal chibzui o bucată, apoi grăi:

— Am cumpănit; iată care cred c-ar fi calea.

NJAL ÎL POVĂTUIEȘTE PE GUNNAR CE SĂ FACĂ

— Încaleci și pleci de acasă însoțit de doi oameni. Ți-aș pune pe umeri o mantie cu glugă, și dedesubt îmbraci un suman vîrgat de pănură cafenie. Sub ăsta porți veșmintele

cele bune, iar în mână iei o toporișcă¹. Fiecare luați doi cai, unul gras și unul slab. Să duci și ceva fierărie cu tine. Pornești de aici mîine dimineată devreme, și îndată ce-i trece pe malul apusean al Hvitei², tragi pălăria peste ochi. Vor întreba oamenii: „Bărbatul ăsta înalt cine-i?” Însoțitorii tăi să le răspundă că ești Hedin Neguțătorul³ din Eyjafjord⁴, care umblă să vîndă fierărie. Și să le mai spună că ești uricis și flecar și că te crezi atotștiutor, precum și că adesea strici tocmele încheiate și taberi asupra oamenilor care nu-ți fac voia. Dup-aceea mergi mai departe către apus, la Borgarfjord, și pe unde treci, arată mărfurile ce ai spre vînzare. Învoielile încheiate strică-le cît mai des, să meargă vestea de Hedin Neguțătorul că-i circotaș ca nimeni altul și vrednic de numele rău ce-l are. Apoi tîndrepti către Nordrardal⁵, și de acolo mergi mai departe, la Hrutafjord, și prin Laxardal ajungi la Hoskuldssstadir. Acolo înnoptezi. Te culci undeva lîngă ușa și stai cu capul în piept. Hoskuld o să-i sfătuiască pe ai săi să nu tîrguiască nimic de la Hedin Neguțătorul, fiind acesta arțăgos din cale-afară. A doua zi pornești și mergi la gospodăria ce se învecinează cu Hrutsstadir. Acolo întinzi marfa, le-mpingi sub nas oamenilor tot lucrurile și dai cu gura, tăgăduind cusururile. Bondi-ul va cerceta și el lucrurile și va băga de seamă că nu-s de fel fără cusur. Atunci tu să-i smulgi marfa din mînă și să-l suduiești. O să-ți spună că, de vreme ce „rău te porți cu toată lumea“, ar

¹ În original, *taparox*. Într-o notă de subsol comentatorul ediției critice islandeze arată că etimologia acestui cuvînt islandez este slavă (de la vechiul cuvînt slav *toporŭ*).

² Aici este vorba de riul Hvita (Alba) din părțile de miazăzi, care se varsă în Oceanul Atlantic la apus de Thjorsa.

³ Felul în care se vorbește despre acest personaj dovedește că oaspetele negustor, agentul ambulant care vizitează comunitățile înlesnind schimburile, devenise o figură obișnuită pe meleagurile islandeze.

⁴ *Eyjafjord* (Fiordul Insulei), unul dintre fiordurile mari de pe țărmul de miazănoapte al Islandei.

⁵ *Nordrardal* (Valea-Gîrlei-de-la-Miazănoapte), riu care se varsă în Borgarfjord.

fi fost de mirare să te porți cuviincios cu dînsul. În clipa aceea, deși nu asta ți-e firea, năpustește-te asupra lui; dar nu-ți arăta întreaga putere, ca să nu te poată recunoaște careva! Ai casei vor trimite la Hrutsstadir, să-l roage pe Hrut să vină să vă despartă. Hrut te va chema să vii la el de îndată. Tu să te duci fără întîrziere. Te va pofti să iei loc pe lavița scundă, în fața scaunului său înalt¹. Ai să-i dai binețe lui Hrut, și dînsul te va primi frumos. Te va-ntreba de ești de loc de la miazănoapte, tu să-i răspunzi că ești de la Eyjafjord. Te va-ntreba dacă-s bărbați de seamă pe acolo. „Tică-loși sînt pe acolo berechet“, să-i răspunzi tu. „Pe oamenii din Reykjardal îi cunoști?“ te va-ntreba mai departe. „Cunosc Islanda toată“, trebuie să fie răspunsul tău. Te va-ntreba: „Dar viteji sînt prin Reykjardal?“ Tu să-i răspunzi: „Furi și lepădături sînt cu duiumul“. Asta lui Hrut îi va face plăcere și va rîde cu poftă. Dup-aceea veți sta de vorbă despre bărbații de prin pătrarul răsăritean și trebuie să găsești cîte un cuvînt de spus pe socoteala tuturor. Cînd va veni vorba despre părțile Rangarvellirului, să spui că acolo lipsa oamenilor de seamă se simte mai mult ca oriunde în altă parte, îndeosebi de cînd s-a prăpădit Mord Scripcă. Hrut te va-ntreba cum de nu se găsește cineva să-i ia locul, iară tu să-i răspunzi că nu se găsește, deoarece Mord a fost atît de înțelept și atît de iscusit la pricini de judecată, încît bunul lui nume n-a suferit nicicînd vreo știrbire! Atunci te va-ntreba: „Știi cumva ce s-a întîmplat cînd m-a chemat la judecată?“ „Ba știu, să-i zici. Ți-a luat soția și-a dus-o înapoi acasă, și tu ai rămas cu buza umflată.“ Te va-ntreba Hrut atunci: „Nu socoți că va fi fost mare umilință pentru dînsul neizbinda în privința zestrei, de vreme ce chiar el mă trăsese la judecată?“ Tu să-i spui: „La asta nu-ți voi rămîne dator cu răspunsul. L-ai chemat să iasă la hartă; fiind bătrîn, prietenii l-au povățuit să nu se măsoare cu tine, și atunci a lăsat baltă pricina“. „Da, e drept, are să-ți întoarcă vorba

¹ Locul din fața scaunului înalt, adică locul dinaintea capului gospodăriei, era socotit un loc de cinste.

Hrut, l-am chemat la hart, și nerozilor li s-a părut că leacul ăsta e îngăduit de lege, de fapt însă, dacă s-ar fi încumetat, ar fi putut să-nnoiască pricina la orice nouă adunare a obștii. Tu să-i zici: „Știu, așa e“. Te va-ntreba: „Nu cumva ești înzestrat cu știința legii?“ „Vezi bine că sînt, să-i răspunzi. Oamenii de la miazănoapte așa socotesc, dar aș vrea să mă-nveți cum ar putea fi înnoită pricina asta.“ Hrut are să-ți ceară să-l deslușești: „Despre ce pricină vorbești?“ „De-o pricină cu desăvîrșire străină; aș vrea să știu în ce chip s-ar putea înnoi pricina lui Unn pentru întoarcerea zestrei.“ Hrut îți va spune: „Se cade să mă tragă la judecată și să mă cheme la înfățișare fie în așa chip încît cu urechile mele s-aud chemarea, fie să-mi facă înștiințare la casa mea.“ Tu să-i spui: „Rostește chemarea, și am s-o spun după tine din cuvînt în cuvînt“. Hrut are să rostească chemarea, și tu ia bine aminte ce cuvinte folosește.¹ Hrut îți va cere să spui după el chemarea. Spune-o, dar, ai grijă, încurc-o. Din două cuvinte, unul să nu fie la locul lui. Hrut va pufni de ris, și neîncrederea i se va risipi. Îți va spune c-ai făcut o sumedenie de greșeli. Tu să dai vina pe ortacii tăi, să spui că te-au încurcat. După-aceia să-l rogi pe Hrut să mai rostească o dată chemarea și să-ți îngăduie s-o spui după dînsul. Îți va da voie și va lua totul de la început, și de astă dată să spui chemarea după el fără greșală. Apoi să-l întrebi de a fost chemarea făcută după rînduială de astă dată. Are să-ți răspundă: „Așa cum ai rostit-o are tărie deplină!“ Tu atunci să spui cu glas tare, să te audă și ortacii tăi: „Te trag la judecată în pricina asta din împuternicirea primită de la Unn, fiica lui Mord!“ După-aceia, cînd toți vor fi adormit, vă luați

¹ Vechile instituții ale Islandei, ca și acelea ale Romei antice și al societăților aflate pe aceeași treaptă de dezvoltare socială, poartă pecetea formalismului (în înțelesul de ritual); spre a fi valabile, anumite acte, cum ar fi chemările în judecată, tocmelele, vînzarea, schimbul etc., trebuiau să fie însoțite de gesturi simbolice, determinate și de rostirea unor cuvinte anume, care, pe lîngă un sens magic, aveau menirea să asigure întipărirea actelor respective în memoria martorilor.

șeile și friiele și ieșiți tiptil din casă. Cînd ajungeți pe izlaz, înșeuati caii cei grași, încălecați și o porniți, lăsîndu-i pe cei slabi pe loc. Urecați pînă dincolo de pășuni și stați trei nopți în munte, cam atîta au să umble să vă prindă. Pe urmă apuci spre miazăzi, către casă, umbli numai pe vreme de noapte, iar ziua te odihnești. Cît despre mine, am să vin la adunare și am să-ți țin partea.

Gunnar îi mulțumi lui Njal și se-nturnă la casa lui.

23

GUNNAR URMEAȚĂ POVAȚA LUI NJAL

La două zile după aceea, Gunnar încălecă și, însoțit de doi oameni de ai săi, porni. La Blaskogaheid¹ întîlniră niște călăreți, care-i întrebă cine-i bărbatul înalt cu fața acoperită. Însoțitorii lui Gunnar răspunseră că-i Hedin Neguțătorul. Adăugară că tuturor căroră le ieșea asta-n cale n-aveau a se teme c-ar putea să dea peste altul mai rău. Hedin se prefăcu îndată că s-ar găti să se năpustească asupra lor, dar își văzură de drum și unii și alții.

Întru toate Gunnar urmă întocmai cum fusese învățat. A înnoptat la Hoskuldssstadir, și de acolo a mers devale și s-a oprit la așezarea cea mai apropiată de Hrutsstadir. Acolo-și întinse marfa și vîndu două-trei mărunțișuri din fier. Apoi *bondi*-ul băgă de seamă c-aveau cusur și spuse că tocmeala fusese cu înșelăciune, iar Hedin îndată se stropși la dînsul. Pricina fu adusă la știința lui Hrut, care trimise să-l cheme la el pe Hedin, și acesta veni fără întîrziere și fu poftit să șadă în fața lui. Convorbirea se desfășură cam cum prevăzuse Njal. Hrut îi arată felul în care se înnoiește o pricină și rosti vorbele întocmai după șartul chemării la judecată. Hedin

¹ *Blaskogaheid* — Toloaca-Pădurii-Negre.

le repetă cu greșeli, iar Hrut rise, și neîncrederea lui se risipi. Atunci Hedin îl rugă pe Hrut să mai rostească o dată chemarea, și Hrut îi făcu pe plac. De astă dată Hedin le rosti după dînsul fără greșeală și îi luă de martori pe însoțitorii săi că-l chemase pe Hrut la judecată în pricina pentru care primise împuternicire de la Unn, fiica lui Mord.

Seara se culcă deopotrivă cu ceilalți ai casei, dar cum adormi Hrut, Gunnar și tovarășii săi și-au strîns hainele și armele și tiptil au ieșit din casă, au încălecat și, trecînd Laxa prin vad, au apucat pe malul despre Hjardarholt¹, pînă-ajuns la capătul văii. Au poposit pe podiș într-un loc între obirșie și pasul Haukadal², unde nimeni nu i-ar fi putut vedea decît dacă din întîmplare ar fi dat peste ei.

În noaptea aceea, la Hoskuldssadir, Hoskuld se deșteptă înainte de miezul nopții îi trezi pe toți ai casei și le zise:

— Să vă istoricesc visul ce l-am visat. Se făcea că de aici din casă iese un urs mare, fără pereche de mare, și că după el se țin doi zăvozi care i se arătau prieteni. Dihania s-a îndreptat către Hrutsstadir, și acolo a intrat în casă. În clipa aceea m-am trezit. Aș dori să vă întreb acum dacă nu cumva ați băgat ceva de seamă la bărbatul cel înalt care fuse pe aici?

Unul dintre cei de față grăi:

— Am văzut ițindu-se de sub mîneca lui un colț de postav roșu, împodobit cu fir de aur, și-am băgat de seamă că purta inel de aur la mîna dreaptă.

— Ursul, zise atunci Hoskuld, nu-i decît duhul lui Gunnar din Hlidarendi! Acu, după ce-i prea tîrziu, mi se pare c-am înțeles totul. Trebuie să dăm fuga la Hrutsstadir!

Zis și făcut. Hrut se afla în iatacul său și întrebă cine bate. Hoskuld își spuse numele și-l întrebă ce oaspete avea în casă.

¹ *Hjardarholt* (Steiul-Vetrei), în Laxardal, nu departe de Hrutsstadir.

² *Haukadal* (Valea Eretelui), — în care se află Marele Gheizer.

— Pe Hedin, Neguțătorul, răspunse Hrut.

Hoskuld zise:

— Nu, găzduiești un bărbat mai de seamă. Bănuiesc că, la tine se află Gunnar din Hlidarendi!

— De-i așa, grăi Hrut, mi-a jucat renghiul.

— Da' ce s-a întâmplat? întrebă Hoskuld.

— L-am învățat cum să-nnoiască pricina lui Unn, răspunse Hrut. Singur am rostit chemarea în judecată, și el a rostit-o după mine. Acum are să folosească chemarea pentru înnoirea pricinii și, n-am ce zice, chemarea-i după rânduială.

— Vulpea-i vicleană, dar mai viclean e cel ce o prinde, zise Hoskuld, presupun însă că treaba asta n-a ticluit-o Gunnar singur: l-o fi povățuit Njal, că-i isteț fără seamăn.

S-au apucat de l-au căutat pe Hedin pretutindeni, dar acesta — nicăieri. Atunci au ridicat oameni și-au răscolit împrejurimile trei zile în șir, dar zadarnic. Gunnar coborise din munte, îndreptându-se către miazăzi prin Haukadals-skard¹, apoi, apucând prin trecătoare spre soare-apune, își urmase calea peste Holtavorduheid și ajunsese acasă la Hlidarendi.

24

SILIT DE GUNNAR, HRUT ÎNTOARCE ZESTREA UNNEI

Gunnar încălecă și purcese la *Althing*. Într-acolo se porniră și Hrut și Hoskuld, cu mulțime mare de oameni. Gunnar ridică pira în fața *Althing*-ului și pofti vecinii împreju-rași să dea mărturie². Hrut și oamenii săi plănuiseră să-l

¹ *Haukadals-skard* — Pasul Văii-Erețelui.

² Prin mărturia lor, împrejurășii aveau să întărească faptul că Hrut nu întorsese zestrea.

năpădească, dar cînd veni la adicătelea, nu se-ncumetară. Dup-aceea Gunnar se înfățișă la scaunul de judecată al celor din părțile Breidafjordului și-l chemă pe Hrut să fie de față cînd va da jurămînt și va arăta temeiurile pricinii și toate mărturiile. Apoi a dat jurămînt, a înfățișat pîra și a poftit martorii să adeverească despre pîrit-că fusese chemat după rînduială. Njal nu era de față. Dară pe urmă Gunnar arată temeiurile pricinii și ceru pîritului să-și facă apărarea. Hrut puse martori și întîmpină că pîra era netrebnică și fără tărie, căci Gunnar nu înfățișase judecății cuvenitele trei mărturii: întii și întii că fusese rostită chemarea în dreptul patului pîritului, al doilea, în fața intrării casei, iar în al treilea rînd, la "Piatra-Legii".

La locul de judecată venise între timp și Njal și-l îndreptîntă pe Gunnar că pricina nu era pierdută, „nu vei rămîne de judecată de vei stărui potrivit legii“.

— Nu, nu vreau să stărui, zise Gunnar. Îl voi pune pe Hrut s-aleagă, așa cum și el l-a pus pe Mord, ruda mea, s-aleagă. Oare acumă cei doi frați, Hrut și Hoskuld, sînt de ajuns de aproape ca să m-audă?

— Te auzim, zise Hrut. Ce poștești?

Gunnar grăi:

— Să ia aminte și să dea mărturie toți cîți sînt aici de față cum că eu pe tine, Hrut, te chem la harț și că vreau să ne înfruntăm astăzi pe ostrovul din albia Oxarei². Dar dacă cumva nu t-ei arăta gata să ieși la luptă, atunci să plătești astăzi încă toți banii ceruți!

Dup-aceea, Gunnar, însoțit de ceata sa, părăsi locul de judecată. Hoskuld și Hrut de asemenea se întoarseră la sălașul lor, iar pricina rămase în nelucrare, învinuirile și apărările căzînd baltă.

¹ Vezi p. 26.

² *Oxara* (Girila-Securii), rîu care, după ce străbate cheia Almanagja, iese în apropierea Pietrei-Legii și se varsă în lacul Vellandkatla, de lângă Thingvellir. Pe unul din ostroavele Oxarei se desfășurau de obicei duelurile judiciare.

Ajuns la sălașul său, Hrut zise:

— Pin-acum niciodată nu s-a întâmplat să mă cheme cineva la hartă și să mă codesc.

— Tu, pesemne, ai vrea să primești, grăi Hoskuld, dar, dac-ar fi să m-ascuți pe mine, te-ai răzgîndi, căci în fața lui Gunnar n-ai avea mai mulți sorți de izbîndă decît ar fi avut Mord de s-ar fi încumetat să-ți stea împotrivă. Socot că mai sănătos ar fi ca împreună să-i întoarcem banii.

Dup-aceea i-au întreat pe *boendr*¹-ii care-i însoțeau de aveau bani peșin și de-ar vrea să-i înlesnească. Răspunseră într-un glas că gata erau să le dea oricît le-ar cere Hrut.

— Atunci, zise Hoskuld, mergem la Gunnar să-i întoarcem banii.

Înștiințat fiind de venirea lor, Gunnar ieșise în fața sălașului său.

Hoskuld zise:

— Ți-am adus banii cuveniți!

— Numărați-i, răspunse Gunnar, gata sînt să-i primesc!

După ce i-au numărat toți banii, Hoskuld zise:

— Cum-i-ai dobîndit, așa să-ți tihnească!

— Îmi vor tihni ei, întîmpină Gunnar, căci după dreptate am pornit pricina.

Hrut răspunse:

— Ce-ai semănat, vei culege!

— Urma alege! îi întoarse Gunnar vorba.

Hoskuld cu ai lui se înapoie la sălașul său. Clocotea de minie și glăsui către Hrut:

— Nu va fi oare niciodată răzbunată nelegiuirea lui Gunnar?

— Răzbunată va fi, n-avea grijă, răspunse Hrut, numai că pentru noi răzbunarea nu va fi răzbunare, și nu vom trage cine știe ce folos de pe urma ei. Totuși, încredințat sînt că Gunnar e sortit să se apropie de neamul nostru cînd îl va ajunge nevoia.

¹ Forma pluralului pentru cuvîntul islandez *bondi* (vezi cap. 2).

Și cu asta vorbirea lor s-a încheiat.

Gunnar îi arătă lui Njal banii.

— Vasăzică ai izbîndit, grăi acesta.

— Da, dar ție trebuie să-ți mulțumesc, răspunse Gunnar.

De la *Althing* se duseră oamenii călări la casele lor, iar Gunnar se alese cu mare laudă pentru izbînda cîștigată. Banii îi dădu toți Unnei, neprimind să păstreze nimic pentru sine; îi zise însă c-așteaptă de la dinsa, și de la neamurile ei, mai multă recunoștință decît de la oricine. Unn răspunse că așteptarea lui era deplin îndreptățită.

25

VALGARD CEL CĂRUNT SE-NSOARĂ CU UNN. FECIORII LUI NJAL

Se afla un bărbat pre nume Valgard; își avea gospodăria la Hof¹, pe malul Rangăi. Era feciorul lui Jorund *Godi*-ul, nepotul lui Hrafn Smintitul, strănepotul lui Valgard, răsstrănepotul lui Aevar, iar Aevar era feciorul lui Vemund cel Limbut, nepotul lui Thorolf Năsosul, strănepotul lui Thrand cel Bătrîn, răsstrănepotul lui Harald Colț-de-Fier² și răsstrănepotul lui Hroerek Dătătorul-de-Brățări³. Maica lui Harald Colț-de-Fier fusese Aud, fiica lui Ivar Palmă-Lată, fiul lui Halfdan-cel-Îndrăzneț. Valgard cel Cărunt era

¹ *Hof* — Capiștea; în secolul al X-lea, cînd se petrece acțiunea, islandezii erau păgîni și aveau numeroase capiști în care aduceau jertfe zeilor.

² *Harald Colț-de-Fier*, rege al Danemarcei (secolul al VIII-lea), erou al vechilor legende daneze.

³ *Hroerek Dătătorul-de-Brățări*, rege al Danemarcei (secolul al VIII-lea), alt erou al vechilor legende daneze.

frate cu Ulf *godi*-ul de la Aurr, din care se trag cei de la Oddi¹. Ulf *godi*-ul de la Aurr a fost tatăl lui Svart, care, la rîndu-i, a fost tatăl lui Lodmund, bunicul lui Sigfus, străbunicul lui Saemund cel Întept². Din acest Valgard se trage Kolbein cel Tinăr³.

Valgard cel Cărunt, însoțit de fratele său Ulf *godi*-ul de la Aurr, merse s-o pețească pe Unn, și dînsa, fără a mai cere învoire de la neamuri, se mărită cu el. Pe Gunnar și pe Njal, cît și pe mulți alții, căsătoria asta îi nemulțumi din pricină că Valgard era zavistnic și nu-l prea iubeau oamenii. Unn și Valgard au avut un fecior, pe Mord, și numele lui va fi pomenit de multe ori în saga noastră⁴. Acest Mord, cînd a crescut mare, mult rău le-a făcut neamurilor sale, și îndeosebi lui Gunnar. Era viclean și vrăjmaș din fire.

Acum se cade să-i numim pe feciorii lui Njal. Cel mai mare, Skarphedin, era înalt, vînjos și meșter la mînuirea paloșului, înota ca un vițel-de-mare⁵ și nu-l întrecea nimeni la fugă. Lua hotăriri năprasnice și nu știa ce-i frica, era tăios la vorbă, dar de obicei știa să se stăpînească. Părul îl avea castaniu, inelat, iar privirea-i era pătrunzătoare. Fața-i smeadă, cu trăsături ascuțite, părea cioplită în piatră. Nasul îi era coroiat, bărbia mult ieșită în afară și gura urită. Avea

¹ Oddi (Colțu), așezare pe tăpșanul dintre Eystri Ranga și Ytri Ranga, nu departe de vărsarea lor în Thvera, unde își avea reședința una dintre cele mai de seamă familii islandeze, din care s-a tras marele skald și cronicar *Snori Sturluson* (1179—1241) autorul *Eddet în proză*, numită și *Edda nouă* sau *Edda lui Snorri*, în care a expus mitologia și poetica islandeză, precum și al ciclului de saga istorice consacrate legendarei dinastii a Ynglingilor și regilor Norvegiei, cunoscut sub numele de *Heimskringla* (*Crugul lumii*).

² *Saemund Sigfusson*, poreclit *cel Întept* (1056—1133), a făcut studii în Franța și a fost cel dintîi cronicar islandez, autorul unei *Istorii a regilor Norvegiei*, care s-a pierdut; i s-a atribuit în mod greșit paternitatea *Eddei vechi*.

³ *Kolbein cel Tinăr* (anul nașterii necunoscut, mort la 1245), *hofdingi* islandez de seamă.

⁴ Vezi cap. 49 și urm.

⁵ Denumirea populară a focii.

Însă înfățișarea unui adevărat luptător. Al doilea fecior al lui Njal se numea Grim. Avea trăsături plăcute și plete negre, dese. Era și el înalt și voinic, dar mai chipeș decât Skarphedin. Cel de al treilea fecior al lui Njal, Helgi, era mîndru la chip și avea păr frumos și bogat. Era puternic și meșter la mînuirea paloșului, chibzuit și stăpînit. Toți trei feciorii lui Njal nu erau căsătoriți. Mai avea Njal un al patrulea fecior, pre nume Hoskuld, dintr-o nelegiuită însoțire; muma lui era Hrodny, fiica lui Hoskuld, soră cu Ingjald, care și avea curtea la Keldur¹.

Într-o bună zi, Njal îl întrebă pe Skarphedin de n-ar vrea să se nsoare. Acesta îi răspunse că lasă în seama lui să ia hotărîrile de cuviință. Njal ceru atunci, în numele lui Skarphedin, mîna Thorhildei, fiica lui Hrafn din Thorolfssfell, și astfel ajunse el mai tîrziu să dobîndească o a doua gospodărie acolo. Deși căsătorit cu Thorhild, Skarphedin a rămas să locuiască mai departe cu taică-său. Pentru Grim, cel de al doilea fecior al său, Njal a pețit-o apoi pe Astrid din Djuparbakki², o văduvă foarte bogată. Grim se-nsură eu ea și locuiește amîndoi cu Njal.

26

ASGRIM ȘI NEAMUL LUI

Se afla un bărbat pre nume Asgrim. Era feciorul lui Grim de la Ellida, nepotul lui Asgrim, feciorul lui Ondott Cioară. Maică-sa se numea Jorunn și era fiica lui Teit și nepoata lui Ketilbjorn cel Bătrîn de pe Mosfell³. Muma lui Teit era Helga, fiica lui Thord Bărbosul, nepoata lui Hrapp

¹ Keldur (Sipotele), în Rangarvellir.

² Djuparbakki (Malul-Înalt), la poalele ghetarului Vatnajökull.

³ Mosfell (Mușchi-Creț), munte la nord de Hvita.

și strănepoata lui Bjorn Picior-de-Taur. Muma lui Jorunn era Aloh, fiica *hersir*¹-ului Bodvar, feciorul lui Kari Vikingul². Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellida, avea un frate pre nume Sigfus, care avea o fiică pre nume Thorgerd, care a fost muma lui Sigfus, tatăl lui Saemund cel Înțelept. Avea Asgrim și un frate vitreg, pe Gauk, feciorul lui Trandil, care era un bărbat viteaz foarte și de ispravă. Era vrăjmășie între ei, și în cele din urmă Asgrim avea să ia viața lui Gauk.

Asgrim avea doi feciori, îi chema Thorhall pe amândoi și erau bărbați vajnici. Mai avea și un al treilea fecior, pe Grim, și o fată, pe nume Thorhalla; era frumoasă între frumoase și duioasă și desăvârșită în toate privințele.

Într-o zi, stînd de vorbă cu feciorul său Helgi, Njal zise:

— Ți-am găsit, fiule, mireasă vrednică de tine, numai să vrei să urmezi sfatul meu.

— Firește, am să-l urmez, răspunse Helgi, doar știu că-mi vrei numai binele și ești înțelept. La cine te-ai gîndit?

— Mergem în pețit după fiica lui Asgrim, nepoata lui Grim de la Ellida; mai bună soție nici că se poate afla.

27

HELGI, FECIORUL LUI NJAL, SE-NSOARĂ CU FIICA LUI ASGRIM

Curînd dup-aceea au pornit în pețit. Au trecut călări prin apele Thjorsei³ și au mers mai departe, pînă-au ajuns la

¹ Vezi cap. 19.

² Cuvîntul norvegian *viking*, prin care inițial erau desemnați locuitorii fiordurilor, a ajuns sinonim cu pirat și negustor în perioada destrămării comunei primitive în Peninsula Scandinavă (secolele VIII—IX) cînd, sub presiunea transformărilor economice, navigația în scopuri comerciale și expedițiile de jaf au devenit pentru ei ocupații permanente.

³ *Thjorsa* (Girfa-Taurului), udă sud-vestul Islandei și se varsă în Oceanul Atlantic; este cel mai lung fluviu al Islandei (230 km lungime).

Tunga¹. Asgrim, care se afla acasă, i-a primit bine și au mas acolo. A doua zi au stat de vorbă, și Njal i-a cerut mina Thorhallei pentru feciorul său Helgi. Asgrim se arată foarte bucuros și-i zise că nici că se află cineva cu care ar fi mai multumit să se încuscrească decît cu Njal, prin feciorul lui. Se învoiră după aceea asupra zestrei, și pînă la urmă Asgrim își logodi fata cu Helgi și hotărîră ziua nunții. La veselii au luat parte Gunnar și mulți alți bărbați de frunte. După nuntă Njal îl luă spre a-l crește² pe Thorhall, unul dintre feciorii lui Asgrim. Thorhall se mută sub acoperișul lui Njal și rămase acolo vreme îndelungată și-l îndrăgi pe Njal mai mult decît pe tatăl său cel adevărat. Njal îl învăță obiceiul și rînduilele, de ajunsé Thorhall cel mai iscusit om de lege din Islanda.

28

GUNNAR HOTĂRĂȘTE SĂ CĂLĂTOREASCĂ PESTE MARE

O corabie din țara Norvegiei trase la țarm la intrarea limanului, la Arnarbaelisos³, Mai-marele corăbiei, Hallvard cel Bălan din Vik, merse la Hlidarendi, unde petrecu iarna în casa lui Gunnar. Și mereu își îndemna gazda să-l însoțească în viitoarea lui călătorie pe mare. Gunnar mai mult tăcea, dar lăsa a înțelege că i-ar plăcea să cerceteze meleaguri străine. Cînd se desprimăvără, merse la Bergthorshval și se, sfătui cu Njal dacă să pornească în călătorie.

¹ *Tunga* (Limba), la răsărit de Thingvellir, între cele două izvoare ale Hvitei.

² Înfierea constituia o cinste pentru părintele adoptiv; obiceiul era ca oamenii de rînd să înfiereze și să crească copiii ai oamenilor de seamă.

³ *Arnarbaelisos* (Așezarea-lui-Arni), pe țărmul de miazăzi al Islandei, la poalele ghețarului Eyjafjallajökull.

— Bine cred c-ar fi, grăi Njal. Oriunde te vei duce, vei câștiga prietenie și prețuire.

— Ai primi ca pe timpul cît voi lipsi să porți de grijă casei mele? întrebă Gunnar. Aș dori ca fratele meu, Kolskegg, să mă-nsoțească în călătorie, și aș fi bucuros de ai vrea ca împreună cu maică-mea să veghezi asupra gospodăriei noastre.

— Să n-ai nici o grijă, răspunse Njal. Pentru tine fac tot ce poțestești.

— Mulțumesc, ești prea bun, zise Gunnar, și după-aceea încălecă și porni înapoi spre casă.

Corăbierul venit din Norvegia din nou îl îndemnă pe Gunnar să-l însoțească în călătoriile lui. Gunnar îl întrebă dacă se avîntase vreodată spre alte țarmuri decît cele norvegiene. Hallvard îi răspunse că între Norvegia și Gardariki¹

¹ *Gardariki* (Țara cu orașe multe), nume sub care erau cunoscute de scandinavi teritoriile locuite de slavii de la răsărit; negustorii scandinavi întrețineau strînse legături cu Novgorodul și Kievul și străbăteau faimosul „drum de la varegi la greci” (pătrunzînd din Baltica, prin Golful Finic, pe Neva, apoi peste Lacul Ladoga și Lacul Ilmen, și, în sfîrșit, plutind pe Nipru în jos), pentru a trece în Marea Neagră și, de-a lungul țărmlui ei apusean, să ajungă la Bizanț. Ipoteza că ei ar fi poposit pe meleagurile românești a fost emisă întîia oară de Alexandru Odobescu, pe baza unei inscripții runice găsite la Sjonheim, în insula Gotland închinată amintirii lui Rothfos „care, fiind el plecat după pradă, l-au răpus *blakumen*-ii (adică valahii)” (v. Alexandru Odobescu, *es Trésor de Pétroussa*, Paris, 1889, vol. I, pp. 446—447). Ea a fost reluată de scriitorul și istoricul suedez Frans G. Bengtsson în romanul istoric *Rode Worm*, Stockholm, 1954 (în românește *Vikingii*, traducere de Constantin Gidei, Cluj, 1964). Mărturii arheologice adunate între timp au preschimbat ipoteza într-o certitudine. Pe de o parte, piese de factură scandinavă, excavate la Gîrvan-Dinogetia, în județul Tulcea, și la Păcuilui lui Soare, lingă Ostrov în județul Constanța, arată că varegii au pătruns departe pe Dunăre. Pe de altă parte, inscripțiile runice și imaginile incizate pe pereții galeriilor complexului monastic de la Basarabi-Murfatlar, descoperit în 1957, fac dovada că în Dobrogea, unii scandinavi au poposit chiar vreme mai îndelungată (v. Ion Țarnea, *Les Monuments rupestres de Basarabi en Dobroudja*, București, 1967 și Răzvan Theodorescu, *Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii românești medievale*, București, 1970, pp. 86—93).

nu rămăsese țară să n-o fi cercetat, „am fost pină la Bjarmaland¹“.

— Ai să mă porți departe spre răsărit, de-a lungul țărmurilor Balticii? întrebă Gunnar.

— Firește, că te oi purta! răspunse norvegianul.

Atunci Gunnar hotărî să-l însoțească, iar Njal luă în grijă toate treburile casei lui.

29

GUNNAR ÎL ÎNSOȚEȘTE PE HALLVARD

Împreună cu frate-său Kolskegg, Gunnar părăsi pământul Islandei. Ieșiră la uscat tocmai la Tunsberg², unde au iernat. În Norvegia se schimbase domnia. Harald Mantie-Sură și Gunnhild muriseră, și în scaun se ridicase Hakon Jarl³-ul feciorul lui Sigurd, nepotul lui Hakon, feciorul lui Grjotgard. Muma acestui Hakon se numea Bergljot și era fiica lui Thorir Jarl-ul și al Alofei Rod-Îmbelșugat, una dintre fiicele craiului Harald Păr-Frumos.

Hallvard îl iscodi pe Gunnar de n-ar vrea să meargă la curtea jarl-ului Hakon.

— Nu, nu vreau, răspunse Gunnar. Și apoi întrebă: Corăbii lungi de luptă n-ai?

Iar Hallvard zise:

— Am două.

¹ *Bjarmaland* (Țara Bjarmilor), pe Țărmul Mării Albe, ținut locuit pe atunci de tribul finez al bjarmilor, cunoscuți și sub numele de permii.

² În partea de sud a Norvegiei, la intrarea fiordului Oslo din zilele noastre.

³ *Hakon Sigurdarson*, poreclit *cel Puternic*, a domnit în Norvegia între 970—995.

— Atunci, grăi Gunnar, să ne gătim să umblăm după pradă și să chemăm bărbați destoinici să meargă cu noi.

— Așa să facem, zise Hallvard.

Dup-aceea au pornit pe mare la Vik și au gătit de drum cele două corăbii. De strîns oameni a fost lesne, deoarece faima lui Gunnar era mare.

— Încotro purcedem? întrebă Gunnar.

— Spre soare-răsare, către insula Hising¹, la ruda mea Olvir, răspunse Hallvard.

— Ce treabă ai cu el? întrebă Gunnar.

— E un bărbat de ispravă, zise Hallvard, și cred c-are să ne fie de ajutor.

— Bine, încuviință Gunnar, să purcedem!

Deci, îndată ce corăbiile au fost gata de drum, înălțară pinzele și porniră spre soare-răsare, către Hising, unde fură întâmpinați cu bucurie. Gunnar cîștigă în scurt timp prețuirea și dragostea lui Olvir. Cînd acesta întrebă care era ținta călătoriei lor, Hallvard răspunse că Gunnar plănuiește să pornească după pradă.

— Socot că n-ați cîntărit bine lucrul vostru, zise Olvir, nu sunteți destui pentru una ca asta.

— Oamenii ne-ai putea da și tu, grăi Hallvard.

— Bucuros îi voi da ajutor lui Gunnar, răspunse Olvir, căci, deși mi-ești neam, cred că, dintre voi doi, mai destoinic e el.

— Ce ajutor gîndești să-i dai? întrebă Hallvard.

— Două corăbii de luptă vă dau, răspunse Olvir, una cu douăzeci, alta cu treizeci de rinduri de lopeți.

— Dar oameni de unde luăm? întrebă Hallvard.

— Pe una voi pune oamenii mei, iar pe cealaltă voi pune boendr-i, răspunse Olvir. Aflu însă c-au intrat corăbii dușmane în fiord și mă-ndoiesc c-o să puteți ieși în larg.

— Cine-s căpeteniile dușmanilor? întrebă Hallvard.

¹ Insulă în apropierea țărmului suedez, la vărsarea Gautelfei (Göta de azi), în Strîmtorea Kattegat.

— Doi frați, zise Olvir, Vandill îl cheamă pe unul, pe celălalt, Karl, și sînt fiii lui Snaeulf cel Bătrîn din Gautland!

Hallvard îi istorisi că Olvir avea să le dea două corăbii. Gunnar se bucură. Apoi se gătiră să pornească mai departe. Cînd fură gata de plecare, se duseră la Olvir și îi mulțumiră, iar el îi povățui să se păzească de cei doi frați.

30

BĂTĂLIILE PE MARE ȘI IZBÎNZI ÎMPOTRIVA VIKINGILOR

Gunnar purcese cu corăbiile spre gura rîului; dînsul, împreună cu Kolskegg, se afla pe una dintre corăbii, iar Hallvard, pe cealaltă. Și iată zăriră corăbiile dușmane în calea lor. Gunnar zise:

— Să stăm gata să le răspundem de ne lovesc, dar de ne lasă să trecem, să nu-i stîrnim.

L-au ascultat și s-au găt看 de luptă pe corăbiile lor. Dușmanii își rînduiră și ei corăbiile, depărtîndu-le pentru a lăsa loc de trecere. Gunnar se avîntă în mijlocul lor. Vandill repezi cangea asupra corăbiei lui Gunnar. Gheara prinse bordul, și îndată Vandill începu a trage vasul către dînsul. Olvir îi dăruise lui Gunnar un paloș strașnic. Gunnar trase paloșul și, neîncoifat, sări la pișcul corăbiei lui. Vandill și, lovind năprasnic, luă viața unui dușman. Între timp, din cealaltă parte, Karl trase lîngă corabia lui Gunnar și repezi sulîța pe deasupra ei, țintind drept la Gunnar. Gunnar văzu sulîța venind și se-ntoarse ca fulgerul și cu stînga o prinse din zbor. Apoi o zvîrli înapoi înspre corabia lui Karl, și voinicul pe care-l nimeri căzu mort. Kolskegg înșfăcă o ancoră și-o năpusti asupra vasului lui Karl. O gheară a ancorei

¹ În sudul Suediei (vezi cap. 5).

se-mplintă în coasta corăbiei, spărgîndu-i slaiurile, și undele întunecate începură a năvăli înăuntru; dușmanii se aruncară în valuri și prinseră a se călăra pe celelalte vase.

Gunnar trecu înapoi în corabia sa. Îndată i se alătură și Hallvard și se-ncinse o luptă turbată. Știau acum cu toții c-aveau o căpetenie neînfricată și se băteau cu sete. Gunnar aci tăia cu paloșul, aci lovea cu sulița, și mulți pieriră răpuși de brațul lui. Kolskegg lupta vitejește, în rînd cu el. Karl se urcase în corabia fratelui său Vandill, și așa se vînzoliră toată ziua. În timpul luptei, Kolskegg se așeză să răsufle puțin în corabia lui Gunnar. Acesta, văzîndu-l, zise:

— Pe ziua de azi cu străinii te-ai purtat mai bine decît cu tine însuți, căci de le-a fost sete, apă le-ai dat să le ajungă pe vecie!

Atunci Kolskegg își turnă o cupă de mied¹, și după ce o goli, se avîntă din nou în învălmășeală. În cele din urmă, Gunnar și Kolskegg săriră în corabia în care se aflau Vandill și frate-său, iar Kolskegg înaintă de-a lungul unui bord, și Gunnar de-a lungul celuilalt. Vandill se-ntoarse și se repezi să-l taie pe Gunnar, dar paloșul nimeri scutul. Iute, Gunnar smuci scutul, și paloșul ce se-mplîntase în el se frînse mai jos de mîner. Atunci Gunnar își ridică paloșul și-l flutură, de parc-ar fi fost nu unul, ci trei, și Vandill n-avu vreme să se ferească, și Gunnar îi reteză picioarele amîndouă. În aceeași clipă Kolskegg îl străpunse pe Karl cu sulița. Dup-aceea au strîns pradă bogată.

Se-ndreptară apoi spre țărmurile Daniei, și de acolo apucară către soare-răsare, spre Smaland, și unde mergeau, pretutindeni izbînda a lor era. În toamna aceea nu se-ntoarseră la casele lor.

Vara următoare, au străbătut marea pînă la Rafala², unde au dat peste o ceată de vikingi. S-au bătut cu ei și i-au

¹ Băutură obținută prin fermentarea alcoolică a mierei cu apă.

² Pe țărmul de miazăzi al Golfului Finic, pe locurile unde în prezent se află Tallinnul, capitala R.S.S. Estone.

biruit. Apoi s-au avîntat către răsărit pînă la Eysysla. Aici au aruncat ancora într-un loc adăpostit de un țanc stîncos și s-au odihnit o vreme. Într-un rînd au zărit un om coborînd coasta grebănoasă. Gunnar îl întîmpină pe țarm și se dădu în vorbă cu el. Îl întrebă de nume, și omul îi spuse că-l chema Tofi. Gunnar îl descusu.

— Iată ce vreau, îi răspunse Tofi. După țancul acesta pîndesc corăbii de luptă și am venit să-ți spun de căpeteniile lor. Sînt doi frați: unul Hallgrim, celălalt Kolskegg. Sînt amîndoi viteji fără pereche și au arme neasemuit de bune. Hallgrim are un baltag² pe care a pus de i l-au descîntat și e vrăjit să nu-l poată răpune altă armă decît baltagul lui. Afară de asta, cînd e să doboare pe neștine, baltagul dă veste dinainte, zornăind tare. Strașnic este acest baltag! Kolskegg are un jungher, mai bun nici că se află! Și au cei doi frați oameni o dată și jumătate mai mult ca voi. Undeva pe insula asta au ascuns o comoară fără preț, și știu taina lor. Au o corabie de cealaltă parte a țancului, să vă iscodească și le sînt cunoscute toate mișcările voastre. Acum își gătesc corăbiile de zor și plănuiesc să vă lovească îndată ce or isprăvi. Trebuie deci s-alegeți din două una: sau plecați îndată, sau vă gătiți de luptă în mare grabă. Dacă veți izbîndi, vă duc la taina lor.

Gunnar îi dăruî un inel de aur și-apoi se-ntoarse la ai săi și-i vesti că dincolo de stînci pîndeau corăbii de luptă și „știu ei toate cele despre noi. Să punem deci mîna pe arme și să stăm gata, căci aici prindem pradă bogată!”

Numai bine au isprăvit pregătirile, că s-au trezit că se apropiau corăbiile dușmane. Și se-nclășară în luptă și se războiră vreme îndelungată, făcînd prăpăd mare. Gunnar pe mulți îi răpuse cu mîna lui. Hallgrim își făcu vînt în co-

¹ Insulă la intrarea Golfului Riga, cunoscută astăzi sub numele de Saaremaa (în trecut Oesel).

² Nu este vorba aici de o halebardă (apărută abia în secolul al XIII-lea), ci de un tip de armă derivat din sulita obișnuită, de care se deosebea prin aceea că, sub virful ascuțit, avea un topor cu două tăișuri.

abia lui Gunnar. Iute, Gunnar îi tăie calea. Atunci Hallgrim năvăli la el cu baltagul. Un buştean zăcea de-a curmezişul corăbiei; Gunnar sări de-a-ndaratele peste buştean, dar scutu-i rămase de cealaltă parte, şi baltagul lui Hallgrim despică scutul în două şi se-nfipse în buştean. Gunnar îl izbi pe Hallgrim peste braţ; şi deşi tăişul nu muşcă în carne, sfărâmă osul. Hallgrim scăpă baltagul. Gunnar îl apucă, şi într-o clipită-l împlintă în pieptul lui Hallgrim, şi de atunci Gunnar nu s-a mai despărţit niciodată de baltagul acela. Kolskegg, fratele lui Gunnar, se încăierase între timp cu tizul lui, Kolskegg, fratele lui Hallgrim, şi se luptau ei de vreme-ndelungată şi nici unul, nici altul nu răzbea. Acum Gunnar îi sări într-ajutor şi-l răpuse pe fratele lui Hallgrim. Atunci ceilalţi vikingi cerură crutare, şi Gunnar se îndură de ei. După aceea dădu poruncă să-i cerceteze pe cei căzuţi în luptă şi să culeagă lucrurile de preţ, iară celor ce scăpaseră cu viaţă să le lase veşmintele şi armele şi le-ngădui să se-ntoarcă în ţara lor. Şi s-au dus ei cu corăbiile lor, şi i-au lăsat lui Gunnar toată prada adunată de ei.

După luptă, Tofi se înfăţişă la Gunnar, să-l călăuzească la tainiţa în care vikingii ascunseseră comoara, şi îi spuse că era comoara aceea mult mai mare şi mai bogată decât prada ce-o dobândiseră. Gunnar primi bucuros şi cobori pe uscat şi, cu Tofi în frunte, porniră către pădure. Când au ajuns într-un loc unde se afla o stivă mare de buşteni, Tofi le-a spus că sub stivă era comoara. Au dat buştenii la o parte şi au găsit aur şi argint, precum şi veşminte şi arme de preţ, pe care le-au încărcat în corăbii. Gunnar îl întrebă apoi pe Tofi ce răsplată aşteaptă.

— Sînt de loc din Dania, răspunse Tofi, şi aş dori să mă duceţi în ţara mea.

Gunnar îl descusu atunci cum de nimerise în părţile acelea.

— M-am prins vikingii pe care i-aţi biruit, grăi Tofi, şi m-au aruncat pe uscat aici, pe insula Eysysla, şi de atunci sînt rătăcitor pe aceste meleaguri.

GUNNAR LA CURȚILE DANIEI ȘI NORVEGIEI

Gunnar îl luă pe Tofi în corabie și zise către Kolskegg și Hallvard:

— Hai acu să ridicăm pinzele și să ne-ntoarcem către miazănoapte!

Pe plac le-au fost vorbele acestea și-i răspunseră că vor face după voia lui. Gunnar părăsi țărmurile răsăritene încărcat de pradă bogată. Avea zece corăbii acum și se-ndreptă cu ele spre Hétaboer¹, în Dania. Harald, feciorul lui Gorm² care tocmăi era crai în Dania, se afla acolo. I-au povestit lui Harald de Gunnar și i-au spus că nu se mai afla altul ca el în toată Islanda. Craiul trimise să-l cheme la dînsul, iar Gunnar îndată se înfățișă la curte. Harald îl primi cu cinste și-l pofti să șază lingă dînsul. Gunnar petrecu la curtea lui două săptămîni.

Îi plăcea craiului să-l pună pe Gunnar să se măsoare cu oamenii săi, dar între aceștia nu s-a găsit nici unul care să-l dovedească, măcar o dată, la vreo întrecere. —

Craiul zise către Gunnar:

— Pare-mi-se că nu se află pe lume mulți ca tine.

Și-i făgădui să-i găsească nevastă și să-i dea slujbe mari de-ar voi să se așeze acolo. Gunnar mulțumi craiului:

— Mai întîi aș vrea să mă duc în Islanda, să-mi văd prietenii și neamurile.

— Dacă pleci, de-ntors nu te mai întoreci niciodată!

— Asta soarta are să hotărască, măria-ta!

¹ Această așezare (cunoscută și sub numele de Hedeby sau Hatherby), situată în adîncul fiordului Schlei, nu departe de orașul Schleswig din zilele noastre, a fost, în secolele IX—XI un important centru unde se efectuau schimburile de mărfuri între Europa, Africa de nord și țările scandinave.

² Harald Dinte-Albastru, feciorul lui Gorm, rege al Danemarcei între 940—985.

Gunnar dăruî craiului cea mai straşnică dintre corăbiile sale de luptă şi îi mai făcu şi alte multe daruri de preţ. La rîndu-i, craiul îi dăruî veşmintul ce-l purta pe umeri, mănuşi de piele cusute cu fir, o cunună cu canafuri de aur şi o cuşmă adusă tocmai de undeva din Gardariki.

Dup-aceea Gunnar purcese către miazănoapte, către Hising. Acolo fu primit cu braţele deschise de Olvir. Gunnar îi inapoie corăbiile ce i le încredinţase acesta şi, ca parte dreaptă din prada dobîndită, lăsă lui Olvir toată încărcătura lor. Olvir se arată foarte bucuros, îl laudă pentru mărinimia lui şi-l pofti să mai rămînă acolo. Hallvard îl întrebă pe Gunnar de n-ar vrea să se-nfăţişeze la curtea lui Hakon *Jarl*-ul. Gunnar răspunse că vrea, „acuma, da, vreau, fiindcă-am făcut dovada vredniciei mele; întîia oară cînd m-ai poftit, n-o făcusem încă“.

S-au gătit deci de călătorie şi s-au îndreptat cu corăbiile către miazănoapte, la Trondheim, la Hakon *Jarl*-ul, care-l primi cu cinste şi-l pofti să petreacă iarna la curtea lui. Gunnar primi şi rămase acolo, cîştigîndu-şi preţuirea tuturor. La sărbătoarea iernii¹, *jarl*-ul îi dăruî o brăţară de aur. Gunnar se învoia foarte bine cu Bergljot, o femeie înrudită cu Hakon *Jarl*-ul, şi nu încapă îndoială că, de i-ar fi cerut-o Gunnar, *jarl*-ul i-ar fi dat-o de soţie.

32

GUNNAR SE ÎNAPOAIAZĂ ÎN ISLANDA

Cînd se desprimăvăară, Hakon *Jarl*-ul îl întrebă pe Gunnar ce gînduri avea; acesta răspunse că doreşte să plece în Is-

¹ Din timpuri străvechi, scandinavii, ca şi celelalte popoare germanice, prăznuiau în jurul solstiţiului de iarnă (adică în jurul datei de 21 decembrie) marea sărbătoare păgînă, *jol*, legată de cultul fertilităţii, din care derivă numele date sărbătorilor Crăciunului în limbile scandinave, precum şi în engleză (*Yule*).

landa. Jarl-ul îi aminti că nu se făcuseră bucate în anul trecut, „de aceea, prea multe corăbii n-au să poată părăsi țărmurile noastre, ție însă ți-om da și făină, și chereștea, câtă vei pofti“.

Gunnar îi mulțumi și-ndată își găti corabia de călătorie. Cu dînsul și cu Kolskegg plecă și Hallvard. Au ajuns în apele Islandei pe la începutul verii și au tras la uscat la Arnarbaelissos, lângă gura limanului. Gunnar și Kolskegg îndată au încălecat pe cai și s-au îndreptat spre casă, lăsînd descărcarea corăbiilor în seama cetașilor. Toți ai casei s-au bucurat neșpus de întoarcerea lor. Gunnar și Kolskegg le-au răspuns cu prietenie și s-a văzut că nu se îngîmfaseră în vremea cît lipsiseră din țară. Gunnar întrebă dacă Njal se afla la casa lui, și i s-a răspuns că da, se afla. Atunci porunci să i se prindă calul și, însoțit de Kolskegg, se repezi la Bergthorshval. Cînd îi văzu, Njal se bucură strașnic și-i pofti să înnopteze la el. Gunnar îi povesti călătoriile și isprăvile sale pe mare. Njal îi zise c-avea acuma temei să fie socotit drept om între oameni, „și-afară de asta, drept om călit; și să știi că de azi încolo îți va fi dat să treci prin încercări încă și mai grele, fiindcă nu puțini au să te pizmuiască“.

— Nu doresc altceva decît să fiu prieten cu toată lumea, zise Gunnar.

— Ai să mai pați tu multe, grăi Njal, și o să trebuiască să fii totdeauna cu ochii-n patru și să te ferești de vrăjmașii tăi.

— Atunci cel mai sănătos e să am totdeauna dreptatea de partea mea, zise Gunnar.

— Ai s-o ai, nici vorbă, grăi Njal, numai să nu fii tras să plătești pentru nedreptățile altora.

Njal îl întrebă apoi de avea de gînd să meargă la *Althing*. Gunnar răspunse că da și voi să știe dacă Njal avea să vină și dînsul. Njal răspunse că n-avea de gînd să vină, „și aș vrea ca nici tu să nu te duci“.

Gunnar îi înmână lui Njal daruri bogate și-i mulțumi pentru grija ce purtase gospodăriei sale, și apoi încăleacă și se-ntoarce la casa lui.

Kolskegg stăruie ca Gunnar să meargă la *Althing*, „asta are să-ți sporească faima, căci mulți au să vină către tine“.

— Nu-mi place să mă fălesc, răspunse Gunnar. Dar cu bărbații viteji mă-ntilnesc bucuros.

Hallvard venise între timp și el la Hlidarendi și se arătă gata să-i însoțească la *Althing*.

33

GUNNAR FACE CUNOȘTINȚĂ CU HALLGERD ȘI O CERE ÎN CĂSĂTORIE

Gunnar și ai săi încălecară și meraseră la *Althing*. Atât de mindru erau gătiți, că nu se mai găsea nimeni ca ei acolo; și oamenii ieșeau din sălașuri și dădeau năvală să-i privească. Gunnar, împreună cu ceata sa, trase la sălașul celor din Ranga. Se înghesuie mulți să stea de vorbă cu el și să afle noutăți; și tuturor Gunnar le răspundea prietenos și cu voie bună și le istorisea de toate cîte-l întrebau.

Într-o zi Gunnar cobora dinspre Piatra-Legii și s-a întimplat să treacă dinaintea sălașului celor din Mosfell. Acolo i-au ieșit în cale un cîrd de femei frumoase gătițe, dar din toate mai frumoasă era una ce mergea în frunte. Cînd se încrucișară, aceasta îi dădu binețe. Gunnar răspunse curtenitor și-o întrebă cine era. Dînsa îi spuse că se numea Hallgerd și era fiica lui Hoskuld, feciorul lui Kol din Dalir. Îi vorbi fără sfială și-l rugă să-i istorisească de călătoriile ce făcuse, și Gunnar răspunse că bucuros îi istorisește. S-au așezat deci și au legat vorbă. Purta Hallgerd o rochie roșie, împodobită cu multe cusături, iar deasupra, o mantie pur-

purie, cu margini dantelate, de o lungime cu rochia. Cosițele-aurii, bogate, se revărsau pe piept. Gunnar purta pe umeri veșmintul regesc ce i-l dăruise craiul Harald, feciorul lui Gorm, iar pe braț avea brățara de aur primită din mâinile lui Hakon *Jarl*-ul. Și au stat ei îndelung de vorbă. La urmă, Gunnar o întrebă de nu se remăritase. Dînsa îi zise că nu „căci nu sint mulți care s-ar încumeta să mă ia de nevastă.“

— Vrei să spui că nu găsești bărbat vrednic de tine?

— Nu, nu asta voiam să spun; se zice însă despre mine c-aș fi cam mofturoasă.

— De te-aș cere de nevastă, ce-ai zice?

— Nu-mi vine, a crede c-ai avea de gînd să faci una ca asta.

— Totuși, am!

— De ai cu adevărat acest gînd, mergi și vorbește cu tată-meu.

Și asupra acestora se despărțiră.

Gunnar merse îndată la sălașul celor din Dalir. În fața sălașului întîlni un bărbat și-l întrebă dacă Hoskuld se afla înăuntru. I se răspunse că da, și atunci Gunnar intră. Fu primit prietenește atît de Hoskuld, cît și de Hrut. Fu poftit să șadă la mijloc între ei doi și legară vorbă atît de ușor, încît nimănui nu i-ar fi venit a crede că s-ar fi vrăjmășit vreodată¹. În cele din urmă Gunnar îi întrebă ce părere ar avea de ar cere-o de nevastă pe Hallgerd.

— De ești hotărît să faci pasul acesta, n-avem nimic împotrivă, grăi Hoskuld.

Gunnar le spuse că era hotărît, „numai că, judecînd după cum ne-am despărțit ultima oară, mulți au să fie uimiți cînd vor vedea că ne încuscrim“.

— Ce gîndești despre asta, frate Hrut? întrebă Heskuld.
Hrut grăi:

— Nu mi se pare potrivită această însoțire.

— De ce? se miră Gunnar.

¹ Vezi cap. 23.

— Am să-ți spun adevărul curat, răspunse Hrut. Ești un bărbat vrednic și viteaz, dînsa însă, pe lângă însușiri bune, are și cusururi. N-aș vrea să-ți ascund nici unul.

— Îți mulțumesc, zise Gunnar. Totuși, dacă nu veți încuviința căsătoria, voi ști că încă n-ați dat uitării vrăjmășia a veche.

— Nu-i așa, întîmpină Hrut, greșești. Bag de seamă însă că simțămintele-ți sînt prea puternice ca să le poți stăpîni. Dar să știi, vrem să fim prieteni chiar dacă nu vom încuviința această unire.

— Am vorbit cu dînsa, stăruî Gunnar, și cred că n-are nimic împotriva.

— Înțeleg că țineți amîndoi la această unire, zise Hrut. Tu însă ai mai mult de pierdut decît dînsa.

Și după-aceea, nerugat de nimeni, îi zugrăvi firea și apucăturile Hallgerdei, și o clipă Gunnar se sperie de mulțimea cusururilor ei. Însă în cele din urmă ajunseră totuși să se-nțeleagă asupra căsătoriei. Trimiseră deci s-o cheme pe Hallgerd, și, cu dînsa de față, puseră din nou în cumpănă cererea în căsătorie. Și de astă dată o lăsară să hotărască singură logodna. Apoi se-nvoiră dă facă nunta la Hlidarendi. Deși se-nțeleseră ca, o vreme să nu dea în vileag logodna, yestea se lăți degrabă.

Gunnar încăleacă, părăsi *Althing*-ul și purcese către casă. Pe drum se opri la Bergthorshval și-i împărtăși lui Njal că hotărîse să se însoare. Cînd auzi cu cine, Njal se încruntă. Gunnar îl întrebă de ce i se părea nepotrivită această alegere.

— După ce se va așeza ea aici, în răsărit, zise Njal, nu mai urgii și năpaste o să aducă.

— Prietenia noastră însă nicicînd nu va izbuti s-o strice? grăi Gunnar.

— Dar nici mult n-o să lipsească, întîmpină Njal. Și orice va face dînsa, oalele sparte tu le vei plăti.

Gunnar îl pofti pe Njal să vină la nuntă, însoțit de cine va socoti el de cuviință dintre ai săi. Njal făgădui că va veni.

După-aceea Gunnar merse la Hlidarendi, și de acolo începu să umble prin împrejurimi, să poștească oamenii la nuntă.

FECIORII LUI SIGFUS. THRAIN LA NUNTA LUI GUNNAR

Se afla un bărbat pre nume Thrain. Era fiul lui Sigfus¹ și nepotul lui Sighvat cel Roșu. Își avea gospodăria pe valea pîrîiașului Grjota², din părțile Fljotshlidului. Era neam cu Gunnar și se bucura de mare trecere. Ținea de nevastă pe Thorhild, poreclită Skaldul³, femeie cu limbă ascuțită, căreia îi plăceau zeflemeaua și înțepătura. Dar Thrain nu se prea uita la dînsa. Thrain fusese și el poftit să vină la nuntă la Hlidarendi, unde soția sa, împreună cu nevasta lui Njal, Bergthora, fiica lui Skarphedin, urma să dea ajutor femeilor să întindă mesele ospățului. Avusese Sigfus și un al doilea fecior, pe Ketil. Gospodăria Acestuia se afla la Mork⁴, la răsărit de Markarfljot, și acest Ketil era căsătorit cu Thorgerd, fiica lui Njal. Și mai avea un al treilea fecior, pe Thorkel, și un al patrulea, anume Mord, și un al cincilea, anume Lambi, și un al șaselea, anume Sigmund, și un al șaptelea, anume Sigurd, care, toți, se-nrudeau cu Gunnar și erau viteji fără pereche. La nuntă fuseseră poftiți și dînșii. De asemenea, Gunnar îi poftise și pe Valgard cel Cărunt și pe Ulf *godi*-ul de la Aurr, împreună cu feciorii lor, Runolf și Mord.

Hoskuld și Hrut meraseră la nuntă cu alai mare; din alai făceau parte și Thorleik și Olaf, feciorii lui Hoskuld. Cu ei

¹ Sigfus era frate cu Mord Scripcă (v. cap. 1).

² *Grjota* (Girila-Prundișului), riuleț care se varsă în Thvera.

³ În islandeza veche, cuvîntul *skald* înseamnă poet, cîntăreț și improvizator; cu timpul, a ajuns să fie aplicat în special poezilor scandinavi din secolele X—XIII, care cîntau isprăvile regilor și *jarl*-ilor. Creația lor poetică era caracterizată prin folosirea uneori excesivă a perifrazelor (vezi exemple în notele la cap. 5).

⁴ *Mork* (Dumbrava), așezare în pătrarul de răsărit.

odată veni și mireasa, împreună cu fiica ei, Thorgerd, care-mplinise paisprezece ani și era nespus de frumoasă. Multe alte femei o însoțeau pe Hallgerd. La nuntă veniseră și Thorhalla, fiica lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellida, și două dintre fiicele lui Njal, anume Thorgerd și Helga. Mulți nuntași se adunară în casa lui Gunnar, și dinsul îi rindui astfel: de-a dreapta lui, de la mijlocul laviței mari către capăt, se așezară Thrain, feciorul lui Sigfus, apoi Ulf *god*-ul de la Aurr, apoi Valgard cel Cărunt, apoi Mord și Runolf, și apoi ceilalți fii ai lui Sigfus, iar locul din margine i-l dădu lui Lambi; la stînga-l avea pe Njal, apoi pe Skarphedin, Grim și Hoskuld¹, și apoi pe Haf cel Înțelept, pe Ingjald din Keldur și pe feciorii lui Thorir, care-și aveau gospodăriile în părțile răsăritene, la Hol. La capăt ședea Thorir, căci așa ceruse să-l așeze departe de locurile de cînte de la mijloc, fiindcă omul cîntătește locul, nu locul pe om. De cealaltă parte, la mijlocul laviței mici, l-a așezat pe Hoskuld², care la stînga îi avea pe fiii săi, iar la dreapta pe Hrut. Pe cine a mai așezat alături de dinșii nu avem veste.

Mireasa ședea pe lavița înălțată din fundul odăii mari, avînd-o de-o parte pe fiica ei Thorgerd, iar de cealaltă pe Thorhalla, fiica lui Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellida. Thorhild, soția lui Thrain, rămase să dea ajutor în timpul ospățului, aducînd, împreună cu Bergthora, bucatele la masă³.

Thrain, feciorul lui Sigfus, o sorbea din ochi pe Thorgerd, fiica lui Glum. Băgînd de seamă acest lucru, Thorhild-mînioasă îndată i-a strigat:

*Ce pocit privești cu-acești
Ochi de patimi, lacomi clești!*⁴

¹ Feciorul lui Njal, din nelegiuita însoțire cu Hrodny (v. cap. 25).

² Este vorba aici de tatăl Hallgerdei.

³ Pentru femeia islandeză a servi la ospete era o cinste.

⁴ Distih în metrica poemelor *Eddei vechi* (*fornyrthistag* — metrul eposului străvechi), caracterizată și ea prin aliteratie (în stihurile de față sînt repetate consoana *p* și grupurile, *-ești* și *-mi*).

Thraîn sări ca ars, și dintr-un salt trecu peste masă, numi martori și făcu cunoscut că desface legătura căsătoriei ce-l unea cu Thorhild¹, „nu mai sufăr răutățile și zeflemelile ei!”

Și s-a aprins foarte și a amenințat că, de n-o vor alunga îndată pe Thorhild, nu va rămîne la ospăț; și atunci dînsa a plecat.

Nuntașii se așezară la loc, începură a bea și a se veseli. Deodată Thraîn grăi:

— Gîndul meu nu-l ascund. Te-ntreb deschis pe tine, Hoskuld, feciorul lui Kol din Dalir: mi-ai da-o de nevastă pe nepoata ta Thorgerd?

— Nu știu ce să zic, răspunse Hoskuld. Cu nevasta dîntii nu-mi pare că te-ai purtat bine. Spune-mi tu, Gunnar, ce fel de om e Thraîn?

Gunnar zise:

— Pentru că mi-e neam, nu se cade să vorbesc. Mai bine ai spune tu, Njal, ce crezi despre el, căci ție toți au să-ți dea crezămînt.

Njal zise:

— Pot spune de dînsul atît: e om cu stare și destoinic întru toate și se bucură de mare trecere; de aceea socot c-ai putea să i-o dai de nevastă.

Hoskuld atunci se-ntoarse către fratele său:

— Tu ce crezi, frate Hrut?

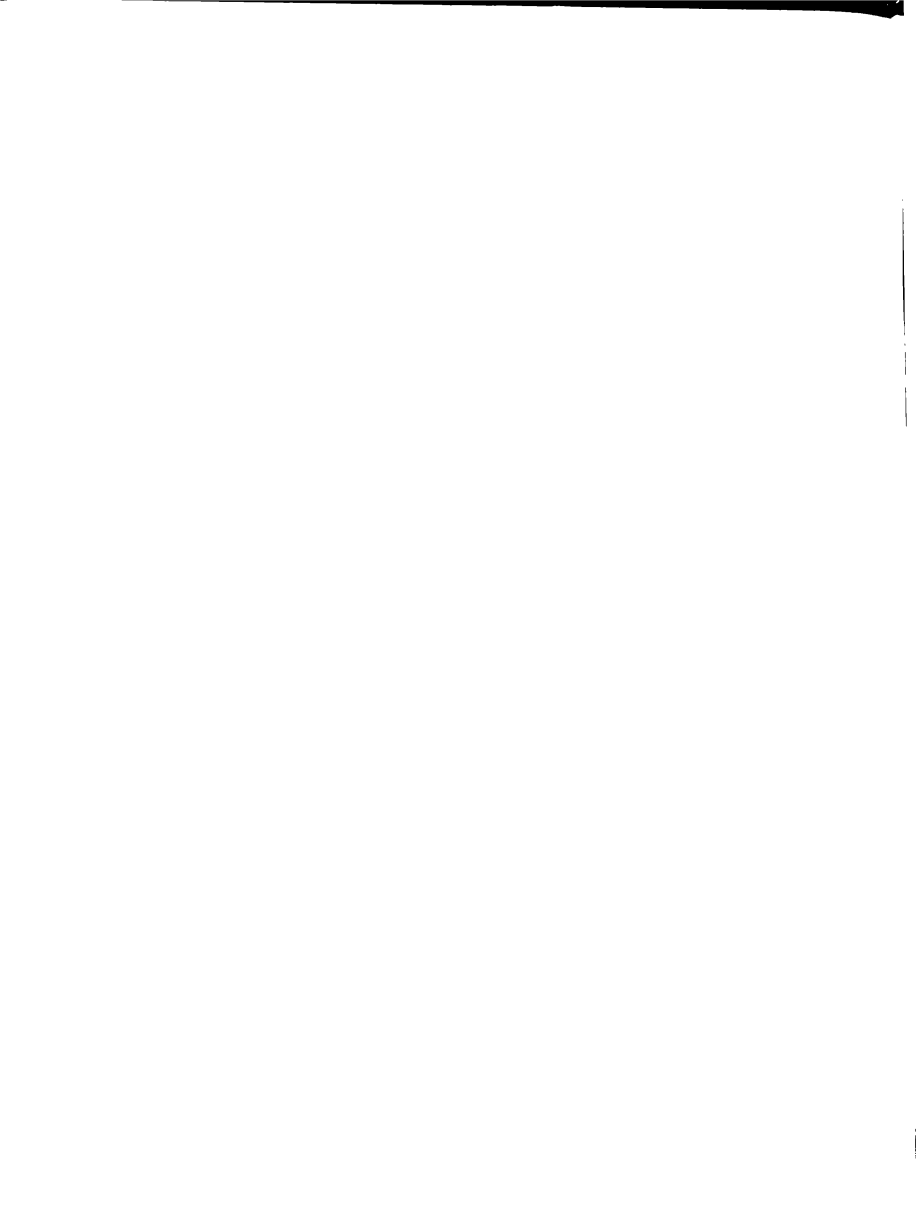
Hrut îi răspunse:

— Îi poți da mîna fetei, este vrednic de ea.

Dup-aceea se tocmiră și căzură la înțelegere în toate privințele. Atunci Gunnar și Thraîn se ridicară de la masă și se apropiară de lavița înălțată din fundul încăperii. Gunnar întrebă fata și apoi și muma de consimt la această unire; dădură răspuns amîndouă că n-au nimic împotrivă, și Hallgerd își logodi fata. Femeile schimbară apoi locurile, Thorhalla așezîndu-se la mijloc, între cele două mirese.

¹ Potrivit legii islandeze, asemenea ocări erau strașnic pedepsite și constituiau chiar temei pentru desfacerea căsătoriilor.

De aici încolo veseliile urmară netulburate. Când s-au încheiat, Hoskuld și ai săi au încălecat pe cai și-au purces către apus, iar cei din Rangarvellir se duseră la casele lor. Multora dintre nuntași Gunnar le făcu daruri, pentru care-l ridicară în slavă. Hallgerd luă frinele gospodăriei de la Hli-darendi. Era risipitoare din cale-afară și îi plăcea să-și muș-truluiască slugile. La rîndul ei, Thorgerd se mută la Grjota și se dovedi o gospodină foarte chibzuită.

PARTEA A PATRA
SFADA FEMEILOR

SFADA HALLGERDEI CU BERGTHORA

Gunnar și Njal, fiind prieteni, obișnuiau să petreacă iernile găzduindu-se unul pe altul. Era acum rindul lui Gunnar să fie oaspetele lui Njal, și meraseră deci Gunnar și Hallgerd la Bergthorshval. Helgi și nevasta lipseau de acasă. Njal îl întâmpină pe Gunnar cu bucurie. Șezură ei un timp, cînd iată că Helgi și nevastă-sa, Thorhalla, se-ntoarseră la Bergthorshval. Atunci Bergthora, urmată de Thorhalla, se apropie de lavița înălțată din fundul odăii mari și grăi către Hallgerd:

— Fă-i loc Thorhallei!

— Nici prin gînd nu-mi trece! răspunse Hallgerd. N-am chef să stau în colț, ca babele.

— De poruncit aici eu poruncesc! zise Bergthora.

Și Thorhalla luă loc pe laviță.

Apoi Bergthora aduse apă mesenilor să-și spele mîinile. Hallgerd o apucă de mîină pe Bergthora și zise:

— Nu ești mai brează decît Njal: ție-ți cad unghiile, iar Njal e spîn!

— Așa e, incuviință Bergthora, dar nu ne ocărim unul pe altul pentru atîtica. Și vezi, cu toate că soțul tău Thorvald nu era spîn, tu ai pus totuși să-l ucidă!

— Ce folos că sint măritată cu cel mai viteaz bărbat al Islandei, dacă tu, Gunnar, lași nerăzbunată această ocară!

Gunnar sări în picioare și, năpustiindu-se peste masă, strigă:

— Eu mă-ntorc acasă! Sint de părere că-i mai nimerit să te sfădești acasă cu ai tăi decît să cauți gilceavă sub aco-perișuri străine! Îi sint îndatorat lui Njal pentru multe și n-am să mă las ațîțat de tine împotriva lui!

După-aceea se gătiră de drum.

— Să iei seama, Bergthora, strigă Hallgerd, ne mai în-tîlnim noi!

Bergthora îi-răspunse să nu-și închipuie că de se vor mai în-tîlni are să-î meargă bine. Gunnar nu rosti nici un cuvînt și merseră la Hlidarendi, unde rămaseră iarna întreagă. Și veni și vremea *Althing*-ului.

36

HALLGERD UNELTEȘTE MOARTEA LUI SVART. BERGTHORA TÔCMEȘTE PE ATLI

Gunnar încălecă spre a merge la *Althing*, dar înainte de a pleca îi zise Hallgerdei:

— Cît lipsesc de acasă, stăpînește-te și nu căuta price-prietenilor mei.

— Lua-i-ar *troll*-ii pe toți prietenii tăi! răspunse dînsa. Gunnar înțelese că zadarnic vorbește cu ea și purcesc la *Althing*.

Njal porni și el la *Althing*, cu feciorii săi.

Se cade să povestim acum întîmplările de acasă. Njal și Gunnar țineau laolaltă o pădure pe coasta muntelui Raudas-

¹ În mitologia scandinavă, *troll*-ii sint niște făpturi supranaturale (pitici, uriași), vrăjmașe omului, care trăiesc sub pămînt.

kridur¹. Nu împărțiseră pădurea, și amândoi obișnuiau să taie cît le trebuia și nici că se sinchiseau să țină socoteala cîtîi copaci doborau fiecare. Hallgerd avea un vătăf de curte pre nume Kol. De multă vreme se aciuiase lângă ea și îi mergea vestea de om rău. Njal și Bergthora aveau și ei o slugă², pre nume Svart, de care erau mulțumiți foarte. Într-o bună zi Bergthora îi dădu poruncă să urce la Raudaskridur, să dărime copaci, că „de trimis oameni să care buștenii la vale trimiț eu“.

Svart zise că-i va îndeplini întocmai porunca. Urcă la Raudaskridur, unde urma să rămînă o săptămînă.

Niscăi sărăci din părțile Markarfljotului, care apucaseră drumul pribegiei, poposiră la Hlidarendi și povestiră că Svart eră pe Raudaskridur și că dărimase copaci mulți.

Hallgerd zise:

— Pare-mi-se că Bergthora și-a pus în gînd să mă jefuiască; dar îi fac eu ceva omului aceluia, să-i treacă pofta de a mai tăia copaci!

Rannveig, muma lui Gunnar, auzi și zise:

— Am apucat noi gospodine vrednice pe-aici, dar nici una nu s-a întimplat să uneltească moarte de om!

Trecu și noaptea aceea, iar dimineața Hallgerd îi luă deoparte pe Kol.

— Am o slujbă să-ți încredințez, i-a zis. Și apoi i-a dat o armă și a adăugat: Mergi la Raudaskridur; acolo îl vei găsi pe Svart!

— Și ce fac eu el?

— Mai mă-ntrebi, făcătorule de rele? Il ucizi!

— Treaba asta am s-o fac eu, zise Kol, dar mi-e c-am să plătesc cu viața.

— Te-ai și speriat! Te porți ca un mișel, și eu totdeauna am pus o vorbă bună pentru tine. De ți-e frică, găsesc altul să facă treaba!

¹ *Raudaskridur* (Curmătura-Roșie), munte la miazăzi de Hlidarendi.

² E vorba de un argat liber.

Kol apucă securea și, întăritat, sări pe unul din caii lui Gunnar și mîna pînă-ajunse la Markarfljot. Acolo descălecă și, pitit în pădure, așteptă ca oamenii să care devala buștenii și ca Svart să rămînă singur. Apoi Kol tăbări asupra lui Svart strigînd:

— Se mai pricep și alții, nu numai tu, la mînuitul securii!

Și pe dată îl izbi cu securea în teastă, ucigîndu-l pe loc. Dup-aceea încălecă, se-ntoarse la Hlidarendi și-i povesti lui Hallgerd ce ispravă făcuse.

— Port eu de grijă ca nimeni să nu se atingă de tine! zise dînsa.

— Se prea poate, răspunse Kol, dar în visul ce l-am avut nainte de a-l ucide într-alt fel mi s-a arătat.

Mai tirziu oamenii din nou au urcat sus în pădure și l-au găsit pe Svart mort și au cărat leșul lui acasă la Bergthorshval. Între timp, Hallgerd trimisese la *Althing* să-l vestească pe Gunnar de moartea întimplată. De față cu ștafeta ei, Gunnar nu rosti nici un cuvînt pe seama Hallgerdei, așa că n-au putut ști deodată de-i părea bine sau rău. Puțin dup-aceea se ridică și chemă oameni să-l însoțească; merseră cu dînsul și se opriră în fața sălașului lui Njal. Gunnar trimise să-l vestească pe Njal și să-l poftească afară. Acesta îndată ieși în întîmpinarea lui. Gunnar grăi:

— Am venit să-ți vestesc că s-a făcut moarte de om; vinovații-s soția mea și vătaful meu Kol; cel ucis e sluga ta, Svart!

Njal ascultă în tăcere pînă ce Gunnar isprăvi de povestit cum se săvîrșise fapta. Apoi rosti:

— Nu se cade s-o lași să facă ce pofteste.

Gunnar răspunse:

— Hotărăște cum să ne răscumpărăm¹.

— O să ți se acrească plătind pentru răutățile Hallgerdei, zise Njal. Altă dată s-ar putea să facă pocinog mai

¹ Pirîitul (în pricina de față, Gunnar), care avea dreptul să discute prețul răscumpărării, putea, firește, să lase cvantumul acesteia la aprecierea păgubașului.

mare decît ăsta, care nu ne atinge decît pe noi doi, deşi nici de fapta asta n-am putea zice c-ar fi neînsemnată. Să chibzuim ce-i de făcut şi să ne înţelegem prieteneşte. Nu mă-ndoiesc că te vei purta cum se cuvine, dar să ştii că te aşteaptă încercări grele.

Njal primi să hotărască el singur preţul răscumpărării, cum îl poftise Gunnar, şi zise:

— N-am să merg la judecată cu tine. Plăteşte-mi doisprezece *eyrir*¹-i de argint curat. Dar vreau să ne înţelegem asupra unui lucru: de s-ar întîmpla să suferi vreo vătămare din partea noastră, să nu judeci cu tot atita îngăduinţă.

Gunnar plăti, apoi încălecă şi porni către Hlidarendi. Aşijderea. Njal şi feciorii săi se suiră pe cai şi se-napoiară la casele lor. Bergthora, văzînd săculeţul cu argint, zise:

— Cu foarte puţin v-aţi mulţumit. Nici un ban mai mult să nu plătiţi pentru Kol cînd i-o veni sorocul.

Cînd se-ntoarse de la *Althing*, Gunnar o muştră pe Hallgerd. Dînsa răspunse că au mai fost ucişi nu puţini bărbaţi mai ceva decît Svart, pentru care nu s-a plătit nici o despăgubire. Gunnar îi zise atunci că poate dînsa să creadă ce vrea, „eu însă la întîmplări de acest fel trebuie să caut o împăcare“.

Hallgerd se fălea mereu că pusese la cale moartea lui Svart, şi lucrul ăsta pe Bergthora o făcea să spumege de turbare.

Într-o bună zi Njal şi feciorii săi porniră la deal la Thorolfsfell, spre a vedea de treburile ce le aveau acolo. S-a întîmplat în ziua aceea ca, pe cînd se afla afară, în faţa casei, Bergthora să vadă apropiindu-se un bărbat călare pe un armăsar negru-corb. Dînsa nu intră în casă, ci rămase locului. În mină bărbatul purta o suliţă, şi de cingătoare îi atîrna un pumnal mai lung. Bergthora îl întrebă cum se numea.

— Mă numesc Atli, răspunse el.

¹ Doisprezece *eyrir*-i, sau patru oi, reprezentau preţul de răscumpărare obişnuit pentru moartea unui argăt.

Îl întrebă de unde era de loc.

— De prin părțile răsăritene de la Austfirdir¹.

— Și încotro ai pornit?

— N-am gospodăria mea și am venit să-l caut pe Njal și pe Skarphedin să-i întreb de n-ar vrea să mă ia lângă casa lor.

— La ce treabă te pricepi mai bine?

— Plugar sînt, răspunse Atli, mă mai pricep însă la multe altele, și nu vreau s-ascund că-s arțăgos din fire, și unde am poposit, după ce s-au măsurat cu mine, nu puțini oameni au avut a-și obloji rănile cu care s-au ales.

— N-aș putea să-ți fac vină că nu ești mișel, zise Bergthora.

Atunci Atli o întrebă:

— Ai vreun cuvînt de spus aici?

— Sînt soția lui Njal și am putere să tocmesc oameni la fel cum are și el.

— Pe mine n-ai vrea să mă tocmеști? întrebă el.

— Ba te-aș tocmi, numai să-mi făgăduiești că vei împlini orice slujbă ți-o cere, fie chiar de te-aș trimite să ucizi.

— Sînt aici atîți bărbați², zise el, încît nu-mi vine a crede că vei avea nevoie de mine vreodată pentru o treabă ca asta.

— Tocmeala cu mine o faci, și eu, una, tocmeala n-o închei decît dacă făgăduiești ce ți-am cerut!

— Atunci, zise el, mă-nvoiesc să fac toate cele cum ai spus.

Îndată după asta Bergthora îl primi în gospodărie.

Njal se-ntoarse acasă, împreună cu feciorii, și o întrebă pe Bergthora cine era bărbatul acela.

— Sluga ta, îi zise ea. L-am tocmit fiindcă mi-a spus că nu-i place să stea de pomană.

— De muncit, nu mă-ndoiesc, are să muncească berechet, grăi Njal, dar dacă va fi bună munca lui, asta nu știu.

¹ *Austfirdir* — Fiordurile Răsăritene.

² Atli face aluzie la feciorii Bergthorei.

Skarphedin se arăta foarte prietenos față de Atli.

În vara următoare, Njal și feciorii săi meraseră la *Althing*. Gunnar se afla și el acolo. Într-o zi, Njal scoase un sac cu bani. Skarphedin îl întrebă:

— Ce bani-s ăștia, tată?

— Sint banii plătiți de Gunnar pentru moartea omului nostru Svart.

— De bună seamă o s-avem trebuință de ei, zise Skarphedin și rinji.

37

ATLI ÎL TAIE PE KOL. NJAL RĂSCUMPĂRĂ MOARTEA LUI KOL

Se cade să povestim acum ce s-a întâmplat la Bergthorshval în lipsa bărbaților. Într-una din zile Atli o întrebă pe Bergthora ce slujbă să îndeplinească.

— Pentru ziua de azi slujba am ales-o, zise ea. Mergi și-l cauți pe Kol pînă îl găsești, căci, de nu vrei să ieși din voia mea, astăzi trebuie să-l ucizi!

— Bine se brodește, zise Atli, că sintem făcători de rele amîndoi; învîrtesc eu lucrurile așa fel încît din noi doi unul să piară!

— Izbîndă bună, și să știi că nu vei rămîne nerăsplătit pentru osteneala ta!

Atli luă armele, încălecă și porni la deal către părțile Fljotshlidului. Acolo se-ntîlni cu oameni ce veneau de la Hlidarendi; erau aceștia de loc de la Mork, din părțile răsăritene. Îl întrebă pe Atli unde merge, și le răspunse că umbla după o mîrtoagă ce se răzlețise. Asta, își dădură ei cu părerea, nu era o treabă pe măsură unui om vrednic ca el, „mai nimerit ar fi să-i întrebi pe cei ce-au bătut drumurile noaptea“.

— Și cine a bătut drumurile noaptea? îi întrebă Atli.
— Kol! Ucigașul, sluga Hallgerdei, care adineauri a ieșit de la stână, a umblat toată noaptea, răspunseră ei.

— Nu știu să mă încumet a da ochii cu dinsul, zise Atli. E iute la mînie și n-ar fi rău să trag învățătură din pățania altora.

— După înfățișare, nu s-ar părea c-ai fi fricos! ziseră ei și apoi îi arătară încotro apucase Kol.

Atli dădu ghes calului și se depărtă în goana mare. Cînd îl ajunse pe Kol, îl întrebă:

— Cum îți merge cu samarul?

— Nu-i treaba ta, nemernicule, îi răspunse Kol, nu-i treaba nimănui de la Bergthorshval!

Atunci Atli îi zise:

— Îți stă nainte cea mai grea dintre încercări: moartea! Și pe loc repezi sulita la el și i-o implintă în mijlocul pieptului. Kol aruncă cu securea împotriva lui Atli, dar securea nu-și atinse ținta; apoi Kol căzu de pe cal și muri îndată.

Atli merse înainte pînă dădu peste niște slugi de-ale Hallgerdei, cărora le zise:

— Mergeți de prindeți calul acela și aveți grijă de el; Kol a căzut din șa și-a murit!

— L-ai ucis tu? l-au întrebat.

— C-ar fi murit de moarte bună n-are să-i vină a crede Hallgerdei! răspunse Atli.

Dup-aceea se-ntoarse la Bergthorshval și-i istorisi Bergthorei cum îi făcuse de petrecanie lui Kol. Dînsa îi mulțumi atît pentru faptă, cît și pentru cuvintele rostite.

— Nu prea știu ce-o să gîndească Njal de toate astea, grăi Atli.

— N-o să se supere, zise Bergthora. Îți voi destăinui ceva: a luat cu el la *Althing* argintul primit vara trecută pentru moartea lui Svart. Banii aceia îi vom plăti acum pentru Kol. Dar cu toate c-au să facă ei pace, trebuie să te păzești; căci Hallgerd nu va ține seamă de tocmelile ce le vor încheia dinșii.

— Ai de gînd să trimiți să-l înștiințeze pe Njal că s-a făcut această moarte de om? întrebă Atli.

— Nu, răspunse ea; mi-ar veni mai bine de n-am plăti nici o despăgubire pentru Kol.

După aceea își văzură fiecare de ale lui.

Cînd vestea despre moartea lui Kol și cuvintele rostite de Atli ajunseră la urechile ei, Hallgerd zise că îi va plăti lui Atli pentru toate astea. Trimise la *Althing* să-l vestească pe Gunnar că sluga lor Kol fusese ucis. Gunnar se arătă zgîrcit la vorbă, dar trimise un om să-i dea de știre lui Njal. Acesta rămase tăcut, însă Skarphedin zise:

— Astăzi slugile se arată mult mai îndrăznețe decît altădată: să se părăiască se întîmpla și înainte vreme și nu era nici o pagubă; dar acuma vād că umblă să se omoare unii pe alții!

Și rînji.

Njal desprinsese sacul cu bani ce spînzura într-un cui pe peretele sălașului și ieși; feciorii săi îl urmară. În fața sălașului lui Gunnar se opriră, și Skarphedin zise către omul ce sta la intrare:

— Spune-i-lui Gunnar că tată-meu e dornic să-i vorbească.

Omul îl înștiință pe Gunnar. Îndată Gunnar se ivi în prag și-i dădu binețe lui Njal. Apoi se traseră deoparte să stea de vorbă.

— S-a întîmplat o nenorocire, grăi Njal. Nevasta a stricat pacea: a pus să-ți ucidă sluga!

— Nu se cade să-i faci muștrări pentru asta, răspunse Gunnar.

— E rîndul tău acum să hotărăști ce despăgubire se cuvine să plătim, grăi Njal.

— Bine, voi hotări, zise Gunnar. Socotesc că prețul lui Kol nu poate fi decît același cu al lui Svart; să-mi plătești deci doisprezece *eyrir*-i de argint.

Njal luă săculețul cu argint și-l dădu în mîna lui Gunnar, și acesta băgă de seamă că banii erau aceiași cu care se plă-

tise el către Njal. Rămaseră buni prieteni ca și pînă atunci, și Njal se-ntoarse la sălașul său.

Cînd se înapoie la Bergthorshval, Njal o muștră pe Bergthora, dar dînsa îi răspunse că niciodată nu se va lăsa călcată în picioare de Hallgerd. Pe Gunnar, Hallgerd îl certă foarte rău pentru că făcuse pace. Gunnar îi răspunse că din-sul prietenia cu Njal și cu feciorii lui n-avea s-o strice nicicînd. Turbată, Hallgerd îl ocări, dar lui Gunnar nici că-i păsa. Și în anul acela au vegheat și Gunnar și Njal să nu se mai întîmple vreo nesăbuiță.

38

KOL RĂZBUNAT DE BRYNJOLF. GUNNAR ÎL DESPĂGUBEȘTE
PE NJAL

Cînd veni primăvara, Njal grăi către Atli:

— Te-aș îndemna să te duci la fiordurile de pe coasta răsăriteană, ca nu cumva Hallgerd să-ți ridice viața.

— Mie nu mi-e frică, zise Atli. Dacă-mi dai voie, rămîn aici bucuros.

— Eu te-aș povățui să nu rămii, zise Njal.

— Decît stăpînii să-i schimb, mai bine să pier aici în casa ta, zise Atli. Aș vrea însă un lucru să-ți cer: de voi fi ucis, să nu primești să-ți plătească despăgubire numai atîta cît se cuvine pentru rob.

— Pentru tine vor plăti cît se plătește pentru un om slo-bod! grăi Njal. Bergthora îți va făgădui, cred, că nu vei ră-mîne nerăz bunat, și își va ține făgăduiala.

Atli se tocmi deci să slujească mai departe la ei.

Acum despre Hallgerd trebuie să povestim că trimisese un om către soare-apune, la Bjarnarfjord, să-l aducă pe Bryn-

jolf Circotașul, care-i era neam. Asta, fără știrea lui Gunnar. Brynjolf acesta era un ticălos între ticăloși, Hallgerd totuși spunea c-ar fi potrivit de vătaf de curte. Când sosi Brynjolf de la soare-apune, Gunnar îl întrebă ce vînt îl adusese. Dînsul îi răspunse că venise să stea la Hlidarendi.

— După cîte am auzit despre tine, zise Gunnar, gospodăria noastră mare folos de pe urma ta n-o să tragă. Cu toate acestea, niciodată nu voi alunga rudele pe care Hallgerd ar dori să le adăpostească sub acest acoperiș.

Față de Brynjolf, Gunnar se purtă cu răceală, dar fără răutate. Între timp se apropiase vremea *Althing*-ului.

Gunnar se sui pe cal și, însoțit de Kolskegg, purcese la *Althing*. Cînd au ajuns la Cîmpul-Adunării, au dat peste Njal, care, împreună cu feciorii, sosise înaintea lor. Și-au stat de vorbă ca buni prieteni.

Bergthora grăi către Atli:

— Mergi de lucrează sus la Thorolfssfell vreme de o săptămînă!

Fără a spune nimănui un cuvînt, dînsul se duse la Thorolfssfell și se apucă de lucru în pădure, la cărbunărie.

Într-o zi Hallgerd îi zise lui Brynjolf:

— Am auzit că Atli lipsește de acasă. Lucrează, pesemne, sus la Thorolfssfell.

— Ce treabă crezi c-o fi avînd acolo? întrebă Brynjolf.

— Ceva, în pădure nu știu ce anume.

— Și ce să fac cu el?

— Să-l ucizi! răspunse Hallgerd.

Brynjolf rămase pe gînduri.

— Thjostolf, de ar fi fost în viață, n-ar fi șovăit să-l ucidă pe Atli, zise ea.

— Pentru asta nu-i nevoie să mă ocărăști, răspunse Brynjolf.

Și își luă armele, sări pe cal și porni la deal către Thorolfssfell. Acolo văzu o trîmbă de fum gros înălțîndu-se la răsărit de curte. Apucă într-acolo, apoi descălecă, priponi ca-

lul și porni pe jos spre locul de unde se ridica fumul. Nu de parte zări cărbunăria, și, lingă boeșă, un bărbat. Băga de seamă că sulița acesta o lăsase din mină și o înfipsese în țărină alături. La adăpostul fumului, Brynjolf înaintă până-n preajma lui, căci bărbatul acela atîta era de cufundat în treburile lui, încît nici să-l simți. Brynjolf îl lovi cu securea în cap. Atli se trase însă îndărăt cu asemenea iuțea, încît Brynjolf scăpă securea. Atli apucă sulița și-o zvîrli împotriva lui Brynjolf, dar acesta se aruncă la pămînt și, vîjîind, sulița trecu deasupra capului lui fără a-l vătăma.

— Ai avut noroc e-ai năvălit asupra mea fără de veste! zise Atli. Are să se bucure Hallgerd cînd ai să-i dai de știre e-am murit. Mă mîngîie însă gîndul că foarte curînd vei avea parte și tu de un sfîrșit năprasnic. Acum fii pe pace, te poți apropia să-ți iei securea.

Brynjolf nu-i răspunse, iar securea n-o ridică de jos decît după ce Atli își dădu duhul. Apoi merse la gospodăria de pe Thorolfsfell și făcu vestire de ce săvîrșise. După care se-nturnă la Hlidarendi și-i istorisi și Hallgerdei isprava. Dînsa trimise la Bergthorshval s-o vestească pe Bergthora că moartea lui Kol fusese răzbunată. Pe urmă trimise la *Althing* să-l înștiințeze pe Gunnar că Atli fusese ucis.

Gunnar sări ca ars, așijderea și Kolskegg.

— Mă tem, zise Kolskegg, că de pe urma neamurilor Hallgerdei vei mai avea multe de tras!

Mai tîrziu merseră să stea de vorbă cu Njal.

— Am venit să-ți dau de știre că Atli a fost ucis, zise Gunnar.

Apoi îi spuse cine era ucigașul.

— Aș vrea să-i răscumpăr fapta; hotărăște cît se cuvine să plătesc.

Njal grăi:

— Am făcut legămînt să nu lăsăm pe nimeni să ne dezbine; să știi însă că pe Atli nu-l pot socoti ca pe un rob.

Gunnar răspunse că n-avea nimica împotriva și bătu palma. Njal puse martori și întăriră învoiala ca dînsul să hotărască prețul răscumpărării.

Skarphedin zise:

— Văd că pe slugile noastre Hallgerd cu nici un chip nu vrea să le lase să moară de bătrînețe!

Gunnar răspunse:

— Maică-ta va avea ea grijă să se adeverească și de astă dată vorba care spune că datornicul bun la plată se cunoaște!

Dup-aceea Njal hotări prețul răscumpărării la o sută de *eyrir*-i de argint¹, iar Gunnar plăti despăgubirea îndată. Dintre cei de față, mulți au fost de părere că prețul acesta era foarte mare. Gunnar se minie și le spuse că nu o dată se plătiseră despăgubiri mai mari pentru oameni mai puțin viteji decît Atli.

Apoi încălecară și, plecînd de la *Althing*, se duseră fiecare la casa lui. Cînd văzu Bergthora argintul, zise către Njal:

— Tu poți spune acum că te-ai ținut de vorbă, eu însă abia de aici înainte trebuie să țin făgăduiala dată.

— Nu-i neapărat nevoie s-o ții, grăi Njal.

— Pare-mi-se că altfel i-ai spus lui Atli, întîmpinîndînsa, și cum i-ai spus, așa va fi.

La rîndul ei, Hallgerd se răsti la Gunnar:

— Adevărat e c-ai plătit o sută de *eyrir*-i de argint pentru moartea lui Atli și că l-ai recunoscut de om slobod?

— A fost slobod de mai înainte, zise Gunnar. De altminteri, nu voi socoti pe nimeni din casa lui Njal nevrednic de răscumpărare.

— O apă sinteți amîndoi, zise Hallgerd, mișel și tu, și el!

— Vremea cu-necetul le descoperă pe toate, îi întoarse el.

¹ O sută de *eyrir*-i, sau șase vaci bune de lapte, reprezentau prețul de răscumpărare a unui *bondi* de rînd.

Și vreme îndelungată, pînă se mai imblinzi dinsa, Gunnar nici că se uită la Hallgerd. Și nu s-a mai întîmplat nimic pînă la sfîrșitul anului. Cînd veni primăvara, Njal nu mai toemi slugi noi. Vara, ea de obicei, merseră cu toții la *Althing*.

BRYNJOLF UCIS DE THORD

Se afla un om pînă nume Thord, poreclit Thord al Slobozitului. Tată-său, Sigtrygg, fusese slobozit din robie¹ de Asgerd, maica lui Njal, și se înecase în Markarflojt. De aceea Thord se alipise de casa lui Njal. Era acest Thord bărbat spătos și tare; și pe feciorii lui Njal el îi crescuse și îi dăscălise pe toți. Thord o îndrăgea pe Gudfinna, fiica lui Thordolf, din neamul lui Njal, chelăreasă la Bergthorshval, care pe atunci se afla grea.

Într-o zi Bergthora legă vorbă cu Thord al Slobozitului.

— Vreau, zise ea, să mergi să-l cauți pe Brynjolf și să-l ucizi!

— Ucigaș nu sînt, răspunse dînsul. Dar de vrei tu, îlucid.

— Vreau! zise dinsa.

Dup-aceea Thord porni la deal către Hlidarendi și, cînd ajunsese acolo, puse s-o cheme pe Hallgerd și-o întrebă unde se află Brynjolf.

— Da' ce treabă ai cu el? întrebă Hallgerd.

— Să-mi spună unde-i înmormîntat Atli. Aud că l-ar fi îngropat de mîntuială.

¹ În Islanda secolului al X-lea, robia avea un caracter patriarhal, izolat, sclavii fiind departe de a reprezenta principala forță de producție.

Dinsa îi spuse că mormintul se afla devale, la Akratunga¹, și-i arată drumul.

— Vezi să nu pățească și Brynjolf ce-a pățit Atli! îi zise Thord.

— Știu eu că nu ești un ucigaș, răspunse Hallgerd, așadar, chiar de vă veți întâlni, nu-i primejdie.

— De când sînt, n-am văzut singe de om, și nu știu cum îmi va fi cînd voi vedea, zise el și se depărtă călare, apucînd devale către Akratunga.

Rannveig, maica lui Gunnar, auzise tot ce grăiseră ei și zise:

— Prea l-ai zgîndărit, Hallgerd. Socot că-i viteaz și mă tem că lui Brynjolf al tău îi va fi dat să se încredințeze de acest lucru.

Brynjolf și Thord se-ntîlniră față în față pe cărare.

Thord îi strigă:

— Apără-te, Brynjolf! Nu vreau să te ucid mișelește!

Brynjolf tăbări asupra lui Thord și dădu să lovească. Thord se apără cu securea, și Brynjolf se trezi cu toporiștea securii sale frînte ceva mai sus de minier; îndată după-aceea Thord se repezi asupra-i, și leafa securii sale îl nimeri pe Brynjolf în mijlocul pieptului, pătrunzînd adînc. Acesta se prăvăli de pe cal și rămase mort pe loc.

Ceva mai încolo, Thord dădu peste un cioban de-al Hallgerdei și-l înștiință că săvîrșise moarte de om, îi arătă unde se afla cel ucis și-i ceru să meargă s-o vestească pe Hallgerd. Apoi se-ntoarse călare la Bergthorshval, unde povesti Bergthorei și celorlalți cum îl răpusese pe Brynjolf.

— Binecuvîntate brațele tale! zise Bergthora.

Ciobanul se duse la Hallgerd și-i dădu de știre că se făcuse moarte de om; dinsa spumegă de minie și zise că din asta, de va fi după voia ei, multe nenorociri se vor trage.

¹ Akratunga (Capul-Țarinii), loc cuprins între două gîrle, în apropierea confluenței lor.

NJAL RĂSCUMPĂRĂ MOARTEA LUI BRYNJOLF

Vestea ajunse la *Althing*, și Njal, după ce ceru ștafetei să i-o împărtășească de trei ori, grăi:

— S-au apucat să facă moarte de om unii care nici n-aș fi gindit!

— De vreme ce-a fost răpus de călăuzul nostru, care n-a văzut singe de om de cînd este, zise Skarphedin, nici vorbă că-i era dat să moară! Judecînd după firea noastră, mulți ar putea crede mai degrabă că asemenea faptă am săvîrșit-o noi, frații mei și cu mine.

— Nu va trece multă vreme, grăi Njal, și-ți va veni rîndul și ție! Te va duce nevoia și pe unde nu ți-e voia.

Merseră apoi să-l caute pe Gunnar și-i dădură de veste că Brynjolf fusese ucis. Gunnar zise că de Brynjolf nu era mare pagubă, „drept e însă că era slobod“.

Njal se arătă gata să-l despăgubească. Gunnar se-nvoi să hotărască singur cît se cuvenea să-i plătească. Apoi îndată puse prețul răscumpărării la o sută de *eyrir*-i de argint. Njal plăti pe loc, astfel că între dînsul și Gunnar se făcu pace.

SIGMUND ASMUȚIT DE HALLGERD ÎMPOTRIVA LUI THORD

Se afla un om pre nume Sigmund; era feciorul lui Lambi și nepotul lui Sighvat Roșcovanul. Brăzdase mările în lung și-n lat, avea obiceiuri alese și era chipeș, înalt și vînjos. Se purta semeț, era un skald iscusit și îndemînat foarte

la multe meșteșuguri. Era însă îndărătnic, zeflemitor și iute. Tocmai se înăpoiase de pe meleaguri străine și ieșise la uscat în părțile Hornafjordului¹, pe coasta răsăriteană. Cu dinsul venise un bărbat pre nume Skjold; era acesta de loc din Suedia și avea o fire ciinooasă. Îndată ce au aflat cai, au încălecat și au pornit către apus și nu s-au oprit doar cînd au ajuns la Hlidarendi, în părțile Fljotshlidului. Gunnar îi primi cu brațele deschise, căci cu Sigmund era rudă de aproape.² Il pofti pe Sigmund să petreacă iarna în casa lui. Sigmund răspunse c-ar primi numai dacă i-ar îngădui și lui Skjold să rămînă.

— Am auzit de el că nu-ți dă sfaturi bune, zise Gunnar, și totuși ai avea trebuință de un prieten să te mai domolească. Afară de asta, și traiul aici la noi are unele neajunsuri, și aș vrea ție, și tuturor neamurilor mele, să vă dau o povață: nu vă lăsați ațîțați de soția mea, Hallgerd, căci deseori uneltește treburi ce mie nu-mi sînt pe plac.

— Primejdia cunoscută e ca și înlăturată! zise Sigmund.

— Atunci ține bine minte povața mea, zise Gunnar, căci vei fi supus la grea ispită! Caută de stai în preajma mea și urmează-mi sfaturile!

De atunci înainte Sigmund și Skjold se ținură în preajma lui Gunnar.

Hallgerd se arată îndatoritoare față de Sigmund, și de la o vreme începu să-i dăruiască unele și altele și să i se uite în ochi întocmai ca unui soț. Prinseră a vorbi oamenii și a se-ntreba ce-o fi la mijloc.

Într-o bună zi Hallgerd grăi către Gunnar:

— Nu-s de fel mulțumită cu despăgubirea de o sută de *eyrir*-i de argint ce-ai primit-o pentru moartea rudei mele Brynjolf, și, de-mi va sta în putere, îl voi răzbuna!

¹ *Hornafjörd* (Fiordul Cicoașei), în sud-estul Islandei, la poalele uriașului ghețar Vatna Jokull, care, împreună cu întinderile de zăpadă ce-l înconjoară, ocupă aproximativ 8.800 km².

² Sigmund era văr cu Gunnar; Lambi, tatăl lui Sigmund, era frate cu Rannveig, mama lui Gunnar.

Gunnar răspunse că n-avea chef să se certe cu dînsul și se depărtă. Merse de-l căută pe Kolskegg și-i zise:

— Mergi și-l găsește pe Njal și spune-i că, în ciuda învoielii, se cade ca Thord să se păzească, fiindcă mă cam tem e-au să strice pacea.

Kolskegg încăleacă și merse de-l înștiință pe Njal, iar Njal îndată îi dădu de veste lui Thord. Njal le mulțumi pentru cinstea și credința lor, iar Kolskegg se-ntoarse la Hlidarendi.

S-a întîmplat într-un rînd că Njal și Thord stăteau laolaltă în fața casei. De obicei pe pajiște umbla de colo-colo un berbec, și nimeni nu se-nvrednicea să-l alunge.

Thord zise:

— Ciudat lucrul!

— Ce ți se pare ciudat? se miră Njal.

— Mi se pare că văd berbecul însingerat, colo, în vilcea.

Njal îl încredință că jos în vilcea nu se vedea nici un berbec și nici un alt fel de vită.

— Atunci ce semn să fie acesta? întrebă Thord.

— Semn că vei pieri curînd, răspunse Njal. Ți-ai văzut duhul¹ și se cade să te păzești.

— Dacă-s ursit să pier, zise Thord, degeaba mă voi păzi.

Într-o zi Hallgerd se luă la vorbă cu Thrain, feciorul lui Sigfus², și-i zise:

— Mi-ar fi foarte drag de tine de i-ai face de petrecanie lui Thord al Slobozitului!

— Una ca aceasta nu fac, răspunse Thrain, căci asemenea faptă ar stîrni asupra-mi mînia vărului meu Gunnar. Afară de asta, moartea lui ar avea grele urmări, căci fi-va cumplit răzbunată.

— De cine va fi răzbunată? De bătrînul cel spin cumva?

¹ Potrivit superstițiilor scandinavilor, „duhul însoțitor“ se arăta omului atunci cînd i se apropia ceasul morții (vezi cap. 12).

² Thrain, feciorul lui Sigfus, era ginerele Hallgerdei.

— Nu, nu de dinsul, ci de feciorii lui.

Au vorbit apoi în șoaptă multă vreme, dar ce-au plănuț nimeni n-a aflat.

S-a întâmplat după aceea ca Gunnar să lipsească o dată de acasă; Sigmund și Skjold se aflau însă la Hlidarendi și venise și Thrain de la Grjota. Se așezaseră afară și stăteau de vorbă. Hallgerd zise:

— Sigmund și tovarășul său, Skjold, mi-au făgăduit că-l vor ucide pe Thord al Slobozitului, iar tu, Thrain, ți-ai dat cuvîntul că vei sta de față cînd își vor împlini făgăduiala.

Întăriră cu toții că așa se legaseră să facă.

— Atunci să vă-nvăț cum să treceți la faptă, zise ea. Mergeți acum la Hornafjord, pe coasta răsăriteană, să aduceți mărfurile, și nu vă-ntoarceți de acolo decît după ziua sorocită pentru *Althing*, fiindcă de v-ați întoarce mai nainte, Gunnar v-ar cere să-l însoțiți. Njal și feciorii vor fi la *Althing*; Gunnar, de asemenea. Atunci va fi timpul prielnic să-l uideți pe Thord!

Se-nvoiră să urmeze întocmai. După-aceea au purces, îndreptîndu-se către soare-răsare, iar Gunnar, fără a bănuț nimic, merse la *Althing*. Pe Thord al Slobozitului, Njal îl trimise către răsărit cu o slujbă în părțile Eyjafjollului¹ și-i porunci să nu-ntîrzie mai mult de o noapte. Thord se duse, dar nu se putu întoarce la vreme fiindcă într-atîta se umflaseră apele Markarfljotului, încît nici călare nu mai puteau fi trecute. Njal îl așteptă o zi, căci socotise să-l ia pe Thord cu dinsul la *Althing*. Apoi lăsă vorbă Bergthorei ca-ndată ce s-o întoarce Thord, să-l trimită la *Althing*. Două zile mai tîrziu, Thord se-ntoarse acasă. Bergthora îi zise să meargă la *Althing*. „însă mai întii repede-te sus în deal la Thorolfssfell, să vezi cum merg treburile acolo, dar nu întirzia mai mult de o zi, două“.

¹ *Eyjafjoll* (Muntele Insulei), munte la sud-est de Markarfljot, la poalele ghețarului Eyjafjalla Jokull.

THORD UCIS DE SIGMUND

Sigmund și însoțitorul său se-ntoarseră de la soare-răsare. Hallgerd le spuse că Thord se mai afla la Bergthorshval, dar că în scurt timp avea să plece la *Althing*.

— Aveți prilej bun, grați ea. De ați da greș acum, nu mai puneți mîna pe el niciodată!

Oameni veniți de la Thorolfssfell îi dădură apoi de știre Hallgerdei că Thord se afla acolo. Hallgerd îndată se dusé la Thrain, feciorul lui Sigfus, și la tovarășii săi și le zise:

— Thord este la Thorolfssfell, lesne ar fi să-l uci-deți cînd se-ntoarce acasă.

— Așa om face, zise Sigmund.

Îndată ieșiră și își luară armele și caii și apucară pe drumul pe care avea să se-ntoarcă Thord. Sigmund zise către Thrain:

— Nu-i nevoie să ne ajuți, o scoatem la capăt și singuri.

— Bine, zise el.

Puțin mai încolo se-ntîlniră cu Thord, care se-ntorcea călare. Sigmund îi strigă:

— Dă-te învins, a venit vremea să mori!

— Nici nu mă gîndesc! răspunse Thord. Hai la luptă!

— Nu, nu vreau, zise Sigmund; doar n-o să dăm din mină sorții de izbîndă ce-i avem, fiindcă sintem doi. Nu-i de mirare că Skarphedin e viteaz, seamănă cu tine, că tu l-ai crescut, vorba ceea, cuptorul bun coace pîine bună.

— Vei vedea tu că vorba nu-i deșartă, grați Thord. Skarphedin mă va răzbuna!

Atunci Skjold și Sigmund săriră asupra lui, dar amîndo-rura le frînse sulilele, atît de virtos se apăra. Apoi Skjold îi reteză o mină, dar cu cealaltă dînsul izbuti să le mai țină piept o bucată de vreme, pîn' ce Sigmund îl străpuse cu

paloșul, după care Thord se prăvăli fără viață în țărină. Apoi l-au acoperit cu pământ și bolovani.

Thrain zise:

— Am săvârșit o nelegiuire, și feciorii lui Njal, cînd vor afla de moartea ce am făcut, strașnic se vor minia.

Se-ntoarseră apoi la Hlidarendi și-i istorisiră Hallgerdei cele întîmplate. Dînsa nu-și ascunse bucuria. Rannveig, muma lui Gunnar, grăi:

— Se zice, Sigmund, că fărdelegea ciștig înșelător aduce, așa fi-va și de astă dată. Pentru fapta de acum te va scăpa Gunnar, răscumpărînd această moarte. Dar de va mai izbuti Hallgerd să te prindă-n undiță încă o dată, să știi că vei pierde viața.

Hallgerd trimise la Bergthorshval să vestească moartea de om făcută; și trimise și la *Althing* un om, să-i dea de știre lui Gunnar. Bergthora spuse că n-avea să vestejească fapta Hallgerdei în cuvinte, căci o nelegiuire ca aceasta nu se răzbună numai cu atîta.

43

NJAL SE-NVOIEȘTE A PRIMI DESPĂGUBIRE PENTRU THORD,
FECIORII SĂI ÎNSĂ NU

Cînd ajunse la *Althing* omul acela și-l înștiință de moartea ce se făcuse, Gunnar zise:

— Mișelească faptă, și nici că s-ar putea veste care să-mi pricinuiască mai cumplită amărăciune. Să mergem neîntîrziat să-l căutăm pe Njal; drept este că va fi pus la grea încercare, dar sînt incredințat că se va dovedi și de astă dată prieten de nădejde.

Merseră deci și-l poftiră afară, să stea de vorbă cu el. Njal ieși îndată în întâmpinarea lui Gunnar și statură ei de vorbă, de față fiind numai Kolskegg.

— Îți aduc o veste crincenă, zise Gunnar. A fost ucis Thord al Slobozitului! Vreau să te rog să primești a hotărî tu singur cum să fie răscumpărată această moarte de om.

Njal rămase mut o bucată de vreme, apoi grăi:

— E frumos din partea ta că-mi faci această cinste, și primesc. Știu bine că Bergthora și feciorii au să mă dojenească pentru asta, căci de loc n-are să le fie pe plac. Totuși, nu mă dau înapoi, fiindcă-s încredințat c-am de-a face cu un om dintr-o bucată. Și nici n-aș vrea ca din vina mea să se strice cumva prietenia noastră.

— N-ai dori ca feciorii tăi să fie de față? întrebă Gunnar.

— Nu, răspunse Njal, n-au să calce invoiala ce-o voi încheia; iar de-ar fi de față, s-ar putea să ne zătimească.

— Bine, zise Gunnar, rogu-te, hotărăște atunci!

Bătura palma și apoi se-nțeleseră fără întârziere. Njal grăi:

— Hotărăsc prețul răscumpărării la două sute de *eyrir*-i de argint, mă tem însă c-are să-ți pară mare.

— Nu, nu găsesc că-i prea mare.

Dup-aceea Gunnar se-nturnă la sălașul lui.

Cînd feciorii lui Njal se-napoiară la sălașul lor, Skarphedin își întrebă părintele de unde dobîndise atîta argint curat.

Njal răspunse:

— Thord, care v-a crescut și v-a dăscălit, a fost ucis, și am făcut pace cu Gunnar, care a răscumpărat moartea lui Thord plătind îndoite cît se obișnuiește pentru un om liber.

— Cine-s ucigașii? întrebă Skarphedin.

— Sigmund și Skjold, și cînd s-a întîmplat moartea, afară de ei, a fost de față și Thrain, îl lămuri Njal.

— Știau ei că nu-l pot doborî cu una, cu două! zise Skarphedin. Dar pînă cînd o să mai așteptăm? Cînd va veni oare vremea să punem mîna pe arme?

— Va veni în curînd, grăi Njal, și atunci nimeni n-are să-ți mai oprească brațul. Doresc însă din tot sufletul să nu stricați pacea încheiată.

— N-o vom strica, zise Skarphedin, numai că de ne vor mai zădări, vom ține socoteală și de vechea vrăjmășie.

— Atunci, grăi Njal, nu voi avea nimic de zis.

44

SIGMUND TICLUIEȘTE STIHURI URICIOASE

Cei ce fuseseră la *Althing* încălecară și se duseră cu toții la casele lor. Gunnar, cînd ajunse la Hlidarendi, îi zise lui Sigmund:

— Ești o piază-rea, și toate darurile ți le pui în slujba strimbătății. Te-am răscumpărat totuși, dar de aci înainte să nu te mai lași ispitit! Nu prea ne potrivim: ție îți plac zeflemeaua și cuvîntul ce-mpunge, iar mie-mi sînt urîte. Țe-nțelegi bine cu Hallgerd fiindcă ești deopotrivă cu ea!

Gunnar îl muștrului îndelung, și Sigmund răspunse domol, făgăduind că pe viitor îi va urma povețele fără abateri. Gunnar îi zise că spre binele lui va fi să nu le calce.

Prietenia între Gunnar și Njal și feciorii acestuia rămase aceeași, măcar că oamenii lor nici că se mai uitau unii la alții.

S-a întîmplat într-o zi că la Hlidarendi au poposit cerșetoare care veneau de la Bergthorshval. Erau vorbărețe și aveau limba ascuțită. Hallgerd avea un iatac osebit, în care ședea adesea. În ziua aceea, în iatac la dînsa se aflau fiica ei, Thorgerd, precum și Thrăin și Sigmund și o seamă de femei. Gunnar și Kolskegg lipseau. Cerșetoarele pătrunseră și ele în iatac. Hallgerd le dădu binețe, le pofti să șadă și întrebă unde măseseră noaptea trecută. Dinsele răspunseră că fuseseră găzduite la Bergthorshval.

— Și Njal ce mai face? întrebă Hallgerd.
— Pin-acum n-a lucrat nimic, și acum mai șade.
— Și feciorii lui ce fac? le descusu dinsa mai departe.
Cică se țin mari acuma.

— Mari sint cînd stau în picioare, dar cam necopti și neîncercați, răspunseră cerșetoarele. Skarphedin își ascutea securea, Grim potrivea un virf de suliță pe o prăjină, Helgi ciocănea nu știu ce la apărătoarea săbiei, iară Hoskuld meșterea ceva la cureaua scutului.

— Pesemne că pun la cale isprăvi mari! le ispită Hallgerd.

— Asta nu știm, ziseră ele.

— Dar slugile lui Njal ce dreg? le întrebă Hallgerd.

— Nu le-am văzut, așa că nu știm ce fac; pe una doar am văzut-o, căra băligar pe coastă.

— Oare de ce făcea asta?

— Ne-a spus că ogorul gunoit dă rod mai bogat decît oricare altul.

— Cu toate că-i om cu judecată, Njal ăsta nu le prea nimereste cîteodată, zise Hallgerd.

— Cum adică? întrebă dinsele.

— Să vă dau o pildă, zise Hallgerd. Precum știți, Njal fața nu și-a uns-o cu gunoi ca să fie și el bărbat ca toți bărbații; de aceea să-l poreclim Spînul, iar pe feciorii lui să-i numim Barbă-băligoși. Hai, Sigmund, scoate niseai stihuri despre asta, să vedem și noi că ești skald cu adevărat!

— Bucuros, răspunse el, și pe loc scorni trei-patru stihuri, care de care mai uricioase.

— Ești un giuvaer de om, zise Hallgerd. M-ai uns la inimă!

În acea clipă intră Gunnar. Înainte de a pătrunde în iatac, se opri în prag și ascultase. Cînd l-au văzut, s-au speriat, și de unde pînă intră el hohoteau, acum tăceau chitic. Gunnar era miniat strașnic și-i zise lui Sigmund:

— Ești smintit, și zadarnice-s povețele mele de vreme ce tu, după cîte le-ai cășunat, umbli să-i batjocorești pe feciorii lui Njal și pe Njal pe deasupra! Cu capul vei plăti

vorbele astea! De va îndrăzni careva a le duce mai departe, îl voi alunga pe dată și cu mine va avea de-a face!

Întrucît se temeau foarte de Gunnar, n-a cutezat nimeni să spună mai departe acele vorbe. După-aceea Gunnar părăsi iatacul.

Cerșetoarele chibzuiră ce să facă și se oțiră la gîndul că Bergthora le-ar răsplăti de s-ar duce la dî: sa și i-ar împărtăși cele auzite. Merseară deci la Bergthorshval și, neîntrebate, îi istorisiră Bergthorei totul.

Cînd se așezară la masă bărbații, Bergthora grăi:

— Iată, ați primit daruri cu toții, și tatăl vostru, și voi, feciorii mei, și-ar fi rușine să uitați că binele cu bine se răsplătește!

— Ce daruri anume? întrebă Skarphedin.

— Voi, feciorii mei, ați fost cinstiți cu numele de Barbă-băligoși, iar părintelui vostru i-au pus poreclă Spînul!

— Nu sîntem noi muieri, zise Skarphedin, să ne miniem pentru orice fleac.

— În schimb s-a miniat Gunnar pentru voi, zise dînsa, și știut este că-i bun și blind din fire. De nu-veți spăla această ocară, cred că-n vecii vecilor n-aveți să vă ridicați spre a răzbuna altele, fie ele cît de mari!

— Îi place mămuchia să ne zgîndăre, zise Skarphedin rînjind.

Însă broboane de sudoare i se iviră pe frunte, și pe față îi ieși o spușeală de pete roșii, ceea ce nu era lucru obisnuit.

Grim nu rosti nici un cuvînt, dar își mușcă buzele. Chipul lui Helgi rămase neclintit. Hoskuld se ridică de la locul lui și ieși după Bergthora. Peste puțin dînsa se-ntearse și se dezlănțui cu înverșunare sporită.

Njal grăi:

— Mergi încet, c-ajungi departe, nevastă! Asta se adevărește în multe. Chiar și cînd avem de răzbunat ceva, vorba ceea, păgubașul una gîndește, și făptașul, alta.

Seara, după ce se așternuse la odihnă, Njal auzi un bubuit în peretele de leături al culeșului său și un zgomot

puternic de secure, și băgă de seamă că scuturile care de obicei atârneau deasupra culcușului vecin nu erau la locul lor. Atunci întrebă:

— Scuturile cine le-a luat?

— Le-au luat feciorii și s-au dus.

Njal îndată ieși în ogradă și, ocolind casa, îi văzu urcând la deal. Strigă în urma lor:

— Încotro, Skarphedine?

— După oi!

Njal grăi:

— De-ar fi așa, n-ați fi luat armele. Alteceva aveți de gând!

— Mergem să vinăm somoni, tată!

— De-i adevărat, vă urez să prindeți pradă bogată!

Feciorii își văzură de drum, și Njal se-ntoarse la culcușul lui.

— Feciorii tăi erau, grăi el către Bergthora, armați din cap până-n picioare. Pesemne că i-ai împins la nu știu ce ispravă.

— Le voi mulțumi din toată inima când mi-or da de știre că Sigmund nu mai este!

45

SIGMUND UCIS DE FECIORII LUI NJAL

Feciorii lui Njal ieșiră sus pe plaiul Fliotshlidului și înnoptară acolo, iar când se crăpă de ziuă, își urmară călea spre Hlidarendi. În dimineața aceea Sigmund și Skjold își puseseră în gând să meargă la stavă. Luaseră deci cite un friu, prinseseră doi dintre caii ce pășteau în ocol și porniseră. Aflară herghelia între două pîrîiașe, pe o pajistă. Sigmund

purta veșminte boite¹, așa că Skarphedin îl cunoscuse de departe.

— Vedeți voi elful² acela roșu de colo? întrebă el.

Priviră frații săi într-acolo și răspunseră că văd.

Skarphedin zise:

— Rămii aici, Hoskuld! Nu uita că tu adesea ești nevoit să bați drumurile astea singur, neînsoțit de nimeni. Cu Sigmund mă răfuiesc eu; socot c-așa se cuvine! Voi, Grim și Helgi, tăbăriți asupra lui Skjold.

Hoskuld se opri locului și se așeză, ceilalți merseră mai departe, pînă-ajunseră față în față cu Sigmund și cu Skjold.

Skarphedin zise către Sigmund:

— Ia armele și te apără! Asta-i mai sănătos acum decît să cauți a ne terfeli în stihuri!

Sigmund puse mîna pe arme, și Skarphedin îl așteptă să se gătească de luptă. Skjold se-ntoarse spre a-i înfrunta pr Grim și pe Helgi, și între ei se-ncinse o luptă aprigă. Acum Sigmund era încoifat și încins, și într-o mină ținea pavăza, iar în cealaltă, sulita. Se năpusti asupra lui Skarphedin, azvîrlind sulita, ce nimeri drept în mijlocul scutului acestuia. Skarphedin frinse în două prăjina sulitei, apoi, ridicînd securea, se repezi la Sigmund și despică pavăza pînă la miner. Sigmund flutură paloșul și dădu să-l lovească pe Skarphedin, dar tărșul mușcă în scut, prinzîndu-se-n el. Skarphedin răsuci scutul atît de iute, încît Sigmund scăpă paloșul din mînă. Îndată dup-aceea Skarphedin îl izbi cu securea. Sigmund purta cămașă de zale. Securea îi sfărîmă umărul și-i spintecă spata. Skarphedin trase securea înapoi. Sigmund căzu în genunchi, dar într-o clipită se ridică iară.

— Îngenuncheași în fața mea, zise Skarphedin. Te vei rostogoli însă mort în țărîină înainte de a ne descleșta de aici!

¹ Cu alte cuvinte, din material adus de peste mare; veșmintele islandezilor de rînd erau confecționate din *vadmal*, țesătura indigenă de lînă aspră, nevopsită.

² În original, *raud-alf*; în mitologia scandinavă, făpturi supra-naturale, socotite a aparține lumii subpămîntene.

— Crîncenă soartă ar fi să am! răspunse Sigmund. Skarphedin îl pocni o dată peste coif şi apoi îi dădu lovitura de moarte.

Pe Skjold, căruia Grim îi luase un pieior de la gleznă, Helgi îl străpunsese cu paloşul aşa că murise numaidecît.

Skarphedin îl zări în apropiere pe vîtaful ciobanilor Hallgerdei. Îl descăpăţinase pe Sigmund, şi acum chemă ciobanul şi-i dădu în mină capul, zicîndu-i să-l ducă Hallgerdei, căci avea să-l cunoască dînsa că este capul celui care „a scornit stihuri necuviincioase împotriva noastră”.

Îndată ce se depărtară feciorii lui Njal, ciobanul zvîrlîcî colo hîrca, căci de faţă cu ei nu îndrăznise să facă acest lucru.

La vad, la Markarfljot, feciorii lui Njal întîlniră cîţiva oameni, cărora le povestiră cele întîmplate: Skarphedin luă asupra sa moartea lui Sigmund, iar Grim şi Helgi arătară că ei îl omorîseră pe Skjold. Se-ntoarseră apoi la Bergthorshval şi-i dădură de ştire lui Njal.

Acesta grăi:

— Binecuvîntate braţele voastre! Precum văd, aici nu-ncape vorbă de răscumpărare!

Acum se cade să luăm urma ciobanului. Acesta se-ntoarşe călare la Hlidarendi şi-i istorisi Hallgerdei totul.

— Skarphedin mi-a dat în mină căpăţîna lui Sigmund şi mi-a poruncit să ţi-o aduc, îi zise. N-am îndrăznit însă a-i îndeplini porunca fiindcă n-am ştiut de n-ai să te minui.

— Rău ai făcut, întîmpină Hallgerd; i-aş fi dus-o lui Gunnar, şi atunci sau l-ar fi răzbunat, sau ar fi rămas de risul lumii.

Dup-aceea merse la Gunnar şi-i zise:

— Te înştiinţez că vărul tău Sigmund a fost ucis. L-a răpus Skarphedin şi a poruncit ca hîrca lui să-mi fie înmînată mie.

— Era și de așteptat, răspunse Gunnar. Rău faci, rău găsești! Afară de asta, nu o dată v-ați stropșit unul la altul, tu la Skarphedin, și dinsul la tine.

Și asupra acestora îi întoarse spatele.

Gunnar nu porni nici o judecată și nu mișcă nici un deget pentru moartea ce se făcuse. Hallgerd îl tot sicilia și-i tot amintea că rămăsese Sigmund nerăzbunat, dar Gunnar nici n-o băgă în seamă.

De trei ori la rînd s-a întrunit norodul în obștească adunare și zadarnic au așteptat ca s-aducă piră. Apoi, s-a întîmplat într-o zi ca lui Gunnar să i se ivească o pricină anevoioasă, ale cărei ițe nu se pricepea să le descurce; atunci încălecă și merse la Njal, spre a-i cere povață. Acesta-l întîmpină cu bucurie.

— Am venit să-ți cer sfatul într-o pricină anevoioasă, zise Gunnar.

— Cu dragă inimă, răspunse Njal și-l povățui ce să facă.

Dup-aceea Gunnar se ridică și-i mulțumi. Njal îl apucă de mîină și grăi:

— E mult și amar de cînd zace nerăzbunat vărul tău Sigmund.

— Moartea lui plătită a fost dinainte, răspunse Gunnar; dar de dorești cumva să facem o pace cuviincioasă, nu zic nu.

Gunnar niciodată nu-i vorbise de rău pe feciorii lui Njal. Și Njal stărui și de astă dată ca Gunnar însuși să hotărască prețul răscumpărării; acesta se-nvoiși hotărîca pentru moartea lui Sigmund, să i se plătească două sute de *eyrir*-i de argint curat, de Skjold însă nu rosti nici un cuvînt. Njal și feciorii săi plătiră pe loc întreaga despăgubire. Dup-aceea, la adunarea de la Thingskala¹, de față cu norod mult, Gunnar

¹ E vorba de adunarea obștii locuitorilor din Rangarvellir, ce se ținea primăvara; obștile locale se întruneau de două ori pe an (o dată primăvara și o dată toamna).

28.

făcu vestire că încheiaseră pace și istorisi ce frumos se purtaseră Njal și feciorii săi, dezvăluind cuvintele de ocară de la care s-a tras moartea lui Sigmund și înștiințându-i pe cei de față să nu care cumva să cuteze a le duce mai departe, fiindcă pe cel ce va cuteza a le duce moartea îl paște.

Gunnar și Njal făcură apoi legămînt ca totdeauna să pună capăt prin bună învoială oricăror pricini s-ar ivi între dînșii. Învoiala aceasta fu păzită cu sfințenie și rămaseră pururea prieteni.

PARTEA A CINCEA

FURTIȘAGUL HALLGERDEI

GIZUR CEL ALB ȘI GEIR GODI-UL ȘI NEAMUL LOR

Se afla un om pre nume Gizur; era feciorul lui Teit și nepotul lui Ketilbjorn cel Bătrîn de pe Mosfell. Muma lui Gizur se numea Aloh și era fiica *hersir*-ului Bodvar, feciorul lui Kari Vikingul. Gizur a fost tatăl lui Isleif¹, episcopul de mai tirziu. Muma lui Teit se chema Helga și era fiica lui Thord Bărbosul, nepoata lui Hrapp și strănepoata lui Bjorn Picior-de-taur. Gizur acesta, poreclit cel Alb, își avea curtea pe Mosfell și era un *hofdingi* de seamă.

Mai încolo saga pomenește și de un alt bărbat, anume de Geir *Godi*. Muma-sa se numea Thorkatla și era fiica lui Ketilbjorn cel Bătrîn de pe Mosfell. Geir își avea gospodăria la Hlid². El și Gizur se sprijineau unul pe altul de câte ori aveau vreo pricină de judecată.

Pe vremea aceea, Mord, feciorul lui Valgard, ținea gospodărie la Hof în șesul Rangăi. Era acesta om viclean și hapsîn. Tatăl lui se afla atunci peste mare, iar maică-sa

¹ *Isleif Gizurarson* (1005—1080), cel dintîi episcop al Islandei (1056—1080); și-a făcut studiile în Westfalia și a întemeiat prima școală din Islanda.

² *Hlid* (Malul), deal la răsărit de Thingvellir.

se stînsese din viață. Mord era pornit cu mare pizmă asupra lui Gunnar din Hlidarendi Avea stare, dar nu prea avea prieteni.

VĂLMĂȘAGURILE LUI GUNNAR CU OTKEL

Se afla un bărbat pre nume Otkel; era feciorul lui Skarf și nepotul lui Hallkel, care s-a măsurat cu Grim la Grimsnes¹ și l-a răpus în luptă. Hallkel cu Ketilbjorn cel Bătrîn erau frați. Otkel își avea gospodăria la Kirkjubaer². Soția lui, care se numea Thorgerd, era fiica lui Mar, nepoata lui Bron-dolf și strănepoata lui Naddod³ din insulele Faroer⁴. Otkel era bogat. Avea un fecior, anume Thorgeir, tînăr încă, dar de ispravă.

Se mai afla și un alt om, pre nume Skammkel. Locul unde-și avea dînsul gospodăria se numea de asemenea Hof⁵. Era și el bogat, dar ascuns din fire, uricios și gilcevitor. Dînsul și Otkel erau prieteni.

¹ *Grimsnes* — Țancul-lui-Grim.

² *Kirkjubaer* (Gospodăria-de-la-Biserică), așezare situată în cîmpia dintre Eystri Ranga și Ytri Ranga; acest toponim nu constituie un anacronism, cu toate că pe acea vreme Islanda încă nu fusese creștinată, el explicîndu-se prin faptul că, înainte de colonizarea insulei de către scandinavii, pustnicii irlandezi duraseră o biserică pe locurile de acolo.

³ Izvoarele islandeze atribuie descoperirea Islandei atît suedezului Gardar (v. mai sus, cap. 19), cît și lui Naddod din arhipelagul Faroer, menționat aici, și norvegianului Floki.

⁴ Arhipelag în Atlanticul de Nord, la jumătatea distanței dintre Scoția și Islanda.

⁵ Gospodăria lui Skammkel era așezată pe malul Eystri Rangăi, în vreme ce gospodăria cu același nume a lui Valgard cel Cărunț se afla pe malul Ytri Rangăi (vezi cap. 25).

Otkel avea un frate, care se numea Hallkel. Acesta, un bărbat înalt, puternic, locuia pe atunci sub acoperişul lui Otkel. Mai aveau ei şi un al treilea frate, pe Hallbjorn cel Alb. De peste mări, Hallbjorn acesta îşi adusese un rob, pre nume Melkolf. Acesta era de loc din Irlanda, şi oamenii se fereau de el. Hallbjorn veni şi el să locuiască sub acoperişul lui Otkel, şi cu dinsul veni şi Melkolf.

Robul spunea adesea e-ar fi nespus de fericit de i-ar fi Otkel stăpîn. Otkel îi arătase bunăvoinţă şi-i dăruise un cuţit, o cingătoare şi un rind de veşminte, iar lui robul îi făcea totul pe plac. Otkel vru să cumpere robul de la fratele său. Hallbjorn îi zise că i-l dăruieşte bueros, dar să ştie că nu era Melkolf un giuvaer cum îl socotea dinsul. Îndată ce trecu în stăpînirea lui Otkel, robul începu să se lenevească şi să lucreze de mintuială. Nu o dată se plinse Otkel lui Hallbjorn cel Alb că robul nu prea făcea treabă. şi Hallbjorn de fiecă dată îi răspundea că nu acesta era cusurul lui cel mai mare.

S-a întîmplat în vremea aceea ca ţara să fie lovită de o foamete cumplită, fiind mare lipsă de nutreţ şi bucate.¹ Gunnar împărţi în dreapta şi-n stînga nutreţ şi merinde şi, cită vreme a avut, n-a lăsat pe nimeni să plece cu mina goală. În cele din urmă, Gunnar rămase fără nutreţ şi merinde. Atunci Gunnar îl rugă pe Kolskegg să-l însoţească la drum şi apoi, împreună cu Thrain, feciorul lui Sigfus, şi cu Lambi, feciorul lui Sigurd, încălecară şi merseră la Kirkjubaer. Cînd ajunseră acolo, trimiseră să-l cheme afară pe Otkel. Acesta îi primi cît se poate de bine.

— Iată, zise Gunnar, am venit fiindcă aş vrea să cumpăr de la tine fin şi merinde, de ai cumva prisos.

— De avut mai am eu, răspunse Otkel, dar de vîndut tie nu-ţi vînd nici de unele!

— Ai vrea atunci să-mi dai fără plată, ca să-ţi rămîn îndatorat?

¹ Vechile izvoare islandeze confirmă că insula a fost într-adevăr lovită de secetă în anul 976.

— Nu, nici asta nu vreau, zise Otkel.

Skammkel stătea lângă Otkel și îi tot da ghes.

Atunci Thrain, feciorul lui Sigfus, grăi:

— Cu japca s-ar cădea să-ți luăm cît ne trebuie, ș-apoi să-ți plătim prețul.

— Cît vor trăi cei de la Mosfell, sări Skammkel, de aici nimic nu veți cuteza voi, feciorii lui Sigfus, să luați cu japca!

— Nici nu mă port cu gîndul să iau ceva cu japca, zise Gunnar.

— Dar un rob n-ai vrea să cumperi de la mine? îl ispiti Otkel.

— Ba aș cîmpăra, răspunse Gunnar.

Încheiară tîrgul pentru robul cu pricina, și Gunnar se-ntoarse acasă fără să fi făcut vreo ispravă.

Cînd îi ajunse la urechi această întîmplare, Njal zise:

— E o mîrșăvie că n-a vrut să-i vîndă lui Gunnar; la ce se pot aștepta alții dacă unul ca dînsul nu poate dobîndi ce-i face trebuință?

— Ce rost are să vorbești atîta de treaba asta? întrebă Bengthora. De vreme ce ai prisos, mai bine ai face să-i dai tu ceva fin și merinde.

— Ai dreptate, încuviință Njal, îl voi înlesni cu cele trebuincioase.

Și îndat-a pîrnit la deal, la Thorolfsfell, cu feciorii, și acolo au încărcat purcoaie de fin pe cincisprezece cai, și merinde pe încă cinci. Apoi merse la Hlidarendi și trimise să-l cheme afară pe Gunnar. Acesta-l întîmpină cu mare bucurie.

Njal grăi:

— Fînul și merindele ți le-am adus în dar. Și doresc ca de cîte ori vei avea trebuință de ceva, mie să-mi ceri, și nu altora.

— Binevenite ți-s darurile, zise Gunnar, dar mai de preț îmi e prietenia ta și a feciorilor tăi.

Njal se-ntoarse apoi la casa lui. Și astfel trecu primăvara.

HALLGERD TRIMITE PE MELKOLF SĂ FURE

Cînd veni vara, Gunnar încăleacă și merse la *Althing*. Tocmai în ajunul plecării găzduise mai mulți oameni de la Sida, din părțile răsăritene, care mergeau și ei la *Althing*, și îi poftise ca la întoarcere să tragă din nou la dînsul. La *Althing* se aflau și Njal și feciorii săi. Dar nimic de seamă nu s-a întîmplat la *Althing* în vara aceea.

Se cade să povestim acum că la Illidarendi, după plecarea lui Gunnar, Hallgerd s-a luat de vorbă cu Melkolf, robul.

— Am de gînd să te trimit la drum, îi zise. Vei merge la Kirkjubaer!

— Ce să fac acolo? întrebă Melkolf.

— Să furi merinde atîtea cît pot purta doi cai; vezi să găsești unt și caș; apoi dai foc cămării¹: vor crede cu toții că s-a aprins din nebăgare de seamă și nimeni nici că va bănuî furtul.

— Am făcut eu răutăți, întîmpină robul, dar pînă-n ziua de azi de furat încă n-am furat.

— Nu mai spune?! îi întoarse Hallgerd. Vorbești de parc-ai fi om cumsecade, cînd de fapt ești și hoț, și ucigaș! Să nu te-numeți a-mi sta împotrivă, că pun să te omoare!

Melkolf simți că de nu se va duce, dînsa chiar așa avea să facă; deci luă doi cai, puse samarele pe ei și mîna întins la Kirkjubaer. Cunoscîndu-l, cîinele nu-l lătră și îi ieși înainte. Se duse drept la cămară, încăleacă merindele pe samarele celor doi cai, puse apoi foc cămării și înjunghie cîinele. Apucă dup-aceea în sus, pe valea Rangăi²; aici i se rupse una din nojițele cu care-și lega încălțările; atunci scoase cuțitul

¹ În Islanda cămara cu merinde era de obicei o construcție separată, în apropierea casei de locuit.

² Spre a-i deruta pe eventualii urmăritori, la întoarcere Melkolf urmează un alt drum.

și cîrpi nojița, dar cînd porni mai departe, uită cuțitul și cîngătorea în locul acela. Mină mai departe, pînă ajunsese la Hlidarendi; aici băgă de seamă că-i lipsește cuțitul, dar nu-ndrăzni să se mai întoarcă după el. Dădu merindele în mina Hallgerdei, și dînsa se arătă foarte bucuroasă.

Dimineața, cînd au ieșit din casă și au văzut prăpădul ce se-ntîmplase, oamenii de la Kirkjubaer trimiseră la *Althing*, să-i dea de știre lui Otkel. Acesta primi vestea cu destulă liniște și zise că focul se iscase pentru că se afla cămara alături de cuptor. Această presupunere fu împărtășită de toți ceilalți.

Veni și vremea întoarcerii de la *Althing*, și mulți oameni poposiră acum la Hlidarendi. Hallgerd întinse masa pentru oaspeți, la care puse și brînză și unt. Știind că n-aveau în casă nici caș, nici unt, Gunnar o întrebă pe Hallgerd de unde căpătase acele merinde.

— Ori de unde le-am căpătat, răspunse dînsa, e totuna. Nu-i stă bine bărbatului să-și bage nasul la bucătărie!

Gunnar se minie:

— N-aș vrea să-mi iasă veste c-ascund lucruri de furat! izbucni el și-i dădu o palmă peste obraz.

Hallgerd amenință c-avea să țină mințe și să-i plătească palma asta, de-i va sta în putere. Apoi ieși din odaia cea mare, și dînsul ieși după ea. Au strîns tot ce fusese pregătit pe masă, și în schimb au adus carne; cei de față socotiră că pesemne carnea fusese dobîndită pe căi mai cinstite. După aceea călătorii își cătară de drum.

GUNNAR VREA SĂ-L DESPĂGUBEASCĂ PE OTKEL

Se cuvine să povestim acum de Skammkel, c-a pornit călare pe Ranga în sus, după oi, și că în calea lui a zărit ceva

ce scoliea. Erau un cuțit și o cingătoare, care, părintu-i-se cunoscute, le-a ridicat și s-a înapoiat. Cînd ajunse la Kirkjubær, Otkel se afla afară.

Skammkel îl întrebă:

— Nu cumva cunoști lucrurile astea?

— Le cunosc, de bună seamă că le cunosc! răspunse Otkel.

— Ale cui sînt? întrebă Skammkel.

— Ale lui Melkolf, robul.

— Afară de noi, ar mai trebui să le recunoască și alții, zise Skammkel; apoi am să-ți dau un sfat bun.

Deci au arătat mai multora cele găsite, și toți le-au recunoscut.

Dup-aceea Skammkel l-a întrebat pe Otkel:

— Și acum ce-ai de gînd?

Otkel îi răspunse:

— Să mergem să-i cerem povață lui Mord¹, feciorul lui Valgard.

Deci au mers la Hof și i-au arătat lucrurile acelea lui Mord și l-au întrebat dacă le recunoaște.

Mord răspunse că le recunoaște și începu a-i iscodi:

— Ce-aveți de gînd? Vreți să mergeți la Illidarendi, să căutați lucrurile furate?

— Am vrea, răspunse Skammkel, dar unde-s la mijloc oameni atît de puternici, nu-i treabă ușoară.

— Asta-i drept, zise Mord; dar despre gospodăria lui Gunnar aflu eu ceea ce nici unul din voi nu poate afla.

— Dacă te vei osteni să cercetezi această pricină, ziseră dinșii, te vom răsplăti.

— Numai cu grea trudă aș putea cîștiga asemenea răsplată; totuși, poate voi cerceta tărășenia.

Îi dădură atunci trei mărci de argint, să le țină partea. Atunci Mord îi sfătui să trimită cîteva femei să colinde ținutul cu mărunțișuri pe care să le împartă gospodinelor și să

¹ Feciorul lui Valgard din căsătoria cu Unn, vara lui Gunnar (vezi cap. 25).

ia bine aminte aceste femei ce li se va da în schimb, „căci, de obicei, cine are lucruri de furat caută să se descotoarsească de ele. În chipul acesta s-ar putea să iasă la iveală dacă focul a fost pus. Cînd s-or întoarce, femeile să-mi arate ce li s-a dat în fiecare loc. Dar vă spun că, o dată ce vor fi fost strînse mărturiile, nu vreau să mai am nici în clin, nici în mîinecă cu pricina asta“.

Se-nvoiră să urmeze întoemai și plecară la casele lor.

Mord a trimis deci femei să colinde ținutul și au umblat acestea două săptămîni. După care s-au întors cu desăgii încărcăți. Mord le-a întrebat unde au căpătat darurile cele mai bogate. Î-au răspuns că la Hlidarendi căpătaseră darurile cele mai bogate și că dintre toate mai mărinimoasă se arătase Hallgerd. Le-a întrebat atunci ce daruri primiseră la Hlidarendi.

— Caș, răspunseră ele.

Atunci le-a cerut să i-l arate; și au scos ele și i-au arătat feli mari de caș; dînsul a luat feliile și le-a pus bine.

Mord s-a dus la Otkel scurt timp dup-aceea și l-a rugat să-i înfățișeze tiparul în care Thorgerd zvînta cașul. Acesta i l-a înfățișat și s-a văzut atunci că feliile de caș se potriveau în tipar și că femeilor li se dăduse un întreg calup de caș:

Mord grăi:

— Vedeți bine acum că Hallgerd e aceea care a furat cașul!

S-au apucat atunci și au adunat toate dovezile ce le izvodiseră. Mord le spuse că în pricina asta el mai departe nu se bagă. Asupra acestora se despărțiră.

La citva timp dup-aceea, Kolskegg veni la Gunnar și-i zise:

— Îți aduc vestea rea: zice-se de Hallgerd c-ar fi hoată și că de pirjolul de la Kirkjubær dînsa ar fi vinovată.

Gunnar răspunse că nu s-ar mira să fie așa, „dar întrebarea e, ce se cuvine să facem?“

Kolskegg răspunse:

— Vei fi întâiul de la care se va cere plata pagubelor ce le-a pricinuit soția ta. Cel mai nimerit socot e-ar fi să mergi la Otkel, să-i arăți că ești gata a-i întoarce ce au păgubit, și încă pe deasupra.

— Cu temei ai grăit, zise Gunnar, așa voi face.

Seurt timp după-aceea, Gunnar trimise să-i poștească pe Thrain, feciorul lui Sigfus, și pe Lambi, feciorul lui Sigurd, iar aceștia veniră îndată. Gunnar le dezvălui ce avea de gând, și dinșii se bucurară. Însoțit de prieteni, doisprezece bărbați cu totul, Gunnar merse la Kirkjubaer, și când ajunsese acolo, trimise să-l cheme afară pe Otkel. Skammkel era de față și îi zise lui Otkel:

— Am să te-nsotesc. Trebuie să fii cu ochii-n patru. Acum, când mai mult decît oricînd ai nevoie de ajutorul meu, doresc să-ți stau alături. Cred că se cade să te ții semeț.

Apoi Otkel, Skammkel, Hallkel și Hallbjorn ieșiră în fața casei și-i dădură binețe lui Gunnar. Otkel îl întrebă încotro mergea.

— Aici mi-e ținta călătoriei, răspunse Gunnar. Am venit să vorbim de paguba ce ți s-a cășunat și să-ți spun că răutatea a săvîrșit-o soția mea, împreună cu robul ce l-am cumpărat de la tine.

— Era și de așteptat! zise Hallbjorn.

Gunnar grăi mai departe:

— Am venit să-ți supun o dezlegare a pricinii, care să te mulțumească, și anume vreau să-ți spun că-s gata să-ncredințez bărbaților de frunte din aceste locuri sarcina de a hotări despăgubirile cuvenite.

Skammkel zise:

— Pare că mărinimoasă dezlegarea asta, dar în fapt o vicleană, căci pe tine te iubesc *bcendr*-ii, iar pe Otkel, nu.

— Atunci gata sînt să hotărăsc chiar eu despăgubirea, și pe loc îți voi spune cît urmează să plătesc. Pe lîngă că voi păzi pacea, făgăduiesc că-ți voi rămîne prieten, și prețul

pagubei il voi plăti acuma; mai mult chiar, gata sint să-l plătesc îndoit.

Skammkel îi șopti lui Otkel:

— Nu te nvoi la una ca asta. Ar fi o prostie să-l lași să hotărască prețul pagubei, cînd firese ar fi să-l hotărăști tu. Atunci Otkel zise:

— Nu, Gunnar, nu te las să hotărăști tu prețul pagubei! Gunnar răspunse:

— Bag de seamă că-ți șoptesc la ureche unii, dar n-am grijă, își vor lua ei plata într-o bună zi. Fie, hotărăște tu! Otkel plecă atunci urechea către Skammkel și-l întrebă:

— Ce să-i răspund?

— Răspunde-i că primești, dar că hotărîrea vrei s-o lași la înțelepciunea lui Gizur cel Alb și a lui Geir *Godi*. Toți vor vedea atunci cît semeni cu moșul tău Hallkel, care a fost viteaz fără pereche.

Otkel grăi:

— Asta-i o dezlegare bună, Gunnar. Dorese însă să-mi lași răgaz să mă sfătuiască cu Gizur.

— Cum poțeste, întîmpină Gunnar, dar află că, de nu vei primi, oamenii vor zice că nu știi să prețuiești cum se cuvine o cinste cînd ți se face.

Dup-aceea Gunnar încălecă și se-ntoarse la Illidarendi.

După plecarea lui, Hallbjorn zise:

— Nu mi-a fost dat să văd doi oameni mai deosebiți la fire: Gunnar ți-a înfățișat o dezlegare mărinimoasă, iar tu i-ai dat cu piciorul. Cum îți închipui că-l poți înfrunta pe Gunnar, cînd știi bine că nimeni nu se poate măsura cu dînsul? Și, cu toate acestea, se va ține de cuvînt pînă într-atît, încît, de s-ar întîmpla mai încolo să-ți muți gîndul și să vrei să primești, el nu-și va lua vorba înapoi. Cred c-ar fi nimerit ca fără întîrziere să mergi să te sfătuiesti cu Gizur cel Alb și cu Geir *Godi*.

Otkel porunci să-i înșecueze calul și se găti de drum. Vederea lui Otkel cam slăbise. Skammkel îl petrecu o bucată și zise către Otkel:

— Mi se pare ciudat că frate-tău nu s-a gândit să te cruce de această osteneală. Eu, unul, aş fi gata să merg în locul tău, căci ştiu cât de greu îţi vine a umbla pe drumuri.

— Atunci mergi în locul meu, zise Otkel, dar făgăduieşte că n-ai să le spui decît adevărul.

— Făgăduiesc, zise Skammkel.

Skammkel se-nfăşură apoi în mantaua lui Otkel şi încă-lecă pe calul acestuia, iar Otkel se-ntoarse.

Hallbjorn se afla în faţa casei şi-l întâmpină pe Otkel cu cuvintele:

— Cu omul mişel să n-ai nici în clin, nici în mîncă. Ne vom căi pînă la sfîrşitul zilelor noastre că te-ai întors din cale, căci mare nesocotinţă este să-ncredinţezi vicleanului o treabă de care s-ar putea spune că atîrnă vieţi omeneşti.

Otkel zise:

— De vreme ce eşti atît de înfricoşat acum, îmi închipui cum ai mai tremura de şi-ar ridica Gunnar baltagul asupra ta!

— Nu ştiu cine ar tremura mai virtos atunci, răspunse Hallbjorn. Dar s-ar putea s-apuci să vezi că, după ce se minie, Gunnar nu stă mult pe gânduri, ci loveşte.

Otkel îi întoarse:

— Afară de Skammkel, sînteţi fricoşi cu toţii!
Îşi ieşiseră din fire şi unul, şi altul.

50

OTKEL ÎL TRAGE PE GUNNAR ÎN FAȚA ALTHING-ULUI

Ajuns-la Mosfell, Skammkel îi înfăţişă lui Gizur dezlegările ce le pusese Gunnar înaintea lui Otkel.

— Dezlegările astea, zise Gizur, mi se par cît se poate de bune. De ce n-a primit Otkel nici una dintre ele?

— Pentru că ție a vrut să-ți lase această cinste, și de asta a dorit Otkel s-aștepte hotărîrea ta; cred c-așa va fi mai bine pentru amîndouă părțile.

Skammkel innoptă la Mosfell. Gizur trimise să-l poftască pe Geir *Godi*, și dis-de-dimineață acesta sosi. Gizur îi istorisi toată pricina și apoi îl întrebă:

— Ce se cade să facem?

— Se cade să facem ceea ce pesemne vei fi chibzuit și tu, și anume să hotărîm prețul pagubei așa fel încît amîndouă părțile să fie mulțumite. Dar pînă una-alta să-i cerem lui Skammkel să ne mai povestească o dată cum s-au întimplat lucrurile, să vedem ce zice de rîndul ăsta.

Asta și făcură; și după ce Skammkel isprăvi de povestit, Gizur grăi:

— Pe cît se pare, n-ai scornit nimic. Dar chip de mișel ca al tău nu mi-a fost dat să mai văd. De vei fi fiind totuși om cumsecade, înscamnă că nu se cuvine să căutăm după față, ci după dulceață!

Skammkel încăleacă și plecă, dar înainte de a merge la gospodăria lui, se opri la Kirkjubaer și-l strigă pe Otkel să vină afară. Otkel îl întîmpină cu bucurie, și Skammkel îi împărtăși urările lui Gizur și Geir, „iar în ce privește pricina pentru care m-ai trimis, nu-i locul să umblu cu ocolișuri: Geir *Godi* și Gizur cel Alb sînt împotriva oricărei împăcări. Ei îți dau sfat ca pe Gunnar să-l tragi în judecată pentru tăinuire de lucruri de furat, iar pe Hallgerd, pentru furtișag.”

Otkel răspunse:

— Cum m-au învățat dinșii, așa voi face!

— S-au arătat mulțumiți foarte că te-ai ținut tare, urmă Skammkel. Dar le-am spus că întotdeauna ești viteaz și de ispravă.

Cînd Otkel istorisi acestea fraților săi, Hallbjorn zise:

— Astea toate-s minciuni gogonate!

Trecu vreme, și iată venură și ultimele zile cînd, după rînduială, se mai puteau face chemări pentru judecata înain-

tea *Althing*¹-ului. Otkel îi pofti atunci pe frații săi precum și pe Skammkel, să meargă cu dînsul la Hlidarendi, să-l tragă în judecată pe Gunnar. Hallbjorn se arătă gata să-l însoțească, dar povesti că va veni ziua cînd se vor căi că vor fi făcut drumul acesta. Porniră deci călări către Hlidarendi doisprezece bărbați cu totul. Cînd au ajuns acolo, Gunnar, deși se afla afară, în fața casei, nu i-a văzut decît cînd s-au apropiat de ocol. Gunnar nu se clintî din loc, și Otkel îndată începu a rosti cu glas tare chemarea în judecată. Cînd isprăvi Otkel, Skammkel întrebă:

— Chemarea asta făcutu-s-a după rînduială, *bondi*?

— Asta știți voi mai bine, răspunse Gunnar, dar tu, Skammkel, află că într-o bună zi îmi voi aminti și de împrejurarea asta, și de șaptele tale veninoase!

— Nu ne pasă nouă de atîta lucru, zise Skammkel, fără numai să nu intre-n joc baltagul.

Gunnar se minie foarte și intră în casă și-i povesti lui Kolskegg cele întîmplate. Kolskegg îi zise:

— Păcat că n-am fost nici unul pe afară, alături de tine. Că de am fi fost, mare rușine ar fi pățit!

— Toate își au vremea lor! răspunse Gunnar. Cît despre judecata ce-au început-o, numai cu cînte n-au să se aleagă de pe urma ei.

Seurt timp dup-aceea, Gunnar se duse de-i istorisi lui Njal pricina.

Njal zise:

— Nu te amări, căci, mai înainte de spartul *Althing*-ului, pricina asta mare cînte îți va aduce. Cu toții te vom ajuta din răspuțeri și cu sfatul, și cu fapta.

Gunnar îi mulțumi, încălecă și se-ntoarse la casa lui.

Între timp, însoțit de frații săi și de Skammkel, Otkel purcese la *Althing*.

¹ Potrivit rînduielilor islandeze, chemarea în judecată se cuvenea făcută cu cel puțin patru săptămîni înainte de sorocul la care urma să se întrunească *Althing*-ul.

PACEA ÎNGHEIATĂ LA *ALTHING*

Gunnar merse la *Althing* împreună cu feciorii lui Sigfus, cu Njal și cu feciorii acestuia. Umblau peste tot buluc în jurul lui Gunnar și ziceau oamenilor că nu se afla ceată mai strins unită și mai tare ca a lor.

Într-o zi Gunnar merse la sălașul oamenilor din Dalir. Hrut și Hoskuld, care se aflau în dreptul intrării, îl primiră prietenește. Gunnar le istorisi împrejurările pricinii ce avea.

— Njal ce sfat ți-a dat? întrebă Hrut.

— M-a sfătuit, zise Gunnar, să vin la voi și să vă spun că-i gata să urmeze calea ce-o veți găsi potrivită.

— Cu alte cuvinte, zise Hrut, dorește ca eu, fiindcă-i sint neam, să-mi spun părerea cel dintâi; fie. De nu-ți vor îndreptă dreptul de a hotări tu prețul pagubei, să-l chemi pe Gizur cel Alb să se-nfrunte cu tine la harță, iar Kolskegg să-l cheme pe Geir *Godi*. Cît despre Otkel și ai lui, avem cine să le facă față, căci avem atîția oameni de partea noastră, încît poți dobîndi orice poștești.

Gunnar se-ntoarse la sălașul său și-i împărtăși lui Njal părerea lui Hrut. Ulf *god*-ul de la Aurr, prinzînd de veste ce se punea la cale, îi dădu de știre lui Gizur. Acesta îl întrebă atunci pe Otkel:

— Cine te-a-nvățat să-l tragi în judecată pe Gunnar?

Otkel răspunse:

— Skammkel mi-a spus c-așa mă sfătuiți să fac, și tu, și Geir *Godi*.

— Unde-i ticălosul care ți-a spus asemenea minciună?

— Bolește în sălașul alor săi.

— Fie ca niciodată să nu se mai ridice! zise Gizur. Acum mergem cu toții la Gunnar, să-l rugăm să hotărască singur prețul pagubei. Mă-ntreb însă de va mai primi.

Skammkel zăcu bolnav pînă la spartul Adarări, și nu puțini oameni l-au blestemat.

Gizur și ceata lui s-au îndreptat deci spre sălașul lui Gunnar. Cînd l-au văzut venind într-acolo, i-au dat de știre lui Gunnar, care se afla înăuntru. Atunci Gunnar și ai săi ieșiră, gata de luptă. Gizur cel Alb păși înainte și grăi:

— Dorim ca în pricina aceasta prețul pagubei să-l hotărâști tu, Gunnar.

— Va să zică nu după povața ta fost-am tras la judecată?! se miră Gunnar.

— Nu, nici după a mea, nici după a lui Geir, adevveri Gizur.

— Ai putea întări aceste cuvinte cu dovezi vrednice de crezare? stăruie Gunnar.

— Ce dovezi ai vrea?

— Aș vrea cu jurămint să întărești cele spuse.

— Voi da și jurămint, zise Gizur, numai dacă primești a hotări prețul pagubei.

— Asta eu de mult am cerut, zise Gunnar, dar astăzi pare-mi-se că pricina ce trebuie dezlegată e mai întinsă.

Njal grăi către Gunnar:

— Nu te da în lături, căci eu cît mai întinsă e pricina incredințată spre dezlegare, cu atît mai mare e cîntea ce ți se face.

Gunnar grăi:

— Bine, de dragul prietenilor mei, primesc a hotări prețul pagubei. Dar am a-i da un sfat lui Otkel: să nu care cumva să mă mai zădărase.

Atunci trimiseră să-i cheme pe Hoskuld și pe Hrut, și aceștia veniră îndată. După-aceea, Gizur și Geir *Godi* au dat jurămint, iar Gunnar, fără a se mai sfătui cu cineva, cumpăpăni prețul pagubei și apoi grăi:

— Aceasta-i hotărîrea mea: îți voi plăti prețul cămării și al merindelor ce se aflau într-însa, robul însă nu ți-l voi mai plăti, fiindcă mi-ai ascuns năravul ce-l are¹. Robul ți-l înapoiez, căci: coadă de ciine cîinelui se potrivește. Pe de altă parte, pentru că m-ai chemat în judecată numai și numai ca să mă terfeliți, îmi veți plăti drept despăgubire prețul cămării și al merindelor mistuite de foc. De nu veți primi hotărîrea mea, nu-i cu supărare; am chibzuit ce să fac de s-ar întîmpla acest lucru; și fără îndoială că nimie nu mă va opri să-mi duc la împlinire gîndul.

Gizur întîmpină.

— Nu-ți cerep² neapărat să plătești paguba, te rugăm însă să-i fii prieten lui Otkel.

— Cîte zile voi avea n-am să-i fiu prieten! răspunse Gunnar. Să fie și mai departe prieten cu Skammkel, doară pe prietenia lui se bizuie de foarte multă vreme!

Gizur stăruie:

— Și așa, dorim să închidem pricina, deși amănuntele învoielii singur tu ai să le hotărâști.

Apoi bătură palma și astfel făcură pace.

Gunnar zise către Otkel:

— Te sfătuiesc să te muți la rudele tale²; dar dacă ți-e voia să rămii în părțile acestea, bagă de seamă, să nu mă zădărești!

Gizur grăie:

— Bună-i povața, să ia aminte Otkel!

Cu mare cinste s-a ales Gunnar de pe urma acestei pricini: Apoi oamenii încălecară și se duseră la casele lor. Gunnar rămase la Hlidarendi, și o bucată de vreme au domnit liniște și pacea.

¹ Aluzie la faptul că Melkolf era un hoț înrăit.

² La Grimsnes, în pătratul apusean al Islandei.

RUNOLF ȘI OTKEL

Se afla un om pre nume Runolf, feciorul lui Ulf *god*-ul de la Aurr; acesta își avea așezarea la Dal¹, la răsărit de Markarfljot. Cînd se înapoiase de la *Althing*, Runolf fusese oaspetele lui Otkel la Kirkjuboer. La plecare, Otkel îi dăru se un buhai negru de nouă ani. Runolf îi mulțumise pentru dar și-l poftise să tragă la dînsul oricînd va voi. Trecuse oarecare vreme fără ca Otkel să fi dat urmare poftirii. Runolf trimitea adesea oameni să-i aducă aminte că-l aștepta și să-l indemne să vină, și de fiecă dată Otkel înnoia făgăduiala că va veni.

Otkel avea doi armăsari cu părul galben spălăcit și cu coama neagră.² Erau aceștia cei mai buni cai de sa de prin părțile locului, și într-atîta deprinși împreună, încît se țineau scai unul după altul.

Se afla un norvegian, pre nume Audolf, care se alipise casei lui Otkel. Acesta avea slăbiciune pentru Signy, fiica lui Otkel. Audolf era înalt de stat și tare.

GUNNAR RĂNIT DE OTKEL ȘI SUDUIT DE SKAMMKEL

Cînd se desprimăvără, Otkel îi înștiință pe ai casei să gătească cele de cale, căci aveau să meargă la Dal, spre a răspunde poftirii lui Runolf, și se bucurară toți de această veste. Otkel porni la drum, însoțit de Skammkel, precum și

¹ Dal (Valea), la poalele muntelui Eyjafjöll.

² Rasa aceasta de cai mai există și azi în Islanda.

de cei doi frați ai săi, de Audolf și de încă trei bărbați. Călărea Otkel pe unul dintre armăsarii cu păr galben spălăcit și coamă neagră, și lingă el, neînfrinat și neînșeuat, alerga armăsatul celălalt. Apucaseră spre soare-răsare, către Markarfljot, și în fruntea pileului mergea Otkel. Deodată cei doi armăsari luară vînt, și, părăsind drumul bătut, se avîntară la deal spre Fljotshlid, și Otkel se trezi purtat de calul său mult mai iute decît ar fi vrut.

În ziua aceea, cu un coș plin cu grăunțe într-o mină și cu securea în cealaltă, Gunnar ieșise singur din curtea gospodăriei. Coborise devale la țarina lui și se apucase de semănat.¹ Mantia de stofă scumpă și securea le lăsă jos, în preajmă, și-și văzu de semănat.

Se cade să ne întoarcem acum la Otkel, pe care armăsarul îl ducea mult mai iute decît ar i vrut el. Purta pîteni, și cînd, fără veste, țîșni de-a curmezișul țarinei, nici dinsul nu-l zări pe Gunnar, nici Gunnar pe el. Iar cînd Gunnar dădu să se întoarcă, Otkel și trecuse și-l zgîriase cu pîtenul, creștindu-i adînc zgîrciul urechii, din care sîngele începu să curgă năvalnic. În clipa aceea se iviră însoțitorii lui Otkel.

— Luați aminte cu toții! strigă Gunnar. M-ai lovit, Otkel, și mi-ai dat sînge; așa-i o sudalmă de neiertat; întîi m-ai tras la judecată, și acum dai peste mine cu calul și mă calci în picioare!

Skammkel zise:

— Mare viteaz ești! Așa te-ai rățoit și atunci cînd la *Althing* ai izbutit să ieși biruitor fără a pune mîna pe baltag!

— Cînd ne-om mai întîlni, fii fără grijă, vezi tu baltagul! Apoi Skammkel se depărtă strigînd cu glas mare:

— Asta-i călărie, băieți, nu glumă!²

¹ O mărturie directă că *boendr*-ii islandezi practicau agricultura în secolul al X-lea.

² Exclamație cu caracter vădit ironic.

Gunnar se-ntoarse acasă, dar nu suflă nimănui nici un cuvânt de această întâmplare, și nici că a bănuit cineva de unde avea rana.

Intr-o bună zi destăinui fratelui său Kolskegg cele întâmplate.

Kolskegg zise:

— Povestește mai multora, ca nimeni să nu poată spune mai târziu că umbli s-arunci vina pe morți. De nu vei îngriji din timp să ai martori care să știe cele întâmplate între voi, pira ta nu va fi primită.

Gunnar le istorisi atunci megieșilor întâmplarea, care, la început nu stîrni prea mare zarvă.

Otkel ajunse cu bine la Dal, și el și însoțitorii lui fură primiți cu mare cinste și petrecură acolo o săptămână. Otkel îi povesti cu de-amănuntul lui Runolf cum dăduse peste Gunnar. Unul dintre cei de față întrebă atunci cum se purtase Gunnar.

Skammkel răspunse:

— De n-ar fi de neam bun, v-aș zice c-a bocit!

— Asta-i clevetire! zise Runolf. Cînd te vei afla din nou față în față cu el, vei fi silit a recunoaște că nu e Gunnar omul să bocească. Fie ca pentru răutatea ta să nu plătească alții mai vrednici decît tine! La întoarcere socot c-ar fi nimerit să vă însoțesc, fiindcă mie Gunnar nu-mi va face nici un rău.

— Nu-i nevoie, zise Otkel, am să trec Markarfljotul mai devala.

La despărțire, Runolf îl copleși cu daruri bogate și-i spuse c-avea o presimțire că nu se vor mai vedea nicio dată.¹

Otkel îl rugă pe Runolf ca, de s-ar întâmpla ceva, să nu-l uite și să-i poarte de grijă feciorului său.

¹ Cu alte cuvinte, își exprimă temerea că Otkel își va pierde viața.

PIEIREA LUI OTKEL ȘI A LUI SKAMMKEI.

Acuma ne întoarcem la Hlidarendi. Gunnar se afla în fața casei, când deodată îl văzu pe baciul său urcînd dimbul în goana calului. Cum ajunsese în ogradă, Gunnar îl întrebă:

— Ce te zorește așa?

— Credința cu care vreau să-ți slujesc, răspunse baciul. Am văzut călăreți coborînd devala de-a lungul Markarfljotului, sînt opt oameni, din care patru cu veșminte boite.

— Otkel trebuie să fie! zise Gunnar.

— De multe ori l-am auzit pe Skammkel grăind rău de tine, adăugă baciul. Celor din Daľ, de pildă, le-a spus c-ai fi lăcrămat cînd au năvălit călări asupra-ți. Îți povestesc astea pentru că nu pot răbda clevetirile mișeilor de felul lui.

— Asemenea clevetiri nu se cade să le pui la inimă, zise Gunnar. De aici înainte n-ai să mai fii pus decît la treburi ce-ți plac.

— Să nu mă reped să-i dau de știre fratelui tău Kolskegg de călăreții aceia? întrebă baciul.

— Nu, intră în casă și te odihnește! îi porunci Gunnar. Lui Kolskegg îi spun eu.

Baciul intră în casă, se duse la culcușul său și adormi îndată.

Gunnar prinse calul baciului și-l înșeuă. Smulse din cui scutul, încinse paloșul Olvisnaut² își potrive coiful pe cap își

¹ Adică lui Runolf și alor săi.

² *Olvisnaut* (Darul lui Olvir), paloșul dăruit lui Gunnar de Olvir din insula Hising (vezi cap. 30). Armele unora dintre eroii epopeilor germanice poartă nume proprii: paloșul lui Siegfried se numește „Gram“ în *Cîntecul Nibelungilor*, iar paloșul lui Beowulf, „Hrunting“. La fel, în *Ciclul mesei rotunde*, care aparține tradiției celtice, sabia regelui Arthur se numește „Excalibur“, iar în gesta eroică franceză, spada lui Roland, poartă numele de „Durandal“.

apucă baltagul. Aceasta zornăi atît de tare, încît Rannveig, muma lui Gunnar, îl auzi și ea. Se apropie atunci de Gunnar și-i zise:

— Ești turbat de minie, fule; nîciodată nu te-am văzut ca acum!

Gunnar țîșni afară dîn casă și, proptind virful baltagului în țărîină, ea să-și facă vînt, sări în șa și porni întins. Rannveig se-ntoarse în odaia mare, unde ai casei se-neinseseră la vorbă.

— Verbiți voi tare, zise ea, dar cînd a ieșit Gunnar, baltagul lui a zornăit încă și mai tare!

Auzind aceste cuvinte, Kolskegg grăi:

— Nu-n zadar va fi zornăit!

— Bine-mi pare! se bucură Hallgerd. Vor vedea ei acum de e Gunnar omul să bocească și să fugă de frica lor!

Kolskegg puse mîna pe arme, alergă de prinse un cal și apoi porni în goana mare, să-l ajungă pe Gunnar.

Gunnar tăiasă peste Akratunga, iar de la Geilastofnar¹ apucase către apa Rangăi, îndreptîndu-se apoi devală spre vadul de la Hof². Lîngă vad, la strungă, se aflau cîteva muieri. Gunnar descălecă și priponi calul.

Atunci se arătară Ôtkel și ai lui. Drumeagul ce cobora la vad șerpuia peste bolovanii de tuf³.

Gunnar strigă:

— Apărați-vă! Iată aici e baltagul! Acu să vă vîd de sinteți în stare să mă faceți să plîng!

Săriră de pe cai și tăbăriră cu toții asupra lui Gunnar. În fruntea lor era Hallbjorn.

— Nu te-ndesa! îi zise Gunnar. Ești cel din urmă căruia aș vrea să-i fac vreun rău; dar de e să-mi apăr viața, nu crut pe nimeni!

¹ *Geilastofnar* (Vilceaua-Cioturilor), în regiunea Fljotshlidului.

² La Hof, în șesul Rangăi, își avea gospodăria Mord, feciorul lui Valgrad cel Cărunț și al Unnei.

³ Recă formată prin consolidarea cenușii vulcanice, foarte răsîndită în Islanda.

— N-am încotro! răspunse Hallbjorn. Ți-ai pus în gînd să-mi ucizi fratele; ar fi rușine să stau deoparte, cu brațele încrucișate.

Și zvîrlî asupra lui Gunnar sulîța grea ce-o ținea cu amîndouă mîinile. Ridicînd scutul, Gunnar opri lovitura, însă sulîța străpunse scutul. Atunci Gunnar lepădă scutul, zvîrlindu-l cu atîta putere, încît rămase înfipt în țărînă¹, apucă paloșul cu iuțeala fulgerului și-l izbi pe Hallbjorn mai sus de încheietură, retezîndu-i mîna. Skammkel se strecurase în spatele lui Gunnar și sta gata să-l pălească cu un satîr uriaș. Dar Gunnar se-ntoarse năprasnic și se apără cu baltagul, apoi, izbind coada satîrului, acesta zbură din mîna lui Skammkel și sî se rostogoli în apa Rangăi. Gunnar năpusti încă o dată baltagul împotriva lui Skammkel și-l pîli. Apoi îl ridică în vîrful armei și cu capul înainte îl prăvăli pe poteca clisoasă. Audolf culesese o sulîță și-o aruncă asupra lui Gunnar; acesta însă o prinse din zbor și îndată o azvîrli înapoi. Sulîța trecu prin scut, și după ce-l străpunse pe norvegian, se-nfîpse în pămînt. Otkel sări cu paloșul la Gunnar, dînd să-i taie piciorul de la genunchi. Făcînd un salt, Gunnar scăpă nevătămat. Apoi se repezi la Otkel cu baltagul și i-l înfîpse în vîntre. În clipa aceea se ivi și Kolskegg, care îndată năvăli asupra lui Hallkel și-l ucise dintr-o lovitură de pumnal. În această luptă Gunnar și Kolskegg îi răpuseră pînă la unul pe cei opt.

Uaa dintre muierile de la strungă, cînd i-a văzut încăierîndu-se, dădu fuga la curte și-l vesti pe Mord, rugîndu-l să vină să-i despartă.

— Nu pot fi decît oameni care, despre partea mea, n-au decît să se taie unii pe alții, răspunse el.

— Nu, nu pot crede una ca asta! stărui muierea, căci printre ei se află și Gunnar, care ți-e neam, și Otkel.

— Nu-i chip să scape omul de gura ta, netrebnică!

¹ Asta ar presupune că Gunnar se folosea de un scut dreptunghiular, avînd la bază un cui cu ajutorul căruia putea fi fixat în pămînt; acest tip de scut nu era folosit în secolul al X-lea.

Și Mord rămase tolănit pe euleușul lui pînă se sfîrși lupta.

După ce isprăviră, Gunnar și Kolskegg încălecară și purceseră spre Hlidarendi. Pe cînd mergeau în treapăt iute pe malul înalt, Gunnar a fost trîntit de pe cal, dar a căzut în picioare.

— Asta-i călărie, frate, nu glumă! se minună Kolskegg.

— Acestea-s cuvintele ce mi le-a aruncat în bătaie de joc Skammkel cînd i-am zis: „Ai dat peste mine cu calul!” răspunse Gunnar.

— Ocară asta-i spălată acum, zise Kolskegg.

Gunnar răspunse:

— Mă-ntreb de nu-s mai puțin viteaz decît alții, fiindcă nu lesne mă hotărăse a face vărsare de sînge!

55

PROROCIA LUI NJAL

Vestea se lăți, și mulți își dădură cu părerea că asemenea încheiere era de așteptat. Gunnar se abătu pe la Bergthorshvæl și istorisi lui Njal ce ispravă făcuse.

Njal grăi:

— Mare măcel ai făcut, dar și multe jigniri ai îndurat de la ei!

— Ce crezi că se va întîmpla acum? întrebă Gunnar.

— Dornic ai fi, adică, să-ți vestesc ceea ce încă nu s-a întîmplat? Vei merge la *Althing*, acolo vei urma poveștele ce-ți voi da și vei ieși cu mare cinste din pricina asta. Va fi înusă această izbîndă începutul unui lanț de vrăjmășii și de vărsări de sînge.

— Nu mi-ai putea da vreo povață care să-mi prindă bine?

— Iată, am să-ți dau, grăi Njal. Să nu faci niciodată de două ori moarte de om în aceeași spiță și niciodată să nu strici pacea ce se va așeza în legătură cu pricina aceasta prin mijlocirea oamenilor buni și înțelepți!

— La una ca asta, zise Gunnar, te-ai putea aștepta mai degrabă de la alții decît de la mine.

— Se prea poate, incuviință Njal. Totuși, e bine să ții minte că, de vei călca aceste opreliști, zilele-ți vor fi numărate, iar de le vei păzi, vei ajunge la adînci bătrînețe.¹

Gunnar îl mai întrebă:

— Știi cum va moartea ta din ce ți se va trage?

— Da, știu, răspunse Njal.

— Din ce? întrebă Gunnar.

— Din ceva care nici că le trece prin minte oamenilor.

Dup-aceea Gunnar încălecă și merse la Hlidarendi.

A trimis la Gizur cel Alb și la Geir *Godi* să le dea de știre, căci pentru tăierea lui Otkel, dreptul de a porni pricina lor li se cădea². Deci, s-au întrunit ei și au chibzuit ce să facă, și au fost amîndoi într-un cuget că se cuvenea neapărat să caute dreptate după lege. Rămînea acum să se invoiască cine va porni pricina și va duce-o pîn'la capăt. Dar nici unul, nici celălalt nu voia să ia asupra-și această povară.

— Pre-mi-se, grăi Gizur, că n-avem de ales decît una din două: sau va lua pricina acela dintre noi pe care-l vor alege sortii, sau va rămîne Otkel nerăzbunat. Știm de pe acum că va fi spinoasă pricina, căci Gunnar are neamuri și prieteni nenumărați. De aceea, cel pe care-l vor ierta sortii va fi dator să dea sprijin celui alt în fața judecății pînă la încheierea ei.

¹ Cuvintele lui Njal reprezintă mai degrabă o previziune întemeiată pe cunoașterea legilor obiective decît o prorocie inspirată de forțe supranaturale; ele exprimă, de fapt, convingerea că rațiunea și voința omenească pot dejuca și chiar birui ursita și constituie o remarcabilă afirmare a liberului arbitru, în opoziție cu vederile fataliste.

² Thorgerir, feciorul lui Otkel, era încă nevîrstnic.

Apoi traseră la sorți, și au căzut sorții pe Geir *Godi* să pornească pricina.

Scurt timp după aceea se îndreptară către răsărit și, trecând gârlele ajunseră la Ranga, în locul unde se desfășurase lupta. Aici au dezgropat leșurile și-au chemat martori să cerceteze semnele vătămarilor¹. Apoi au vestit tuturor cele aflate și dintre megieșii împrejurași au ales nouă să meargă cu ei la judecată. Cât au stat ei acolo li s-a dat de veste că Gunnar se afla la Hlidarendi cu vreo treizeci de oameni. Geir *Godi* îl întrebă atunci pe Gizur de n-ar vrea dînsul să-ncalece și, însoțit de o sută de voinici, să meargă la Hlidarendi.

— Nu, răspunse Gizur, cu toate că puterea-i de partea noastră, nu vreau.

Atunci s-au suit pe cai și s-au întors la casele lor.

În tot ținutul se răspîndi vestea că porniseră pricina și ziceau oamenii că la *Althing* avea să fie vălmășag mare.

56

PLÎNGEREA DATĂ DE GEIR *GODI*-UL ȘI APĂRAREA LUI GUNNAR

Se afla un om pre nume Skapti². Era feciorul lui Thorodd. Muma lui Thorodd era Thorvor, fiica lui Thormod Skapti, feciorul lui Oleif cel Lat-în-Spete, strănepotul lui Olvir de Copii-Iubitorul³. Skapti și tatăl său erau *hofdingi* puternici și

¹ Martorilor le revenea sarcina de a identifica rănile, de a le număra și de a depune mărturie despre cine le pricinuisese.

² Mai tirziu, acest *Skapti Thoroddson* a fost ales „să zică legea” douăzeci și șase de ani de-a rîndul (1004—1030) și a jucat un rol de seamă în viața Islandei luptînd pentru abolirea duelului judiciar și stăvilirea bunului-plac al *hofdingi*-lor.

³ Olvir de Copii-Iubitorul își datorează porecla faptului că a obținut interdicerea practicii de a arunca în văzduh copii mici pentru ca în cădere, să piară în sulite.

cunoșteau bine legea. Lui Thorodd îi mergea vestea că ar fi hapsin și viclean. Atât tatăl, cât și feciorul îl ajutau pe Gizur cel Alb în toate pricinile ce le avea.

De astă dată mulți oameni din părțile Fljotshlidului și Rangăi luaseră hotărîrea de a merge la *Althing*. Gunnar era mult iubit și de aceea se vorbiseră între ei să-i dea sprijin. Veniseră deci la *Althing* cu toții, și acum își găteau sălașurile.

Din ceata lui Gizur cel Alb făceau parte o seamă de *hofdingi*, și anume Skapti, feciorul lui Thorodd, Agrim, feciorul lui Grim de la Ellida, Odd din Kidjaberg și Halldor, feciorul lui Ornolf.

Într-una din zile, cînd norodul se adunase în jurul Pietrei-Legii, Geir *Godi* luă cuvîntul și făcu cunoscut că-l învinuiește pe Gunnar de moarte de om săvîrșită asupra lui Otkel. Îi aduse apoi lui Gunnar alte trei învinuiri de moarte de om: una pentru tăierea lui Hallbjorn cel Alb, a doua pentru tăierea lui Audolf și încă una pentru tăierea lui Skammkel. Pe urmă îl învinui pe Kolskegg de moarte de om săvîrșită asupra lui Hallkel. După ce l-au ascultat, toți cei de față au adevărit că bine vorbise. Apoi oamenii se risipiră.

Veni și sorocul la care judecata se cădea să se întrunească în locurile rînduite. Părțile veniră însoțite de cete mari. La scaunul de judecată al Rangăi, Geir *Godi* și Gizur cel Alb se așezară în partea despre miazăzi, iar Gunnar și Njal în partea despre miazănoapte. Geir *Godi* îl pofti pe Gunnar să ia aminte, căci avea să dea jurămint, și apoi rosti jurămintul. Repetă învinuirea și chemă martorii să întărească arătările făcute cu privire la răniri. Apoi îi cheamă pe megieșii împrejurăși ce-i aleseseră să vină la judecată, îi așeză în locul cuvenit și-l pofti pe Gunnar să-i cerceteze pe fiecare în parte cu de-amănuntul.¹ După care le ceru vecinilor împrejurăși să rostească hotărîrea. Vecinii ieșiră înaintea judecătii și,

¹ Pentru a-i înlătura pe cei ce nu îndeplineau cerințele pentru rolul de judecători, arbitri sau martori.

recunoscindu-se martori, arătară că în privința învinuirii de moarte de om pentru tăierea lui Audolf n-avea s-aducă nici o hotărîre, căci cei în drept a porni pricina se aflau în țara Norvegiei. Apoi se rostiră în legătură cu tăierea lui Otkel, arătînd că-l găsesc vinovat pe Gunnar. Geir *Godi* îl pofti numaidecît pe Gunnar să-și facă apărarea; totodată puse martori să întărească dovezile înfățișate judecății.

Acum Gunnar, la rîndul său, îl pofti pe Geir *Godi* să ia aminte la jurămîntul ce-avea să dea, precum și la apărările sale.

Apoi rosti jurămîntul și zise:

— Iată apărarea mea împotriva învinuirii: am numit martori, și în fața vecinilor împrejurași am dat de știre că Otkel va să plătească pentru rana singeroasă ce mi-a pricinuit cu pîntenul. Ție, Geir *Godi*, îți tăgăduiesc dreptul de a mă învinovăți; așijderea le tăgăduiesc judecătorilor dreptul de a mă judeca, și să se știe că socotesc fără putere și lipsite de orice tărie toate cite s-au implinit în pricina de față. Tăgăduiesc acestea în temeiul unor drepturi ce nu le poate nici dezminți, nici știrbi, nimeni, întărite fiind de rînduielile *Althing*-ului și de legea poporului. Mai vreau, afară de acestea, să-ți fac vestire și despre altceva.

— Nu cumva vrei să-mi spui că nu te supui legii, cum ți-e obiceiul, și dorești să mă chemi la har?

— Nu, altceva doare; îți aduc, de aici, de la Piatra-Legii, învinuirea c-ai chemat megieșii împrejurași să se rostească asupra unei fapte ce n-are nici o legătură cu pricina ta, anume în privința tăierii lui Audolf; zie deci că prin aceasta te-ai făcut vinovat și cer să fii surghiunit pe trei ani.¹

Njal zise:

— Nu pășiți mai departe pe acest făgaș, căci nu veți ajunge la altceva decît la întetirea vrajbei. Aveți amîndoi, pare-mi-se, îndreptățiri puternice. Tu, Gunnar, nu poți spune

¹ Spre deosebire de surghiunul pe viață, „surghiunul mic” se mărginea la trei ani.

că în privința unora ce i-ai răpus n-ai fi vinovat și că nu s-ar cuveni să primești certare. Pe de altă parte, ai adus împotriva lui Geir *Godi* o învinuire ce rămâne în picioare. Dar și tu, Geir *Godi*, trebuie să iei aminte c-asupra ta atîrnă o pricină în care te amenință surghiunul. Pricina n-a fost pornită încă, dar află că, de nu vei ține seama de cuvintele mele, ea va fi dusă pînă la capăt!

Thorodd *Godi* grăi:

— După socotința mea, pentru pacea și buna înțelegere obștească, cel mai priincios ar fi ca părțile să ajungă la împăcare. Dar tu, Gizur, de ce tăci chitic?

— Socot, răspunse Gizur, că pricina noastră ar avea nevoie de sprijin mai puternic; precum se vede, prietenii fac zid în jurul lui Gunnar. Pentru noi, cea mai bună dezlegare ar fi să încredințăm judecarea pricinii unor oameni buni și înțelepți, firește, de ar fi și voia lui Gunnar.

— Eu, unul, toldeaua am fost gata să așezăm pace, zise Gunnar. Drept este că v-au fost cășunate amarnice pierderi, pentru care cereți îndreptare; socot însă c-am fost și eu ațîțat și îndemnat foarte către cele ce-am săvîrșit.

Urmînd sfatul înțelepților, se învoiră deci să încredințeze pricina spre dezlegare unor judecători aleși. Au hotărît să lase hotărîrea pe seama a șase oameni. Aceștia s-au rostit pe dată, nainte de a se risipi norodul venit la *Althing*. Moartea lui Skammkel au găsit cu cale să rămînă nerăzbunată. Prețul pentru moartea lui Otkel să se acopere cu despăgubirea cuvenită pentru lovitura de pînten. Moartea celorlalți să fie răscumpărată potrivit cu starea fiecăruia din ei. Neamurile lui Gunnar au pus mînă de la mînă, și prețul răscumpărării a fost plătit pe loc la *Althing*. Apoi Geir *Godi* și Gizur cel Alb au ieșit înaintea lui Gunnar și-au dat jurămint că nu vor strica pacea. Dup-aceea Gunnar a mulțumit prietenilor pentru sprijin, multora dîndu-le și daruri, și a plecat de la *Althing* îndreptîndu-se spre Hlidarendi. Această judecată îi spori mult faima. Gunnar rămase o bucată de vreme la casa lui, bucurîndu-se de mare cinste.

PARTEA A ȘASEA

VRAJBA CU NEAMURILE LUI STARKAD ȘI
EGIL ȘI MOARTEA LUI GUNNAR

STARKAD ȘI NEAMUL SĂU

Se afla un om pre nume Starkad. Era acesta feciorul lui Bork, poreclit Bărbosul-cu-dinte-albastru, feciorul lui Thorkel, poreclit Picior-Împiedicat, care-și tocmise gospodărie lângă muntele Thrihyrning¹. Era însurat cu Hallbera, fiica lui Hroald cel Roșcat și a Hildigunnei, fiica lui Thorstein Vrabie. Muma Hildigunnei era Unn, fiica lui Eyvind Repezitu, sora lui Modolf Înteptul, din care se trage neamul Modyllfingilor. Starkad și Halbbera aveau trei feciori: Thorgeir, Bork și Thorkel. Hildigunn Doftoroaia le era soră. Feciorii se purtau cu trufie și erau ȣfnoși și gilcevitori, și-i bintuiau pe locuitorii din împrejurimi, care n-aveau pace din pricina lor.

¹ *Thrihyrning* (Trei-Cocoase), munte între Markarfljot și ghețarul Eyjafljoll și, în același timp, numele gospodăriei lui Starkad.

FECIORII LUI EGIL ÎL CHEAMĂ PE GUNNAR LA O LUPȚĂ DE ARMĂSARI

Se afla un om pre nume Egil. Era feciorul lui Kol și nepotul lui Ottar Coțcă, care apucase locurile dintre Stotalaek¹ și Reydarvatn², și era frate cu Onund din Trollaskog³, tatăl lui Halli cel Tare, care, împreună cu feciorii lui Kețil Gură-de-Aur, luase parte la tăierea lui Thorir. Egil locuia la Sandgil⁴. Muma celor, trei feciori ce-i avea — Kol, Ottar și Hauk — era Steinvor, sora lui Starkad. Feciorii lui Egil erau mîndri, căpăținoși și plini de hațag. Totdeauna țineau hangul feciorilor lui Starkad. Sora lor, Gûdrun Soarele-Noptii, avea o fire blindă și purtări alese.

Egil promise sub acoperișul său doi norvegieni: pe Thorir și pe Thorgrim, care tocmai pribegiseră în Islanda. Erau amindoi oameni cu stare și își făcuseră prieteni nenumărați și erau viteji și destoinici în toate privințele.

Starkad avea un armăsar roșcat, focos, de care ziceau că nu s-ar găsi nici unul să-i țină piept la luptă. S-a întîmplat într-un rînd că frații de la Sandgil au poposit la gospodăria de la poalele muntelui Thrihyrning. Acolo au trîncănit cit au trîncănit pe socoteala *boendr*-ilor din părțile Fljotslidului pînă ce în cele din urmă feciorii lui Starkad au început a întreba de nu s-ar găsi cineva să se încumete a-și pune caii împotriva armăsarului lor⁵. Se aflau de față acolo și oameni care nu așteptau decît prilejul ca să-i laude, socotind să le câștige bunăvoința prin lingușire, iară aceștia le-au spus că

¹ *Stotalaek* — Fîntîna-Mare.

² *Reydarvatn* (Iazul Păstrăvilor), în aceeași regiune.

³ *Trollaskog* (Codrul *Troll*-ilor), pădure în Rangarvellir.

⁴ *Sandgil* (Rîpa- Prundului), în aceeași regiune.

⁵ Luptele de armăsari erau odinioară o distracție foarte populară în Norvegia și în Islanda.

nu se afla nimeni care să se încumete a face una ca asta, pentru că armăsar ca al lor nu avea nimeni.

Atunci Hildigunn grăi:

— Știu eu pe unul care s-ar încumeta să-și pună calul împotriva armăsarului vostru.

— Cine-i acela? întrebă ei.

— Gunnar din Hlidarendi; are un armăsar murg și-l pune la bătaie împotriva armăsarului nostru sau al altuia, oricare ar fi el.

— Vouă, femeilor, vi se pare că n-ar fi nimeni mai presus de Gunnar. Că i-a făcut de rușine pe Geir Godi și pe Gîzur cel Alb nu înseamnă nicidecum că ne va merge și nouă la fel de rău.

— Are să vă meargă cu mult mai rău! răspunse dînsa. De aici se luară la sfadă.

Starkad zise:

— De Gunnar să nu vă legați în nici un chip, căci are noroc cu carul și anevoie îl veți birui.

— Dar să-l chemăm la o luptă de armăsari încuviințezi? stăruiră dînsii.

— Încuviințez, răspunse Starkad, numai să-mi făgăduiți că nu veți umbla să-l violențiți.

Îi făgăduiră.

Au încălecat deci feciorii lui Starkad și au purces la Hlidarendi. Gunnar se afla acasă și ieși cu Kolskegg și cu Hjort să le dea binețe și să-i întrebe unde mergeau.

— Aici ni-i ținta, răspunseră ei. Merge vestea c-ai avea un armăsar strașnic, și am fi vrut să te chemăm la o luptă de armăsari.

— Isprăvi deosebite pentru care să-l pot lăuda, zise Gunnar, n-a prea făcut. E încă tînăr și neîncercat.

— Totuși nădăjduim că nu vei pregeta să-l aduci la luptă. Hildigunn ne-a spus că te fălești cu el.

— Dar cum de veni vorba de armăsarul meu? se miră Gunnar.

— S-au găsit unii să spună că nu s-ar afla nimeni care să se încumete a-și pune calul la bătaie împotriva armăsarului nostru.

— Asemenea vorbe mi se par răuvoitoare; eu, unul, mă încumet fără șovăire.

— Putem deci socoti că vei veni?

— De vă voi făgădui să vin, presupun că veți fi mulțumiți. Am însă o rugămintă: să veghem ca lupta să se desfășoare în așa chip încît celorlalți să le fie prilej de desfătare, fără ca pentru noi să se ivească necazuri și fără a umbla să mă faceți de rîs. Căci de vă veți purta cu mine cum vă purtați cu alții, să știți c-am să vă plătesc cu vîrf și îndesat și n-are să vă placă. Cu alte cuvinte, cum îmi veți face mie, așa și eu vouă.

Feciorii se-nturnară deci la Thrihyring. Starkad îi întrebă ce ispravă făcuseră. Răspunseră că Gunnar își dăduse învoirea: „A făgăduit s-aducă armăsarul să se măsoare cu al nostru și ne-am învoit asupra zilei cînd va avea loc lupta. S-a văzut însă limpede că se simte mai slab și c-ar fi voit să nu primească.”

* — O să mai vedeți voi, zise Hildigunn, că Gunnar nu se lasă ațîțat cu una, cu două, dar, de n-are încotro, se bate, nu glumă!

Gunnar mîrse la Njal, îi istorisi de lupta de armăsari și ce vorbe aruncaseră și-l întrebă:

— Cum socotești că se va sfîrși toată tărășenia asta?

— Vei ieși biruitor, răspunse Njal, dar din treaba asta multora li se va trage pieirea!

— Mi se va trage cumva și mie pieirea din asta? întrebă Gunnar.

— Nu, răspunse Njal, nu de aici ți se va trage, dar nu vor uita vechea vrajbă împotriva ta, la care vor adăuga vrajbe noi, pînă ce te vor sili să primești lupta spre a-ți scăpa viața. Asupra acestora Gunnar se-ntoarse la Illidarendi.

LUPTA ARMĂSARILOR

Cam pe vremea aceea Gunnar află de moartea socrului său Hoskuld. Cîteva zile mai tîrziu, Thorgerd, soția lui Thrain, care-și avea gospodăria la Grjota, născu un băiat. Îndată dînsa trimise la mumă-sa s-o întrebe dacă să-i pună copilului numele de Glum sau acela de Hoskuld. Aceasta hotărî să i se dea numele de Hoskuld.

Gunnar și Hallgerd aveau doi feciori; pe unul îl chema Hogni, iar pe celălalt Grani. Hogni era tăcut, îndemînat, neîncrezător și iubea adevărul.

În ziua hotărîtă pentru lupta armăsarilor s-a adunat la Thrihyrning o mare mulțime de oameni din toate zările. Se aflau acolo Gunnar și frații săi și toți feciorii lui Sigfus, precum și Njal cu fiii lui. Starkad cu feciorii și Egil cu ai săi se apropiară și-i spuseră lui Gunnar c-ar fi vremea s-aducă armăsarii. Gunnar încuviință.

Skarphedin întrebă:

— N-ai vrea, frate Gunnar, să mă lași să dau eu ghes armăsarului tău?

— Nu, nu vreau, răspunse Gunnar.

— Ar fi totuși mai sănătos, căci sînt oameni iuți, cum sînt și eu.

— Nu, fiindcă ați ajunge să vă încăierăți chiar și pentru cîteva cuvinte, pe cită vreme de va rămîne îmbolditul pe seama mea, vrajba se va aprinde mai încetișor, cu toate că sfîrșitul s-ar putea să fie același.

Aduseră atunci armăsarii, să-i pună față în față. În vreme ce Skarphedin ținea armăsarul, Gunnar se gătea să-l îmboldească. Purta un veșmînt roșu, strîns la briu cu o cingătoare lată de argint, și în mînă ținea o prăjină. Spre marea mulțumire a privitorilor armăsarii se repeziră unul la altul și por-

niră a se boncăi și a se mușca fără să fie nevoie a-li se da ghes.

Thorgeir și Kol se vorbiră ca, în clipa cînd caii or năvăli să se încăiere a doua oară, să împingă armăsarul înspre Gunnar și să caute a-l da jos. Acum caii se năpustiră din nou unul la altul, și Thorgeir și Kol se repeziră în spatele armăsarului lor, îmbrîncindu-l. La rîndul lui, Gunnar își împinse armăsarul împotriva lor, și într-o clipită Thorgeir și Kol veniră de-a berbeleacul, și peste ei se prăvăli și armăsarul. Dar îndată săriră în picioare și năvăliră la Gunnar. Gunnar se feri în lături, apoi îl înșfăcă pe Kol și-l zvîrli de pămînt cu atîta putere, încît rămase în nesimțire. Thorgeir, feciorul lui Starkad, se repezi la armăsarul lui Gunnar, și cu pumnul îi plesni un ochi. Atunci Gunnar îl lovi cu toiagul, lăsîndu-l lat la pămînt. Se apropie apoi de armăsar și zise către Kolskegg:

— Ucide armăsarul! Decît chior, mai bine mort!

Și Kolskegg pe loc tăie capul armăsarului.

În clipa ceea Thorgeir se ridică, puse mîna pe arme și dădu să se arunce asupra lui Gunnar, dar îl opriră privitorii ce se îmbulziseră în jurul lor.

Skarphedin grăi:

— Mi s-a urît cu bușcăla. Mai cîstit ar fi să ne înfruntăm cu armele!

Gunnar însă rămase atît de stăpîn pe sine, încît a fost de ajuns să-l țină un singur om și n-a rostit nici un cuvînt aspru. Njal se strădui să-i împace sau măcar să-i facă a da jurămint că nu se vor încăiera. Thorgeir răspunse că de împăcare nu vrea s-audă. Și mai zise că nu se va lăsa decît după ce-l va ucide pe Gunnar pentru lovitura de toiag.

Kolskegg îi răspunse:

— Se ține bine Gunnar, și cu vorba încă niciodată nu l-a speriat cineva, și nici de astă dată nu-l va speria.!

Apoi oamenii ce se strinseseră la lupta de armăsari se risipiră, îndreptîndu-se spre casele lor. Nimeni nu mai ridică brațul asupra lui Gunnar. Trecu astfel anul.

Vara, la *Althing*, Gunnar se întâlnește cu cumnatul său, Olaf Păunul¹. Olaf îl poartă la el, dar totodată îl sfătuiește să se păzească, căci „sunt porniți să-ți facă orice rău le-ar sta în putere. Nu ieși niciodată singur la drum!”

Olaf îi dădu încă și alte multe povești folositoare și între ei se legă o strinsă prietenie.

60

PRIETENIA LUI GUNNAR CU ASGRIM

Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellida, avea o plingere în fața *Althing*-ului pentru o pricină de moștenire. Părintele era Ulf, feciorul lui Uggi². S-a întâmplat însă că potrivnicul său să găsească un cenci, lucru neobișnuit în plingerile lui Asgrim. Cenciul era că pentru judecată chemase cinci, în loc de nouă, megieși împrejurași. Pe acest temei, părintele ceru ca plingerea nici să nu fie ascultată.

Atunci Gunnar păși înainte și grăi:

— Află Ulf al lui Uggi, că de vei căuta să pui piedică acestei plingeri drepte, te voi chema la harț. Njal și prietenul meu Helgi m-au rugat ca, în lipsa lor, să sprijin cererile tale, Asgrim.

— Dar eu cu tine n-am nimic de împărțit! răspunse Ulf.

— În pricina asta totuși cu mine vei avea a face, stăruie Gunnar.

Până la urmă Ulf se văzu nevoit să plătească fără a crânci.

Atunci Asgrim îi zise lui Gunnar:

— M-aș bucura să fii oaspetele meu vara asta, și de aici înainte află că în toate pricinile de judecată voi ține întotdeauna partea ta și niciodată nu mă voi rosti împotriva-ți.

¹ Olaf Păunul, tatăl lui Kjartan, era fratele Hallgerdci, soția lui Gunnar (v. p. 5).

² Skald vestit (vezi cap. 102).

Apoi Gunnar încălecă și se-ndreptă spre Hlidarendi.

Seurt timp după aceea Gunnar se-ntilni cu Njal. Acesta îl sfătui să fie cu ochii în patru, deoarece auzise acum că cei de la Thrihyrning plănuiau să-l lovească, și-l învăță să nu meargă nicăieri neînsoțit de prieteni în număr mare și neînarmat. Gunnar făgădui să nu iasă din vorba lui. Apoi îi povesti că fusese poftit de Asgrim: „Am de gând să merg să stau la dinsul spre toamnă”.

— Nu destăinui nimănui nici ziua când vei porni, nici cît timp vei petrece acolo, îl povățui Njal. Și te rog, când pornești, îngăduie feciorilor mei să te-nsoțească.

Se învoiră că așa să facă.

Vara trecuse, și nu mai rămăseseră decît opt săptămîni pînă la venirea iernii. Într-o zi Gunnar îi zise lui Kolskegg:

— Gătește cele de cale, că mergem la Tunga, să fim oaspeții lui Asgrim.

— Nu le dăm de știre și feciorilor lui Njal? întrebă Kolskegg.

— Nu, răspunse Gunnar, nu vreau să li se tragă vreun ponos de pe urma mea.

61

STARKAD PORNEȘTE ÎMPOTRIVA LUI GUNNAR

Purceseră la drum toți trei frații, Gunnar, Kolskegg și Hjort. Gunnar era înarmat cu paloșul Olvisnaut¹ și cu baltagul său, iar Kolskegg avea cu sine jungherul. Hjort de asemena purta arme. Merseră la Tunga. Asgrim îi primi cu prietenie și au petrecut acolo o bucată de vreme. Apoi, într-o zi îi spuseră lui Asgrim că venise timpul să se-ntoarcă la Hlidarendi. Asgrim le făcu atunci daruri frumoase și se arătă

¹ Vezi cap. 54.

gata să-i însoțească, Gunnar îi răspunse că nu era nevoie, și așa s-a făcut că Asgrim nu i-a mai însoțit.

Se afla un om pe nume Sigurd Rît-de-Porc. Se pusese în slujba celor de la Thrihyrning și le făgăduise să îscodească toate mișcările lui Gunnar. Sigurd se-nfățișă acum la Thrihyrning și le dădu știrile ce avea, stăruiind că nici nu s-ar putea prilej mai bun ca acesta: „De astă dată sînt numai ei trei“.

— De cîți oameni am avea nevoie ca să-l năpădim? vru să știe Starkad.

— Nu-i venim de hac cu una, cu două, zise Sigurd. Ne-ar trebui, soțot, nu mai puțin de treizeci de oameni.

— Unde să-l pîdim? mai întrebă Starkad.

— La Knafaholar¹, răspunse Sigurd; acolo nu ne poate vedea pînă nu tîbărim asupra lui.

— Mergi atunci la Sandgil, zise Starkad, și spune-i lui Egil din parte-mi să trimită cincisprezece oameni la Knafaholar, căci cincisprezece vor veni și de la noi.

Thorgeir grăi către Hildigunn:

— Diseară cu mîna mea îți voi arăta leșul lui Gunnar.

— Cred mai degrabă, îi răspunse dînsa, că te vei întoarce pleostit și cu capul plecat!

Împreună cu cei trei feciori ai săi și însoțit de încă unsprezece oameni, Starkad porni de la Thrihyrning la Knafaholar, și acolo se așezară la pîndă.

Cum ajunse la Sandgil, Sigurd zise către Egil:

— Trimis sînt de Starkad și de feciorii lui spre a-ți spune ca, împreună cu feciorii tăi, să mergi la Knafaholar, pentru ca acolo să-l pîndiți pe Gunnar.

— Cîți oameni să mergem? întrebă Egil.

— Cu mine, cincisprezece, răspunse Sigurd.

Kol zise:

— Acum voi avea, cred, prilejul să mă măsoar cu Kolskegg:

¹ Knafaholar (Gîlmele-Copiilor), patru movilițe de origine vulcanică, situate pe malul stîng al Ytri Rangăi.

— După socotința mea, zise Sigurd, la prea mult te-nu-meți.

Egil îi pofti pe cei doi norvegieni¹ să meargă și ei. Dinșii îi răspunseră că n-aveau nici o vrajbă cu Gunnar.

— Se vede însă că nu-i lucru de șagă, zise Thorir, de vreme ce pentru trei oameni ridicăți o oștire întreagă!

Clocotind de minie, Egil le întoarse spatele. Soția lui grăi însă către norvegian:

— Păcat că fiica mea, Gudrun, s-a coborât pină într-atît încît s-a împreunat cu tine. De nu cutezi a-l însoți pe cel ce-ți dă găzduire, și ți-e tată-soeru, mare mișel trebuie să fii!

— Fie, voi merge cu soțul tău, zise Thorir, dar află că de întors nu ne vîin întoarce nici el nici eu!

Thorir se apropie apoi de Thorgrim și-i zise:

— Ține cheile lăzilor mele, căci n-am să mai apuc să umblu cu ele. Te postesc să-ți iei din lăzi tot ce dorești și întoarce-te pe pămîntul Norvegiei fără a te gîndi nici o clipă să răzbuni moartea mea! Să știi că de nu vei părăsi această țară, viața-ți vei pierde.

După care Thorir se alătură și el cetei.

62

VISUL LUI GUNNAR

Se cade acum să luăm firul de acolo de unde Gunnar a trecut Thjorsa și s-a îndreptat către soare-răsare. N-apucă bine a se depărta de vad, cînd iată că-l cuprinse o moleșală strașnică. Atunci îi rugă pe frații săi să facă un popas. Zis și făcut. Gunnar adormi și porni a ieni din somn.

Kolskegg zise către Hjort:

— Pesemne că visează.

¹ Vezi cap. 58.

Acesta-i răspunsu.:

— Aș vrea să-l trezesc.

— Nu, nu-l trezi! zise Kolskegg. Lasă-l să-și viseze visul pin' la capăt!

Dormi Gunnar o bună bucată de vreme; lepădă scutul în somn și se vedea bine că se înfierbîntase tare.

Cînd se trezi, Kolskegg îl întrebă:

— Ce-ai visat, frate?

— De s-ar fi întîmplat mai devreme să visez ce-am visat, n-aș mai fi plecat de la Tunga însoțit numai de voi doi!

— Povestește-ne ce ai visat! îl rugă Kolskegg.

— Se făcea că treceam călare sub Knafaholar. În locul acela am văzut o haită de lupi ce s-au năpustit asupra mea, impresurîndu-mă din toate părțile, dar am izbutit să scap de ei și s-ajung pin' la Ranga. Acolo din nou au năvălit asupra mea și am dat să mă apăr. Am săgetat lupii aflați în frunte, dar cînd s-au apropiat, n-a mai fost chip să mă slujesc de arc. Atunci am apucat paloșul într-o mînă și baltagul în cealaltă și am pornit a hăcui-n dreapta și-n stînga. Cu scutul nu mă mai sinchiseam să mă păzesc și nu pricep cum de-a scăpat teafăr. Am răpus o mare mulțime de lupi; așijderea și tu, Kolskegg. Se făcea însă că lui Hjort îi veniseră de hac. Îi sfișiaseră pieptul, și inima i-o smulsese un lup și o ținea în colți. S-a făcut apoi că pe lupul acesta l-am lovit cu turbare, și că, pocnîndu-l mai jos de spată, l-am tăiat în două, după care ceilalți lupi au fugit mîncînd pămîntul. Acuma te slătuiesc, frate Hjort, să te întorci către soare-apune și să te inapoiezi la Tunga.

— Nu fac una ca asta, răspunsu Hjort. Te urmez chiar de aș ști că voi piêri!

Deci au purces mai departe către răsărit, trecînd pe sub Knafaholar.

Deodată Kolskegg zise:

— Gunnar, vezi tu dincolo de gilme o mulțime de sulite și de oameni armați?

— Că visul mi se va adevăra, nu m-am îndoit nici o clipă, răspunse Gunnar.

— Ce facem? întrebă Kolskegg. N-aş crede c-ai vrea să dăm dos!

— Nu ne vom lăsa să rămănim de ris şi de ocară. Minăm devale către grindul acela de pe malul Rangăi; acolo ne vom putea apăra.

Apucară spre gîrlă şi se gătiră de luptă. Cînd îi văzu îndreptîndu-se spre grind, Kol strigă:

— O luaşi la sănătoasa, Gunnar?

— Nu lăuda ziua pînă nu apune soarele! îi răspunse Kolskegg.

63

CAPCANA

Atunci Starkad dădu ghes oamenilor săi şi porniră ei iureş către grind. În fruntea tuturor se afla Sigurd Rit-de-Porc, cu un scut rotund, mic într-o mină şi cu un cuţit de vînătoare în cealaltă. Cînd îl văzu, Gunnar struni arcul şi-l săgetă. Cum zări săgeata venind, Sigurd ridică scutul, dar săgeata-l străpunse şi-l nimeri drept în ochi, ieşindu-i prin ceafă. Astfel Sigurd pieri cel dintîi. A doua săgeată Gunnar o slobozi asupra lui Ulfhedin, mina dreaptă a lui Starkad. Săgeata i se-implintă în pîntece, şi Ulfhedin se prăbuşi la picioarele unui *bondi* care, împiedicîndu-se, căzu de-a berbeleacul peste dinsul. *Bondi*-ului acestuia Kolskegg îi zdrobi ţeasta cu un bolovan, ucigîndu-l pe loc.

Starkad grăi atunci:

¹ Afară de secure, suliţă şi paloş scandinavii foloseau şi arcul, singura armă cu bătaie lungă şi cu tragere rapidă şi precisă. În poezia skaldică săgeţile erau numite „păsările praştiei” şi „crengile hoiturilor”.

— Nici o ispravă nu vom face câtă vreme va avea putința să ne săgeteze cu arcu; să înaintăm vitejește, fără frică!

Prinseră deci să se îmboldească unii pe alții. Gunnar se apăra cit putu cu arcu și cu săgețile. Apoi le zvirlă, apucă baltagul și paloșul și cu amîndouă mîinile începu a împunge și a tăia-n dreapta și-n stînga. Se-ncinse o luptă crîncenă, și Gunnar făcu proașcă în dușmani, așijderea și Kolskegg.

Apoi Thorgeir, feciorul lui Starkad, strigă către Gunnar:

— I-am făgăduit Hildigunnei să nu mă-ntorc fără capul tău!

— Nu-mi vine a crede c-ar pune mare preț pe el, răspunse Gunnar, însă de vrei să i-l duci, vino mai aproape!

Atunci Thorgeir se-ntoarse către frații săi și le zise:

— Să tăbărim pe el! Cu toții odată! Scut nu are, așa că e în mîinile noastre!

Luîndu-i-o înainte lui Thorgeir, Bork și Thorkel se avîntară. Bork se năpusti să-l taie pe Gunnar cu paloșul, dar Gunnar se apăra izbind atît de virtos cu baltagul, încît arma zbură din mîna lui Bork. În clipa ceeă băgă de seamă că Thorkel era gata să-l lovească din cealaltă parte. Gunnar sta cu un picior înainte. Flutură paloșul prin văzduh și apoi o repezi în grumazul lui Thorkel, zburîndu-i căpătîna.

Atunci Kol, feciorul lui Egil, strigă:

— Faceți loc! Vreau să mă măsoar cu Kolskegg! De mult vă spun că nu-s întru nimic mai prejos decît dînsul!

— Asta acum se va vedea! răspunse Kolskegg.

Kol aruncă sulîța asupra lui Kolskegg. Acesta tocmai doborîse un dușman și nu mai avu vreme să ridice scutul spre a se apăra, și-l nimeri sulîța, străpungîndu-i coapsa. Kolskegg se-ntoarse năprasnic și se aruncă asupra lui Kol cu jungherul, retezîndu-i piciorul de la genunchi.

— Ei, ce mai zici acum? întrebă Kolskegg. Ți l-am tăiat, sau nu?

— Asta mi se trage din aceea că nu m-am acoperit cu scutul.

Și Kol stătu citva timp într-un picior, privind la ciotul
ce-i rămăsese.

— Nu-i nevoie să te holbezi atita la el! zise Kolskegg.
Precum vezi, s-a dus piciorul!

Dup-aceea Kol se prăvăli și muri.

Îndirjit, Egil tăbări pe Gunnar să-l taie. Gunnar îl
păli cu baltagul, împlintindu-i-l în pintece, apoi îl ridică în
virful armei și-l prăvăli în Ranga.

Atunci Starkad grăi:

— Ticălos mai ești, tu Thorir Norvegianul, stai cu bra-
țele încrucișate! Iată, l-a ucis acum și pe Egil, care ți-e și
gazdă, și socerul „

Întăritat, Thorir se avintă în luptă. Până aci Hjort răpu-
sese doi vrăjmași. Thorir tăbări asupra lui și-i înfipse paloșul
în piept, și Hjort se prăbuși în țărină.

Cînd văzu Gunnar asta, îndată-l izbi pe Thorir tăindu-l
în două de la mijloc. Apoi, într-o clipită întoarse baltagul
împotriva lui Bork. I-l înfipse drept în vîntre și virful ieși
de partea cealaltă, înfigîndu-se în pămînt. Dup-aceea Kols-
kegg îl descăpătîină pe Hauk, feciorul lui Egil, iar lui Ottar,
cel de al treilea fecior al lui Egil, Gunnar îi retează brațul
de la cot.

Văzînd așa, Starkad zise:

— Să fugim! Aștia nu-s oameni ca toți oamenii!

Gunnar strigă după ei:

— O să vă iasă nume rău, de veți povesti c-ați luat parte
la o bătălie ca asta fără să vă alegeți măcar cu o zgîrietură!

Și se luă după ei și-i păli. Gunnar mai rănise pe mulți
alții, care îndată o luaseră la picior.

Paisprezece oameni, cu Hjort cincisprezece, își pierdură
viața în această luptă¹. Pe Hjort, Gunnar îl duse acasă
pe scut și-l înmormîntă, ridicînd în cinstea lui un gorgan.
Moartea lui au jehit-o nenumărați oameni, căci era nespus
de iubit.

¹ Lupta de la Knafaholar a avut loc în jurul anului 986.

Starkad ajunse la Thrihyrning și Hildigunn obloji rănilor lui și ale lui Thorgeir și le zise:

- Bine v-ar fi fost de nu v-ați fi agățat de Gunnar!
- Bine ne-ar fi fost, într-adevăr, încuviință Starkad.

64

NJAL PREGĂTEȘTE APĂRAREA LUI GUNNAR

Steinvor de la Sandgil îi ceru lui Thorgrim Norvegianul să ia frințele gospodăriei¹; îl rugă să nu părăsească Islanda și să nu dea uitării nici moartea ortacului său, nici aceea a neamurilor ei.

Thorgrim zise:

— Tovarășul meu mi-a venit că de voi rămâne aici voi fi răpus de mâna lui Gunnar. Și nu mă-ndoiesc că n-a greșit, așa cum n-a greșit când a spus că-l pîndește moartea.

— Ți-o dau pe fiica mea Gudrun și tot avutul meu pe deasupra, îl ispită Steinvor.

— Habar n-aveam că plătești atât de bine, răspunse Thorgrim.

Căzură la înțelegere, dînsul învîindu-se s-o ia pe Gudrun și să facă nunta pe vară.

Gunnar porni către Bergthorshval, și Kolskegg îl însoți. Njal și feciorii se aflau în fața casei și le ieșiră înainte, în-țîmpinîndu-i cu prietenie. După aceea Gunnar și Njal se traseră deoparte, să stea de vorbă.

Gunnar zise:

— Am venit să-ți cer ajutor și sfat bun.

Njal răspunse:

¹ Egil, soțul Steinvorei, precum și doi dintre feciorii ei, Kol și Hauk, își pierduseră viața în lupta de lîngă Knafaholar, iar Ottar pesemne murise de pe urma rănilor.

— Cu dragă inimă!

— Mă aflu la mare nevoie, urmă Gunnar, am tăiat oameni puzderie și-aș vrea să știu ce socotești c-ar trebui să fac.

— Mulți socoti-vor c-ai fost nevoit să faci ce n-ai vrut, grați Njal. Dar ar trebui să-mi dai răgaz să mă mai gîndesc.

Njal se depărtă și ehibzui în singurătate ce s'at să-i dea. Apoi se-ntoarse și zise:

— Am cîntărit toate împrejurările și socot că, de am da dovadă de îndrăzneală și stăruință, pricina s-ar putea sfîrși cu bine. Pe Thorfinna, ruda mea, a lăsat-o grea Thorgeir. Îți voi încredința ție dreptul de a-l trage la judecată¹ pentru amăgire și necînstire. Așijderea voi trece în mîinile tale dreptul ce-l am de a cere surghiunul împotriva lui Starkad pentru vina de a fi luat lemne din pădurea noastră de pe șaua muntelui Thrihyrning. Tu cată să pornești îndată amîndouă aceste pricini. Afară de asta, te duci la locul unde s-a desfășurat lupta, dezgropi morții, chemi martori să cerceteze semnele rănilor și faci cunoscut că toți cei tăiați sînt scoși de sub scutul legii, fiindcă au năvălit cu silnicie asupra ta și asupra fraților tăi, cu euget de a vă aduce vătămări și moarte năprasnică. Dacă la *Althing*, cînd se va judeca pricina, ar veni ei și-ar zice că, deoarece mai întîi tu l-ai lovit pe Thorgeir, n-ai avea dreptul a face plîngeri nici pentru tine, nici pentru alții, le voi răspunde că la adunarea de la Thingskala am spus în auzul tuturor că nu mai poți fi urmărit și că prin urmare ești vrednic să faci orice plîngere, atît în numele tău, cît și în numele altora. Atunci nu vor avea încotro și vor fi nevoiți să-ți asculte cererea. De asemenea, mergi de-l caută pe Tyrfling din Berjanes² și cumpără de la dînsul pricina ce-o are împotriva lui Onund din Trollaskog,

¹ După legea islandeză, dreptul de a trage pe cineva în judecată putea fi cedat sau vindut, întocmai ca orice bun personal.

² *Berjanes* (Țancul-Ursului), în regiunea ostroavelor Landeyar, nu departe de Bergthorshval.

singurul îndreptăţit să ceară socoteală pentru tăierea lui Egil, care-i era frate.

Gunnar se-ntoarse la Hlidarendi. Dar după cîteva zile încălecă şi, însoţit de feciorii lui Njal, merse în locul unde se aflau cei răpuşi şi-i dezgroapă. Gunnar dădu de ştire că-s în afara legii cu toţii, deoarece tăbăriseră asupra lui, după ce pusese la cale să-l taie. Apoi se-ntoarse la Hlidarendi.

65

PREGĂTIRI ÎN VEDEREA JUDECĂŢII

În toamna aceea Valgard cel Cărunt se-ntoarse în Islanda şi merse la gospodăria lui, la Hof. Thorgeir se duse atunci la Valgard şi la feciorul său Mord de se plinse că, scoţîndu-i de sub scutul legii pe cei răpuşi, Gunnar săvîrşise mare nelegiuire. Valgard socoti că toate cîte le făcuse Gunnar fuseseră tichuite de Njal şi că, pesemne, acesta îi va-mai fi dat şi alte sfaturi. Thorgeir ceru sprijin şi ajutor, dar Valgard şi Mord se lăsară tare greu şi se lăcomiră la preţ. După multă tocmeală căzură la înţelegere: Mord să ceară mina Thorkatlei, fiica lui Gizur cel Alb, iar Thorgeir de îndată să-i însoţească pe Valgard şi pe Mord în peţit peste Ranga şi Thjorsa către soare-apune.

Purceseră chiar a doua zi doisprezece inşi cu totul, şi nu se opriră decît la Mosfell. Fură bine primiţi şi-i împărtaşiră lui Gizur ce vînt îi adusese. Pînă la urmă se-nvoiră asupra căsătoriei şi hotărîră ca serbarea nunţii să se facă la Mosfell, două săptămîni mai tîrziu.

După aceea Mord şi Valgard s-au înapoiat la casele lor la Hof, şi au început a umbla să poştească nuntaşi. Cînd ajunseră ei cu alaiul la Mosfell, au găsit acolo mare mulţime de oameni, şi veseleile nunţii s-au desfăşurat cu bine.

Thorkatla merse apoi la casa lui Mord și luă cheile gospodăriei; vara următoare Valgard se avintă din nou peste mare.

Mord îl tot împingea pe Thorgeir să-l tragă la judecată pe Gunnar. Thorgeir merse atunci la Onund și-l îndemnă să ridice pîră împotriva lui Gunnar pentru moartea lui Egil, care-i era frate lui Onund precum și pentru moartea feciorilor lui Egil: „Cît despre mine, voi porni plingere pentru moartea fraților mei și pentru vătămarile ce ni le-a adus mie și lui taică-meu.“

Onund se învoi să înceapă pîra și purceseră deci să facă vestirile cuvenite în legătură cu moartea de om săvîrșită asupra lui Egil și a feciorilor săi, și să cheme la judecată nouă vecini împrejurași care-și aveau gospodăriile mai aproape de locul unde se dăduse lupta.

Vestea acestor pregătiri în vederea judecății ajunse la Hlidarendi. Gunnar merse îndată la Njal, îi istorisi cele auzite și-l întrebă ce socotește c-ar trebui să facă.

Njal zise:

— Acu cheamă-ți și tu vecinii împrejurași, atît de la Hlidarendi, cît și de la locul luptei. Numește martori și pune moartea fratelui tău Hjort în sarcina lui Kol, căci după lege se cade. Apoi, deși-i mort, dai pîră împotriva lui Kol pentru această moarte. Dup-aceea pui martori și alegi vecini împrejurași care să meargă cu tine în fața judecății la *Althing*, să mărturisească dacă da sau ba Kol și tovarășii lui au năvălit asupra lui Hjort să-l omoare. De asemenea, trebuie să-l tragi în judecată pe Thorgeir pentru necinstire de fecioară și să pornești împotriva lui Onund pricina cumpărată de la Tyrfing.

Gunnar urmă întocmai cum îl învățase Njal. Multora toate aceste pregătiri li s-au părut ciudate. Plingerile aveau să vină acum înaintea judecății. Gunnar merse deci la *Althing*, cum de asemenea meraseră Njal și feciorii, precum și

feciorii lui Sigfus. Gunnar trimisese la cumnații săi¹, rugându-i să vină la *Althing* cu eit mai mulți însoțitori, fiindcă va avea nevoie de sprijin cât mai puternic cu putință. Veniră deci oameni mulți și din părțile de la soare-apune.

Se înfățișară la *Althing* și Mord, feciorul lui Valgard, și Runolf de la Dal, și gospodarii de la Thrihyrning și Onund din Trollaskog.

66

RĂFUIALA PIRELOR

Cînd ajunseră la *Althing*, toți aceștia se uniră cu ceata lui Gizur cel Alb și a lui Geir Godi.

Gunnar, feciorii lui Sigfus și feciorii lui Njal umblau călări toți laolaltă, în rinduri strinse și atît de năprasnici, încît oamenii se fereau din calea lor, să nu-i răstoarne. Și la *Althing* de rîndul ăsta despre nimic altceva nu se vorbea mai mult decît de această pricină, grea și înelcită.

Gunnar merse să-i vadă pe cumnații săi, pe Olaf și pe ceilalți, și aceștia îl primiră prietenește. Il rugară pe Gunnar să le povestească bătălia, și dinsul le povesti, cîstit și fără părtinire, cum se petrecuseră lucrurile. De asemenea, le aduse la cunoștință toate măsurile pe care de atunci încoace le luase în vederea judecății.

Olaf zise:

— Faptul că în toate pricinile Njal îți stă alături este de neprețuit.

Gunnar mărturisi fără înconjur că nicicînd n-avea să izbutească a se plăti de ajutorul ce-l primea. Njal le ceru

¹ Este vorba de cei trei frați ai Hallgerdei: Olaf Păunul, tatăl lui Kjartan, Bard și Thorleik, tatăl lui Bolli (vezi cap. 1).

apoi să-l sprijine și ei, și răspunseră că, de bună seamă, aveau să facă tot ce le va sta în putere.

Acum plingerile, și ale unora, și ale celorlalți, veniră înaintea *Althing*-ului, și fiecare parte își făcu apărările.

Mord întrebă cum se face că un om ca Gunnar, care, pentru vătămarea adusă lui Thorgeir, s-ar fi cuvenit să fie scos de sub scutul legii, e primit să tragă în judecată pe alții.

Njal întâmpină:

— Fost-ai tu toamna trecută la adunarea de la Things-kala?

— Știi bine c-am fost, răspunse Mord.

— Și n-ai auzit când Gunnar a făcut cunoscut că pe Thorgeir e gata să-l despăgubească întru totul? întrebă Njal.

— Ba da, am auzit, încuviință Mord.

— Am făcut vestire atunci, zise Njal, că Gunnar nu mai poate fi pedepsit și i-am redat dreptul de a sta în judecată.¹

— E drept. După lege, asta o puteai face, zise Mord, dar spune-ne pe ce temei moartea lui Hjort a pus-o Gunnar în sarcina lui Kol, când, în fapt, de ucis, Thorir Norvegianul l-a ucis?

— Și asta tot după lege s-a făcut, răspunse Njal, căci moartea Gunnar a pus-o în sarcina lui Kol de față cu martori.

— Se prea poate să fie după lege, încuviință Mord, dar pe ce temei poate Gunnar să-i socotească pe toți scoși de sub scutul legii?

— Ar trebui s-o știi și tu, îi întoarse Njal; temeiul este că ei cu toții mai dinainte s-au înțeles să tabere asupra lui Gunnar și să facă moarte de om.

— Bine, dar Gunnar a scăpat nevătămat, stăruie Mord.

¹ Culegerea de legi islandeze, cunoscută sub numele de *Grágas* (Gisca cenușie) (probabil după culoarea pergamentului pe care e scrisă), alcătuită în secolul al XII-lea, confirmă că oricine făcea moarte de om era îndrituit să ceară pace (*grid*) în fața adunării obștii; în cazul de față reiese că Gunnar ceruse pace și că, pe acest temei, Njal făcuse vestirea pomenită în text.

— Aşa-i, răspunse Njal, dar fraţii săi, Kolskegg şi Hjort, se aflau cu dînsul, şi unul a fost ucis, iar celălalt, rănit.

— Oricît nu mi-ar plăcea să recunosc acest lucru, zise Mord, legea-i de partea voastră.

Atunci Hjalti, feciorul lui Skeggi din Thjorsardal¹, păşi înainte şi grăi:

— Pînă astăzi, Gunnar, niciodată nu m-am amestecat în pricinile tale, dar aş vrea să ştiu acum pînă unde ai fi gata să mergi de dragul stăruinţelor şi prieteniei mele?

— Ce-ai vrea să fac? întrebă Gunnar.

— Aş vrea ca pricina asta s-o încredinţezi spre dezlegare unor oameni buni şi de nădejde, care s-aşeze o pace dreaptă.

Gunnar zise:

— De-mi făgăduieşti că de aici înainte niciodată n-ai să te rosteşti împotriva mea, oricare mi-ar fi potrivnicii, mă învoiesc.

— Îţi făgăduiesc, se învoi Hjalti.

Hjalti se sfătui apoi cu potrivnicii lui Gunnar şi ajunse la înţelegere cu dînşii. Fiecare dintre părţi să facă legămint faţă de cealaltă că nu va strica pacea. Rănirea lui Thorgeir şi pîra pentru necinstire dată împotriva lui să se stingă prin tocmală, de asemenea rănirea lui Starkad şi plîngerea împotriva lui pentru vina de a fi tăiat lămne în pădurea lui Njal. Să se plătească pentru moartea fraţilor lui Thorgeir numai jumătate din preţul de răscumpărare obişnuit, rămînînd căzuţi din dreptul asupra celeilalte jumătăţi pentru că tăbăriseră asupra lui Gunnar. Moartea lui Egil şi pricina lui Tyrfing să fie şi ele stinse prin tocmală. Tăierea lui Hjort să fie plătită cu moartea lui Kol şi a lui Thorir Norvegianul, iar pentru toţi ceilalţi să se plătească jumătate din preţul de răscumpărare.

Printre cei care au aşezat temeiurile împăcării se aflau şi Njal, şi Asgrim, feciorul lui Grim de la Ellida, şi Hjalti, feciorul lui Skeggi.

¹ Thjorsardal — Valea Thjorsei.

Njal dăduse cu împrumut lui Starkad și celor din Sandgil bani mulți; toți acești bani îi lăsă acum în mina lui Gunnar, spre a plăti prețul răscumpărării. La *Althing* se aflau atît de mulți prieteni de ai lui Gunnar, încît acesta izbuti să plătească pe loc tot ce datora pentru a-și scoate capul de sub sabie. Pe deasupra, împărți și daruri *hofdingi*-lor care-l sprijiniseră. Gunnar se alese cu mare cinste, și toată lumea gîndea că în pătrarul de miazăzi nu se afla om deopotrivă cu el.

De la *Althing*, Gunnar se-ntoarse la Hlidarendi și la în-deletnicirile-i pașnice, dar vrăjmașii îl pizmuiau pentru cîntea de care se bucura.

67

MORD VICLENEȘTE ÎMPOTRIVA LUI GUNNAR

Se cade acum să povestim despre Thorgeir, feciorul lui Otkel; crescuse acest Thorgeir și ajunsese bărbat înalt și voinic, cinstit și iubitor de adevăr, dar intrucitva lesne încrezător, și le era drag oamenilor de seamă, iar rudele îl iubeau.

Într-o zi, feciorul lui Starkad merse la ruda sa Mord.

— De fel nu mă pot împăca, zise el, cu neizbînda pîrei împotriva lui Gunnar. Ți-am plătit, și am dreptul s-aștept că vei sta alături de mine pînă vom trece din viață. Aș vrea acum să-mi împletești o mreajă, o mreajă dibace. Vorbesc deschis, deoarece știu că ești cel mai înverșunat dușman al lui Gunnar, și că la fel și dînsul îți este dușman. De vei urzi bine voi avea grijă să sporesc slava de care te bucuri!

— Se știe bine că-s totdeauna lacom de ciștig, răspunse Mord, și așa sînt și în privința pricinii acesteia. Foarte ane-

voie va fi a țese o urzeală prin care să-ți atingi țelul fără a călea așezămintele făcute. Am auzit însă de Kolskegg c-ar avea de gând să pună iară mina pe a patra parte din pământul de la Moeidarhval¹, dată lui taică-tău pentru moartea feciorului.² Dreptul de a sta în judecată pare-se că l-ar fi dobândit Kolskegg de la maică-sa și că Gunnar l-ar fi sfătuit să nu se lase pământul, ci să-l răscumpere. Zic deci s-aștep-tăm pînă fac ei acest pas, și apoi să-l învinuim pe Gunnar c-a stricat tocmeala. A mai apucat el un ogor și de la Thor-geir, feciorul lui Otkel, călcîind astfel învoiala și cu dinsul. Mergi la Thorgeir, feciorul lui Otkel, ciștigă-l de partea ta, și apoi împreună porniți împotriva lui Gunnar. De dați greș și scapă cu viață, n-aveți încotro, trebuie să încercați iară și iară. Dar mai trebuie să-ți spun un lucru: Njal i-a prorocit lui Gunnar că, de va face de două ori moarte de om în aceeași spiță și de va strica și pacea așezată dup-aceea, atunci muri-va de moarte năprasnică. Iată de ce e nevoie să-l tragi în pri-cina asta pe Thorgeir, feciorul lui Otkel: pentru că tatăl lui a fost ucis de Gunnar; și de se va întîmpla să-l loviți împreună pe Gunnar, tu să te păzești cu grijă și să-l lași pe Thorgeir să se avinte, căci va fi răpus de Gunnar. Astfel Gunnar va fi făcut pentru a doua oară moarte de om în ace-eași spiță, și tu să fugi. Pentru ca din asta să i se tragă pieirea mai e nevoie ca Gunnar să strice pacea așezată. Cînd lucrurile vor ajunge aici, om aștepta și om vedea.

Asupra acestora, Thorgeir, feciorul lui Starkad, se-ntoarse la Thrihyrning, și în mare taină îi împărtăși tatălui său tot ce aflase și luară împreună, fără știrea nimănui, hotărîrea să pună în lucrare cele urzite.

¹ *Moeidarhval* (La-Lutărie), ogor situat între Ranga și Thvera.

² Este, probabil, o inadvertență: e vorba de Bork și Thorkel, feciorii lui Starkad, care-și găsiseră moartea în lupta de pe malul Rangăi (vezi cap. 63).

CEI DOI THORGEIR UNELTESC SĂ NĂVĂLEASCĂ ASUPRA LUI GUNNAR

Peste puțin, Thorgeir, feciorul lui Starkad, merse la Kirkjubaer, spre a sta de vorbă cu tizul său, celălalt Thorgeir, feciorul lui Otkel. Acolo s-au tras ei doi deoparte și au ținut sfat o zi întreagă. Înainte de a pleca, Thorgeir, feciorul lui Starkad, dăruî tizului său o sulită bătută cu aur și făcură legămint de prietenie.

Toamna, la adunarea de la Thingskala, Kolskegg porni judecata pentru ogorul din hotarul de la Moeidarhval; Gunnar puse martori și dădu de știre celor de la Thrihyrning că gata e fie să răscumpere acel ogor, fie să le dea în schimb pământ în alt loc, după prețul legiuit. Thorgeir puse atunci și el martori și-l învinui pe Gunnar că stricase pacea ce-o așezaseră. Dup-aceea *Althing*-ul s-a risipit.

Trecu un an. Cei doi tizi mereu se întâlneau și ajunseseră cei mai buni prieteni.

Într-o zi Kolskegg zise către Gunnar:

— Aud că între Thorgeir, feciorul lui Otkel, și Thorgeir, feciorul lui Starkad, s-a legat o prietenie la toartă. și mulți sînt de părere c-ar cloci ei ceva. Fii cu ochii în patru!

— Oriunde s-ar ascunde, nu va scăpa omul de ce e urșit să pătească, răspunse Gunnar.

Și de asta mai mult n-au vorbit.

Pe toamnă Gunnar rindui ca slugile sale să lucreze o săptămînă în hotarul gospodăriei, iar săptămîna următoare să meargă în hotarul de la Landeyar, să isprăvească strînsul și clăditul finului, și porunci ca la Hlidarendi să nu rămînă nimeni decît dînsul și femeile.

Thorgeir de la Thrihyrning merse la tizul său și, precum le era obiceiul, îndată începură a se sfătui.

Thorgeir, feciorul lui Starkad, zise:

— Să prindem inimă acum și să tăbărim împotriva lui Gunnar!

— Să nu uităm, întâmpină Thorgeir, feciorul lui Otkel, că din toate luptele Gunnar a ieșit biruitor. Afară de asta, n-aș vrea să-mi iasă ponos de stricător al așezămintelor.

— De stricat așezămintele, nu noi, ci ei le strică! răspunse Thorgeir, feciorul lui Starkad. De la tine Gunnar a apucat un ogor, iar pe noi, pe taică-meu și pe mine, ne-a lipsit de pământul de la Moeidarhval.

Și în cele din urmă se învoiră să năvălească asupra lui Gunnar. Dup-aceea Thorgeir, feciorul lui Starkad, îi destăinuie că peste puține zile Gunnar avea să rămână singur la Hlidarendi și zise:

— Să vii însoțit de unsprezece oameni, tot atâția voi aduce și eu.

Apoi Thorgeir se-ntoarse la Thrihyrning.

69

NJAL STRICĂ URZEALA

Trei zile după ce Kolskegg și slugile plecaseră la lucru în hotarul ostroavelor, Thorgeir, feciorul lui Starkad, prinse de veste și trimise vorbă tizului său că-l așteaptă în șaua muntelui Thrihyrning. Și numaidecît dup-aceea Thorgeir, feciorul lui Starkad, încălecă și, însoțit de unsprezece prieteni, porni la deal, spre șaua muntelui unde-și dăduse întâlnire cu tizul. Între timp, Gunnar se afla singur la Hlidarendi. În drum, cei doi tizi trecură printr-o pădure; acolo i-acuprins o toropeală de-au trebuit să descălece ca să pună capul jos.¹ Și-au atârnat deci scuturile în copaci, au priponit caii și s-au culcat cu armele alături.

¹ Textul lasă a se înțelege că somnul ar fi fost pricinuit prin vrăjitorie.

În noaptea aceea, Njal, care se afla la Thorolfssfell, n-a putut închide un ochi, și ba ieșea, ba intra în casă. Thorhild¹ îl întrebă de ce nu dormea.

— Am fel de fel de vedenii, răspunse Njal. Mi se perindă înaintea ochilor duhurile multora dintre dușmanii lui Gunnar. Un lucru e însă ciudat: cu toate că par turbați, ai zice că rătăcesc fără țință.

Scurt timp dup-aceea, în fața casei se opri un călăreț, descălecă și dădu buzna înăuntru. Era păstorul oilor Thorhildei.

Dinsa îl întrebă:

— Ai găsit oilă?

— Am găsit, cred, ceva mai de preț, răspunse păstorul.

— Ce anume? întrebă Njal.

— Sus, în pădure, am văzut douăzeci și patru de bărbați. Căi le erau priponiți, iar ei dormeau duși. Scuturile le atârnau în copaci.

Atît de bine îi iscodise, încît a fost în stare a spune despre fiecare ce arme avea și ce veșminte purta. Astfel, Njal îi cunoseu pe toți cine erau și pe dată grăi către păstor:

— Vrednică slugă ești, bine ar fi mulți ca tine să am! Niciodată nu voi uita această ispravă. Acumia însă aș vrea să te duci să-mi faci o slujbă.

Păstorul zise că gata era să porceadă.

— Te repezi la Hlidarendi, porunci Njal, și-i spui lui Gunnar s-alerge la Grjota și să scoale prietenii. Eu mă duc sus la pădure să-i află pe oamenii ceia și să-i alung. Lucrurile au căzut bine, fiindcă nu vor face nici o ispravă și vor păgubi din gros.

Încălecă deci păstorul și-i duse aceste vorbe lui Gunnar, căruia îi istorisi totul, fără a uita nimic. Atunci Gunnar se sui pe cal, alergă la Grjota și trimise să scoale oamenii.

Se cade acum să povestim de Njal cum a purces în căutarea celor doi tizi.

¹ Soția lui Skarphedin, feciorul lui Njal.

— Mare nesocotință să vă culcați și să dormiți tocmai aici! le zise el. Ce vînt v-a adus? Cu Gunnar nu-i de șagă! La drept vorbind, e limpede c-ați venit cu gîndul de a-l ucide. Aflați însă că umblă să ridice oameni și îndată vine și, de nu spălați iute putina și vă întoarceți la casele voastre, pe toți vă hăcuiește.

Foarte înfricoșați, tizii n-au zăbovit deloc ci și-au luat armele, au încălecat și s-au întors la Thrihyrning.

Njal îi ieși înainte lui Gunnar și-l sfătui să țină ceata pe lîngă dînsul: „Eu însă voi merge și voi căuta să cad la învoială cu ei; sînt speriați de-a binelea. Pentru c-au vicle-nit să te omoare — și treaba asta au făcut-o laolaltă cu toții — prețul răscumpărării n-ar trebui să fie mai mic decît cel ce s-ar cuveni plătit de s-ar întîmpla moartea vreunuia dintre cei doi tizi. Banii îi voi păstra eu și voi îngriji să-ți stea la îndemînă oricînd s-ar întîmpla să ai nevoie de ei.“

70

DUȘMANII LUI GUNNAR SILIȚI SĂ PLĂTEASCĂ DESPĂGUBIRI

Gunnar îi mulțumi pentru ajutor. Njal merse la gospodăria de la poalele muntelui Thrihyrning și le dădu a înțelege că, de nu vor așeza pace, Gunnar n-avea să-și destrame ceata. Tizii, fiind înfricoșați tare, se arătară doritori a se răscumpăra și-l rugară pe Njal să mijlocească o împăcare. Njal răspunse că nicidecum nu-l va îndemna pe Gunnar să ia în seamă cuvinte amăgitoare. Atunci îl rugară să așeze el pacea și-i făgăduiră să se supună hotărîrii lui. Njal le arătă că nu primește să se rostească asupra pricinii decît la *Althing*, de față cu oameni bun și înțelepți. Dînșii încuviințară.

Njal mijloci între cele două părți pînă își dădură chezașii tari că doreau să se împace și că vor păzi pacea și chiar

s-au învoit ca dinsul să facă așezămintul, putînd alege ajutor pe cine va găsi el de cuviință.

Scurt timp dup-aceea, cei doi tizi se-ntîlniră cu Mord, feciorul lui Valgard. Mord îi ocări foarte că lăsaseră pricina pe mîna lui Njal, deși știau bine cît era de bun prieten cu Gunnar, și le zise că greșeala aceasta aveau s-o plătească seump.

Apoi, ea de obicei, poporul merse la *Althing*; se înfățișară amîndouă părțile. Njal păși înainte și ceru oamenilor buni și înțelepți care erau de față să arate ce despăgubiri se cuvenea să primească Gunnar de la cei ce violențaseră să-l ucidă. Bătrînii răspunseră că, după părerea lor, un om de seamă cum era Gunnar are tot temeiul să ceară despăgubiri însemnate. Njal îi întrebă atunci dacă, după socotința lor, Gunnar era îndrituit să le ceară despăgubiri tuturor, sau numai căpeteniilor. Dădură răspuns că greul se cade să apese pe umerii căpeteniilor, dar că și ceilalți poartă vină.

— Mulți vor adevăra însă, întîmpină Mord, că, de vreme ce Gunnar a stricat așezămintul făcut cu cei doi Thorgeir, fapta de care-i vorba nu s-a întîmplat chiar din senin.

— Nu se poate spune, le-o întoarse Njal, că a folosi drepturile legiuite înseamnă a strica așezămintele; căci vorba ceea: țara pe lege se clădește, iară fărădelegea o pustiește.¹

Și Njal le aminti tuturor că, în schimbul locului de la Moedarhval, Gunnar se arătase gata să dea fie bani, fie altă bucată de pămînt. Cei doi tizi înțeleseseră atunci că Mord îi înșelase și-l muștrară amarnic, zicînd că numai din vina lui aveau să fie siliți acuma să plătească bani grei.

Njal desemnă doisprezece oameni să ticluiască așezămintul. Toți cîți îi însoțiseră pe cei doi tizi au fost osîndiți a plăti

¹ Prima parte a maximei de mai sus este înscrisă în zilele noastre ca deviză pe frontispiciile tribunalelor și primăriilor din multe orașe islandeze și scandinave.

cite o sută de *eyrir*-i de argint fiecare, iar tizii, cîte două sute. Banii îi luă în păstrare Njal. Apoi, părțile, repetînd cuvînt cu cuvînt cele rostite de Njal, făcură legămint că vor păzi pacea.

De la *Althing*, Gunnar a apucat înspre soare-apune, către Dalir, și s-a oprit la Hjardarholt, unde fu întîmpinat cu brațele deschise de Olaf Păunul. Rămase acolo o jumătate de lună. În acest răstimp umblă în lung și în lat prin împrejurimi, fiind bine primit pretutindeni.

La despărțire Olaf zise:

— Trei lucruri de preț vreau să-ți dau în dar: o brățară de aur, o mantie pe care a purtat-o cîndva Myrkjartan¹, craiul Irlandei, și un cîine ce l-am primit cînd am fost în Irlanda: cîinele-i mare și poți aștepta de la el ajutor cît de la un bărbat zdravăn. Afară de asta-i deștept ca un om, pe toți neprietenii îi latră, dar pe oamenii buni niciodată, căci cîtește pe fața fiecăruia dacă-ți vrea binele sau răul; să știi că-și va da și viața pentru tine. Numele cîinelui e Sam². Apoi grăi către cîine: De aici înainte urmează-l și-l slujește cu credință pe Gunnar!

Și cîinele îndată se apropie de Gunnar și i se culcă la picioare.

Olaf îl povățui pe Gunnar să se păzească, fiindcă mulți oameni îl pizmuiau, „doar ești socotit cel mai vestit bărbat din țară”.

Gunnar îi mulțumi pentru daruri și pentru povață și porni spre Illidarendi. Rămase acum o bucată de vreme la casa lui și trăi în tihnă.

¹ Întrucît în veacul al X-lea pe teritoriul Irlandei au domnit în același timp mai mulți regi cu numele de Myrkjartan (în limba gaelică — *Muircertach*), nu se poate stabili la care dintre ei se referă saga.

² Sam — Negru.

ÎMPREUNĂ CU MORD, TIZII PUN LA CALE NOI SILNICII ÎMPOTRIVA LUI GUNNAR

Scurt timp după-aceea, cei doi tizi se-ntîlniră cu Mord; erau tare nemulțumiți. Pierduseră bani grei din vina lui și nu se aleseseră cu nimic. Acum îi cerură să țeasă noi urzeli împotriva lui Gunnar.

Mord făgădui să-i mulțumească: „Sfatul ce vi-l dau acum este ca tu, Thorgeir, feciorul lui Otkel, s-o ademenеști pe Ormhild, ruda lui Gunnar. Urnarea va fi că ura lui Gunnar împotriva ta se va înteți. Apoi am să dau sfoară în țară că Gunnar ar avea de gînd să răzbune această necinstire. După-aceea va trebui ca împreună să tăbăriți pe Gunnar, dar nu în casa lui, căci asta-i peste putință cît trăiește zăvodul.“

Dișii se-nvoiră s-aducă la îndeplinire această urzeală.

Vara se apropiase de sfîrșit. Thorgeir, feciorul lui Otkel, își indesi întîlnirile cu Ormhild. Pe Gunnar asta îl minie, și vrăjmășia dintre ei spori. Așa merseră lucrurile toată iarna. Cînd veni vara, întîlnirile dintre Thorgeir și Ormhild se înmulțiră și mai și. Între timp, Thorgeir, feciorul lui Otkel, se tot sfătuisе cu Thorgeir de la Thrihyrning și cu Mord, plănuiind să-l lovească pe Gunnar cînd va merge la ostroave spre a supraveghea munca slugilor sale.

Într-o bună zi Mord prinse de veste că Gunnar pornise devalе, și îndată trimise la Thrihyrning să-l înștiințeze pe Thorgeir că se ivise prilej bun să-l lovească fără veste. Thorgeir purceșе numaidecît cu unsprezece ortaci la Kirkjubaer, unde stăteau gata tizul său cu alți unsprezece.

Hotărîră să coboare devalе pînă la apa Rangăi, și acolo să-l pîndească pe Gunnar.

Cînd a fost să se înapoieze Gunnar de la ostroave, Kolskegg îl însoți. Gunnar avea cu sine arcul, săgețile și baltagul, iar Kolskegg jungherul și celelalte arme.

GUNNAR ȘI KOLSKEGG PUN PE FUGĂ DUȘMANII

S-a făcut că atunci cînd Gunnar și frate-său apucară în sus pe valea Rangăi, baltagul lui Gunnar deodată s-a încrîncenat. Kolskegg întrebă ce semn era acesta. Gunnar răspunse că-n alte țări acest semn se cheamă ploaie de sînge, „zicea Olvir Bondi-ul că semnul ăsta vestește bătălii crîncene!”

Merseră mai departe, pînă zăriră oameni ce stăteau jos pe mal, și-și priponiseră caii.

Gunnar zise:

— Parc-ar sta la pîndă!

Kolskegg răspunse:

— Nelegiuirea asta de mult o coc ei. Vorba e acum, ce facem?

— Treceam în goană prin fața lor pîn'la vad, zise Gunnar, și, acolo ne gătăm de luptă.

Cînd văzură așa, cei de pe mal îndată porniră asupra lor. Atunci Gunnar își struni arcul, așează săgețile dinainte și, cum se apropiară, începu să-i săgeteze. Pe foarte mulți i-a rănit cu săgețile și pe cîțiva i-a ucis.

Atunci Thorgeir, feciorul lui Otkel întîmpină:

— Nici o ispravă nu facem în felul acesta; să dăm iureș! Dădură iureș. În frunte se afla Onund cel Frumos, ruda lui Thorgeir. Gunnar se repezi să-l taie cu baltagul; scutul ridicat spre apărare fu despicat în două și arma îl străpunse pe Onund. Hoțiș, pe la spate, Ogmund cel Zbîrcit tăbări asupra lui Gunnar, dar Kolskegg îl văzu și-i reteză amîndouă picioarele, și apoi îl zvîrli în Ranga, unde se înecă îndată. Lupta fu crîncenă. Gunnar cu o mîină tăia și cu cealaltă împungea. Kolskegg doborî o sumedenie de dușmani și pe mulți îi răni.

Thorgeir, feciorul lui Starkad, grăi către tizul său:

— Nu s-ar zice c-ai avea de gînd să-ți răzbuni părintele!

Acesta-i răspuns:

— E drept, nu m-am aruncat în rindul întâi, dar tu mereu rămii în urmă; n-am nevoie și nu îngădui să-mi dai tu ghes!

Și, întăritat, aruncă sulita asupra lui Gunnar și îi străpunse scutul și brațul. Atunci Gunnar atit de tare smuci scutul, încît prăjina sulitei se frinse de la vîrf. În clipa aceea Gunnar zări un alt dușman ce se apropiase și, dintr-o lovitură, îl culeă la pămînt; apoi apucă baltagul cu amîndouă minile. Între acestea, fluturîndu-și paloșul Thorgeir, feciorul lui Otkel se năpusti și el asupra lui. Turbat, Gunnar se-ntoarse fulgerător și înfipse baltagul într-insul, străpungîndu-l, și apoi îl ridică în vîzduh și-l prăvăli în albia Rangăi. Leșul fu purtat devala către vad, unde se izbi de un bolovan. De aici s-a tras locului aceuia numele Thorgeirsvad¹.

Văzînd așa, Thorgeir, feciorul lui Starkad, strigă:

— Să fugim! De biruit se vede bine că nu-i vom birui! Și îndată dădură dos cu toții.

— După ei, Gunnar! strigă Kolskegg. Ia-ți arcu și săgețile. Poate-l mai ajungi cu o săgeată pe Thorgeir, feciorul lui Starkad.

— Deșarte ne vor rămîne pungile după ce ne vom scoate capul de sub sabie pentru ciți zac morți aici! răspuns Gunnar.

— De bani nu vei duce tu lipsă stăruî Kolskegg, dar află că Thorgeir nu se va astîmpăra pînă nu-ți va pricinui moartea!

— Ca să mă sperie, ar trebui să-mi stea în cale nu unul, ci mulți ca dînsul! zise Gunnar.

Se-ntoarseră deci la Hlidarendi și povestiră cele întîmplate. Hallgerd ascultă bucuroasă șirul vitejiilor și nu mai contenea cu laudele. Rannveig însă grăi:

¹ *Thorgeirsvad* — Vadul-lui-Thorgeir; vechiul cuvînt islandez *vad* are același înțeles ca omofonul lui românesc, avînd, poate, aceeași etimologie cu acesta (de la latinescul *vadum*).

— Isprava săvîrșită se prea poate să fie măreață; dar am o presimțire că din ea mari nenorociri se vor trage!

73

PLÎNGEREA LUI GIZUR ÎNAINTEA *ALTHING*-ULUI

Vestea se răspîndi pretutindeni, și mulți jeliră moartea lui Thorgeir. Însoțit de ceata lui, Gizur cel Alb merse la fața locului și făcu fără întîrziere cuvenitele înștiințări pentru vărsarea de sînge ce se întîmplase, chemă vecinii împrejurași să se înființeze la *Althing*, după care se-ntoarse la gospodăria lui, în părțile apusene.

Njal și Gunnar se-ntîlniră și vorbiră despre luptă. Njal grăi către Gunnar:

— Fii cu luare-aminte; acum ai făcut pentru a doua oară moarte de om în aceeași spiță. Nu uita că, de vei strica pacea ce se va așeza de astă dată, viața-ți va fi în primejdie.

— Departe de mine gîndul s-o stric în vreun fel, zise Gunnar, numai că la *Althing* voi avea trebuință de sprijinul tău.

Njal îi răspunse:

— Voi rămîne credincios legămîntului de prietenie pînă la moarte!

Dup-aceea Gunnar se-ntoarse la casa lui.

Sorocul la care urma să se întrunească *Althing*-ul se apropiase, și amîndouă părțile își alăturară un mare număr de neamuri și prieteni. La *Althing* toți se întrebau cum avea să se încheie această pricină.

Gizur și Geir *Godi* se sfătuiră care dintre ei s-aducă în fața obștii pîra pentru tăierea lui Thorgeir. În cele din urmă se-nvoiră ca plîngerea să fie dată de Gizur, și atunci acesta ieși la Piatra-Legii, și de acolo făcu această înștiințare:

— Iată vă fac vestire că-l trag la judecată pentru silnicie certată de lege pe Gunnar, feciorul lui Hamund, carele a năvălit cu putere asupra lui Thorgeir, feciorul lui Otkel, pricinuindu-i o rană singeroasă din care i s-a tras moartea. Stăruie să fie pedepsit cu pedeapsa surghiunului și cer ca nimă-nui să nu-i fie iertat să-l hrănească și să-l adăpostească, sau să-l sprijine și să-l ajute în orice chip. Fac vestire că se cade ca agonisita și averile lui să le piardă, și jumătate din ele să le iau eu, iar cealaltă jumătate să le ia oamenii din pătrarul care, potrivit legii, au dreptul la agonisita și averile celor surghiuniți. Fac vestire înaintea judecătorilor pătrarului care, potrivit legii, au căderea să cerceteze această pricină. Fac această vestire potrivit legii; fac această vestire ca să știe și să ia aminte toți cei de față aici, la Piatra-Legii; dau piră împotriva lui Gunnar, feciorul lui Hamund și cer scoaterea lui de sub scutul legii.

Gizur mai chemă apoi încă o dată martorii și încunoștiință adunarea că-l trage la judecată pe Gunnar, feciorul lui Hamund, pentru că-i pricinuisese lui Thorgeir, feciorul lui Otkel, o rană singeroasă, din care apoi i s-a tras moartea. Rana i-o pricinuisese Gunnar când, cu silnicie certată de lege, năvălise asupra lui Thorgeir. Dup-aceea făcu vestirea cuvenită despre această a doua piră¹ și-și încheie vorbirea întrebând în fața căror judecători se cădea să fie cercetată pricina și unde locuia piritul.

Apoi oamenii adunați în jurul Pietrei-Legii se risipiră, și toți erau de părere că Gizur vorbise bine. Gunnar ascultă cu răbdare și se arată zgircit la vorbă.

Veni acum vremea ca judecătorii să se întrunească la locurile rinduite. Gunnar se așează la miazănoapte față de scaunul de judecată al Rangăi, iar Gizur, la miazăzi. Gizur

¹ Întia oară este incriminat faptul că Gunnar l-a atacat pe Thorgeir, iar împrejurarea că i-a pricinuit o rană singeroasă nu reprezintă decît o circumstanță a acestui fapt. În cea de a doua învinuire, faptul incriminat este rănirea, iar atacul armat împotriva lui Thorgeir nu reprezintă decît o circumstanță accesorie.

numi martorii și-l pofti pe Gunnar să ia aminte, căci avea să dea jurământ, și să înfățișeze învinuirea și mărturiile. Apoi rosti jurământul, arată judecătorilor pîra de maisus, chemă martorii să adeverească despre vestirea de chemare în judecată că fusese făcută cum se cuvine, și, în sfîrșit, chemă vecinii împrejurași să se așeze la locul rînduit. Dup-aceea îl pofti pe Gunnar să-i cerceteze pe vecinii împrejurași spre a-i alege pe cei care să fie înlăturați.

GUNNAR SURGHIUNIT

Atunci Njal grăi:

— Nu se mai poate să stăm și să privim. Să mergem să-i cercetăm!

Merseră deci și pe patru dintre ei îi îndepărtară¹, apoi pe cei cinci rămași îi îndemnară să mărturisească de era sau nu adevărat că Thorgeir, feciorul lui Otkel, și Thorgeir, feciorul lui Starkad, se ridicaseră cu cugetul de a-l ucide pe Gunnar. Toți, pînă la unul, adevăriră fără șovăire că se ridicaseră cei doi tizi cu cuget rău. Atunci Njal păși înainte și arată că, după lege, pe Gunnar această împrejurare îl scoate de sub vină și că, de se va întîmpla să nu se împace părțile, va cere judecății să-l apere de orice răspundere. Nenumărați *hofdingi* se rostiră pentru calea împăcării, și atunci părțile se-nvoiră s-aleagă doisprezece bărbați s-așeze pacea. Dup-aceea întăriră această invoială bătînd palma.

¹ Nu fiindcă n-ar fi îndeplinit cerințele necesare, ci fiindcă, pentru a rosti o hotărîre valabilă, nu era necesară decît prezența a cinci împrejurași.

Cei doisprezece au dat apoi dezlegare, statornicind prețul despăgubirilor, ce urmau a fi plătite pe loc, și hotărînd ca Gunnar și Kolskegg să meargă în surghiun peste mare și să nu se-ntoarcă trei ierni¹. Iar de n-ar ieși din țară, deși i se va fi ivit prilejul, neamurile celui tăiat să-l poată ucide pe Gunnar, fără teamă de pedeapsă.

Gunnar nu lăsa să se întrevadă c-ar fi nemulțumit de acest așezămînt. Îi ceru lui Njal banii ce-i lăsase în păstrare. Njal îi pusese la dobîndă, și acum îi numără în mîna lui Gunnar, și i-au ajuns acestuia ca să plătească toate despăgubirile datorate.

Apoi s-a spart adunarea și s-au dus oamenii pe la gospodăriile lor.

Njal și Gunnar plecară împreună de la *Althing*. Njal grăi către Gunnar:

— Rogu-te, bunul meu prieten, păzește această învoială și nu uita cele ce ți le-am spus cîndva! Dacă de pe urma călătoriei dintii ce-ai făcut peste mare te-ai ales cu mare cinste, să știi că de pe urma celei ce-ți stă înaintea vei dobîndi încă și n-ai multă cinstire. Te vei întoarce cu mare faimă și vei ajunge la adîncă bătrînețe și nu se va mai încumeta nimeni să ridice mîna împotriva ta. Însă de nu vei ieși din țară și vei strica așezămîntul, atunci răpus vei fi aici, pe pămîntul acesta! Și asta, pentru cei ce-ți sînt prieteni, ar fi o nenorocire fără seamăn!

Gunnar răspunse că nici gînd n-avea să strice așezămîntul. Merse apoi acasă la Hlidarendi și le spuse ce așezămînt se făcuse. Rannveig zise c-ar fi nimerit să plece, căci atunci neprietenii aveau să fie nevoiți să-și găsească altul cu care să se gilcevească.

¹ Acest verdict oarecum nedrept pare să fi fost rostit în scopul de a-i domoli pe dușmanii lui Gunnar.

GUNNAR RĂMÎNE ÎN ISLANDA

Thrain, feciorul lui Sigfus, îi împărtăși soției că el la vară dorește să călătorească peste mare. Dînsa îi dădu încuviințare. Thrain vorbi atunci cu Hogni cel Alb, și acesta se învoi să-l ia în corabia lui. Gunnar și Kolskegg la rîndul lor se înțeleseră să călătorească în corabia lui Arnfinn din Vik.

Doi dintre feciorii lui Njal, Grim și Helgi, își ceruseră voie de la tatăl lor să plece peste mare. Njal le răspunse:

— Grele încercări v-așteaptă în această călătorie, și-i îndoielnic de veți scăpa cu viață ar fi însă cu puțință să vă ciștiगाți cînte și faimă; dar n-ar fi de mirare ca, la înapoiere, de pe urma acestui drum să vi se tragă mari vâlmășaguri!

Cu toate acestea, ei au stăruit să le dea încuviințare și, în cele din urmă, Njal le zise că, de vor neapărat să plece, pot pleca. Se înțeleseră să-i primească în corabia lor Bard cel Negru și Olaf, feciorul lui Ketil din Elda¹.

Începură să meargă vorbe cum că bărbații cei mai vrednici din părțile acelea ar pribegi. Hogni și Grani, feciorii lui Gunnar, crescuseră mari. Nu semănau însă de fel la fire; în vreme ce Grani moștenișe firea aprigă a mumei sale, Hogni era bun și cumpănit.

Gunnar porunci ca marfa ce voiau s-o ducă peste mare el și Kolskegg să fie cărată la corabie. După ce au încărcat marfa, cînd corabia a fost aproape gata să iasă în larg, Gunnar încălecă și dădu o raită la Bergthorshval, oprindu-se și pe la gospodăriile vecine, spre a-și lua rămas-bun de la oameni și a le mulțumi celor ce-l sprijiniseră.

A doua zi, înainte de a se întoarce la corabie, le zise că pleacă peste mare cu gîndul de a nu se mai întoarce. Pe toți

¹ Insulă în largul coastei norvegiene.

fi cuprinse mîhnirea, măcar că nutreau nădejdea că într-o bună zi tot avea să se înapoieze. Apoi Gunnar îmbrățișă pe fiecare în parte; toți ieșiră să-l petreacă. Gunnar propti vîrful baltagului în țărîna ca să-și facă vînt, sări în șa și plecă însoțit de Kolskegg.

Cînd să coboare spre Markarfljot, calul poticnindu-se, Gunnar fu aruncat din șa. Căută atunci în sus către costișa pe care se zăreau casa și acareturile de la Hlidarendi și grăi:

— Ce mîndră-i costișa! Atît de mîndră nu mi s-a părut încă niciodată: cu holdele aurii și cu pajiștea cosită; nu mai plec, mă-ntorc acasă!

— Nu face dușmanilor asemenea bucurie, nu strica așezămîntul! zise Kolskegg. La una ca asta nu se așteaptă nimeni de la tine și nu uita că, de-ai face-o, s-ar putea adevărați prorocia lui Njal!

— Nu, nu mai plec, nicidecum! zise Gunnar. Și-aș dori să rămîi tu!

— Eu voi pleca! răspunse Kolskegg. Nici acum, nici de azi înainte, niciodată nu-i voi dezamăgi pe cei ce-mi arată încredere. Acesta-i singurul lucru ce poate să ne rupă pe unul de altul. Spune-le, Gunnar, neamurilor mele și mumei, că nu cred să mai calc vreodată pe pămîntul Islandei, căci, după ce voi primi veste că te-ai prăpădit, nu voi mai avea de ce mă înapoia.

Asupra acestora se despărțiră; Gunnar se-ntoarse la Hlidarendi, iar Kolskegg merse la corabie și purcese pe mare.

Hallgerd se bucură de întoarcerea soțului ei; muma lui Gunnar se arătă însă zgîrcită la vorbă.

Toamna și iarna Gunnar le petrecu la Hlidarendi, înconjurat de o mînă de oameni. Olaf Păunul îl pofti să lase frînele gospodăriei în mîinile mamei și a fiului său Hogni, și, împreună cu Hallgerd, să vină să stea la dînsul. Gunnar a primit dîntii, dar mai apoi, cînd a fost să plece, și-a mutat gîndul.

Vara următoare, Gizur cel Alb și Geir *Godi* făcură cunoscut la Piatra-Legii că Gunnar era căzut din drepturi și,

Înainte de spartul *Althing*-ului, Gizur îi pofti pe toți vrăjmașii lui Gunnar să se întrunească în cheia *Almannagja*¹. Veniră la locul hotărît Starkad de la *Thrihyrning* și feciorul său Thorgeir, Mord și Valgard cel Cărunt, Hjalti, feciorul lui Skeggi, Thorbrand și Asbrand, feciorii lui Thorleik, Eilif și feciorul său Onund, Onund de la *Trollaskog* și Thorgrim de la *Sandgil*.

Gizur grăi:

— Să ne ridicăm împotriva lui Gunnar vara asta și să-l ucidem!

Hjalti întîmpină:

— La *Althing*, cînd a urmat sfatul meu, i-am făgăduit lui Gunnar că nicicînd nu mă voi ridica împotriva lui, și-nțeleg să-mi țin cuvîntul!

Asupra acestora Hjalti părăsi soborul, dar cei rămași se sfătuiră cum să-l doboare pe Gunnar. Se-nvoiră ca oricare dintre ei ar da înapoi, cînd ar veni la adică, scos să fie de sub scutul legii și să-și piardă viața, și spre întărire bătură și palma. Mord trebuia să iscodească mișcările lui Gunnar și să-i vestească pe ceilalți cum se va ivi prilej bun. Patruzeci de inși se făcură părtași la acest legămînt. Socoteau ei că va fi lesne să-i vină de hac lui Gunnar acum, de vreme ce *Kolskegg* și *Thrain* și alți prieteni ai săi erau departe. Scurt timp dup-aceea oamenii veniți la *Althing* se duseră fiecare la casa lui. Njal merse să-l vadă pe Gunnar și-l înștiință că fusese scos de sub scutul legii, iar vrăjmașii săi se găteau să năvălească asupra lui.

— Ești un prieten de nădejde, îți mulțumesc c-ai venit să-mi dai de veste! zise Gunnar.

— Aș vrea, grăi Njal, ca feciorii mei *Skarphedin* și *Hoskuld* să vină să stea aici; sînt sigur că-și vor da viața pentru tine și unul, și celălalt.

— Nu vreau ca pentru mine să-și pună viața în joc; nu asemenea răsplată ți se cade din parte-mi!

¹ *Almannagja* (Cheia-Bărbaților), defileul *Oxarei*.

— Pin' la urmă tot acolo vine, căci, de vei pieri tu, împotriva feciorilor mei se vor întoarce.

— Se prea poate, dar nu vreau ca din vina mea să cadă nu știu ce năpastă asupra lor. Am o singură rugăciune a-ți face, și anume: să-i porți de grijă feciorului meu Hogni. Despre Grani nu-ți spun nimic, fiindcă nu mă împac deloc cu felul lui de a fi.

Njal făgădui că-i va îndeplini dorința și se-ntoarce apoi la Bergthorshval. Povestesc oamenii c-ar fi mers Gunnar și după-aceea de multe ori la petreceri și la adunări fără ca vrăjmașii să cuteze a ridica mâna asupra lui. Așadar, o bucată de vreme a umblat ca și cum n-ar fi fost în afara legii.

76

VRĂJMAȘII LUI GUNNAR PORNESC SPRE HLIDARENDI

Toamna, Mord, feciorul lui Valgard, le dădu de veste că Gunnar avea să se afle singur-singurel la Hlidarendi, deoarece toți ai casei vor fi duși devala la Landeyar, să isprăvească strînsul și clăditul finului. Îndată ce auziră asta Gizur cel Alb și Geir *Godi* încălecară și porniră către soare-răsare, și, după ce trecură prin vad Hvita și Thjorsa își urmară calea pe la Sandr și se opriră la Hof. De acolo trimiseră la Thrihyrning, să-l vestească pe Starkad. Toți cei ce se juraseră să-l piarză pe Gunnar se adunară atunci la Hof și se sfătuiră cum să-și înfăptuiască țelul. Mord le spuse că pe Gunnar nu vor izbuti să-l ia fără veste pînă ce mai întîi nu-l vor apuca pe Thorkel, *bondi*-ul ce ținea gospodăria vecină, și nu-l vor sili să meargă cu ei să-l înhațe pe Sam, cîinele lui Gunnar, iar această treabă *bondi*-ul trebuia negreșit s-o facă el singur.

Se apropiară deci de Hlidarendi venind dinspre soare-apune și trimiseră să-l cheme pe Thorkel; și punind ei mina pe el, i-au dat s-aleagă: sau să-și piardă viața, sau să prindă zăvodul. Dînsul socoti că mai bine era să-și păstreze viața, și merse cu ei.

La Hlidarendi poteca ce ducea de la părcan către casă era apărută, în dreapta și-n stînga, de valuri înalte de pămînt. Aici ceata se opri, iar Thorkel înaintă spre casă. Zări zăvodul pe acoperiș și-l momi să-l urmeze pe poteca adăpostită. În clipa în care-i văzu pe ceilalți, zăvodul sări la Thorkel și-i înfipse colții în vîntre. Atunci Onund din Trollaskog aruncă cu securea într-însul și-i fărîmă țeasta, ascuțișul pătrunzîndu-i pînă în creier; cîinele scoase un urlet, cum nu mai auzise nimeni pînă atunci, și căzu mort.

77

MOARTEA LUI GUNNAR

Gunnar care dormea în casă se trezi și grăi:

— Crincen sfîrșit ți-a fost dat, Sam firtate! Cine știe de nu mi-e ursit să am și eu, foarte curînd, aceeași soartă!

Casa, clădită în întregime din birne, era îmbrăcată cu draniță pe dinafară și, de o parte și de alta a coamei, avea ferestruici acoperite cu obloane. Împreună cu Hallgerd și cu maică-sa, Gunnar dormea sus în pod, deasupra odăii mari.

Cînd s-au apropiat, dușmanii nu știau de era acasă sau nu Gunnar; de aceea trimiseră înainte o iscoadă și în așteptare, se așezară în jurul casei. Thorgrim Norvegul se cătără pe coperiș. Gunnar, zărind o pulpană roșie în dreptul ferestrei, îndată impuse cu baltagul și nimeri în plîn. Thorgrim își pierdu cumpătul, scăpă scutul și veni de-a berbeleacul.

Apoi se ridică, se apropie de Gizur și de ceilalți care ședeau pe iarbă. Gizur îl cercetă cu luare-ăminte și-l întrebă:

— Acasă-i Gunnar;

Thorgrim răspunse:

— Mergeți de vă încredințați singurii! Eu atîta pot să vă spun: baltagul lui e acasă!

Și se prăbuși la pămînt fără viață.

Atunci dădură iureș asupra casei. Gunnar începu a-i săgeta, și atît de strașnic s-a apărat, încît nu făcură nici o ispravă. Cîțiva se urcară pe casă, încercînd să-l lovească de sus, dar Gunnar și acolo îi ajungea cu săgețile, așa că nici aceștia n-au dobîndit vreo izbîndă. Lupta se prelungi o bucată de vreme.

După ce se traseră, ca să răsufle puțin, dădură iureș de-al doilea, dar și de astă dată Gunnar îi întîmpină cu o ploaie de săgeți și se văzură nevoiți a da înapoi.

Văzînd așa, Gizur cel Alb zise:

— Să luptăm mai cu foc! Altfel, n-o scoatem la capăt!

Porniră deci a treia oară, dar, deși iureșul ținu mai mult, în cele din urmă fură din nou nevoiți să dea dos.

Gunnar zise:

— Colo pe coperiș e o săgeată, o săgeată de-a lor. Cu ea îi voi săgeta; mare rușine va fi pentru ei să cadă răpuși de propriile lor arme!

Maică-sa grăi:

— Acum, că s-au tras îndărăt, nu-i mai stîrni!

Dar Gunnar întinse brațul, apucă săgeata, struni arcul, săgetă și-l nimeri pe Eilif, feciorul lui Onund, pricinuindu-i o rană cruntă. Acesta stătea de unul singur mai deoparte, și ceilalți nu băgară de seamă că fusese rănit.

— Colo sus s-a ițit un braț, zise Gizur, un braț cu brățară de aur, și a ridicat o săgeată căzută pe coperiș. De-ar avea el destule săgeți în casă, n-ar întinde mina afară. Să dăm din nou iureș!

Mord zise:

— S-aprindem casa peste el!

— Pentru nimic în lume! răspunse Gizur. De-aș ști că mi-e viața-n joc și n-aș face una ca asta! Dar de ești isteț, cum te ține lumea, născocoște un meșteșug ca să-l putem dovedi!

În ocolul casei zăceau undeva odgoane de cele cu care la vreme de nevoie se legau și se-ntăreau acoperișurile și zidurile caselor.

Mord zise:

— Luăm odgoanele, încingem cu ele boldurile casei, iar capetele le legăm de bolovani, folosim apoi buștenii aceștia drept virteje și smulgem acoperișul de pe casă!

Luară deci odgoanele și făcură cum îi învățase Mord, și smulseră acoperișul înainte ca Gunnar să prindă de veste. Gunnar însă tot îi săgeta, astfel că nu era chip să se apropie de dînsul. Atunci Mord îi îndemnă din nou s-aprindă casa peste el.

Gizur răspunse:

— Nu-nțeleg de ce ne-oi fi împuind urechile cu mișelia asta, la care nici unul din noi nu se-nvoiește. Nu, așa ceva n-o să facem nici în ruptul capului!

În clipa ceea, Thorbrand, feciorul lui Thorleik, sări pe acoperiș și tăie coarda arcului lui Gunnar. Atunci acesta apucă baltagul cu amîndouă mîinile, se năpusti năprasnic asupra lui Thorbrand. îl străpunse și-i făcu vînt jos. În urma lui se saltă pe acoperiș Asbrand, fratele lui Thorbrand. Gunnar dădu să-l înțepe cu baltagul, și acesta ridică scutul să se apere, dar baltagul răzbătu prin scut și i se-implintă în braț la înălțimea cotului; smucind apoi baltagul cu putere, îi crăpă scutul și-i fărîmă oasele brațului, și Asbrand se prăvăli. Pîn-aici Gunnar rănise opt oameni, iar pe doi îi răpusese.

Acum se alese și el cu două răni, dar se povestește că nici de răni, nici de moarte nu-i păsa.

— Taie din părul tău două şuvițe, îi zise el Hallgerdei, și-mpreună cu maică-mea mi le împletește, să am cu ce struni arcul!¹

— Și ia ce-ți va folosi? întrebă dînsa.

— De asta atîrnă viața mea. Cîtă vreme voi putea săgeta cu arcul, nu mă vor birui nicidecum!

— Atunci adu-ți aminte de palma ce mi-ai dat peste obraz și află că prea puțin îmi pasă cît le vei ține piept!

— Fiecare caută în felul lui să-și un facă nume. Ajutorul tău, să știu, a doua oară nu-l voi cere!

Rannveig grăi:

— Urită faptă faci, Hallgerd, și în veac îți va rămîne numele de rușine și ocară!

Gunnar se apără vitejește, și altor opt le pricinui răni atît de crîncene, încît mult timp se zbătură între viață și moarte. Luptă pînă căzu sfîrșit de obîseală. În ciuda nenumăratelor răni singeroase ce le primise, izbuti să le scape printre degete și îi mai înfruntă vreme îndelungată. Dar pînă la urmă îl răpuseră. Thorkel, skaldul de la Elfara, a ticluit despre felul în care s-a apărut Gunnar aceste stihuri:

*Miază-zi dă veste
Că viteazul Gunnar
Dur urîind baltagul
Dură drum prin dușmani.
Val de val crăjmașii
Stăvili și-i stîns,
Doi răpuse-n două
Șaisprezece-nvinse.²*

¹ Tema bărbatului aflat în luptă pe viață și pe moarte, care cere zadarnic ajutorul soției, se regăsește în folclorul multor popoare; la noi, de pildă, ea apare în baladele *Vidra* și *Ghemis* (din colecția de *Poesii populare ale românilor* a lui Vasile Alecsandri, București, 1866) precum și în balada *Ghiță Cătănuță* (din colecția de *Poesii populare române* a lui G. Dem. Theodorescu, București, 1885).

² Stihuri într-una din numeroasele forme metrice folosite de skalzi. Spre deosebire de prozodia relativ liberă și de limbajul simplu, popular, al poeziei epice islandeze, creațiile skalzilor sînt caracterizate nu numai prin aliterații ci și prin stricta egalitate a numărului de silabe din fiecare

Gizur cuvîntă:

— Am doborît un viteaz fără pereche, și scump am plătit izbînda noastră; cît vor trăi oameni în țara asta, neștearsă va rămîne amintirea bărbăției cu care s-a apărât!

Apoi se apropie de Rannveig și zise către dînsa:

— Ne dai o palmă de loc să îngropăm pe cei doi oameni ce și-au pierdut viața aici?

— Bucuros vă dau pentru aceștia doi, dar mult mai bucu-ros v-aș fi dat pentru toți! grăi Rannveig.

— De-nțeleș e că vorbești astfel, căci grea pierdere ai încercat, răspunse Gizur.

Și îndată dădu poruncă să nu prade și să nu strice nimeni nimic.

Dup-aceea ieșiră dînșii de la Hlidarendi.

Thorgeir, feciorul lui Starkad, zise:

— De nu veți rămîne fie tu, Gizur, fie tu, Geir, o bucată de vreme prin părțile astea, noi, în gospodăriile noastre, nu vom avea pace de la feciorii lui Sigfus.

— Asta-i drept, încuviință Gizur.

Aruncară sorții și căzu soarta asupra lui Geir să rămînă în părțile de miazăzi. Acesta merse atunci la Oddi și se statornici acolo. Geir avea un fecior, pre nume Hroald; făcut era fără cununie cu Bjartey, sora lui Thorvald Beteagul, care fusese tăiat la Hestlaek¹, lîngă Grimsnes. Acesta se mindrea că lui Gunnar lovitura de moarte el i-o dăduse. Hroald

stih, prin uniformitatea ritmică, de obicei trohaică, precum și prin folosirea rimelor interioare și printr-un limbaj căutat, adesea împănăt cu locuțiuni și metafore cunoscute sub numele generic de *kennung*; în originalul islandez dușmanii lui Gunnar sînt desemnați întîia oară prin formula „dătători-ai-brățărilor-de-aur”, apoi succesiv prin perifrazele „domnii-armăsarilor-mării” și „cirmacii”, folosite drept epitete pentru războinici și pentru corăbieri. Transpunerea în versuri a fragmentelelor scaldice și a poemului *Darradarljod* incluse în *Njala* a fost realizată de poetul Ion Caraion (vezi *Nota asupra ediției*, pp. LXI — LXII.)

¹ Hestlaek — Fîntînă-Armăsarului.

rămase cu taică-su la Oddi. Thorgeir, feciorul lui Starkad, se fălea și el că-i pricinuise o rană lui Gunnar. Gizur se-ntoarse acasă la Mosfell.

Țara întreagă îi înfieră pe ucigași și mulți jeliră moartea lui Gunnar.

78

SKARPHEDIN ȘI HOGNI PUN LA CALE RĂZBUNAREA

Vestea morții lui Gunnar îl tulbură adânc pe Njal, așijde-rea și pe feciorii lui Sigfus. Aceștia se sfătuiră cu Njal dacă să facă de îndată vreo vestire că-i vor trage la judecată pe ucigașii lui Gunnar sau să dea piră împotriva lor la *Althing*. Dînsul le arată că de vreme ce Gunnar fusese scos de sub scutul legii, nu puteau nici una, nici alta, și, de aceea, mai nimerit ar fi să le facă în pizmă, ucigînd cîtiva dintre ei, spre a-l răzbuna pe Gunnar.

Ridicară, un gorgan în care-l așezară pe Gunnar în picioare. Rannveig nu îngădui însă ca baltagul să fie îngropat în gorgan, zicînd că nu-l va da decît în mina aceluia ce va face legămînt să răzbune moartea lui Gunnar. De aceea nimeni nu se-ncumetă să ia baltagul. Rannveig atîta era de înverșunată împotriva Hallgerdei, încît fu gata s-o sugrume; căci Rannveig socotea că numai dînsa una era vinovată de moartea lui Gunnar. Hallgerd fugi atunci la Grjota¹, luîndu-l cu sine pe feciorul ei Grani. Făcură următoarea împărțeală: țarina și gospodăria de la Hlidarendi le luă Hogni, iar Grani luă pămînturile date în arendă.

S-a întîmplat într-un rînd ca la Hlidarendi, trecînd o slujnică și un păstor cu vitele pe dinaintea gorganului lui Gunnar,

¹ La Grjota se afla gospodăria lui Thrain, ginerele Hallgerdei (v. cap. 34).

li se făcu că era Gunnar voios și că zicea stihuri în gorgan. Merșeră ei îndată la Rannveig, muma lui Gunnar, și-i povestiră cele văzute și auzite, și ea le porunci să se ducă să-l vestească pe Njal. Purceseră deci la Bergthorshval și-i împărțășiră lui Njal întâmplarea, și acesta le ceru să-i istorisească întâmplarea de trei ori în șir. Dup-aceea îl chemă pe Skarphedin și vorbiră cu glas scăzut vreme îndelungată. Skarphedin, luă armele și merse, împreună cu păstorul și slujnica, la Hlida-rendi. Hogni și Rannveig îl primiră bine, căci erau foarte bucu-roși să-l vadă. Rannveig îl rugă să stea cu ei, și dinsul făgădui că va rămâne. Skarphedin și Hogni erau nedespărțiți și pretu-tindenii mergeau împreună. Hogni era viteaz și vrednic, dar neîncrezător din fire; de aceea lui n-au îndrăznit să-i pove-tească de arătarea aceea.

Intr-o noapte Skarphedin și Hogni ședeau afară, pe cîmp, la miazăzi de gorganul lui Gunnar. Era lumină de lună, dar un nor trecător o întunecase. Li se păru atunci că s-ar fi des-chis gorganul și că Gunnar de s-ar fi mișcat la locul lui și-ar fi privit către lună. Li se făcea c-ar vedea arzînd în gorgan patru lumini, dar parcă nici una din ele nu arunca umbră. Gunnar era vesel, și ochii îi străluceau de fericire. Cu glas atît de tare încît chiar de-ar fi stat și mai departe tot l-ar fi auzit limpede, Gunnar rosti aceste stihuri:

*„Lup în luptă lungă¹
Biruind nebirnic,
Al lui Hogni tată
Agrai deodată-a
Tare-mbărbătare:
„Nu se, spuse, nu se
Cade ca de teamă
S-o tulești, mai bine
Viața orișicine
Deie-i Freyei vămă
Falnic deie-i Freyei“².*

¹ În originalul islandez pentru războinic viteaz se folosește din nou *kenning*-ul „dătător-al-brățărilor-de-aur“.

² În mitologia germanică, zeița *Freyja* sau *Frigg* (ca și soțul ei, Odin, zeul suprem al panteonului nordic) era secotiță ocrotitoare

Dup-aceea gorganul se-nchise la loc.

— De ți-ar fi spus Njal una ca asta, l-ai fi crezut? întrebă Skarphedin.

— Da. De mi-ar fi spus el, l-aș fi crezut, răspunse Hogni, căci Njal zice-se că niciodată nu minte.

— Nu în zadar ni s-a arătat, grăi Skarphedin, și nu în zadar ne-a zis că mai degrabă primește moartea decît să dea dos cu dușmanul; a vrut să ne împărtășească o pildă, asta a vrut.

— Fără ajutorul tău, zise Hogni, nu voi fi în stare să fac nici o ispravă.

Skarphedin grăi:

— Nu voi uita nițîind cum s-a purtat Gunnar după ce l-am ucis pe Sigmund, ruda voastră. Te voi ajuta cît îmi va sta în putință. Tatăl meu i-a făgăduit lui Gunnar să vă sprijine, și pe tine și pe maică-ta, în orice împrejurare.

Asupra acestora se-ntoarseră la Hildarendi.

RĂZBUNAREA

— Să purcedem în noaptea asta chiar, grăi Skarphedin, căci de vor afla că sînt aici, vor fi cu ochii în patru.

— Cum spui tu, așa fac, încuviință Hogni.

Apoi, după ce adormiră toți ai casei, se duseră să-și ia armele. Cînd Hogni apucă baltagul lui Gunnar, acesta zornăi strașnic. Rannveig sări turbată și întrebă:

— Cine a pus mina pe baltag cînd am poruncit ca nimeni să nu se atingă de el?

vitejilor. În text numele ei apare în *kenning*-ul „stilp al Freyei“ care și el îi desemna pe războinici.

— Eu, răspunse Hogni. Vreau să-l duc tatălui meu, să-l aibă cu dînsul și să-i slujească în luptele din Walhalla¹.

— Mai întîi însă îl vei folosi tu, spre a răzbuna moartea tatălui tău, grăi ea, căci baltagul vestește că este aproape sfîrșitul unuia sau mai multor oameni!

Hogni ieși și-i istorisi lui Skarphedin vorba ce-o avusese cu bunică-sa.

Dup-aceea au purces spre Oddi. Tot lungul drumului, deasupra capetelor lor filfîră doi corbi². Ajunseră la Oddi în toiul nopții și goniră vitele către gospodărie. Atunci Hroald și Tjorvi au sărit afară din casă și au gonit vitele în sus, pe vilcele, și erau amîndoi înarmați. Skarphedin țîșni în fața lor și zise:

— Nu mai stați pe gînduri; așa e cum se vede!

Și dintr-o lovitură îl doborî pe Tjorvi.

Hroald era armat cu o sulită, și Hogni se năpusti asupra lui; Hroald dădu să-l împungă; Hogni însă îi frînse sulita în două și-l străpunse cu baltagul. Lăsînd morții neacoperiți în drum, apucară la deal, îndreptîndu-se către Thrihyrning. Aici Skarphedin sări pe coperiș și prinse a smulge iarbă³; cei din casă au presupus c-ar fi niscăi oi. Starkad și Thorgeir se îmbrăcară, puseră mîna pe arme și, ieșind, o luară de-a lungul îngrăditurii. Cînd l-a văzut pe Skarphedin, Starkad se sperie și dădu să fugă. Dar Skarphedin îl prinse și-l căsăpi în dreptul îngrăditurii. Apoi Hogni ieși înaintea lui Thorgeir și-l tăie cu baltagul.

¹ De la cuvîntul vechi islandez *Valholl* — Sala celor aleși de pe cîmpurile de luptă. În mitologia germană, în general, și în mitologia scandinavă, în special, palatul lui Odin (zeul suprem al germanilor) este lăcașul unde petrec vitejii căzuți în bătălii.

² Este vorba de *Munin* (Gîndul) și *Hugin* (Amintirea), cei doi corbi ai lui Odin, a căror apariție era socotită de bun augur pentru voinicii care porneau în expediție.

³ Pe vechile case islandeze, acoperite cu pămînt, creștea iarbă bogată, iar oile și caprele obișnuiau să pască pe acoperișuri.

De acolo merse¹ la Hof și-l aflară pe Mord pe pajiște în fața casei¹, și dînsul se rugă de ei să-l cruce, căci era gata să-și răscumpere capul. Skarphedin îi vesti lui Mord moartea celor patru, „și pe tine aceeași soartă te așteaptă de nu-i vei lăsa lui Hogni dreptul de a hotări singur prețul răscumpărării, și mai rămîne de văzut dacă Hogni va primi!”

Hogni zise că nici nu se gîndise vreodată să facă pace cu ucigașii tatălui său; în cele din urmă, primi însă să hotărască prețul răscumpărării.

80

NJAL AȘAZĂ PACE

Pe cei îndrituiți să dea pîră pentru moartea de om săvîrșită împotriva lui Starkad și a lui Thorgeir, Njal s-a ostentit să-i înduplece și au așezat pace. Apoi la o adunare a obștii au ales oameni buni și înțelepți să statornicească prețul răscumpărării. Și au ținut aceștia seama de toate împrejurările pricinii, chiar și de faptul că Starkad și Thorgeir năvăliseră asupra lui Gunnar, deși acesta era scos de sub scutul legii. De plătit, plăti Mord totul, fiindcă n-au încheiat pace cu dînsul decît după ce au stins cealaltă pricină, și prețul răscumpărării lui Mord astfel l-au potrivit, încît să plătească celelalte despăgubiri². Apoi s-au dat mulțumiți cu toții.

La *Althing* se-ncinse vorbă lungă în privința pîrii date de Geir *Godi* împotriva lui Hogni³, dar pîn' la sfîrșit s-au înțeles

¹ Între timp se făcuse ziuă.

² Cu alte cuvinte, mai întîi au statornicit cît să plătească pentru a răscumpăra moartea lui Starkad și a lui Thorgeir, apoi au scăzut cît se cuvenea să plătească dinșii pentru moartea lui Gunnar, iar diferența a fost plătită de Mord potrivit învoielii.

³ Pîra pentru moartea lui Hroald, feciorul lui Geir *Godi*.

și-au așezat o pace care se dovedi trainică. După-aceea Geir *Godi* se-ntoarse la Hlid, unde trăi până la moarte, și de aci înainte saga nu mai pomeneste de el.

Njal o peți pentru Hogni pe Alfeid, fiica lui Vetrildi Skaldul; și aceasta îi fu dată de soție. Avură ei un fecior, pe Ari, care pribegi în Hjaltland¹ și se-nsură acolo. Din acesta se trage viteazul Einar din Hjaltland. Hogni rămase în strînsă prietenie cu Njal, și de aci înainte saga nu mai pomeneste de el.

81

CUVÎNT DESPRE KOLSKEGG

Se cade acum să povestim despre Kolskegg. A ajuns cu bine în Norvegia și a iernat la Vik. În vara următoare trecu marea în Dania și intră în slujba lui Svein Barbă-Înfurcată², craiul Daniei, la care se bucură de mare prețuire.

Într-o noapte i se arătă în vis un om scăldat în lumină strălucitoare și se făcea că omul acela l-a trezit pe Kolskegg și i-a zis:

„— Scoală și mă urmează!”

„— Ce vrei de la mine?” întrebă Kolskegg.

„— Îți voi da o soție și vei fi voinicul meu!” i-a răspuns acela.

Mai visă dinsul că s-a învoit cu omul acela să-l urmeze și apoi se trezi din somn. După-aceea merse la un înțelept și-i povesti visul său. Acela i-l tilcui și-i spuse c-avea să călătorească prin țările de la miazăzi și că va ajunge el voinicul Domnului.

¹ Numele sub care era cunoscut de scandinavi arhipelagul Shetland.

² *Svein Barbă-Înfurcată*, rege al Danemarcei (985—1014).

Kolskegg primi botezul în Dania, dar nemaiplăcându-i lui acolo, porni către soare-răsare, spre Gardariki, unde petrecu iarna. De acolo pribegi la Miklagard¹, unde se tocmi în ostea varegă². S-a mai auzit de el că s-ar fi însurat acolo și c-ar fi ajuns căpetenia varegilor și c-ar fi rămas la Miklagard pîn'la moarte, dar mai mult saga nu pomeneste de el.

¹ *Miklagard* — Orașul cel Mare. În limbile scandinave acest termen desemna atât Bizanțul, cit și Roma din acea vreme.

² În original, *vaeringjar*. În islandeza veche acest termen se aplica exclusiv mercenarilor scandinavi aflați în leafa împăraților din Bizanț (în secolele IX—XI), spre deosebire de cuvîntul rus *Варягу* — varegi, care are o sferă mai largă, cuprinzîndu-i atât pe vikingi, cit și pe negustorii care băteau „drumul de la varegi la greci“.

CUPRINSUL

<i>Prefață</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XXIII
<i>Catalogul personajelor</i>	XLIII
<i>Notă asupra ediției</i>	LXI

Partea întâi

HRUT ȘI UNN

Capitolul	1 Mord, Hoskuld și neamul lor	3
"	2 Hrut se logodește	2
"	3 Hrut în țara Norvegiei după moștenire. Legătura lui cu Gunnhild	11
"	4 Gunnhild îi dă corăbii	15
"	5 Hrut îl biruie pe Atli și dobândește moștenirea ..	16
"	6 Întoarcerea. Căsătoria lui Hrut cu Unn	20
"	7 Unn se desparte de Hrut	24
"	8 Hrut nu vrea să întoarcă zestrea	27

Partea a doua

MĂRITIȘUL DINTII ȘI DE-AL DOILEA AL HALLGERDEI

Capitolul	9 Thorvald cere mina Hallgerdei	33
"	10 Hallgerd se mărită după Thorvald	35
"	11 Thorvald ucis de Thjostolf	37
"	12 Hoskuld răscumpără moartea lui Thorvald	39
"	13 Glum cere mina Hallgerdei	44

Capitolul	14	Glum se-nsoară cu Hallgerd	48
"	15	Thjostolf vine să locuiască cu Hallgerd	50
"	16	Hallgerd se ceartă cu Glum pentru Thjostolf	51
"	17	Thjostolf răpune pe Glum și e ucis de Hrut	52
"	18	Unn își risipește avutul	56

Partea a treia

GUNNAR PÎNĂ A SE ÎNSURA

Capitolul	19	Gunnar din Hlidarendi și neamul său	59
"	20	Njal și neamul său	61
"	21	Unn cere ajutor lui Gunnar ca să-și ia înapoi zestrea ..	62
"	22	Njal îl povățuiește pe Gunnar ce să facă	63
"	23	Gunnar urmează povața lui Njal	67
"	24	Silit de Gunnar, Hrut întoarce zestrea Unnei	69
"	25	Valgard cel Cărunt se-nsoară cu Unn. Feciorii lui Njal	72
"	26	Asgrim și neamul lui	74
"	27	Helgi, feciorul lui Njal, se-nsoară cu fiica lui Asgrim	75
"	28	Gunnar hotărăște să călătorească peste mare ..	76
"	29	Gunnar îl însoțește pe Hallvard	78
"	30	Bătălii pe mare și izbînzi împotriva vikingilor ..	80
"	31	Gunnar la curțile Daniei și Norvegiei	84
"	32	Gunnar se înapoiază în Islanda	85
"	33	Gunnar face cunoștință cu Hallgerd și o cere în căsătorie	87
"	34	Feciorii lui Sigfus. Thrain la nunta lui Gunnar ..	90

Partea a patra

SFADA FEMEILOR

Capitolul	35	Sfada Hallgerdei cu Bergthora	97
"	36	Hallgerd uneltește moartea lui Svart. Bergthora tocmește pe Atli	98
"	37	Atli îl taie pe Kol. Njal răscumpără moartea lui Kol	103
"	38	Kol răzbunat de Brynjolf. Gunnar îl despăgubește pe Njal	106

Capitolul	39	Brynjolf ucis de Thord	110
"	40	Njal răscumpără moartea lui Brynjolf	112
"	41	Sigmund asmuțit de Hallgerd împotriva lui Thord	112
"	42	Thord ucis de Sigmund	116
"	43	Njal se-nvoiește a primi despăgubire pentru Thord, feciorii săi însă nu	117
"	44	Sigmund ticluiește stihuri uricioase	119
"	45	Sigmund ucis de feciorii lui Njal	122

Partea a cincea

FURTIȘAGUL HALLGERDEI

Capitolul	46	Gizur cel Alb și Geir <i>Godi</i> -ul și neamul lor	129
"	47	Vălmășagurile lui Gunnar cu Otkel	130
"	48	Hallgerd trimite pe Melkolf să fure	133
"	49	Gunnar vrea să-l despăgubească pe Otkel	134
"	50	Otkel îl trage pe Gunnar în fața <i>Althing</i> -ului ..	139
"	51	Pacea încheiată la <i>Althing</i>	142
"	52	Runolf și Otkel	145
"	53	Gunnar rănit de Otkel și suduit de Skammkel ..	145
"	54	Pieirea lui Otkel și a lui Skammkel	148
"	55	Prorocia lui Njal	151
"	56	Plingerea dată de Geir <i>Godi</i> -ul și apărarea lui Gunnar	153

Partea a șasea

VRAJBA CU NEAMURILE LUI STARKAD ȘI EGIL ȘI MOARTEA LUI GUNNAR

Capitolul	57	Starkad și neamul său	159
"	58	Feciorii lui Egil îl cheamă pe Gunnar la o luptă de armăsari	160
"	59	Lupta armăsarilor	163
"	60	Prietenia lui Gunnar cu Asgrim	165
"	61	Starkad pornește împotriva lui Gunnar	166
"	62	Visul lui Gunnar	168
"	63	Capcana	170
"	64	Njal pregătește apărarea lui Gunnar	173
"	65	Pregătiri în vederea judecății	175
"	66	Răfuiala pirelor	177

Capitolul	67	Mord viclenește împotriva lui Gunnar	180
"	68	Cei doi Thorgeir uneltesc să năvălească asupra lui Gunnar	182
"	69	Njal strică urzeala	183
"	70	Dușmanii lui Gunnar siliți să plătească despăgubiri	185
"	71	Împreună cu Mord, tizii pun la cale noi silnicii împotriva lui Gunnar	188
"	72	Gunnar și Kolskegg pun pe fugă dușmanii	189
"	73	Plingerea lui Gizur înaintea <i>Althing</i> -ului	191
"	74	Gunnar surghiunit	193
"	75	Gunnar rămâne în Islanda	195
"	76	Vrăjmașii lui Gunnar pornesc spre Hlidarendi ..	198
"	77	Moartea lui Gunnar	199
"	78	Skarphedin și Hogni pun la cale răzbunarea	204
"	79	Răzbunarea	206
"	80	Njal așază pace	208
"	81	Cuvînt despre Kolskegg	209

Lector : BIANCA ZAMFIRESCU
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

Bun de tipar 3.III.1980. Coli ed. 13,31. Coli
tipar : 8,75.

Comanda nr. 90 526
Combinatul Poligrafic „Casa Scinteli”
București — Piața Scinteli nr. 1
Republica Socialistă România

ILANDEI

M. NORVEGE

ATLANTIC

SCARA

0 50 100 km

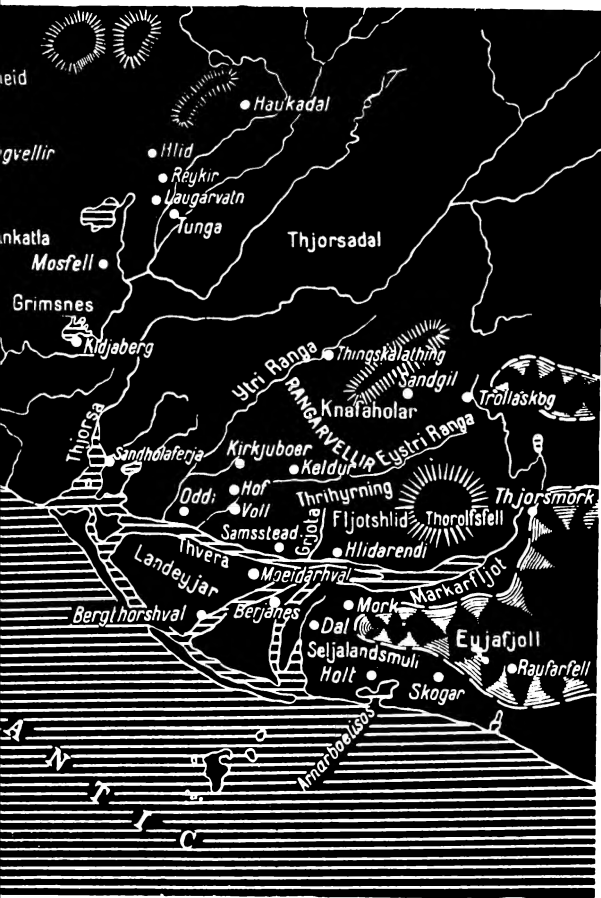

O C E A N U L

A T L

SCARA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

